

**Grupa Kapitałowa
ING Banku Śląskiego S.A.**

**Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie
Finansowe za 2018 rok**

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Spis treści**Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego SA**

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	1
Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	2
Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej	3
Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym	4
Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	5
Polityka rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające	6
I Informacje o Banku i Grupie Kapitałowej	6
II Zgodność z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej	9
III Znaczące zasady rachunkowości	25
IV Porównywalność danych finansowych	72
V Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego	76
1 Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności	76
2 Wynik z tytułu odsetek	80
3 Wynik z tytułu prowizji	81
4 Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany	81
5 Wynik na sprzedaży papierów wartościowych i przychody z tytułu dywidend / wynik na inwestycjach	82
6 Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	82
7 Wynik na pozostałej działalności podstawowej	82
8 Koszty działania	83
9 Odpisy z tytułu strat oczekiwanych / odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	86
10 Podatek od niektórych instytucji finansowych	86
11 Podatek dochodowy	87
12 Zysk przypadający na jedną akcję	87
13 Kasa, środki w Banku Centralnym	88
14 Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	88
15 Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	89
16 Wycena instrumentów pochodnych	89

17 Rachunkowość zabezpieczeń	92
18 Inwestycyjne papiery wartościowe / Inwestycje	100
19 Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań	101
20 Kredyty i inne należności udzielone klientom	102
21 Inwestycje w jednostki stowarzyszone	108
22 Rzeczowe aktywa trwałe	109
23 Wartości niematerialne	111
24 Aktywa przeznaczone do sprzedaży	113
25 Podatek odroczony	113
26 Inne aktywa	115
27 Zobowiązania wobec innych banków	115
28 Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	115
29 Zobowiązania wobec klientów	116
30 Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	117
31 Zobowiązania podporządkowane	117
32 Rezerwy	118
33 Inne zobowiązania	121
34 Kapitał własny	121
35 Struktura walutowa aktywów i zobowiązań	124
36 Zobowiązania warunkowe	129
37 Wartość godziwa	130
38 Kompensowanie instrumentów finansowych	138
39 Działalność powiernicza	139
40 Leasing operacyjny	140
41 Informacje uzupełniające do skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych	141
42 Podmioty powiązane	143
43 Transakcje z personelem zarządzającym i pracownikami	145
44 Zatrudnienie	147
45 Istotne zdarzenia po dacie bilansowej	147
Zarządzanie ryzykiem oraz kapitałem	148
I. System zarządzania ryzykiem oraz kapitałem	148
II. Ryzyko kredytowe	159
III. Ryzyko rynkowe	186
IV. Ryzyko płynności i finansowania	193
V. Ryzyko niefinansowe	207
VI. Ryzyko modeli	209
VII. Ryzyko biznesowe	210

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Skonsolidowany rachunek zysków i strat

za rok zakończony 31 grudnia

	Numer noty	2018	2017
		[MSSF 9]	[MSR 39 - dane nieprzekształcone]
Przychody odsetkowe	2	4 673,8	4 237,5
obliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej		4 668,5	nd
pozostałe przychody odsetkowe		5,3	nd
Koszty odsetkowe	2	914,5	848,1
Wynik z tytułu odsetek	2	3 759,3	3 389,4
Przychody z tytułu prowizji	3	1 460,2	1 343,1
Koszty prowizji	3	155,3	147,1
Wynik z tytułu prowizji	3	1 304,9	1 196,0
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany	4	90,9	118,8
Wynik na sprzedaży papierów wartościowych wycenianych wg zamortyzowanego kosztu	5	1,0	nd
Wynik na sprzedaży papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz przychody z tytułu dywidend	5	54,3	nd
Wynik na inwestycjach	5	nd	46,6
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	6	7,9	15,3
Wynik na pozostałej działalności podstawowej	7	14,4	3,0
Wynik na działalności podstawowej		5 232,7	4 769,1
Koszty działania	8	2 326,8	2 135,8
Odpisy z tytułu strat oczekiwanych	9	500,9	nd
w tym wynik z tytułu sprzedaży wierzytelności		26,7	nd
Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	9	nd	421,2
Podatek od niektórych instytucji finansowych	10	371,7	330,1
Udział w zyskach netto jednostek stowarzyszonych wycenianych metodą praw własności		-0,3	0,0
Zysk (strata) brutto		2 033,0	1 882,0
Podatek dochodowy	11	507,1	478,9
Zysk (strata) netto		1 525,9	1 403,1
- przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.		1 525,9	1 403,1
- przypadający akcjonariuszom niekontrolującym		0,0	0,0
Zysk netto przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.		1 525,9	1 403,1
Średnia ważona liczba akcji zwykłych		130 100 000	130 100 000
Zysk na jedną akcję zwykłą (w zł)	12	11,73	10,78

Wartość rozwodnionego zysku na jedną akcję pokrywa się z wartością zysku na jedną akcję zwykłą.

Skonsolidowany rachunek zysków i strat należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

za rok zakończony 31 grudnia

	Numer noty	2018	2017
		[MSSF 9]	[MSR 39 - dane nieprzekształcone]
Zysk netto za okres sprawozdawczy		1 525,9	1 403,1
Pozostałe całkowite dochody netto, w tym:	34	679,4	-84,0
Pozycje, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat, w tym:		674,0	-77,2
dłużne papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne całkowite dochody – zyski / straty z rewaluacji odnoszone na kapitał własny		12,1	nd
dłużne papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne całkowite dochody – przeniesienie na wynik finansowy w związku ze sprzedażą		-31,8	nd
zyski/straty z rewaluacji aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesione na kapitał własny		nd	192,8
przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży		nd	-31,7
zabezpieczenie przepływów pieniężnych – zyski / straty z rewaluacji odnoszone na kapitał własny		1 033,1	nd
zabezpieczenie przepływów pieniężnych – przeniesienie do zysku lub straty		-339,4	nd
efektywna część powiązania zabezpieczającego w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych		nd	-206,0
rozliczenie wyceny papierów reklasyfikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela kredytów i należności		nd	-0,2
rozliczenie wyceny papierów reklasyfikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności		nd	-32,1
Pozycje, które nie zostaną przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat, w tym:		5,4	-6,8
kapitałowe instrumenty finansowe wyceniane do wartości godziwej przez inne całkowite dochody – zyski / straty z rewaluacji odnoszone na kapitał własny		6,3	0,0
zyski / straty aktuarialne		-0,9	-6,8
Całkowity dochód netto za okres sprawozdawczy, w tym:		2 205,3	1 319,1
- przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.		2 205,3	1 319,1

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów należy analizować łącznie z notami uzupełniającymi do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

stan na 31 grudnia

	Numer noty	2018	2017	2016
		[MSSF 9]	[MSR 39 - dane nieprzekształcone]	
Aktywa				
Kasa, środki w Banku Centralnym	13	1 237,4	2 815,2	1 825,0
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	14	776,5	2 234,5	1 113,4
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	15,16	1 711,6	1 314,8	3 943,9
Pochodne instrumenty zabezpieczające	17	909,6	967,2	1 338,6
Inwestycyjne papiery wartościowe	18	31 937,3	nd	nd
Inwestycje	18	nd	25 907,4	25 721,3
Kredyty i inne należności udzielone klientom	20	103 125,8	91 108,1	81 979,5
Inwestycje w jednostki stowarzyszone	21	1,0	1,3	0,0
Rzeczowe aktywa trwałe	22	556,1	549,0	578,0
Wartości niematerialne	23	439,2	431,0	426,2
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	24	10,9	11,1	31,8
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	25	398,2	257,1	237,2
Inne aktywa	26	486,0	417,2	282,8
Aktywa razem		141 589,6	126 013,9	117 477,7
Zobowiązania				
Zobowiązania wobec innych banków	27	5 195,8	4 109,0	5 043,0
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	28,16	1 464,3	1 714,3	1 590,8
Pochodne instrumenty zabezpieczające	17	611,8	699,2	1 468,1
Zobowiązania wobec klientów	29	117 682,5	104 503,3	95 825,4
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	30	300,3	300,3	866,4
Zobowiązania podporządkowane	31	1 076,9	626,9	664,9
Rezerwy	32	152,4	91,9	60,3
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		280,3	232,9	121,3
Inne zobowiązania	33	1 489,0	1 941,3	1 360,3
Zobowiązania razem		128 253,3	114 219,1	107 000,5
Kapitał własny				
Kapitał akcyjny	34	130,1	130,1	130,1
Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	34	956,3	956,3	956,3
Skumulowane inne całkowite dochody	34	1 169,7	493,2	577,5
Zyski zatrzymane	34	11 080,2	10 215,2	8 811,0
Kapitał własny przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego		13 336,3	11 794,8	10 474,9
Udziały niekontrolujące		0,0	0,0	2,3
Kapitał własny razem		13 336,3	11 794,8	10 477,2
Zobowiązania i kapitał własny razem		141 589,6	126 013,9	117 477,7
Wartość księgowa		13 336,3	11 794,8	10 474,9
Liczba akcji		130 100 000	130 100 000	130 100 000
Wartość księgowa na jedną akcję (w zł)		102,51	90,66	80,51

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym

2018 [MSSF 9]

Numer noty: 34	Kapitał akcyjny	Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	Skumulowane inne całkowite dochody	Zyski zatrzymane	Udziały niekontrolujące	Kapitały razem
Kapitał własny na początek okresu	130,1	956,3	493,2	10 215,2	0,0	11 794,8
wpływ zmian zasad rachunkowości w związku z wdrożeniem MSSF 9*	0,0	0,0	1,1	-249,0	0,0	-247,9
Kapitał własny na pocz. okresu po uwzględnieniu zmian zasad rachunkowości	130,1	956,3	494,3	9 966,2	0,0	11 546,9
Zysk netto bieżącego okresu	-	-	-	1 525,9	-	1 525,9
Inne całkowite dochody netto, w tym:	0,0	0,0	675,4	4,0	0,0	679,4
aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez inne całkowite dochody – zyski / straty z rewaluacji odnoszone na kapitał własny	-	-	18,4	-	-	18,4
dłużne papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne całkowite dochody – przeniesienie na wynik finansowy w związku ze sprzedażą	-	-	-31,8	-	-	-31,8
zabezpieczenie przepływów pieniężnych – zyski / straty z rewaluacji odnoszone na kapitał własny	-	-	1 033,1	-	-	1 033,1
zabezpieczenie przepływów pieniężnych – przeniesienie do zysku lub straty	-	-	-339,4	-	-	-339,4
zbycie środków trwałych	-	-	-4,0	4,0	-	0,0
zyski / straty aktuarialne	-	-	-0,9	-	-	-0,9
Pozostałe zmiany w kapitale własnym, w tym:	0,0	0,0	0,0	-415,9	0,0	-415,9
wycena motywacyjnych programów pracowniczych	-	-	-	0,3	-	0,3
wypłata dywidendy	-	-	-	-416,2	-	-416,2
Kapitał własny na koniec okresu	130,1	956,3	1 169,7	11 080,2	0,0	13 336,3

*) wpływ zmian zasad rachunkowości w związku z wdrożeniem MSSF 9 został opisany w rozdziale Polityka rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające w punkcie II.1.2 *Wpływ zastosowania MSSF 9 Instrumenty finansowe na sprawozdanie finansowe*.

2017 [MSR 39 – dane nieprzekształcone]

Numer noty: 34	Kapitał akcyjny	Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	Skumulowane inne całkowite dochody	Zyski zatrzymane	Udziały niekontrolujące	Kapitały razem
Kapitał własny na początek okresu	130,1	956,3	577,5	8 811,0	2,3	10 477,2
Zysk netto bieżącego okresu	-	-	-	1 403,1	0,0	1 403,1
Inne całkowite dochody netto, w tym:	0,0	0,0	-84,3	0,3	0,0	-84,0
zyski/straty z rewaluacji aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesione na kapitał własny	-	-	192,8	-	-	192,8
przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	-	-	-31,7	-	-	-31,7
rozliczenie wyceny papierów reklasifikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela kredytów i należności	-	-	-0,2	-	-	-0,2
rozliczenie wyceny papierów reklasifikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności	-	-	-32,1	-	-	-32,1
efektywna część powiązania zabezpieczającego w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-	-	-206,0	-	-	-206,0
zbycie środków trwałych	-	-	-0,3	0,3	-	0,0
zyski / straty aktuarialne	-	-	-6,8	-	-	-6,8
Transakcje z akcjonariuszami, w tym:	0,0	0,0	0,0	0,8	-2,3	-1,5
wycena motywacyjnych programów pracowniczych	-	-	-	1,0	-	1,0
rozliczenie nabycia udziałów w spółce zależnej	-	-	-	-0,2	-2,1	-2,3
wypłata dywidendy	-	-	-	-	-0,2	-0,2
Kapitał własny na koniec okresu	130,1	956,3	493,2	10 215,2	0,0	11 794,8

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych

za rok zakończony 31 grudnia

	Nr noty	2018	2017
		[MSSF 9]	[MSR 39 dane nieprzekształcone]
Zysk netto		1 525,9	1 403,1
Korekty, w tym:		-4 751,8	4 175,1
Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych wycenianych metodą praw własności		0,3	0,0
Amortyzacja	8,22,23	193,5	182,3
Odsetki naliczone (z rachunku zysków i strat)	2	-3 759,3	-3 389,4
Odsetki zapłacone		-891,6	-819,5
Odsetki otrzymane		4 516,9	4 021,3
Dywidendy otrzymane	5	-6,3	-6,3
Zyski (straty) z działalności inwestycyjnej		-1,0	-1,0
Podatek dochodowy (z rachunku zysków i strat)	11	507,1	478,9
Podatek dochodowy zapłacony z rachunku zysków i strat		-548,0	-386,9
Zmiana stanu rezerw	32, 41	43,6	31,6
Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych innym bankom	14, 41	387,4	-269,4
Zmiana stanu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	15,16,41	-396,1	2 629,2
Zmiana stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	18, 41	nd	3 070,3
Zmiana stanu dłużnych papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody	18, 41	-6 363,1	nd
Zmiana stanu pochodnych instrumentów zabezpieczających	17, 41	663,9	-603,5
Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych klientom	20, 41	-12 297,9	-9 063,6
Zmiana stanu pozostałych aktywów	26, 41	-66,3	-65,3
Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	27, 41	772,3	-977,7
Zmiana stanu zobowiązań wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	16,28,41	-249,2	122,2
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	29, 41	13 178,2	8 684,5
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań	33, 41	-436,2	537,4
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej		-3 225,9	5 578,2
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych	22	-132,2	-83,3
Zbycie rzeczowych aktywów trwałych		1,0	0,8
Nabycie wartości niematerialnych	23	-98,4	-85,7
Nabycie udziałów w jednostkach stowarzyszonych	21	0,0	-1,3
Zbycie aktywów przeznaczonych do sprzedaży		11,5	8,1
Nabycie instrumentów kapitałowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody		-1,2	nd
Nabycie dłużnych papierów wartościowych wycenianych wg zamortyzowanego kosztu		-567,6	nd
Zbycie dłużnych papierów wartościowych wycenianych wg zamortyzowanego kosztu		1 055,8	nd
Nabycie aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności		nd	-3211,3
Odsetki otrzymane od aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności		nd	186,7
Otrzymane dywidendy	5	6,3	6,3
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		275,2	-3 179,7
Zaciągnięcie kredytów długoterminowych		1 746,2	1 154,1
Splata kredytów długoterminowych		-991,9	-1 096,5
Splata odsetek od kredytów długoterminowych		-21,6	-26,1
Odsetki od wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych		-7,6	-23,0
Wykup dłużnych papierów wartościowych		0,0	-565,0
Dywidendy wypłacone		-416,2	-0,2
Nabycie udziałów własnych przez spółkę zależną celem ich umorzenia		0,0	-2,3
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej		308,9	-559,0
Zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych		73,6	-359,1
Zwiększenie / zmniejszenie środków pieniężnych netto		-2 641,8	1 839,5
Środki pieniężne na początek okresu		4 598,2	2 758,7
Środki pieniężne na koniec okresu	41	1 956,4	4 598,2

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Polityka rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające

I. Informacje o Banku i Grupie Kapitałowej

1. Podstawowe informacje o Banku

ING Bank Śląski S.A. („Spółka dominująca”, „Jednostka dominująca”, „Bank”) z siedzibą Centrali w Katowicach, przy ul. Sokolskiej 34, został wpisany do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Katowicach, Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem KRS 5459. Spółce dominującej nadano numer statystyczny REGON 271514909 oraz numer identyfikacji podatkowej NIP 634-013-54-75.

2. Zakres działania, czas trwania

ING Bank Śląski S.A. oferuje szeroki zakres usług bankowych świadczonych na rzecz klientów indywidualnych oraz instytucjonalnych zgodnie z zakresem usług określonym w statucie Banku. Bank prowadzi operacje zarówno w złotych, jak i w walutach obcych oraz aktywnie uczestniczy w obrocie na krajowym i zagranicznych rynkach finansowych. Ponadto poprzez podmioty zależne Grupa prowadzi także działalność leasingową, faktoringową, pośrednictwa i obrotu nieruchomościami, wynajmu nieruchomości, doradztwa i pośrednictwa finansowego oraz świadczy inne usługi finansowe. Czas trwania Spółki dominującej oraz jednostek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej jest nieoznaczony.

3. Kapitał zakładowy

Kapitał zakładowy ING Banku Śląskiego S.A. wynosi 130.100.000 zł i dzieli się na 130.100.000 sztuk akcji zwykłych na okaziciela o wartości nominalnej 1,00 zł każda. Akcje Banku są notowane na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych (sektor banki).

4. Akcjonariat ING Banku Śląskiego S.A.

ING Bank Śląski S.A. jest spółką zależną od ING Bank NV, który według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku posiadał 75% udziału w kapitale zakładowym ING Banku Śląskiego oraz 75% udziałów w ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu ING Banku Śląskiego S.A. ING Bank NV wchodzi w skład Grupy Kapitałowej, określanej na potrzeby niniejszego sprawozdania finansowego jako Grupa ING.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku akcjonariuszami posiadającymi 5 i więcej procent głosów na Walnym Zgromadzeniu ING Banku Śląskiego S.A. były następujące podmioty:

Lp.	Podmiot	Liczba akcji i głosów	% ogólnej liczby akcji i głosów na WZ
1.	ING Bank NV	97 575 000	75,00
2.	AVIVA Otwarty Fundusz Emerytalny AVIVA Santander	10 732 305	8,25

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

5. Skład Zarządu oraz Rady Nadzorczej Banku

W dniu 20 września 2018 roku na ręce Przewodniczącego Rady Nadzorczej ING Banku Śląskiego S.A. została złożona przez Panią Justynę Kesler rezygnacja z funkcji Wiceprezes Zarządu ING Banku Śląskiego S.A., z dniem 31 grudnia 2018 roku. Równocześnie w dniu 23 listopada 2018 roku Rada Nadzorcza powołała Pana Lorenzo Tassan-Bassuta na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku, z dniem 1 stycznia 2019 roku.

Na koniec 2018 roku skład Zarządu ING Banku Śląskiego S.A. przedstawiał się następująco:

- p. Brunon Bartkiewicz - Prezes Zarządu Banku,
- p. Bożena Graczyk - Wiceprezes Zarządu Banku,
- p. Michał Bolesławski - Wiceprezes Zarządu Banku,
- p. Joanna Erdman - Wiceprezes Zarządu Banku,
- p. Marcin Giżycki - Wiceprezes Zarządu Banku,
- p. Justyna Kesler - Wiceprezes Zarządu Banku,
- p. Patrick Roesink - Wiceprezes Zarządu Banku.

W dniu 9 marca 2018 roku na ręce Przewodniczącego Rady Nadzorczej ING Banku Śląskiego S.A., wpłynęła rezygnacja złożona przez Pana Christophera J. Steane - rezygnacja z funkcji członka Rady Nadzorczej ING Banku Śląskiego S.A. z dniem 5 kwietnia 2018 roku. Powodem złożenia rezygnacji jest zamiar objęcia przez Pana Rolanda Boekhouta innego stanowiska w Grupie ING. Równocześnie w dniu 5 kwietnia 2018 roku Walne Zgromadzenie powołało Pana Michała Szczurka w skład Rady Nadzorczej ING Banku Śląskiego S.A.

Na koniec 2018 roku Rada Nadzorcza ING Banku Śląskiego S.A. działała w następującym składzie:

- p. Antoni Reczek - Przewodniczący,
- p. Małgorzata Kołakowska - Wiceprzewodniczący,
- p. Aleksander Galos - Sekretarz Rady,
- p. Adrianus Johannes Antonius Kas (Ad Kas) - Członek,
- p. Norman Tambach - Członek,
- p. Aleksander Kutela - Członek,
- p. Michał Szczurek - Członek.

6. Podmiot uprawniony do badania sprawozdania finansowego

Podmiotem uprawnionym do badania jest KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp.k. z siedzibą w Warszawie.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

7. Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

ING Bank Śląski S.A. jest podmiotem dominującym Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. („Grupa Kapitałowa”, „Grupa”). Skład Grupy na dzień 31 grudnia 2018 roku przedstawiał się następująco:

Nazwa	Rodzaj działalności	Siedziba	% udziału Grupy w kapitale zakładowym	% udziału Grupy w głosach na WZ	Ujęcie w sprawozdaniu Grupy
ING Investment Holding (Polska) S.A. (poprzednio ING ABL Polska S.A.)	holding finansowy	Katowice	100	100	konsolidacja pełna
ING Commercial Finance S.A.*	usługi faktoringowe	Warszawa	100	100	konsolidacja pełna
ING Lease (Polska) Sp. z o.o.**	usługi leasingowe	Warszawa	100	100	konsolidacja pełna
ING Usługi dla Biznesu S.A.	usługi księgowo, kadrowo-płacowe	Katowice	100	100	konsolidacja pełna
Nowe Usługi S.A.	edukacja i promocja na rzecz rynku finansowego oraz Certyfikatów TURBO	Katowice	100	100	konsolidacja pełna
Solver Sp. Z o.o.	organizacja wycieczek i szkoleń	Katowice	100	100	konsolidacja pełna
ING Bank Hipoteczny S.A.	usługi bankowe	Katowice	100	100	konsolidacja pełna
Twisto Polska Sp. Z o.o	usługi w zakresie technologii informatycznych i komputerowych	Warszawa	20	20	konsolidacja metodą praw własności

*) ING Bank Śląski S.A. posiada pośredni udział w spółce poprzez ING Investment Holding (Polska) S.A.

**) ING Bank Śląski S.A. posiada pośredni udział w spółce poprzez ING Investment Holding (Polska) S.A. W skład grupy kapitałowej ING Lease (Polska) Sp. z o.o. wchodzi 9 spółek celowych, w których ING Lease (Polska) Sp. z o.o. posiada 100% udziałów.

W dniu 16 stycznia 2018 roku ING Bank Śląski S.A. uzyskał od Komisji Nadzoru Finansowego zezwolenie na utworzenie banku hipotecznego pod nazwą „ING Bank Hipoteczny Spółka Akcyjna” z siedzibą w Katowicach. Spółkę ING Bank Hipoteczny Spółka Akcyjna (ING Bank Hipoteczny S.A.) zawiązano aktem notarialnym w dniu 26 lutego 2018 roku.

Dnia 2 stycznia 2019 roku Bank powziął informację o wydaniu przez Komisję Nadzoru Finansowego zezwolenia na rozpoczęcie działalności przez ING Bank Hipoteczny S.A., spółkę zależną Banku. W swojej decyzji KNF stwierdziła, że ING Bank Hipoteczny S.A. spełnia wszystkie wymagania dla rozpoczęcia działalności określone w art. 36 ust 3 ustawy Prawo bankowe.

Umowa zakupu akcji NN TFI S.A.

W dniu 18 grudnia 2018 roku Bank wspólnie ze swoją spółką zależną, ING Investment Holding (Polska) S.A. (poprzednio ING ABL Polska S.A.), podpisali z NN Investment Partners International Holdings B.V. („Sprzedający”) przedwstępny umowę zakupu, na podstawie której ING Investment Holding (Polska) S.A. („Kupujący”) zobowiązuje się nabyć 94 500 akcji NN IP TFI S.A. („NN TFI”), reprezentujących 45% udział w kapitale zakładowym NN TFI oraz 45% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu NN TFI. Cena za 45% akcji NN TFI ustalona w wysokości 177,2 milionów zł zostanie powiększona o odsetki w wysokości 2,5% w skali roku za okres pomiędzy 1 stycznia 2018 roku oraz dniem zamknięcia transakcji. Kupujący będzie uprawniony do otrzymania dywidend począwszy od dywidendy wypłaconej z zysku netto za 2018 roku. Ostateczna cena nabycia będzie podlegała korekcie zgodnie z warunkami przewidzianymi w umowie zakupu. O zamknięciu transakcji i ostatecznej wysokości ceny Bank poinformuje w odpowiednim raporcie bieżącym. Zgodnie z umową zakupu, kluczowym

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

warunkiem zawieszającym dla zamknięcia transakcji jest niezgłoszenie sprzeciwu przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Bank spodziewa się, że zamknięcie transakcji nastąpi w II kw. 2019 roku. Ponadto, Bank szacuje, że transakcja obniży skonsolidowany łączny współczynnik kapitałowy oraz współczynnik Tier 1 o około 15 p.b.

Poza umową zakupu, Bank, Kupujący, Sprzedający oraz NN TFI zawarli umowę akcjonariuszy NN TFI, która określa przede wszystkim zasady współpracy akcjonariuszy NN TFI w zakresie dot. ładu korporacyjnego NN TFI po nabyciu akcji NN TFI przez Kupującego oraz zasady realizacji wspólnych przedsięwzięć Banku oraz NN TFI.

8. Zatwierdzenie sprawozdania

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku zostało zatwierdzone przez Zarząd Banku w dniu 26 lutego 2019 roku.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za okres od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku zostało zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie ING Banku Śląskiego S.A. w dniu 5 kwietnia 2018 roku.

II. Zgodność z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”) zatwierdzonymi przez UE. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe uwzględnia wymogi zatwierdzonych przez UE standardów oraz interpretacji za wyjątkiem wymienionych w punkcie 1 poniżej standardów i interpretacji, które oczekują na zatwierdzenie przez UE bądź zostały zatwierdzone przez UE, ale wchodzą w życie po dniu bilansowym.

1. Zmiany w standardach rachunkowości

W niniejszym rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupa uwzględniła następujące zmiany do standardów i nowe interpretacje zatwierdzone przez Unię Europejską i obowiązujące dla okresów rocznych rozpoczynających się w dniu 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie:

Zmiana (w nawiasie data zastosowania w Unii Europejskiej)	Wpływ na sprawozdanie Grupy
MSSF 9 „Instrumenty finansowe”	Nowy standard miał wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy, w związku z koniecznością retrospektywnego zastosowania. Bardziej szczegółowe informacje o wpływie zastosowania nowego standardu zostały zaprezentowane w punkcie 1.2.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

MSSF 15 „Przychody wynikające z umów z klientami” z uwzględnieniem zmiany w zakresie daty zastosowania	Wdrożenie MSSF 15 nie miało istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy. Grupa przeprowadziła szczegółową analizę umów, których przedmiotem jest dostarczenie towarów lub usług dla klienta po uwzględnieniu następujących wymagań nowego standardu: <ul style="list-style-type: none"> ➤ towary i usługi są przedmiotem zwykłej działalności ➤ towary i usługi są dostarczane w zamian za wynagrodzenie. Grupa stwierdziła, że pozycje rachunku wyników, które będą rozpoznawane zgodnie z wytycznymi MSSF 15, to: <ul style="list-style-type: none"> ➤ przychody z tytułu prowizji ➤ pozostałe przychody/koszty, w zakresie nieobjętym innymi standardami tj.: za wyjątkiem pozycji, które zostały wyłączone z zakresu MSSF 15. Szczegółowa analiza ujęcia przychodów, z uwzględnieniem zasady pięciu kroków zgodnie z wymaganiami MSSF 15, nie wykazała różnic pomiędzy aktualnym ujęciem przychodów, a ujęciem według MSSF 15. Grupa nie zidentyfikowała pozycji, dla których wymagana byłaby zmiana ujęcia księgowego.
Wyjaśnienia do MSSF 15 „Przychody wynikające z umów z klientami”	Zastosowanie przedmiotowych wyjaśnień do standardu nie wywarło istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSSF 4 „Zastosowanie MSSF 9 Instrumenty finansowe z MSSF 4 Umowy ubezpieczeniowe.”	Grupa nie prowadzi działalności ubezpieczeniowej, w związku z tym przedmiotowa zmiana nie wywiera wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
Zmiany wynikające z przeglądu MSSF realizowanych w ramach cyklu 2014-2016 (opublikowane w grudniu 2016 roku). Dotyczą MSSF 1 i MSR 28.	Zastosowanie zmian nie wywarło istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSSF 2 „klasyfikacja i wycena transakcji płatności w formie akcji”	Zmiana nie wywiera istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSR 40 Reklasyfikacja nieruchomości inwestycyjnych	Na dzień bilansowy Grupa nie posiada nieruchomości inwestycyjnych oraz nie zmieniła sposobu użytkowania nieruchomości, w związku z tym zastosowanie przedmiotowej zmiany nie wywiera wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
KIMSF 22 Transakcje w walutach obcych i płatności zaliczek.	Zastosowanie interpretacji nie wywiera wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.

Opublikowane standardy i interpretacje, które zostały wydane i zatwierdzone przez Unię Europejską na dzień 31 grudnia 2018 ale nie zostały wcześniej zastosowane przez Grupę:

Zmiana (w nawiasie data zastosowania w Unii Europejskiej)	Wpływ na sprawozdanie Grupy
MSSF 16 Leasing (rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2019 lub później)	Zastosowanie nowego standardu będzie miało wpływ na ujmowanie, prezentację, wycenę oraz ujawnienia aktywów będących przedmiotem leasingu operacyjnego w sprawozdaniu finansowym Grupy, jako leasingobiorcy. Implementacja nowego standardu będzie miała wpływ na sumę bilansową aktywów Grupy, niemniej jednak nie będzie wywierała istotnego wpływu na wyniki finansowe Grupy. Płatności leasingowe według terminów zapadalności zaprezentowane zostały w nocie 40
MSSF 9 Opcje przedpłaty z ujemną kompensatą (rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2019)	Zastosowanie zmiany nie będzie wywierało wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
KIMSF 23 Niepewność co do traktowania podatkowego dochodu (rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2019)	Z analiz Grupy wynika, że implementacja interpretacji nie będzie wywierała wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Opublikowane standardy i interpretacje, które zostały wydane, ale nie zostały zatwierdzone przez Unię Europejską na dzień 31 grudnia 2018 i nie zostały wcześniej zastosowane przez Grupę:

Zmiana (w nawiasie oczekiwana data zastosowania przez IASB)	Wpływ na sprawozdanie Grupy
MSSF 10 i MSR 28 „Sprzedaż lub przekazanie aktywów pomiędzy inwestorem a spółką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem.” (rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 r. lub później) Zatwierdzenie przez UE zostało odroczone bezterminowo	Status zatwierdzania przedmiotowych zmian nie zmienił się od 12 lutego 2016 roku. Niemniej jednak potencjalna implementacja zmian w opublikowanym kształcie nie będzie wywierała wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe (rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2021)	Nie dotyczy
MSR 28 Długoterminowe udziały w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach (rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2019)	Z dotychczasowych analiza wynika, że implementacja zmiany do standardu nie będzie wywierała wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy
Zmiany wynikające z przeglądu MSSF realizowanych w ramach cyklu 2015-2017 (opublikowane w grudniu 2017 roku). Dotyczą MSSF 3, MSSF 11, MSR 12 i MSR 23. (rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2019)	Z analiz Grupy wynika, że implementacja zmian nie będzie wywierała wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSR 19 „Korekta planu, ograniczenie lub rozliczenie” (rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2019 lub później)	Na obecnym etapie analiz, Grupa nie oczekuje istotnego wpływu implementacji zmian na sprawozdanie finansowe Grupy.
Odniesienia do założeń koncepcyjnych MSSF (rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2020)	Z analiz Grupy wynika, że implementacja zmian nie będzie wywierała wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSSF 3 Definicja przedsięwzięcia (rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2020)	Implementacja zmian nie będzie wywierała wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
IAS 1 i IAS 8 Definicja materialności (rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2020)	Implementacja zmian nie będzie wywierała wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.

Unia Europejska zdecydowała się nie rozpoczynać procesu zatwierdzania MSSF 14 „Regulacyjne rozliczenia międzyokresowe” (rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 r. lub później) i czekać na finalną wersję standardu.

1.1. MSSF 16 Leasing

MSSF 16 “Leasing” został opublikowany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości w styczniu 2016 roku i zatwierdzony do stosowania przez Unię Europejską w październiku 2017 roku. MSSF 16 zastępuje MSR 17 “Leasing” i dotyczy ujmowania, wyceny, prezentacji i ujawniania leasingu. Kluczowe zmiany dotyczą leasingobiorcy.

Grupa nie zdecydowała się na wcześniejszą implementację standardu, w związku z tym stosuje Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej 16 Leasing po raz pierwszy dla okresów sprawozdawczych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 r. Grupa zdecydowała o zastosowaniu do swoich umów leasingowych zmodyfikowanego podejścia retrospektywnego. W związku z powyższym Grupa nie przekształca danych porównawczych.

Na dzień pierwszego zastosowania standardu Grupa dokonała pełnej analizy kontraktów pod kątem oceny, czy umowa jest leasingiem czy zawiera leasing oraz zdecydowała o ujmowaniu elementów leasingowych odrębnie od elementów nie leasingowych. Grupa nie stosuje postanowień standardu do

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

leasingu aktywów niematerialnych. Grupa występuje w roli leasingobiorcy w umowach najmu nieruchomości (w tym prawo użytkowania wieczystego gruntu), leasingu samochodów, dzierżawy infrastruktury IT oraz dzierżawy urządzeń wyposażenia biura.

Nowa regulacja wdraża jednolite zasady ewidencji umów leasingowych dla leasingobiorcy, z uwzględnieniem wyjątków uwzględnionych w standardzie. Skutkuje to koniecznością ujęcia składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania oraz zobowiązania leasingowego. Grupa ujmuje składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania w dniu pierwszego zastosowania w kwocie równej zobowiązaniu z tytułu leasingu, skorygowanej o kwoty wszelkich przedpłat lub naliczonych opłat leasingowych odnoszących się do tego leasingu, ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej bezpośrednio sprzed dnia pierwszego zastosowania. Na moment pierwszego zastosowania nowej regulacji Grupa wycenia zobowiązanie z tytułu leasingu w wartości bieżącej pozostałych opłat leasingowych, zdyskontowanych poprzez zastosowanie krańcowej stopy procentowej leasingobiorcy w dniu pierwszego zastosowania.

Do wyznaczenia bieżącej wartości opłat leasingowych dla wszystkich leasingów Grupa stosuje krańcową stopę leasingobiorcy. Grupa określa stopę procentową leasingu jako sumę stopy oprocentowania swap-ów i wewnętrznej ceny transferowej, z uwzględnieniem walut w jakich denominowane są kontrakty leasingowe oraz okresów zapadalności umów.

Okres leasingu ustalany jest z uwzględnieniem opcji przedłużenia oraz skrócenia dostępnych w zawartych kontraktach, jeżeli prawdopodobne jest skorzystanie z opcji. W przypadku kontraktów zawartych na czas nieokreślony z opcją wypowiedzenia przysługującą obu stronom kontraktu Grupa ocenia, czy występują istotne koszty wyjścia z umowy. Jeżeli nie występują istotne koszty, jako okres leasingu ustalany jest okres wypowiedzenia przysługujący obu stronom kontraktu. W przypadku gdy koszty wyjścia z kontraktu są istotne jako okres leasingu Grupa przyjmuje okres 4 lat. Posiadane przez Grupę kontrakty na czas nieokreślony, to przede wszystkim umowy najmu nieruchomości. Przyjęty okres wynika ze strategii fizycznej obecności w danej lokalizacji, zapewniającej elastyczność i efektywność biznesową oraz uwzględniającej zmieniające się oczekiwania i preferencje klientów.

Grupa skorzystała z podejścia uproszczonego przewidzianego dla leasingów krótkoterminowych (w tym również leasingów, których okres leasingu kończy się po upływie 12 miesięcy od dnia pierwszego zastosowania standardu) oraz leasingu aktywów niskocennych. W tym przypadku Grupa odnosi systematyczne płatności leasingowe w wynik. Umowa może być zaklasyfikowana jako umowa krótkoterminowa, jeżeli okres trwania umowy nie przekracza 12 miesięcy. Aktywa mogą być zaklasyfikowane jako aktywa o niskiej wartości, jeżeli nabycia nowego składnika nie przekracza kwoty 5 000 EUR.

Wpływ wdrożenia MSSF 16 na sprawozdanie finansowe na dzień 1.01.2019 przedstawia poniższe zestawienie.

Rozpoznanie aktywa z tytułu prawa do użytkowania:		486,3
najem nieruchomości		470,1
leasing samochodów		15,5
pozostałe aktywa		0,7
Rozpoznanie zobowiązania z tytułu leasingu:		488,7
najem nieruchomości		472,5
leasing samochodów		15,5
pozostałe aktywa		0,7

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Poniższa tabela przedstawia uzgodnienie różnicy między kwotami przyszłych opłat, do których Grupa jest zobowiązana z tytułu leasingu operacyjnego, ujawnionymi zgodnie z MSR 17 wg stanu na 31.12.2018 r. oraz zobowiązaniami z tytułu leasingu wg stanu na 01.01.2019 r. tj. na dzień wdrożenia standardu MSSF 16.

	31.12.2018	korekty bilansu początkowego	01.01.2019
Przyszłe zobowiązania leasingowe według MSR 17	493,9		
korekty bilansu początkowego w związku z implementacją standardu MSSF 16, w tym:		-5,2	
(-) efekt dyskontowania przy użyciu krańcowej stopy oprocentowania leasingobiorcy z dnia 1.01.2019		-54,1	
(-) zwolnienie z tytułu krótkoterminowych umów leasingu		-8,8	
(-) nieleasingowe elementy umów		-50,6	
(+)/(-) opcje przedłużenia lub skrócenia kontraktów		108,8	
(-) wyłączenia dla jednostek Grupy, które nie mają obowiązku stosowania MSR/MSSF (niematerialna wartość zobowiązań leasingowych)		-0,5	
Zobowiązania leasingowe według MSSF 16			488,7

1.2. Wpływ zastosowania MSSF 9 Instrumenty finansowe na sprawozdanie finansowe

MSSF 9 "Instrumenty Finansowe" został opublikowany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości w lipcu 2014 roku i został zatwierdzony do stosowania przez Unię Europejską w listopadzie 2016 roku. MSSF 9 zastępuje MSR 39 "Instrumenty Finansowe: Ujmowanie i wycena" i zawiera wymagania w zakresie klasyfikacji i wyceny aktywów i zobowiązań finansowych, utraty wartości aktywów finansowych oraz rachunkowości zabezpieczeń. Nowe wymagania obowiązują od 1 stycznia 2018 roku. Grupa podjęła decyzję o retrospektywnym zastosowaniu zasad w zakresie klasyfikacji, wyceny oraz utraty wartości poprzez korektę bilansu otwarcia na dzień 1 stycznia 2018, bez korygowania okresów porównawczych.

Komisja Nadzoru Finansowego planuje wdrożyć w roku 2019 nową Rekomendację R, w której zamierza ująć istotne kwestie interpretacyjne związane z MSSF 9 oraz zaproponować najlepsze praktyki i mechanizmy pozwalające efektywnie zarządzać ryzykiem kredytowym w bankach.

1.2.1. Klasyfikacja i wycena

MSSF 9 bazuje na jednolitym podejściu do klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych w oparciu o model biznesowy w zakresie zarządzania aktywami finansowymi oraz charakterystykę wynikających z umowy przepływów pieniężnych dla składnika aktywów finansowych.

Zgodnie z MSSF 9 aktywa finansowe klasyfikowane są do jednej z następujących kategorii:

- wycenianych w zamortyzowanym koszcie;
- wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody;
- wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy.

MSSF 9 wprowadza dwa kryteria, które determinują klasyfikację i wycenę aktywów finansowych:

- ocenę modelu biznesowego - przeprowadzana jest w celu ustalenia, w jaki sposób składnik aktywów finansowych jest zarządzany pod kątem jego klasyfikacji do kategorii:
 - utrzymywanych zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest utrzymywanie aktywów finansowych dla uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy,
 - utrzymywanych zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy jak i sprzedaż składnika aktywów finansowych lub

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- utrzymywanych w innych celach biznesowych oraz
- ocenę czy przepływy pieniężne wynikające z umowy są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty (ang.: Solely Payments of Principal and Interest) w walucie, w której denominowany jest składnik aktywów finansowych. Wnioski z analizy stanowią potwierdzenie czy aktywum będzie wyceniane zgodnie z modelem biznesowym czy też w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Modele biznesowe

Struktura modeli biznesowych bazuje na aktualnej strukturze organizacyjnej Grupy. Została ona szczegółowo przeanalizowana oraz oceniona w oparciu o czynniki wpływające na decyzje biznesowe w zakresie zarządzania aktywami finansowymi.

W rezultacie oceny, Grupa przyporządkowała wszystkie instrumenty dłużne i należności o charakterze kredytowym do jednego z modeli biznesowych:

- „Utrzymywanie” zakładającego utrzymywanie aktywów finansowych dla uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, do którego zaliczono aktywa finansowe, które były kwalifikowane zgodnie z wytycznymi MSR 39 do kategorii „Pożyczki i należności” oraz „Inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności”;
- „Utrzymywanie i Sprzedaż” tj. aktywów finansowych utrzymywanych dla uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy jak i sprzedaży, do którego zakwalifikowano aktywa finansowe, które były kwalifikowane zgodnie z wytycznymi MSR 39 do kategorii „Aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży”;
- „Inne” - utrzymywanych w innych celach biznesowych, które zgodnie z wytycznymi MSR 39 były zakwalifikowane jako aktywa finansowe przeznaczone do obrotu.

Analiza charakterystyki przepływów pieniężnych

Aktywa finansowe utrzymywane w ramach poszczególnych modeli biznesowych zostały podzielone na mniejsze portfele na podstawie analizy warunków umownych oferty produktowej. Ocena charakterystyki przepływów pieniężnych została zrealizowana dla wybranej próby umów z tych portfeli poprzez analizę warunków umownych oraz na podstawie analizy danych systemowych, które określają rozkład w czasie i kwotę realizowanych przepływów pieniężnych. Celem analizy była identyfikacja elementów, których nie można by uznać za spłatę kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. W trakcie oceny analizowano następujące obszary umów:

- warunki wcześniejszej spłaty,
- dźwignie finansowe, które zwiększają zmienność przepływów pieniężnych w wyniku czego nie mają one ekonomicznych cech właściwych odsetkom,
- warunki, które potencjalnie mogłyby ograniczać roszczenia prawne do określonych aktywów kredytobiorcy,
- warunki, które modyfikują zapłatę za wartość pieniądza w czasie.

Aktywa finansowe, dla których przepływy pieniężne nie stanowią spłaty kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty obligatoryjnie wyceniane są w wartości godziwej przez wynik finansowy niezależnie od modelu biznesowego.

Zobowiązania finansowe

MSSF 9 nie zmienia istotnie wymagań w zakresie zobowiązań finansowych w porównaniu do wymagań wynikających z MSR 39. Jedyną zmianą dotyczy prezentacji komponentu wyceny, odzwierciedlającego ryzyko kredytowe w zakresie zobowiązań desygnowanych do wyceny w wartości godziwej przez wynik

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

finansowy na moment początkowego ujęcia. Komponent ten prezentowany jest w odpowiedniej pozycji innych całkowitych dochodów. Zmiana wymagań w tym zakresie nie miała wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy, ponieważ Grupa nie desygnowała zobowiązań do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Wpływ zmian w klasyfikacji i wycenie

Zastosowanie wytycznych MSSF 9 w obszarze klasyfikacji i wyceny spowodowało następujące najistotniejsze zmiany:

- W ramach składników aktywów finansowych Grupy zidentyfikowane zostały ekspozycje kredytowe, które w konstrukcji oprocentowania zawierają dźwignię finansową. Przepływy pieniężne realizowane z tego typu aktywów, zgodnie z wymaganiami MSSF 9, nie stanowią wyłącznie spłaty kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostającej do spłaty, w związku z tym są obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat. Wartość bilansowa tych ekspozycji kredytowych na datę 1 stycznia 2018 roku wynosi 278 mln złotych. Różnica wartości godziwej tych aktywów w stosunku do wyceny wg zamortyzowanego kosztu (wg MSR 39) jest niematerialna, w związku z tym kwestia ta nie ma wpływu na poziom kapitałów Grupy a jedynie na ujawnienia dotyczące kredytów i należności. Ekspozycje kredytowe zakwalifikowane do wyceny w wartości godziwej prezentowane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Kredyty i inne należności udzielone klientom” a ich wartość ujawniana jest w notach uzupełniających.
- Mniejszościowe strategiczne inwestycje kapitałowe Grupy zgodnie z MSR 39 były wyceniane w oparciu o cenę nabycia. Grupa podjęła nieodwołalną decyzję o klasyfikacji przedmiotowych inwestycji kapitałowych do wyceny przez inne całkowite dochody, zgodnie z wymaganiami MSSF 9. Wytyczne MSSF 9 w tym zakresie ograniczają możliwość zastosowania wyceny tych aktywów według ceny nabycia. Ujęcie oszacowanej wartości godziwej tych aktywów finansowych na datę pierwszego zastosowania MSSF 9 spowodowało powiększenie kapitału z aktualizacji wyceny na kwotę 62,2 mln złotych (bez efektu podatkowego, korekta nr 2 w tabeli z podsumowaniem wpływu w punkcie 1.2.4).
- Przed zastosowaniem zasad MSSF 9 pewne portfele aktywów były przedmiotem reklasyfikacji pomiędzy kategoriami finansowymi zgodnie z wytycznymi MSR 39. Grupa dokonała dwóch reklasyfikacji papierów wartościowych: pierwsza miała miejsce w roku 2008 i polegała na przeniesieniu części dłużnych papierów wartościowych z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii kredytów i innych należności, druga, w roku 2015, dotyczyła przeniesienia części dłużnych papierów wartościowych z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności. Wartość godziwa papierów wartościowych na dzień przeprowadzenia reklasyfikacji stała się nowym zamortyzowanym kosztem. Powyższe oznaczało, że różnica pomiędzy nowym zamortyzowanym kosztem a kwotą umorzeniową była przedmiotem amortyzacji do rachunku wyników do daty wykupu papierów analogicznie jak dyskonto lub premia. Dodatkowo zyski i straty, które przed reklasyfikacją zostały ujęte w innych całkowitych dochodach również podlegały amortyzacji do rachunku zysków i strat. W ramach reklasyfikowanych aktywów były pozycje objęte rachunkowością zabezpieczeń wartości godziwej, dla której w wyniku reklasyfikacji unieważnione zostały powiązania zabezpieczające. Powyższe skutkowało koniecznością rozpoczęcia odwrotnej amortyzacji korekty wyceny z tytułu zabezpieczanego ryzyka. Na dzień 31 grudnia 2017 roku aktywa te wyceniane były według zamortyzowanego kosztu, wdrożenie standardu MSSF 9 nie skutkowało zmianą sposobu ich wyceny. Retrospektywne zastosowanie zasad MSSF 9 spowodowało usunięcie z bilansu niezamortyzowanych korekt ewidencyjnych wprowadzonych zgodnie z wytycznymi MSR 39 w tym zakresie. Na dzień 1 stycznia 2018 korekta ma ujemny wpływ na kapitały

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

w wysokości 77,6 mln złotych (bez efektu podatkowego, korekta nr 3 w tabeli z podsumowaniem wpływu w punkcie 1.2.4).

W poniższej tabeli przedstawiono kategorie wyceny przyjęte dla aktywów i zobowiązań finansowych zgodne z MSR 39 (na 31 grudnia 2017 roku) oraz nowe kategorie wyceny według stanu na 1 stycznia 2018 roku (zgodne z MSSF 9).

pozycja w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	wycena zgodnie z MSR 39	wartość bilansowa na 31.12.2017 [wg MSR 39]	wartość bilansowa na 01.01.2018 [wg MSSF 9]	wycena zgodnie z MSSF 9	pozycja w sprawozdaniu z sytuacji finansowej
Aktywa			Aktywa		
Kasa, środki w Banku Centralnym	zamortyzowany koszt	2 815,2	2 815,2	zamortyzowany koszt	Kasa, środki w Banku Centralnym
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	zamortyzowany koszt	2 234,5	2 234,5	zamortyzowany koszt	Kredyty i inne należności udzielone innym bankom
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	WG przez RZiS	530,1	530,1	WG przez RZiS (obowiązkowo)	Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu
Wycena instrumentów pochodnych	WG przez RZiS	784,7	784,7	WG przez RZiS (obowiązkowo)	Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu
Pochodne instrumenty zabezpieczające	WG przez RZiS	967,2	967,2	WG przez RZiS (obowiązkowo)	Pochodne instrumenty zabezpieczające
Inwestycje, w tym:					
dostępne do sprzedaży	WG przez OCI	17 556,9	17 627,1	WG przez OCI	Inwestycyjne papiery wartościowe
utrzymywane do terminu wymagalności	zamortyzowany koszt	8 350,5	8 275,6	zamortyzowany koszt	Inwestycyjne papiery wartościowe
Kredyty i inne należności udzielone klientom, w tym:					
kredyty i inne należności	zamortyzowany koszt	84 992,0	84 443,9	zamortyzowany koszt	Kredyty i inne należności udzielone klientom
kredyty i inne należności nie spełniające kryteriów SPPI	zamortyzowany koszt	0,0	278,7	WG przez RZiS (obowiązkowo)	Kredyty i inne należności udzielone klientom
dłużne papiery wartościowe korporacyjne i komunalne	zamortyzowany koszt	2 532,2	2 532,2	zamortyzowany koszt	Kredyty i inne należności udzielone klientom
euroobligacje	zamortyzowany koszt	3 564,1	3 562,4	zamortyzowany koszt	Inwestycyjne papiery wartościowe
Należności od klientów z tytułu transakcji z przyrezeniem odkupu	zamortyzowany koszt	19,8	19,8	zamortyzowany koszt	Kredyty i inne należności udzielone klientom
Inne aktywa	zamortyzowany koszt	312,0	304,0	zamortyzowany koszt	Pozostałe aktywa
Razem		124 659,2	124 375,4		
Pozostałe aktywa nieobjęte MSSF 9		1 354,7	1 407,5		
Aktywa razem		126 013,9	125 782,9		
Zobowiązania			Zobowiązania		
Zobowiązania wobec innych banków	zamortyzowany koszt	4 109,0	4 109,0	zamortyzowany koszt	Zobowiązania wobec innych banków
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	WG przez RZiS	735,1	735,1	WG przez RZiS (obowiązkowo)	Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat
Wycena instrumentów pochodnych	WG przez RZiS	979,2	979,2	WG przez RZiS (obowiązkowo)	Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat
Pochodne instrumenty zabezpieczające	WG przez RZiS	699,2	699,2	WG przez RZiS (obowiązkowo)	Pochodne instrumenty zabezpieczające
Zobowiązania wobec klientów	zamortyzowany koszt	104 503,3	104 503,3	zamortyzowany koszt	Zobowiązania wobec klientów
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	zamortyzowany koszt	300,3	300,3	zamortyzowany koszt	Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych
Zobowiązania podporządkowane	zamortyzowany koszt	626,9	626,9	zamortyzowany koszt	Zobowiązania podporządkowane
Razem		111 953,0	111 953,0		
Pozostałe zobowiązania nieobjęte MSSF 9*		2 266,1	2 283,0		
Zobowiązania razem		114 219,1	114 236,0		

*) w tej pozycji ujęto m.in. rezerwę na zobowiązania pozabilansowe, która uległa zmianie w związku z przejściem na MSSF 9

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

1.2.2. Rachunkowość zabezpieczeń

Na podstawie przepisów przejściowych MSSF 9, Grupa dokonała wyboru polityki, który oznacza, że będzie nadal stosowała wymogi MSR 39 w zakresie rachunkowości zabezpieczeń. Od 1 stycznia 2018 w rocznych sprawozdaniach finansowych Grupa stosuje nowe wymogi dotyczące ujawnień w zakresie rachunkowości zabezpieczeń zgodnie ze zmienionym MSSF 7 „Instrumenty Finansowe: Ujawnienia”.

1.2.3. Utrata wartości

Implementacja zasad MSSF 9 miała istotny wpływ na metodologię szacowania odpisów aktualizujących wartość składników aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu.

Koncepcja oczekiwanej straty kredytowej (ECL, ang. expected credit losses) opiera się na podejściu zorientowanym na przyszłości (ang. forward-looking approach). Wycena oczekiwanych strat kredytowych jest prowadzona w sposób uwzględniający nieobciążoną i ważoną prawdopodobieństwem kwotę, ustalaną poprzez ocenę szeregu możliwych wyników, uwzględniającą racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje dotyczące przeszłych zdarzeń, obecnych warunków oraz prognoz dotyczących przyszłych warunków gospodarczych. Wartość oczekiwanych strat kredytowych odzwierciedla wpływ kilku (najczęściej trzech) scenariuszy makroekonomicznych o różnym prawdopodobieństwie wystąpienia i uwzględnia zmiany wartości pieniądza w czasie. Nowy model szacowania odpisów na oczekiwane straty kredytowe ma zastosowanie do aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu, dłużnych aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz zobowiązań pozabilansowych i gwarancji finansowych.

Do wyceny oczekiwanej straty kredytowej Grupa wykorzystuje dostosowane do wymagań MSSF 9 regulacyjne modele szacowania parametrów ryzyka, które zostały zbudowane dla potrzeb zaawansowanej metody wewnętrznych ratingów. Dla portfeli objętych metodą standardową na potrzeby kapitału regulacyjnego, Grupa przygotowała nowe modele wyceny oczekiwanych strat kredytowych zgodnie z wymaganiami MSSF 9.

Podejście oparte na 3 Etapach

Do wyliczenia oczekiwanych strat kredytowych Grupa zastosuje trój etapowe podejście:

- **Etap 1:** wycena odpisu równego kwocie 12-miesięcznym oczekiwanych stratom kredytowym w stosunku do aktywów finansowych, dla których nie nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego (prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania - PD) od daty początkowego ujęcia. Odpis w Etapie 1 jest kalkulowany w oparciu o 12-miesięczną oczekiwaną stratę kredytową, odzwierciedlającą stratę oczekiwaną aktywów, które z określonym prawdopodobieństwem mogą wejść w stan niewykonania zobowiązania w okresie nie dłuższym niż następane 12 miesięcy.
- **Etap 2:** wycena odpisu równego oczekiwanych stratom kredytowym w całym okresie życia w stosunku do aktywów finansowych, dla których wystąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego od daty początkowego ujęcia. Odpis w Etapie 2 jest liczony w oparciu o stratę oczekiwaną w całym okresie życia, odzwierciedlającą stratę oczekiwaną aktywów, które z określonym prawdopodobieństwem wejdą w stan niewykonania zobowiązania w całym okresie pozostałym do daty zapadalności.
- **Etap 3:** wycena odpisu równego oczekiwanych stratom kredytowym w całym okresie życia instrumentu w stosunku do aktywów z rozpoznaną utratą wartości, czyli w stanie niewykonania zobowiązania (PD = 100%). Odpis w Etapie 3 jest liczony w oparciu o stratę oczekiwaną w całym okresie życia aktywa finansowego.

Etapy są określane na poziomie pojedynczego składnika aktywów finansowych.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Dodatkowo, dla zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe/POCI (ang. purchased or originated credit impaired) oczekiwane straty są rozpoznawane dla całego okresu życia instrumentu. W momencie początkowego ujęcia POCI ujmowane są w wartości godziwej z uwzględnieniem oczekiwanych strat kredytowych.

Ustalenie znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego

Na każdy dzień sprawozdawczy Grupa dokonuje oceny, czy ryzyko kredytowe związane z danym instrumentem finansowym znacznie wzrosło od dnia jego początkowego ujęcia. Grupa identyfikuje istotny wzrost ryzyka kredytowego, skutkujący klasyfikacją ekspozycji do Etapu 2, na podstawie następujących przesłanek:

- Istotny wzrost prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w całym okresie życia ekspozycji,
- Zaklasyfikowanie ekspozycji klienta do tzw. listy obserwacyjnej (ang.: watch list),
- Przyznanie udogodnienia w spłacie (ang.: forbearance),
- Przeterminowanie płatności o ponad 30 dni,
- Zmiana warunków emisji obligacji klienta z powodów kredytowych,
- Klient posiada kredyt hipoteczny w CHF w ING Banku Śląskim S.A. lub w innym banku.

Istotny wzrost prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w całym okresie życia instrumentu finansowego jest główną przesłanką migracji pomiędzy Etapem 1 a Etapem 2. Przesłanka ta wyznaczana jest poprzez porównanie prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania z momentu początkowego ujęcia do prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w dacie sprawozdawczej w oparciu o analizę części krzywych PD, które w dacie sprawozdawczej pokrywają okres do zapadalności.

Kryterium klasyfikacji aktywów finansowego do Etapu 3: utrata wartości

Kryteria klasyfikacji aktywów finansowych do Etapu 3 zgodnie z wytycznymi MSSF 9 są takie same jak kryteria klasyfikacji aktywów finansowych do aktywów z utratą wartości zgodnie z wymaganiami MSR 39.

Scenariusze makroekonomiczne

Zgodnie z wymaganiami MSSF 9 strata oczekiwana powinna być określana jako kwota ważona prawdopodobieństwem, co zostało zrealizowane poprzez kalkulację oczekiwanej straty kredytowej jako średniej ważonej z wyników dla kilku scenariuszy makroekonomicznych (zwykle trzech: optymistycznego, najlepszej estymacji i warunków skrajnych). Strata oczekiwana jest obliczana dla każdego scenariusza osobno, a średnia wartość EL ważona prawdopodobieństwem wynika z wag przypisanych do każdego scenariusza.

Pomiar

Wycena oczekiwanych strat kredytowych opiera się na modelowych parametrach straty oczekiwanej (PD, LGD, EAD) wykorzystywanych obecnie do szacowania kapitału regulacyjnego, kapitału wewnętrznego i odpisów kolektywnych według standardu MSR 39. Modele zostały dostosowane poprzez:

- usunięcie nałożonego na parametry konserwatyzmu ostrożnościowego (tak jak np. minimalny dopuszczalny poziom PD) i

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- uwzględnienie oczekiwanych w przyszłości zmiany parametrów (PD, LGD, EAD) w ujęciu PIT (ang. point-in-time) w zależności od zmian wskaźników makroekonomicznych, tj.: stopa bezrobocia, wzrost PKB, indeks cen nieruchomości czy stopa procentowa oraz
- analizę ryzyka kredytowego w horyzoncie 12 miesięcznym lub w całym okresie życia.

Parametry straty oczekiwanej są określane na podstawie historycznych zależności statystycznych pomiędzy parametrami a wskaźnikami makroekonomicznymi w oparciu o aktualne prognozy makroekonomiczne dla tych wskaźników. Parametry modeli PD, LGD i EAD zostały skalibrowane według podejścia PIT.

Do obliczenia oczekiwanych strat kredytowych Grupa stosuje formułę $PD \times LGD \times EAD$. Dla ekspozycji o podwyższonym ryzyku kredytowym (Etap 2) strata oczekiwana jest liczona w całym okresie życia ekspozycji (LEL, ang. Lifetime Expected Loss) w oparciu o parametry PD, LGD, EAD szacowane również w całym okresie życia ekspozycji. Grupa definiuje LEL jako zdyskontowaną sumę cząstkowych strat w okresie życia ekspozycji, odnoszących się do zdarzeń niewykonania w każdym 12-miesięcznym oknie czasowym. W zakresie ekspozycji w utracie wartości (Etap 3) parametr PD = 100%, natomiast parametry LGD i EAD odzwierciedlają charakterystyki ekspozycji, które są w stanie niewykonania zobowiązania.

Wpływ zmian w zasadach dotyczących utraty wartości

W wyniku zastosowania nowych wymagań MSSF 9 nastąpił wzrost odpisów z tytułu ryzyka kredytowego o 286,3 mln złotych (bez efektu podatkowego oraz wyłączając korektę dotyczącą wartości bilansowej brutto opisaną poniżej), w tym 16,9 mln złotych dotyczy pozycji pozabilansowych (korekta nr 1 w tabeli z podsumowaniem wpływu w punkcie 4.2.4).

Wartość bilansowa brutto

W wyniku zastosowania MSSF 9 Grupa zmieniła podejście do wyznaczania wartości bilansowej brutto dla aktywów finansowych wycenianych wg zamortyzowano kosztu zakwalifikowanych do Etapu 3. Dla tych składników aktywów Grupa kontynuuje kalkulację zamortyzowanego kosztu brutto za pomocą efektywnej stopy procentowej do momentu pokrycia tych aktywów w całości odpisem

z tytułu strat oczekiwanych. Zmiana podejścia skutkowała na dzień 1 stycznia 2018 roku zwiększeniem wartości brutto kredytów zakwalifikowanych do Etapu 3 o 148,3 mln zł i jednoczesnym zwiększeniem poziomu odpisów z tytułu strat oczekiwanych o tą samą kwotę. Zmiana ta nie miała wpływu na wartość netto kredytów zakwalifikowanych do Etapu 3 a tym samym nie miała również wpływu na kapitały własne na dzień przejścia na MSSF 9.

1.2.4. Podsumowanie wpływu wdrożenia MSSF 9 na sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 1 stycznia 2018 w porównaniu do danych wg MSR 39 na dzień 31 grudnia 2017

W poniższej tabeli zaprezentowany został wpływ elementów opisanych powyżej na skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej Grupy, z wyodrębnieniem korekt:

- korekta nr 1 - odpisy aktualizujące wg MSSF 9
- korekta nr 2 - wycena udziałów kapitałowych
- korekta nr 3 - eliminacja wpływu historycznych reklasyfikacji instrumentów finansowych
- wartość zaprezentowana w kolumnie „reklasyfikacje w strukturze aktywów” dotyczy zmian prezentacyjnych w zakresie instrumentów kapitałowych

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

	31.12.2017 MSR 39	korekta 1	korekta 2	korekta 3	reklasyfikacje w strukturze aktywów	Wpływ razem	01.01.2018 MSSF 9
Aktywa							
Kasa, środki w Banku Centralnym	2 815,2					-	2 815,2
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	2 234,5					-	2 234,5
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	530,1					-	530,1
Wycena instrumentów pochodnych	784,7					-	784,7
Pochodne instrumenty zabezpieczające	967,2					-	967,2
Inwestycje	25 907,4		62,2	-74,9	8,0	-4,7	25 902,7
Kredyty i inne należności udzielone klientom	91 088,3	-269,4		-1,7		-271,1	90 817,2
Należności od klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	19,8					-	19,8
Inwestycje w jednostki stowarzyszone	1,3					-	1,3
Aktywa majątkowe	980,0					-	980,0
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	11,1					-	11,1
Aktywa z tytułu podatku dochodowego	257,1	50,0	-11,8	14,6		52,8	309,9
Inne aktywa	417,2				-8,0	-8,0	409,2
Aktywa razem	126 013,9	-219,4	50,4	-62,0	0,0	-231,0	125 782,9
Zobowiązania							
Zobowiązania wobec innych banków	4 109,0					-	4 109,0
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	735,1					-	735,1
Wycena instrumentów pochodnych	979,2					-	979,2
Pochodne instrumenty zabezpieczające	699,2					-	699,2
Zobowiązania wobec klientów	104 503,3					-	104 503,3
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	300,3					-	300,3
Zobowiązania podporządkowane	626,9					-	626,9
Rezerwy	91,9	16,9				16,9	108,8
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	232,9					-	232,9
Inne zobowiązania	1 941,3					-	1 941,3
Zobowiązania razem	114 219,1	16,9	0,0	0,0	0,0	16,9	114 236,0
Kapitał własny							
Kapitał zakładowy	130,1					-	130,1
Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	956,3					-	956,3
Kapitał z aktualizacji wyceny	493,2		50,4	-40,3	-9,0	1,1	494,3
Zyski zatrzymane	10 215,2	-236,3		-21,7	9,0	-249,0	9 966,2
Kapitał własny przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego	11 794,8	-236,3	50,4	-62,0	0,0	-247,9	11 546,9
Zobowiązania i kapitał własny razem	126 013,9	-219,4	50,4	-62,0	0,0	-231,0	125 782,9

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Uzgodnienie wartości bilansowej aktywów i zobowiązań finansowych według stanu na 31 grudnia 2017 roku z wartością bilansową na 1 stycznia 2018 roku po przejściu na MSSF 9 przedstawiono w poniższej tabeli.

	wartość bilansowa na 31.12.2017 [wg MSR 39]	rekasyfikacje	zmiana wartości	wartość bilansowa na 01.01.2018 [wg MSSF 9]
Aktywa finansowe				
Aktywa finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu				
Kasa, środki w Banku Centralnym	2 815,2			2 815,2
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	2 234,5			2 234,5
Inwestycyjne papiery wartościowe (w roku 2017: Inwestycje)				
stan na początek okresu	8 350,5			
rekasyfikacja z kredytów i innych należności		3 564,1		
zmiana wyceny			-76,6	
stan na koniec okresu				11 838,0
Kredyty i inne należności udzielone klientom				
stan na początek okresu	91 108,1			
rekasyfikacja do inwestycyjnych papierów wartościowych		-3 564,1		
rekasyfikacja do instrumentów finansowych wycenianych wg wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		-278,7		
zmiana wyceny			-269,4	
stan na koniec okresu				86 995,9
Inne aktywa				
stan na początek okresu	312,0			
rekasyfikacja do kapitałowych instrumentów finansowych wycenianych wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody			-8,0	
stan na koniec okresu				304,0
Razem aktywa finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	104 820,3	-278,7	-354,0	104 187,6
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży				
Inwestycyjne papiery wartościowe (w roku 2017: Inwestycje)				
stan na początek okresu	17 556,9			
rekasyfikacja do dłużnych instrumentów finansowych wycenianych wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody		-17 551,6		
rekasyfikacja do kapitałowych instrumentów finansowych wycenianych wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody		-5,3		
Razem aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	17 556,9	-17 556,9	0,0	0,0
Dłużne instrumenty finansowe wyceniane wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody				
Inwestycyjne papiery wartościowe				
stan na początek okresu	0,0			
rekasyfikacja z aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży		17 551,6		
stan na koniec okresu				17 551,6
Kapitałowe instrumenty finansowe wyceniane wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody				
Inwestycyjne papiery wartościowe				
stan na początek okresu	0,0			
rekasyfikacja z aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży		5,3		
rekasyfikacja z innych aktywów		8,0		
zmiana wyceny			62,2	
stan na koniec okresu				75,5
Razem instrumenty finansowe wyceniane wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody	0,0	17 564,9	62,2	17 627,1

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Aktywa finansowe wyceniane wg wartości godziwej przez rachunek zysków i strat				
Wycena instrumentów pochodnych		784,7		784,7
Pozostałe aktywa finansowe przeznaczone do obrotu		530,1		530,1
Pochodne instrumenty zabezpieczające		967,2		967,2
Kredyty i inne należności udzielone klientom				
stan na początek okresu		0,0		
reklasifikacja z instrumentów finansowych wycenianych zamortyzowanym kosztem			278,7	
stan na koniec okresu				278,7
Razem aktywa finansowe wyceniane wg wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		2 282,0	278,7	0,0
Razem aktywa finansowe		124 659,2	8,0	-291,8
Zobowiązania finansowe				
Zobowiązania finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu				
Zobowiązania wobec innych banków		4 109,0		4 109,0
Zobowiązania wobec klientów		104 503,3		104 503,3
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych		300,3		300,3
Zobowiązania podporządkowane		626,9		626,9
Razem zobowiązania finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu		109 539,5	0,0	0,0
Zobowiązania finansowe wyceniane wg wartości godziwej przez rachunek zysków i strat				
Wycena instrumentów pochodnych		979,2		979,2
Pozostałe zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		735,1		735,1
Pochodne instrumenty zabezpieczające		699,2		699,2
Razem zobowiązania finansowe wyceniane wg wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		2 413,5	0,0	0,0
Razem zobowiązania finansowe		111 953,0	0,0	0,0

Uzgodnienie wartości odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości aktywów finansowych i zobowiązań pozabilansowych wg stanu na 31 grudnia 2017 roku z wartościami odpisów z tytułu strat oczekiwanych wg stanu na 1 stycznia 2018 roku po przejściu na MSSF 9 przedstawiono w poniższej tabeli.

	31.12.2017 [wg MSR 39]	reklasyfikacje	zmiana wartości	01.01.2018 [wg MSSF 9]
Odpis z tytułu utraty wartości / odpis z tytułu strat oczekiwanych				
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	0,2		-0,2	0,0
Kredyty i inne należności udzielone klientom, w tym:	1 667,5	-0,7	269,7	1 936,5
wyceniane wg zamortyzowanego kosztu, w tym:	1 667,5	-12,6	269,7	1 936,5
portfel kredytowy, w tym:	1 666,8	-11,9	269,7	1 936,5
bankowość korporacyjna (z uwzględnieniem dłużnych papierów wartościowych korporacyjnych i komunalnych)	1 039,0	-11,9	50,7	1 077,8
bankowość detaliczna	627,8		219,0	846,8
inne należności (z uwzględnieniem euroobligacji)	0,7	-0,7		0,0
wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat*	-	11,9		11,9
Inwestycje / Inwestycyjne papiery wartościowe, w tym:	1,5	0,7	-0,1	2,1
dłużne papiery wartościowe utrzymywane do terminu wymagalności	1,5	-1,5		0,0
dłużne papiery wartościowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	-	2,2	-0,1	2,1
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	45,9		16,9	62,8
Razem	1 715,1	0,0	286,3	2 001,4

*) Kredyty i inne należności nie spełniające kryteriów SPPI zostały z dniem 1 stycznia 2018 r. przeklasyfikowane do kategorii kredytów i innych należności wycenianych wg wartości godziwej przez rachunek zysków i strat. Dotychczasowy odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości został odzwierciedlony jako komponent ryzyka kredytowego w wycenie tych kredytów do wartości godziwej.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

1.2.5. Wpływ na wymogi kapitałowe

Zastosowanie zasad MSSF 9 wpływa na kapitał regulacyjny Grupy w wyniku ujęcia korekt ewidencyjnych na datę pierwszego zastosowania zmienionych zasad rachunkowości. Komitet Bazylejski zwrócił uwagę, że podejście do odpisów z tytułu utraty wartości zarówno w metodzie standardowej jak i zaawansowanej metodzie wewnętrznych ratingów (AIRB) pozostaje niezmienione. Niemniej jednak w zakresie krajowych jurysdykcji dopuszcza się możliwość zastosowania do odpisów z tytułu utraty wartości opcji amortyzacji wpływu implementacji nowych zasad MSSF 9.

12 grudnia 2017 roku zostało opublikowane Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/2395 w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) nr 575/2013 w zakresie rozwiązań przejściowych, mających na celu złagodzenie skutków wprowadzenia MSSF 9 w odniesieniu do funduszy własnych oraz dotyczących traktowania niektórych ekspozycji wobec podmiotów sektora publicznego denominowanych w walucie krajowej dowolnego państwa członkowskiego jako dużych ekspozycji (ang. Large exposure). Celem rozporządzenia jest zastosowanie progresywnego okresu przejściowego, który złagodziłby wpływ nowego modelu odpisów MSSF 9 poprzez odwrócenie części negatywnego wpływu MSSF9 na kapitał podstawowy Tier 1.

Okres przejściowy trwa maksymalnie 5 lat i rozpoczyna się w 2018 roku. Część przewidywanych odpisów na straty kredytowe, które można odwrócić w kapitale podstawowym Tier 1, powinna z czasem zmniejszyć się do zera, aby zapewnić pełne wdrożenie MSSF 9 na dzień bezpośrednio po zakończeniu okresu przejściowego (w 2018 0,95; w 2019 0,85; w 2020 0,7; w 2021 0,5; w 2022 0,25).

Podjęcie decyzji o zastosowaniu przejściowych rozwiązań wiąże się z koniecznością odpowiedniego poinformowania właściwego organu nadzorczego. W okresie przejściowym istnieje możliwość jednorazowego wycofania się z podjętej decyzji, pod warunkiem uzyskania uprzedniej zgody właściwego organu.

Grupa podjęła decyzję o skorzystaniu z rozwiązań przejściowych opisanych powyżej. W okresie przejściowym Grupa będzie dokonywała ujawnień funduszy własnych, współczynników kapitałowych, jak również wskaźnika dźwigni, z uwzględnieniem jak i bez uwzględnienia, wpływu ww. rozwiązań przejściowych.

Łączny wpływ zastosowania na datę 1 stycznia 2018 nowych zasad MSSF 9 na współczynnik Tier 1 (w bps) wynosi 33 bps bez uwzględniania okresu przejściowego oraz 3 bps z uwzględnieniem okresu przejściowego.

2. Kontynuacja działalności

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez jednostki wchodzące w skład Grupy w dającej się przewidzieć przyszłości, tzn. przez okres co najmniej 1 roku od dnia bilansowego. Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania przez Zarząd Banku nie stwierdza się istnienia okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności przez jednostki wchodzące w skład Grupy Kapitałowej.

3. Działalność zaniechana

W 2018 i 2017 roku w Grupie nie wystąpiło zaniechanie istotnej działalności.

4. Zakres podmiotowy i waluta sprawozdania

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za 2018 rok zawiera dane Banku oraz jego jednostek zależnych i stowarzyszonych (razem zwanych "Grupą").

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzane w złotych polskich („PLN”). Wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są po zaokrągleniu do miliona złotych. W związku z tym mogą wystąpić przypadki matematycznej niespójności w sumowaniach lub pomiędzy poszczególnymi notami.

5. Okres sprawozdania i dane porównawcze

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. obejmuje okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku i zawiera dane porównawcze:

- dla skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2017 roku oraz 31 grudnia 2016 roku,
- dla pozycji ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2017 roku,
- dla pozycji ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat, skonsolidowanego sprawozdania z całkowitych dochodów, skonsolidowanego sprawozdania ze zmian w kapitale własnym oraz skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych za okres od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku.

W związku z wdrożeniem od 1 stycznia 2018 roku MSSF 9 zastępującego MSR 39 Grupa podjęła decyzję o retrospektywnym zastosowaniu zasad w zakresie klasyfikacji, wyceny oraz utraty wartości poprzez korektę bilansu otwarcia na dzień 1 stycznia 2018, bez korygowania okresów porównawczych.

6. Zasady konsolidacji

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe obejmuje sprawozdanie finansowe Banku oraz sprawozdania finansowe jego jednostek zależnych. Zostały one sporządzone za okres 12 miesięcy kończący się w dniu 31 grudnia 2018 roku.

Sprawozdania finansowe jednostek zależnych, po uwzględnieniu korekt doprowadzających do zgodności z MSSF, sporządzane są za ten sam okres sprawozdawczy, co sprawozdanie finansowe jednostki dominującej, w oparciu o jednolite zasady rachunkowości zastosowane dla transakcji i zdarzeń gospodarczych o podobnym charakterze. W celu eliminacji jakichkolwiek rozbieżności w stosowanych zasadach rachunkowości wprowadza się korekty.

Wszystkie znaczące salda i transakcje pomiędzy jednostkami Grupy, w tym przychody i koszty, niezrealizowane zyski oraz zyski i straty wynikające z transakcji w ramach Grupy, zostały w całości wyeliminowane. Niezrealizowane straty są eliminowane, chyba że dowodzą wystąpienia utraty wartości.

Jednostki zależne podlegają pełnej konsolidacji w okresie od dnia objęcia nad nimi kontroli przez jednostkę dominującą do dnia ustania kontroli. Sprawowanie kontroli przez jednostkę dominującą ma miejsce wtedy, gdy jednostka dominująca sprawuje władzę nad jednostką zależną, z tytułu swojego zaangażowania w jednostkę zależną jednostka dominująca podlega ekspozycji na zmienne wyniki finansowe lub posiada prawa do zmiennych wyników finansowych oraz posiada możliwość wykorzystania sprawowanej władzy nad jednostką zależną do wywierania wpływu na wysokość swoich wyników finansowych.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

III. Znaczące zasady rachunkowości

Z wymagań MSSF wynikają określone opcje wyboru polityki rachunkowości. Kluczowe obszary, w których MSSF dopuszczają dokonanie wyboru polityki i które odnoszą się do Polityki Rachunkowości Grupy są następujące:

- wybór polityki rachunkowości w zakresie kontynuacji stosowania zasad rachunkowości zabezpieczeń zgodnie w wytycznymi MSR 39,
- wybór polityki rachunkowości w zakresie wyceny budynków i gruntów w wartości przeszacowanej odpowiadającej wartości godziwej na dzień bilansowy. Wzrost wartości godziwej rozpoznawany jest w rezerwie rewaluacyjnej (pozostałych całkowitych dochodach) natomiast spadek wartości godziwej ujmowany jest w rachunku zysków i strat.

Polityka rachunkowości Grupy zgodna z wymaganiami MSSF oraz decyzje Grupy w zakresie dopuszczalnych opcji wyboru polityki zostały zaprezentowane poniżej.

1. Podstawy sporządzania sprawozdania finansowego

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym zastosowano koncepcję wartości godziwej dla nieruchomości własnych oraz aktywów finansowych i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej, w tym instrumentów pochodnych, oraz aktywów finansowych klasyfikowanych jako wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, za wyjątkiem tych, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej. Pozostałe składniki aktywów finansowych wykazywane są w wartości zamortyzowanego kosztu pomniejszonego o odpisy z tytułu utraty wartości lub cenie nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości.

Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży wykazywane są w kwocie niższej z ich wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia.

2. Profesjonalny osąd

W procesie stosowania zasad rachunkowości wobec zagadnień wskazanych poniżej, największe znaczenie, oprócz szacunków księgowych, miał profesjonalny osąd kierownictwa.

2.1. Składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego

Grupa rozpoznaje aktywo z tytułu podatku odroczonego bazując na założeniu, że w przyszłości zostanie osiągnięty zysk podatkowy pozwalający na jego wykorzystanie. Założenie to stałoby się nieuzasadnione w sytuacji pogorszenia uzyskiwanych wyników podatkowych w przyszłości.

2.2. Klasyfikacja umów leasingowych

Grupa dokonuje klasyfikacji leasingu jako operacyjnego lub finansowego w oparciu o ocenę, w jakim zakresie ryzyko i pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przypadają w udziale leasingodawcy, a w jakim leasingobiorcy. Treść ekonomiczna każdej transakcji stanowi podstawę do oceny w tym zakresie.

2.3. Klasyfikacja aktywów finansowych

Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39)

Klasyfikacja aktywów finansowych do kategorii aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności

Grupa klasyfikuje dłużne papiery wartościowe do kategorii utrzymywanych do terminu zapadalności przy założeniu możliwości utrzymania ich w posiadaniu do upływu terminu wymagalności.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Zasady obowiązujące po 1 stycznia 2018 (MSSF 9)

Grupa klasyfikuje aktywa finansowe na podstawie oceny modelu biznesowego, w ramach którego aktywa są utrzymywane oraz oceny czy z warunków umownych wynikają wyłącznie płatności kapitału i odsetek od kwoty tego kapitału. Szczegółowe informacje o przyjętych założeniach w tym zakresie zaprezentowane zostały w punkcie 7.

3. Zastosowanie szacunków

Sporządzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga dokonania przez Grupę pewnych szacunków oraz przyjęcia założeń, które mają wpływ na kwoty prezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym oraz w notach objaśniających.

Szacunki i założenia, przyjęte do prezentowania wartości aktywów i pasywów oraz przychodów i kosztów, dokonywane są w oparciu o dostępne dane historyczne oraz szereg innych czynników, które są uważane za właściwe w danych warunkach. Przyjęte założenia dotyczące przyszłości i dostępne źródła danych tworzą podstawę do dokonywania szacunków odnośnie wartości bilansowych aktywów i pasywów, których nie da się określić w jednoznaczny sposób na podstawie innych źródeł. Szacunki uwzględniają przewidywane na dzień bilansowy przyczyny/źródła niepewności. Wyniki rzeczywiste mogą się różnić od wartości szacunkowych.

Szacunki i założenia podlegają bieżącym przeglądom. Korekty w szacunkach są rozpoznawane w okresie, w którym dokonano zmiany szacunku pod warunkiem, że korekta dotyczy tylko tego okresu lub w okresie, w którym dokonano zmiany i okresach przyszłych, jeśli korekta wpływa zarówno na bieżący jak i przyszłe okresy.

Poniżej opisane zostały najistotniejsze szacunki księgowe dokonane przez Grupę.

3.1. Utrata wartości

Grupa ocenia czy na datę bilansową istnieją obiektywne dowody utraty wartości składników aktywów finansowych (pojedynczych lub grupy aktywów finansowych) i składników aktywów trwałych.

Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39)**Utrata wartości aktywów finansowych**

Istnienie obiektywnego dowodu utraty wartości aktywów finansowych jest następstwem jednego lub większej ilości zdarzeń, których wystąpienie wpływa bezpośrednio na szacowanie przyszłych przepływów finansowych związanych z tymi aktywami. Szacunki mogą uwzględniać możliwe do zaobserwowania dane wskazujące na wystąpienie niekorzystnej zmiany sytuacji płatniczej kredytobiorców należących do określonej grupy lub sytuacji gospodarczej w danym kraju lub jego części, co ma związek z problemami występującymi w tej grupie aktywów.

Dla istotnych aktywów zaklasyfikowanych do portfela ISFA (Individually Significant Financial Assets), kwota odpisu ustalana jest jako różnica pomiędzy bieżącą wartością ekspozycji kredytowej a oczekiwanymi zdyskontowanymi przyszłymi przepływami związanymi z daną ekspozycją.

Dla aktywów z portfeli IBNR (Incurred But Not Reported) i INSFA (Individually Non-Significant Financial Assets) wyliczenia prowadzone są w stosunku do bieżącego zaangażowania w oparciu o parametry określające prawdopodobieństwo wystąpienia przesłanki utraty wartości, wskaźnik oczekiwanej straty oraz okres ujawnienia.

Do określenia utraty wartości (lub jej odwrócenia) niezbędne jest wyliczenie bieżącej wartości oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych.

Metodologia i założenia wykorzystywane przy szacowaniu zarówno wysokości jak i momentów przyszłych przepływów pieniężnych są regularnie przeglądane i uaktualniane w razie potrzeby.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Zasady obowiązujące po 1 stycznia 2018 (MSSF 9)**3.1.1. Utrata wartości aktywów finansowych**

Grupa stosuje wymogi standardu MSSF 9 w zakresie utraty wartości w celu ujęcia i wyceny odpisu na oczekiwane straty kredytowe z tytułu aktywów finansowych, które są wyceniane w zamortyzowanym koszcie lub w wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Strata oczekiwana w portfelu rezerw kolektywnych jest kalkulowana jako średnia ważona prawdopodobieństwem z kilku scenariuszy makroekonomicznych o różnym prawdopodobieństwie wystąpienia. Finalny poziom rezerw wynika z sumy strat oczekiwanych wyliczanych w każdym roku w przyszłości aż do daty zapadalności z uwzględnieniem dyskontowania.

Do określenia utraty wartości (lub jej odwrócenia) w portfelu ISFA (Individually Significant Financial Assets) niezbędne jest wyliczenie bieżącej wartości oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych. Wartość przyszłych przepływów pieniężnych jest określana m.in. z uwzględnieniem informacji o obecnej i prognozowanej sytuacji ekonomiczno-finansowej kredytobiorcy, przewidywanej wartości odzysku z zabezpieczeń prawnych ekspozycji oraz czynników makroekonomicznych.

Metodologia i założenia wykorzystywane przy szacowaniu zarówno wysokości jak i momentów przyszłych przepływów pieniężnych są regularnie przeglądane i uaktualniane w razie potrzeby.

Grupa w ciągu roku wprowadziła zmiany do wybranych elementów szacowania strat oczekiwanych m.in. w zakresie wyznaczania zapadalności behawioralnej dla odnawialnych ekspozycji kredytowych oraz uwzględniania wskaźnika przedpłat. Łączny wpływ wprowadzonych zmian na poziom straty oczekiwanej wyniósł -8,5 mln zł (zmniejszenie odpisów z tytułu oczekiwanych strat).

Opis przykładowych przesłanek identyfikacji utraty wartości aktywów finansowych, metodologia kalkulacji odpisów oraz stosowane zasady ewidencyjne opisane zostały w punkcie 7.13. Utrata wartości.

Na wysokość strat oczekiwanych mają istotny wpływ założenia, które wymagają zastosowania szacunków i profesjonalnego osądu, dotyczące przede wszystkim:

- przesłanki identyfikacji istotnego wzrostu ryzyka kredytowego oraz
- prognozy czynników makroekonomicznych używanych jako dane wejściowe do modeli szacowania strat oczekiwanych oraz wagi przypisane poszczególnym scenariuszom makroekonomicznym.

Przesłanki identyfikacji istotnego wzrostu ryzyka kredytowego

Wszystkim składnikom aktywów objętych zakresem MSSF 9, których dotyczy kalkulacja strat oczekiwanych, są przypisane straty oczekiwane w horyzoncie 12-miesięcznym jeśli znajdują się w Etapie 1 lub straty oczekiwane w całym okresie życia jeśli składnik aktywów znajduje się w Etapie 2. Składnik aktywów znajduje się w Etapie 2 jeśli nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego od daty jego początkowego ujęcia. Przypisanie składnika aktywów do etapów zależy przede wszystkim od zmiany prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania (parametr PD) w relacji do wyznaczonych progów. Całkowity poziom odpisów wyznaczony metodą kolektywną w Etapie 1 i 2 wynosił na dzień 31 grudnia 2018 roku 539,0 mln zł.

Ustalenie progu PD wymaga osądu i jest istotnym źródłem niepewności szacunków dotyczących strat oczekiwanych. W celu pokazania wrażliwości strat oczekiwanych na poziom przyjętego progu PD, Grupa dokonała oszacowania odpisów na straty oczekiwane w Etapie 1 i 2 przy następujących założeniach:

- wszystkie te aktywa finansowe znajdowałyby się poniżej progu PD i miały przypisane 12-miesięczne straty oczekiwane oraz

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- wszystkie te aktywa przekroczyłyby ten próg PD i miały przypisane straty oczekiwane w całym okresie życia.

Te oszacowania pokazują odpowiednio hipotetyczne mniejsze straty oczekiwane dla składników aktywów w Etapie 1 i 2 o około 250 mln zł lub większe o około 640 mln zł.

Należy zauważyć, że poziom relatywnej zmiany PD nie jest jedynym kryterium przejścia między Etapem 1 i 2. Dodatkowo, składniki aktywów są przenoszone do Etapu 2 w przypadku m.in. klasyfikacji na listę obserwacyjną (watch list), przyznania udogodnienia, przeterminowania płatności itd. jak opisano w rozdziale II. *Zgodność z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej* w punkcie 1.2.3 *Utrata wartości*.

Prognozy czynników makro i wagi przypisane poszczególnym scenariuszom makroekonomicznym

Wskaźnik PKB, stopa bezrobocia i wskaźnik zmian cen nieruchomości są kluczowymi parametrami makroekonomicznymi mającymi wpływ na poziom strat oczekiwanych, co potwierdzają analizy statystyczne przeprowadzone przez Grupę. Prognozy tych wskaźników makroekonomicznych są wykorzystywane w oszacowaniu nieważonych strat oczekiwanych, którym z kolei przypisywane są następujące wagi: 20% dla scenariusza negatywnego, 60% dla scenariusza bazowego i 20% dla scenariusza pozytywnego.

Poniższa tabela przedstawia przyjęte na dzień 31.12.2018 r. prognozy makroekonomiczne głównych wskaźników oraz odchylenie strat oczekiwanych w scenariuszu pozytywnym, bazowym i negatywnym od raportowanych strat oczekiwanych, zważonych prawdopodobieństwem scenariuszy.

		2019	2020	2021	Straty oczekiwane nie wazone prawdopodobieństwem - odchylenie od strat raportowanych w %	Waga przypisana scenariuszowi	Raportowane straty oczekiwane (ocena kolektywna w Etapie 1, 2 i 3)
Scenariusz pozytywny	PKB	4,4	6,2	5,1	-10%	20%	1 461,5
	Bezrobocie	3,1	2,4	1,9			
	RHP	9,0	9,8	8,1			
Scenariusz bazowy	PKB	3,6	3,2	3,0	-2%	60%	
	Bezrobocie	3,5	3,5	3,4			
	RHP	8,2	5,7	5,6			
Scenariusz negatywny	PKB	1,5	-0,4	0,6	+16%	20%	
	Bezrobocie	5,0	6,2	7,0			
	RHP	3,7	1,3	5,4			

3.1.2. Utrata wartości innych aktywów trwałych

Ocena w przedmiotowym zakresie bazuje na oszacowaniu wartości odzyskiwalnej aktywa trwałego, którą stanowi wartość użytkowa lub wartość sprzedaży netto w zależności od tego, która z wyżej wymienionych wartości na moment przeprowadzania przeglądu jest wyższa.

Oszacowanie wartości użytkowej składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne w sytuacji gdy nie można ustalić wartości odzyskiwalnej pojedynczego składnika aktywów zaliczanego do majątku wspólnego) wiąże się, między innymi, z przyjęciem założeń w zakresie szacunków, co do kwot, terminów przyszłych przepływów pieniężnych, które Grupa może uzyskać z tytułu danego składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne) oraz innych czynników. W celu wyznaczenia wartości użytkowej, oszacowane przyszłe przepływy pieniężne są dyskontowane do ich wartości bieżącej przy użyciu stopy dyskontowej przed opodatkowaniem, która odzwierciedla bieżące oczekiwania rynku co do wartości pieniądza oraz specyficznego ryzyka w odniesieniu do danego aktywa.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Szacując wartość godziwą pomniejszoną o koszty sprzedaży Grupa opiera się na dostępnych danych rynkowych na ten temat lub wycenach sporządzonych przez niezależnych rzeczoznawców, które co do zasady również opierają się na szacunkach.

Zasady ewidencyjne w tym zakresie zostały wskazane w punkcie 8.4. Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości niefinansowych aktywów.

3.2. Ryzyko kredytowe związane z instrumentami pochodnymi

Podejście zastosowane przez Grupę do szacowania ryzyka kredytowego związanego z instrumentami pochodnymi mającymi datę rozliczenia w przyszłości (transakcje aktywne, nierozliczone na dzień bilansowy) jest zgodne z podejściem stosowanym przez Grupę dla celów oceny ryzyka kredytowego wynikającego z produktów rynków finansowych.

Szczegółowe informacje w zakresie wyceny do wartości godziwej instrumentów pochodnych z uwzględnieniem ryzyka kredytowego zostały opisane w punkcie 7.10. Pochodne instrumenty finansowe i rachunkowość zabezpieczeń.

3.3. Wycena instrumentów finansowych nie notowanych na aktywnych rynkach

Wartość godziwą instrumentów finansowych nie notowanych na aktywnych rynkach ustala się poprzez zastosowanie technik wyceny. Dla instrumentów pochodnych o charakterze nieopcynym stosowane są modele bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych. Dla instrumentów pochodnych o charakterze opcynym stosuje się modele wyceny odpowiednie do rodzaju transakcji.

Modele wyceny stosowane przez Grupę, podlegają weryfikacji przed ich zastosowaniem. W miarę możliwości do modeli wprowadzane są wyłącznie dane możliwe do obserwacji pochodzące z aktywnego rynku, jednakże w pewnych okolicznościach dobranie właściwego parametru wyceny wymaga oszacowania opartego na porównaniu instrumentu do innego o podobnej charakterystyce lub analogicznego, występującego na innym rynku. Zasadą przewodnią przy ustalaniu wyceny tym sposobem jest zastosowanie się do zasady ostrożnej wyceny nakazującej wybór niższej wyceny aktywów i wyższej wyceny pasywów jako bardziej prawdopodobnej, zwłaszcza w warunkach obniżonej płynności lub/i zmienności na rynkach finansowych. Zmiana założeń dotyczących tych czynników może wpłynąć na wyceny niektórych instrumentów finansowych.

3.4. Rezerwy na odprawy emerytalne i rentowe

Grupa tworzy rezerwy na odprawy emerytalne i rentowe zgodnie z MSR 19. Rezerwa na odprawy emerytalne i rentowe przyznane w ramach świadczeń z tytułu regulacji wynikających z Kodeksu Pracy wyliczana jest metodą aktuarialną przez niezależnego aktuarium jako wartość obecna przyszłych, długoterminowych zobowiązań Grupy wobec pracowników według stanu zatrudnienia i płac na dzień aktualizacji.

Wyliczenie rezerw jest oparte na szeregu założeń, zarówno co do stóp dyskontowych, prognozowanych podwyżek wynagrodzeń jak i założeń dotyczących rotacji pracowników, ryzyka śmierci i innych. Założenia są weryfikowane na koniec roku obrotowego.

Poniższa tabela prezentuje wrażliwość modelu na przyjęte wartości poszczególnych założeń.

	Rezerwy na odprawy emerytalne i rentowe		
	Dolny przedział	Wariant Bazowy	Górny przedział
Stopa dyskontowa (+1% / wariant bazowy / - 1%)	37,38	41,46	46,28
Wzrost wynagrodzeń (-0,25% / wariant bazowy / +0,25)	40,36	41,46	42,60

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

3.5. Wycena programów motywacyjnych**3.5.1. Wycena wartości świadczeń wynikających z programu zmiennych składników wynagrodzeń**

Na dzień bilansowy Grupa wykazuje w księgach szacunki dotyczące wartości bieżącej świadczeń, które będą realizowane w ramach programu zmiennych składników wynagrodzeń. Świadczenia te zostaną przyznane pracownikom objętym programem w oparciu o ocenę ich wyników pracy za dany rok. Program został zainicjowany w 2012 roku.

Podstawą oszacowania wartości świadczeń przyznawanych w formie akcji fantomowych jest mediana cen zamknięcia akcji Banku na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie w odpowiednim okresie. Wartość godziwa odroczonej części świadczenia korygowana jest o współczynnik redukcji, który uwzględnia prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia powodującego konieczność skorygowania wartości przyznanego świadczenia, do którego pracownik na dzień bilansowy nie nabył jeszcze pełnych uprawnień. Katalog zdarzeń ściśle określają założenia programu.

Wartość bieżąca przedmiotowych świadczeń ustalana jest w oparciu o rynkową stopę dyskontową.

3.5.2. Wycena opcji przyznanych w ramach programu motywacyjnego Grupy ING

Wartości godziwe opcji przyznanych w ramach programu motywacyjnego Grupy ING zostały określone za pomocą symulacji Monte Carlo. Model ten uwzględnia oprocentowanie wolne od ryzyka jak również spodziewany termin realizacji udzielonych opcji, cenę wykonania opcji, bieżącą cenę akcji, spodziewaną zmienność świadectw udziałowych Grupy ING i spodziewany dochód z dywidendy.

Źródłem zmienności przyjętej dla wyceny opcji udziałowych jest system inwestycyjny ING. Zmienność w tym systemie określana jest w oparciu o zmienność danych rynkowych, a nie o zmienność historyczną.

3.6. Wartość końcowa przedmiotu leasingu

Szacowana wartość końcowa stanowi zazwyczaj uzgodnioną przyszłą cenę wykupu środka trwałego przez klienta po zakończeniu okresu leasingu. Wartość ta jest wyliczana w momencie rozpoczęcia leasingu na podstawie wartości początkowej środka trwałego. Wartości końcowe są zazwyczaj ustalane na podstawie kwoty określonej w umowie i ujmowane są w pozycji inwestycji leasingowej netto. Odzyskanie wartości końcowej środka trwałego w leasingu jest uzależnione od wypełnienia warunków umowy leasingowej i jej zakończenia.

3.7. Okres i metoda amortyzacji aktywów niematerialnych

Okres i metoda amortyzacji aktywów niematerialnych są weryfikowane na koniec każdego roku obrotowego. Zmiany w okresie użytkowania lub oczekiwanym sposobie uzyskiwania korzyści ekonomicznych pochodzących z danego składnika aktywów niematerialnych są ujmowane poprzez zmianę odpowiednio okresu lub metody amortyzacji i traktowane jak zmiany wartości szacunkowych. Okres ekonomicznej użyteczności dla wartości niematerialnych realizowanych w ramach projektów strategicznych wynosi 5 lat.

Aplikacje strategiczne są realizowane w ramach strategicznych projektów, które to są kluczowe dla działalności Grupy. Grupa ustaliła limit aktywowania wydatków w zakresie nabycia (440 tys. zł) lub wytworzenia we własnym zakresie (10 mln zł) oprogramowania komputerowego..

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

4. Podstawy konsolidacji**4.1. Jednostki zależne**

Jednostkami zależnymi są te podmioty, które są kontrolowane przez Bank. Kontrola istnieje wówczas, gdy Bank ma bezpośredni lub pośredni wpływ na politykę finansową i operacyjną jednostki, który pozwala mu na osiągnięcie zwrotu (korzyści ekonomicznych) z działalności tej jednostki.

Potwierdzenie sprawowania kontroli nad określoną jednostką zgodnie z wytycznymi wskazanymi w MSSF 10 wymaga jednoczesnego spełnienia następujących warunków:

- posiadania istniejącego prawa (władzy) dającego bieżącą możliwość kierowania istotną działalnością jednostki (działalnością, która znacząco wpływa na zwrot z tytułu określonego zaangażowania w daną jednostkę),
- ekspozycji na zmienne zwroty lub posiadania praw do zmiennych zwrotów,
- posiadania możliwości wykorzystania istniejących praw (władzy) do wywierania wpływu na kwotę zwrotów wynikających z danego zaangażowania.

Warunków wskazanych powyżej nie uważa się za spełnione, jeżeli istniejące prawa mają wyłącznie charakter ochronny tj.: definiowane są jako prawa zabezpieczające interesy Banku wynikające z danego zaangażowania.

Ponowna ocena kontroli prowadzona jest każdorazowo, jeżeli fakty i okoliczności wskazują, że nastąpiła zmiana w zakresie warunków stanowiących podstawę analizy określonego zaangażowania, niemniej jednak nie rzadziej niż raz w roku.

Sprawozdania finansowe jednostek zależnych są zawarte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym od momentu przejścia kontroli do chwili jej ustania.

W sytuacji ustania kontroli Bank:

- zaprzestaje ujmowania aktywów i zobowiązań jednostki poprzednio zależnej w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym,
- rozpoznaje wszelkie zyski lub straty związane ze zdarzeniami powodującymi utratę kontroli, przypadające udziałom poprzednio dającym kontrolę.

Inwestycje zatrzymane ujmuje w wartości godziwej na dzień utraty kontroli, który stanowi moment początkowego ujęcia w księgach Banku takiej inwestycji, w zależności od warunków jako:

- udziały we wspólnych ustaleniach umownych lub
- udziały w jednostkach stowarzyszonych lub
- aktywa finansowe klasyfikowane i wyceniane zgodnie z intencją ich utrzymywania.

4.2. Jednostki stowarzyszone

Jednostkami stowarzyszonymi są te jednostki, na które Bank wywiera znaczący wpływ, ale nie sprawuje kontroli nad polityką finansową i operacyjną, co zwykle towarzyszy posiadaniu od 20% do 50% ogólnej liczby głosów w organach stanowiących. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zawiera udział Grupy Kapitałowej Banku w zyskach i stratach jednostki stowarzyszonej według wielkości posiadanych udziałów w kapitale własnym, począwszy od dnia rozpoczęcia wywierania znaczącego wpływu do dnia, w którym znaczący wpływ wygasa.

Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych ujmuje się początkowo według ceny nabycia, a następnie rozlicza się metodą praw własności. Inwestycja Grupy Kapitałowej Banku w jednostkach stowarzyszonych obejmuje wartość firmy (pomniejszoną o ewentualne skumulowane odpisy z tytułu utraty wartości), określoną na dzień nabycia. Udział Grupy Kapitałowej Banku w wyniku finansowym jednostek stowarzyszonych od dnia nabycia ujmuje się w rachunku zysków i strat, zaś udział

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

w zmianach stanu innych kapitałów od dnia nabycia – w innych całkowitych dochodach. Wartość bilansową inwestycji koryguje się o łączne zmiany stanu poszczególnych elementów kapitału od dnia ich nabycia.

W przypadku, gdy udział Grupy Kapitałowej Banku w stratach przewyższa wartość udziałów w jednostce stowarzyszonej, Grupa zaprzestaje ujmowania swojego udziału w dalszych stratach lub tworzy na wszelkie dodatkowe straty rezerwy tylko w takiej wysokości, w jakiej inwestor podjął prawny lub zwyczajowy obowiązek lub dokonał płatności w imieniu spółki stowarzyszonej.

Niezrealizowane zyski na transakcjach pomiędzy Grupą Kapitałową a tymi jednostkami eliminuje się proporcjonalnie do udziału w tych jednostkach Grupy Kapitałowej. Niezrealizowane straty są również eliminowane, chyba, że transakcja dostarcza dowodów na wystąpienie utraty wartości przekazywanego składnika aktywów.

Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych spełniające kryteria klasyfikacji jako przeznaczona do sprzedaży ujmowane są zgodnie z zasadami opisanymi w punkcie 11.3. Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana.

4.3. Połączenia jednostek

4.3.1. Objęcie kontroli nad jednostką pozostającą pod wspólną kontrolą w rozumieniu MSSF 3

W celu ujęcia w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym objęcia kontroli nad jednostką pozostającą pod wspólną kontrolą w rozumieniu MSSF 3, Grupa stosuje metodę odpowiadającą warunkom metody łączenia udziałów w rozumieniu Ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości, jako rezultat zastosowania wytycznych wskazanych w MSR 8.

Metoda ta polega na włączeniu do jednostkowego sprawozdania finansowego Banku poszczególnych pozycji odpowiednich aktywów i pasywów łączonej spółki zależnej, według wartości wykazywanych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym podmiotu dominującego na dzień połączenia.

Grupa przyjęła podejście polegające na tym, że w przypadku objęcia kontroli nad jednostką pozostającą pod wspólną kontrolą w rozumieniu MSSF 3, dane porównywalne nie są korygowane.

4.3.2. Objęcie kontroli nad jednostką spoza Grupy ING

Metoda przejęcia stosowana jest przy rozliczaniu nabycia jednostek od stron niepowiązanych. W dniu przejęcia Grupa ujmuje, osobno od wartości firmy, możliwe do zidentyfikowania nabyte aktywa i przejęte zobowiązania z uwzględnieniem warunków ujmowania oraz wszelkie niekontrolujące udziały w jednostce przejmowanej.

4.3.3. Transakcje podlegające wyłączeniu przy konsolidacji

Salda wewnątrzgrupowe oraz zyski i straty lub przychody i koszty powstałe w wyniku transakcji wewnątrzgrupowych podlegają wyłączeniu w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

5. Waluty obce

5.1. Waluta funkcjonalna i waluta prezentacji

Pozycje zawarte w sprawozdaniach finansowych poszczególnych jednostek Banku wycenia się w walucie podstawowego środowiska gospodarczego, w którym dana jednostka prowadzi działalność („waluta funkcjonalna”). Skonsolidowane sprawozdanie finansowe prezentowane jest w złotych, które są walutą funkcjonalną i walutą prezentacji Banku.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

5.2. Transakcje w walutach obcych

Transakcje w walutach obcych są przeliczane po kursie obowiązującym w dniu transakcji. Wynikające z tych transakcji aktywa i zobowiązania pieniężne denominowane w walutach obcych, przeliczane są po kursie obowiązującym w danym dniu. Różnice kursowe powstające z rozliczenia tych transakcji oraz wyceny bilansowej aktywów i zobowiązań pieniężnych wyrażonych w walutach obcych rozpoznawane są w rachunku zysków i strat w pozycji szczegółowej Wynik z pozycji wymiany, będącej elementem linii Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany.

Różnice kursowe wynikające od zmian wartości godziwej instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody ujmuje się w kapitale z aktualizacji wyceny aktywów finansowych klasyfikowanych do tej kategorii finansowej.

6. Aktywa i zobowiązania finansowe**6.1. Początkowe ujęcie**

Grupa ujmuje składnik aktywów lub zobowiązanie finansowe w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, gdy staje się związany postanowieniami umowy tego instrumentu.

Transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych wycenianych zamortyzowanym koszcie, wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat ujmuje się stosownie z przyjętą dla wszystkich tego typu operacji metodą księgowania w dniu rozliczenia transakcji – dniu, w którym składnik aktywów jest dostarczony jednostce lub dostarczony przez jednostkę. Pożyczki i należności są rozpoznawane w momencie wypłaty środków do kredytobiorcy.

W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe wycenia się w wartości godziwej, powiększonej w przypadku składnika aktywów lub zobowiązania finansowego nie klasyfikowanych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy o istotne koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego.

6.2. Klasyfikacja aktywów finansowych**Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39)****Klasyfikacja**

Grupa klasyfikuje instrumenty finansowe do następujących kategorii: składniki aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności, pożyczki i należności, aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.

Składniki aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Są to składniki aktywów lub zobowiązań finansowych spełniające jeden z poniższych warunków:

- są klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu. Składniki aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu, jeśli są nabyte lub zaciągnięte głównie w celu sprzedaży lub odkupienia w nieodległym terminie lub są częścią portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie w celu generowania zysków osiąganych w krótkich terminach. Instrumenty pochodne klasyfikuje się również jako przeznaczone do obrotu, chyba że instrument pochodny jest wyznaczonym i efektywnym instrumentem zabezpieczającym,
- przy początkowym ujęciu został wyznaczony przez Grupę jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy. Wyznaczenie takie Grupa może zastosować tylko wówczas gdy:
 - wyznaczony składnik aktywów lub zobowiązań finansowych jest instrumentem łącznym zawierającym jeden lub więcej wbudowanych instrumentów pochodnych kwalifikujących się do odrębnego ich ujmowania, przy czym wbudowany instrument pochodny nie może zmieniać znacząco przepływów pieniężnych wynikających z umowy zasadniczej lub wydzielenie instrumentu pochodnego jest zabronione;

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- zastosowanie takiej kwalifikacji aktywa lub zobowiązania eliminuje lub znacząco zmniejsza niespójność w zakresie wyceny lub ujmowania (tzw. niedopasowanie księgowe na skutek innego sposobu wyceny aktywów lub zobowiązań lub odmiennego ujmowania związanych z nimi zysków lub strat);
- grupa aktywów lub zobowiązań finansowych lub obu tych kategorii jest odpowiednio zarządzana, a jej wyniki oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowanymi zasadami zarządzania ryzykiem lub strategią inwestycyjną Grupy.

Investycje utrzymywane do terminu wymagalności

Są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami oraz o ustalonym terminie wymagalności, względem których Grupa ma stanowczy zamiar i jest w stanie utrzymać w posiadaniu do upływu terminu wymagalności, inne niż spełniające definicję pożyczek i należności. W przypadku sprzedaży lub przekwalifikowania inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności o wartości większej niż nieznaczną w stosunku do całkowitej kwoty inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności przed terminem wymagalności, cała kategoria inwestycji podlega przeklasyfikowaniu do kategorii aktywów dostępnych do sprzedaży. W takim przypadku przez okres 2 lat Grupa nie może kwalifikować do kategorii inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności żadnych aktywów finansowych.

Sankcji wskazanej powyżej nie stosuje się, w sytuacji gdy:

- sprzedaż była realizowana na tyle blisko terminu zapadalności inwestycji, że zmiany rynkowych stóp procentowych nie miały większego wpływu na wartość godziwą składnika aktywów,
- po odzyskaniu zasadniczej części nominalu w wyniku spłaty lub przedpłaty zgodnie z harmonogramem,
- na skutek odosobnionego zdarzenia, które nie poddaje się kontroli Grupy, nie jest zdarzeniem powtarzającym się i którego nie można było przewidzieć na podstawie racjonalnych przesłanek.

Pożyczki i należności

Pożyczki i należności są aktywami finansowymi niebędącymi instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami, które nie są kwotowane na aktywnym rynku, inne niż:

- aktywa finansowe, które jednostka zamierza sprzedać natychmiast lub w bliskim terminie i które klasyfikowane są jako przeznaczone do obrotu bądź te, które przy początkowym ujęciu zostały wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- aktywa finansowe wyznaczone przez jednostkę przy początkowym ujęciu jako dostępne do sprzedaży,
- aktywa finansowe, których posiadacz może nie odzyskać zasadniczo pełnej kwoty inwestycji początkowej z innego powodu niż pogorszenie obsługi kredytu, które klasyfikuje się jako dostępne do sprzedaży.

Do kategorii pożyczek i należności należą kredyty i pożyczki udzielone innym bankom i klientom włączając skupione wierzytelności, dłużne papiery wartościowe reklasyfikowane z portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz dłużne papiery wartościowe nienotowane na aktywnym rynku, spełniające definicję pożyczek i należności.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, które zostały wyznaczone jako dostępne do sprzedaży lub niebędące pożyczkami i należnościami, inwestycjami utrzymywanymi do terminu wymagalności, ani aktywami finansowymi wycenianymi w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Zasady obowiązujące po 1 stycznia 2018 (MSSF 9)

Grupa klasyfikuje aktywa finansowe do jednej z następujących kategorii:

- wyceniane zamortyzowanym koszcie,
- wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody
- wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Aktywa finansowe wyceniany zamortyzowanym kosztem

Składnik aktywów finansowych wyceniany jest zamortyzowanym kosztem jeżeli spełnione są łącznie oba poniższe warunki oraz nie jest desygnowany do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy:

- aktywo jest utrzymywane w ramach modelu biznesowego, którego celem jest otrzymanie kontraktowych przepływów pieniężnych, oraz

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- warunki umowy dotyczącej składnika aktywa finansowego uprawniają do otrzymywania w określonych datach przepływów pieniężnych, które są wyłącznie spłatą kapitału i odsetek należnych od kapitału pozostałego do spłaty.

Dłużne aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody

Składnik dłużnych aktywów finansowych wyceniany jest w wartości godziwej przez inne całkowite dochody jeżeli spełnione są łącznie oba poniższe warunki oraz nie jest desygnowany do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy:

- aktywo jest utrzymywane w ramach modelu biznesowego którego celem jest otrzymywanie kontraktowych przepływów pieniężnych lub sprzedaży aktywa finansowego,
- warunki umowy dotyczącej składnika aktywa finansowego uprawniają do otrzymywania w określonych datach przepływów pieniężnych, które są wyłącznie spłatą kapitału i odsetek należnych od kapitału pozostałego do spłaty.

Instrumenty kapitałowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody

Instrumenty kapitałowe wyceniane są w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, w sytuacji gdy na moment początkowego ujęcia w księgach Baku, została podjęta nieodwołalna decyzja o wskazaniu określonej inwestycji do wyceniany w wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek wyników

Wszystkie aktywa finansowe, które nie spełniają warunków klasyfikacji do aktywów finansowych wycenianych zamortyzowanym kosztem, dłużnych aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody lub instrumentów kapitałowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, klasyfikowane są do aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Dodatkowo, na moment początkowego ujęcia Grupa może nieodwołalnie desygnować aktywo finansowe do wyceny w wartości godziwej przez rachunek wyników pomimo, że spełnia warunki klasyfikacji do wyceny zamortyzowanym kosztem lub wyceny w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody. Warunkiem koniecznym jest potwierdzenie, że ta desygnacja ma na celu wyeliminowanie lub istotne ograniczenie niedopasowania księgowego, które wystąpiłoby bez takiej desygnacji.

6.2.1. Ocena modelu biznesowego

Grupa ocenia cele modelu biznesowego na poziomie jednostki organizacyjnej Grupy, która zarządza i jest tzw. opiekunem merytorycznym danego portfela aktywów finansowych.

Wyróżnia się następujące modele biznesowe utrzymywania aktywów finansowych: tj.: w celu:

- otrzymywania kontraktowych przepływów pieniężnych,
- otrzymywania kontraktowych przepływów pieniężnych lub sprzedaży
- pozostałych (np.: w celu maksymalizacji zysków ze sprzedaży)

Modele biznesowe określone są na poziomie, który najlepiej odzwierciedla podejście Grupy do zarządzania składnikami aktywów finansowych dla osiągnięcia celów biznesowych oraz generowania przepływów pieniężnych.

W trakcie oceny Grupa weryfikuje wszelkie obszary działalności jednostki opiekuna merytorycznego wyodrębnionego portfela aktywów finansowych, które mogą mieć wpływ na decyzje dotyczące utrzymywania aktywów w portfelu Grupy, w tym w szczególności:

- założenia konstrukcji oferty produktowej,
- strukturę organizacyjną jednostki,

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- założenia w zakresie oceny wyników portfela aktywów (np.: podejścia do planowania, założenia w zakresie informacji zarządczej, kluczowych wskaźników oceny),
- podejście do wynagradzania kluczowej kadry zarządzającej w relacji z wynikami portfela i przepływami pieniężnymi wynikającymi z portfela,
- ryzyka generowanego przez portfel aktywów oraz podejścia do zarządzania tymi ryzykami,
- analiza transakcji sprzedaży z portfela aktywów (częstotliwości, wolumen oraz przesłanki podjętych decyzji),
- analiza przewidywań co do przyszłej aktywności sprzedażowej.

Grupa dopuszcza realizację transakcji sprzedaży aktywów finansowych utrzymywanych w celu otrzymywania kontraktowych przepływów pieniężnych, która wynika z następujących przesłanek:

- wzrostu ryzyka kredytowego,
- blisko terminu zapadalności,
- sporadyczną sprzedaż,
- sprzedaż o nieznacnej wartości,
- w odpowiedzi na wymagania regulacyjne/nadzorcze,
- w warunkach kryzysów płynności (sytuacji stresowych),
- zmiany limitu kredytowego względem określonego klienta.

Grupa przyjmuje, że:

- sprzedaż blisko terminu zapadalności oznacza sprzedaż aktywów finansowych:
 - z pierwotnym terminem zapadalności dłuższym niż 1 rok, na mniej niż 6 miesięcy przed terminem zapadalności,
 - z pierwotnym terminem zapadalności krótszym niż 1 rok, na mniej niż 3 miesiące przed terminem zapadalności.
- sprzedaż sporadyczna oznacza sprzedaż na poziomie mniejszym niż 10% transakcji sprzedaży w relacji do średniej liczby pozycji w ramach danego modelu biznesowego
- sprzedaż o nieznacnej wartości oznacza sprzedaż na poziomie mniejszym niż wskaźnik ustalony w oparciu o iloraz stawki 10% i średniego terminu zapadalności portfela w relacji do:
 - ilorazu wartości bilansowej sprzedanej pozycji w stosunku do wartości bilansowej całego portfela w ramach danego modelu biznesowego, lub
 - ilorazu wartości zrealizowanego wyniku w stosunku do marży odsetkowej netto całego portfela utrzymywanego w ramach danego modelu biznesowego.

6.2.2. Ocena charakterystyki przepływów pieniężnych

Dla celów oceny charakterystyki realizowanych przepływów pieniężnych Grupa przyjmuje następujące definicje:

- kapitał – definiowany jest jako wartość godziwa aktywa finansowego na moment początkowego ujęcia w księgach Grupy,
- odsetki – definiowane są jako zapłata obejmująca wynagrodzenie:
 - za zmianę wartości pieniądza w czasie,
 - za ryzyko kredytowe związane z kwotą kapitału pozostającą do spłaty przez określony okres czasu,
 - za inne podstawowe ryzyka i koszty związane z udzieleniem kredytu (np. ryzyko płynności i koszty administracyjne) oraz
 - marżę zysku.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Ocena ma na celu potwierdzenie czy realizowane przepływy pieniężne są wyłącznie spłatą kapitału i odsetek należnych od tego kapitału pozostającego do spłaty. Grupa weryfikuje postanowienia umowne, które mają wpływ zarówno na moment realizacji przepływów jak i wysokość kwot przepływów pieniężnych wynikających z określonych aktywów finansowych.

W szczególności weryfikowane są następujące warunki:

- zdarzenia warunkowe mające wpływ na wysokość kwoty przepływów lub terminy ich realizacji,
- dźwignie,
- warunki przedpłaty lub wydłużenia finansowania,
- warunki ograniczające prawo do dochodzenia roszczeń prawnych do realizowanych przepływów,
- warunki modyfikujące wynagrodzenie za zmianę wartości pieniądza w czasie.

Ocena warunków modyfikujących zmianę wartości pieniądza w czasie jest przeprowadzana w oparciu o analizę jakościową lub ilościową.

W sytuacji, gdy ocena jakościowa nie umożliwia potwierdzenia konkluzji co do charakterystyki realizowanych przepływów pieniężnych, Grupa przeprowadza ocenę ilościową. Ocena ilościowa polega na porównaniu:

- niedyskontowanych przepływów pieniężnych wynikających z analizowanej umowy z
- niedyskontowanymi przepływami pieniężnymi wynikającymi z referencyjnego aktywa, który nie zawiera warunków modyfikujących wynagrodzenie za zmianę wartości pieniądza w czasie,

Jeżeli analizowane przepływy znacznie różnią się od siebie, to oceniane aktywo obligatoryjnie klasyfikowane jest do wyceny w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, ponieważ realizowane przepływy pieniężne nie są wyłącznie spłatą kapitału i odsetek należnych od tego kapitału pozostającego do spłaty.

6.3. Klasyfikacja zobowiązań finansowych

Grupa klasyfikuje zobowiązania finansowe do jednej z następujących kategorii:

- wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- wyceniane zamortyzowanym koszcie
- gwarancje finansowe.

6.3.1. Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Instrumenty pochodne będące zobowiązaniami i zobowiązania finansowe ujęte w wyniku krótkiej sprzedaży papierów wartościowych wycenia się po początkowym ujęciu w wartości godziwej przez wynik finansowy.

6.3.2. Pozostałe zobowiązania finansowe

Zobowiązania finansowe będące wynikiem z umowy obowiązkiem wydania środków pieniężnych lub innego składnika aktywów finansowych innej jednostce niezakwalifikowane do grupy wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy mające charakter depozytu, pożyczki otrzymanej lub zobowiązania finansowego ujętego w wyniku transakcji sprzedaży aktywa finansowego, która nie klasyfikuje się do usunięcia z bilansu.

6.3.3. Gwarancje finansowe

Gwarancja finansowa jest kontraktem, na mocy którego wystawca zobowiązuje się do wykonania na rzecz beneficjenta określonych płatności w celu zrekompensowania poniesionych przez beneficjenta

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

strat, spowodowanych zaniechaniem przez określonego dłużnika spłat wynikających z oryginalnych bądź zmodyfikowanych warunków umowy instrumentu dłużnego.

6.4. Usunięcie z bilansu

Składnik aktywów finansowych jest wyłączany z bilansu Grupy w momencie, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub w momencie, gdy Grupa przenosi składnik aktywów finansowych a przeniesienie spełnia warunki zaprzestania ujmowania.

Grupa przenosi składnik aktywów finansowych wtedy i tylko wtedy, gdy:

- przenosi umowne prawa do otrzymywania przepływów pieniężnych, lub
- zatrzymuje umowne prawa do otrzymywania przepływów pieniężnych ale przyjmuje na siebie zobowiązanie umowne do przekazania przepływów pieniężnych.

W sytuacji gdy Grupa zatrzymuje umowne prawa do przepływów pieniężnych ale przejmuje na siebie zobowiązanie umowne do przekazania tych przepływów pieniężnych, Grupa traktuje taką transakcję jako przeniesienie składnika aktywów finansowych tylko wtedy, gdy spełnione są wszystkie trzy następujące warunki:

- Grupa nie ma obowiązku wypłaty kwoty ostatecznym odbiorcom dopóki nie otrzyma odpowiadającym im kwot, które wynikają z pierwotnego składnika aktywów,
- na mocy umowy przeniesienia Grupa nie może sprzedać ani zastawić pierwotnego składnika aktywów, w inny sposób niż jako ustanowione na rzecz ostatecznych obiorców zabezpieczenie zobowiązania do przekazania przepływów pieniężnych,
- Grupa jest zobowiązana do przekazania wszystkich przepływów pieniężnych otrzymanych z pierwotnego aktywa bez istotnej zwłoki.

Przenosząc składnik aktywów finansowych Grupa ocenia, w jakim stopniu zachowuje ryzyko i korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych. W tym przypadku:

- jeżeli Grupa przenosi zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych to wyłącza składnik aktywów finansowych z bilansu,
- jeżeli Grupa zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to w dalszym ciągu ujmuje składnik aktywów finansowych w bilansie,
- jeżeli Grupa nie przenosi ani nie zachowuje zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to Grupa ustala, czy zachował kontrolę nad tym składnikiem aktywów finansowych. W przypadku zachowania kontroli składnik aktywów finansowych jest nadal ujmowany w bilansie Grupy, odpowiednio w przypadku braku kontroli jest z bilansu wyłączany do wysokości wynikającej z utrzymania zaangażowania (continuing involvement).

Grupa wyłącza ze swojego bilansu zobowiązanie finansowe (lub jego część), gdy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł.

Grupa usuwa aktywa finansowe lub ich części z bilansu, jeżeli prawa wynikające z tego aktywa wygasają, Grupa zrzeknie się tych praw, dokona sprzedaży wierzytelności, nastąpiło umorzenie lub w wyniku istotnej modyfikacji warunków umowy kredytu lub pożyczki.

Najczęściej Grupa obniża wartość bilansową brutto składnika aktywów finansowych w przypadku, gdy nie ma uzasadnionych perspektyw na odzyskanie danego składnika aktywów finansowych w całości lub części.

Kwoty należności spisanych odzyskane w późniejszych okresach pomniejszają wartość odpisów utworzonych z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat. Grupa nie prowadzi istotnych działań windykacyjnych dla należności odpisanych.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

6.5. Modyfikacja przepływów pieniężnych wynikających z umowy**Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39)**

Grupa usuwa pożyczki i należności lub ich części z bilansu, jeżeli prawa dotyczące umowy kredytowej wygasają, Grupa zrzeknie się tych praw, dokona sprzedaży kredytu lub gdy w wyniku modyfikacji warunków umowy kredytu lub pożyczki, wartość bieżąca przyszłych przepływów pieniężnych pierwotnego zaangażowania i zaangażowania rozpoznanego w bilansie po modyfikacji różni się o więcej niż 10%.

Zasady obowiązujące po 1 stycznia 2018 (MSSF 9)

Jeżeli w wyniku renegotjacji warunków umowy kredytu lub pożyczki, przepływy pieniężne związane z danym aktywem finansowym polegają na modyfikacji, Grupa przeprowadza ocenę czy przedmiotowa modyfikacja jest istotna i prowadzi do wyłączenia tego składnika aktywów finansowych z bilansu Grupy.

Grupa przyjmuje, że istotna modyfikacja warunków umowy ma miejsce w sytuacji, gdy następuje:

- zmiana dłużnika za zgodą Grupy lub
- zmiana formy prawnej/rodzaju instrumentu finansowego lub,
- przewalutowanie kredytu o ile nie zostało to z góry określone w warunkach umowy.

W sytuacji, gdy modyfikacja nie jest istotna i tym samym nie prowadzi do wyłączenia składnika aktywów finansowych z bilansu Grupy, Grupa dokonuje ponownego obliczenia wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych oraz ujmuje w wyniku finansowym zysk lub stratę z tytułu modyfikacji.

6.6. Wycena**Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39)**

Po początkowym ujęciu, Grupa wycenia aktywa finansowe, w tym instrumenty pochodne będące aktywami, w wartości godziwej, za wyjątkiem:

- pożyczek i należności, które wycenia się według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej,
- inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności, które wycenia się według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej,
- inwestycji w instrumenty kapitałowe nie posiadające kwotowań cen rynkowych z aktywnego rynku i których wartość godziwa nie może być wiarygodnie zmierzona, a także powiązane z nimi instrumenty pochodne, które muszą zostać rozliczone przez dostawę nie kwotowanych instrumentów kapitałowych, które wycenia się według kosztu.

Zasady obowiązujące po 1 stycznia 2018 (MSSF 9)

Po początkowym ujęciu, Grupa wycenia aktywa finansowe, w tym instrumenty pochodne będące aktywami, w wartości godziwej, za wyjątkiem aktywów finansowych wycenianych zamortyzowanym kosztem z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

Po początkowym ujęciu zobowiązania finansowe są wyceniane według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, za wyjątkiem:

- zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Takie zobowiązania, w tym instrumenty pochodne będące zobowiązaniami, wycenia się w wartości godziwej, w szczególności zobowiązania będącego instrumentem pochodnym powiązany z instrumentem kapitałowym nie kwotowanym na aktywnym rynku, które musi być rozliczone przez dostawę tego instrumentu,

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- zobowiązań finansowych powstałych w wyniku przeniesienia składnika aktywów finansowych, które nie kwalifikuje się do wyłączenia z bilansu lub ujmowanych z zastosowaniem podejścia wynikającego z utrzymania zaangażowania (continuing involvement).
- zobowiązania do udzielenia pożyczki oprocentowanej poniżej rynkowej stopy procentowej, które wycenia się według wyższej z następujących wartości:
 - kwoty odpisu na oczekiwane straty kredytowe oraz
 - początkowo ujętej kwoty, w odpowiednich przypadkach pomniejszonej o skumulowaną kwotę dochodów ujmowanych zgodnie z zasadami MSSF 15
- warunkową zapłatę ujętą przez Grupę jako jednostkę przejmującą w ramach połączenia jednostek zgodnie z MSSF 3, którą wycenia się w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Pozostałe zobowiązania finansowe wyceniane są według zamortyzowanego kosztu lub w kwocie wymaganej zapłaty.

Udzielone gwarancje finansowe wyceniane są w kwocie wyższej z:

- kwoty będącej najbardziej właściwym szacunkiem nakładów niezbędnych do wypełnienia obecnego obowiązku wynikającego z gwarancji finansowej, przy uwzględnieniu prawdopodobieństwa jej realizacji,
- kwoty rozpoznanej w momencie początkowego ujęcia, skorygowanej o rozliczoną kwotę prowizji otrzymanej za udzielenie gwarancji.

6.7. Przeklasyfikowanie**Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39)**

Określony składnik aktywów finansowych zaklasyfikowany jako dostępny do sprzedaży, może zostać przeklasyfikowany z tej kategorii w przypadku, gdy spełnia definicję pożyczek i należności oraz gdy Grupa ma zamiar i możliwość utrzymać ten składnik aktywów finansowych w dającej się przewidzieć przyszłości lub do terminu jego wymagalności. Wartość godziwą składnika aktywów finansowych w dniu przekwalifikowania uznaje się odpowiednio za jego nowy koszt lub nowy zamortyzowany koszt.

W przypadku składnika aktywów finansowych z określonym terminem wymagalności, zyski lub straty ujęte w kapitałach własnych do dnia przekwalifikowania, amortyzuje się i ujmuje w rachunku zysków i strat przez okres pozostały do terminu wymagalności. Wszelkie różnice pomiędzy nowym zamortyzowanym kosztem a kwotą umorzeniową amortyzuje się przez okres do terminu wymagalności instrumentu, podobnie do amortyzacji premii lub dyskonta. Amortyzacja prowadzona jest przy wykorzystaniu metody efektywnej stopy procentowej.

Zasady obowiązujące po 1 stycznia 2018 (MSSF 9)

Składnik aktywów finansowych może zostać przeklasyfikowany do innej kategorii finansowej, tylko i wyłącznie w sytuacji, gdy zmieni się model biznesowy. Aktywo jest wówczas przenoszone do kategorii zgodnie z modelem biznesowym po wprowadzonej zmianie.

Przeklasyfikowanie jest realizowane ze skutkiem prospektywnym (tj.: od dnia przeklasyfikowania).

W sytuacji przeklasyfikowania:

- Aktywa wycenianego zamortyzowanym kosztem na aktywo wycenianie w wartości godziwej przez wynik finansowy, na dzień przeklasyfikowania ustala się nową wartość godziwą aktywa finansowego. Wszelkie różnice pomiędzy wcześniejszym zamortyzowanym kosztem a wartością godziwą ujmuje się w wyniku finansowym.
- Aktywa wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy na aktywo wyceniane zamortyzowanym kosztem, wartość godziwa tego składnika na dzień przeklasyfikowania staje się jego nową wartością bilansową brutto i podlega amortyzacji na zasadach ogólnych.
- Aktywa wycenianego zamortyzowanym kosztem na aktywo wycenianie w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, na dzień przeklasyfikowania ustala się nową wartość godziwą

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

aktywa finansowego. Wszelkie różnice pomiędzy wcześniejszym zamortyzowanym kosztem a wartością godziwą ujmuje się w innych całkowitych dochodach.

- Aktywa wycenianego w wartości godziwej przez inne całkowite dochody na aktywo wyceniane zamortyzowanym kosztem – skumulowane zyski lub straty poprzednio ujęte w innych całkowitych dochodach zostaną usunięte z tej pozycji kapitałów i skorygowane z wartością godziwą aktywa. Wartość aktywa na dzień przeklasyfikowania jest taka jakby aktywo od zawsze było wyceniane zamortyzowanym kosztem.
- Aktywa wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy na aktywo wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody – aktywo wyceniane jest w wartości godziwej a skutek wyceny odnoszony jest do pozycji kapitałów własnych.
- Aktywa wycenianego w wartości godziwej przez inne całkowite dochody na aktywo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy – skumulowane zyski lub straty poprzednio ujęte w innych całkowitych dochodach zostaną przeniesione z tej pozycji kapitału własnego do wyniku finansowego zgodnie z wytycznymi MSR1.

6.8. Zyski i straty wynikające z wyceny w terminie późniejszym

Zyski lub straty wynikające ze zmiany wartości godziwej składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, nie stanowiących części powiązania zabezpieczającego, ujmuje się w następujący sposób:

- zyski lub straty wynikające ze składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, zakwalifikowanego jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, ujmuje się w rachunku zysków i strat,
- zyski lub straty wynikające z wyceny do wartości godziwej składnika aktywów finansowych wycenianego przez inne całkowite dochody, ujmuje się bezpośrednio w kapitale własnym, poprzez zestawienie zmian w kapitale własnym.

Rozliczanie odsetek metodą efektywnej stopy procentowej**Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39)**

Odsetki wyliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Z chwilą wystąpienia utraty wartości składników aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych Grupa obciąża rachunek zysków i strat kwotą odsetek umownych niezapłaconych na dzień wystąpienia utraty wartości. Od tej chwili Grupa nalicza odsetki od wartości składników aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych pomniejszonej o wartość dokonanego odpisu z tytułu utraty wartości. Odsetki są naliczane przy użyciu stopy procentowej stosowanej dla celów kalkulacji odpisów z tytułu utraty wartości składników aktywów finansowych. W dalszej kolejności wartość ta jest korygowana o spłacone w danym okresie odsetki umowne.

Zasady obowiązujące po 1 stycznia 2018 (MSSF 9)

Przychody z tytułu odsetek oblicza się przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej. Odpowiednią wartość oblicza się przez zastosowanie efektywnej stopy procentowej do wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych, z wyjątkiem:

- zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe. W odniesieniu do tych składników aktywów finansowych Grupa stosuje efektywną stopę procentową skorygowaną o ryzyko kredytowe do wartości zamortyzowanego kosztu składnika aktywów finansowych od momentu początkowego ujęcia;
- składników aktywów finansowych niebędących zakupionymi lub utworzonymi składnikami aktywów finansowych dotkniętymi utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, które następnie stały się składnikami aktywów finansowych dotkniętymi utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (Etap 3).

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

W przypadku tych składników aktywów finansowych Grupa stosuje efektywną stopę procentową do wartości zamortyzowanego kosztu (netto) składnika aktywów finansowych w późniejszych okresach sprawozdawczych.

Elementy pozaodsetkowe

Dywidendy wynikające z instrumentów kapitałowych ujmuje się w rachunku zysków i strat w momencie, kiedy powstaje prawo jednostki do ich otrzymania.

Różnice kursowe wynikające ze zmian wartości składnika aktywów finansowych wycenianego w wartości godziwej przez inne całkowite dochody wyrażonego w walucie obcej ujmuje się bezpośrednio w kapitale własnym tylko w odniesieniu do aktywów niepieniężnych, natomiast różnice kursowe generowane przez aktywa pieniężne (np. papiery dłużne) zaliczane są do rachunku zysków i strat.

W momencie usunięcia składnika aktywów finansowych z bilansu skumulowane zyski lub straty poprzednio ujęte w kapitale własnym:

- w zakresie dłużnych aktywów finansowych ujmuje się w rachunku zysków i strat,
- w zakresie instrumentów kapitałowych ujmuje się w odpowiedniej pozycji kapitałów własnych, w której prezentowane są zyski zatrzymane.

Jeżeli występują obiektywne dowody, iż nastąpiła utrata wartości składnika dłużnych aktywów finansowych zaliczonego do wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, Grupa rozpoznaje odpis aktualizujący w sposób opisany w punkcie dotyczącym utraty wartości składników aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych kwotowanych na aktywnym rynku (w tym papierów wartościowych) ustalana jest w oparciu o cenę kupna (bid price) dla pozycji długiej i sprzedaży (offer price) dla pozycji krótkiej. W przypadku braku aktywnego rynku dla danego instrumentu lub w przypadku papierów wartościowych, które nie są notowane na aktywnym rynku Grupa ustala wartość godziwą przy zastosowaniu technik wyceny, do których zalicza się wykorzystanie ostatnich transakcji rynkowych, analizę zdyskontowanych przepływów pieniężnych, modele wyceny opcji oraz inne techniki wyceny powszechnie używane przez uczestników rynku. Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych ustalana jest w oparciu o zasady ostrożnej wyceny (ang.: prudent valuation). Celem takiego podejścia jest wyznaczenie wartości godziwej na wysokim 90% poziomie ufności, z uwzględnieniem niepewności ceny rynkowej oraz kosztu zamknięcia.

Aktywność rynku ocenia się w oparciu o częstotliwość i wolumen przeprowadzanych transakcji oraz dostępność do informacji o kwotowanych cenach, które co do zasady powinny być dostarczane w sposób ciągły.

Za rynek główny i zarazem najkorzystniejszy uważa się rynek do którego Grupa ma dostęp i na którym w zwykłych warunkach zawarłby transakcje sprzedaży/zakupu składnika aktywów lub przeniesienia zobowiązania.

W oparciu o stosowane metody ustalania wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów/zobowiązań finansowych klasyfikuje się do następujących kategorii:

- poziom 1: aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane bezpośrednio w oparciu o ceny kwotowane na aktywnym rynku,
- poziom 2: aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o techniki wyceny bazujące na założeniach wykorzystujących informacje pochodzące z aktywnego rynku lub obserwacje rynkowe,
- poziom 3: aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o powszechnie stosowane przez uczestników rynku techniki wyceny, których założenia nie bazują na informacji pochodzącej z aktywnego rynku.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

W cyklach miesięcznych Grupa weryfikuje czy wystąpiły zmiany w jakości danych wejściowych stosowanych do poszczególnych technik wyceny i ustala, jakie były powody tych zmian oraz ich wpływ na kalkulację wartości godziwej składnika aktywów/zobowiązań finansowych. Każdy zidentyfikowany przypadek rozpatrywany jest indywidualnie i w oparciu o szczegółowe analizy Grupa podejmuje decyzję, czy jego identyfikacja wiąże się z koniecznością aktualizacji podejścia do ustalania wartości godziwej czy też nie.

W uzasadnionych przypadkach Grupa podejmuje decyzję o wprowadzeniu zmian w metodologii ustalania wartości godziwej oraz dacie ich wprowadzenia rozumianej, jako data zmiany okoliczności. Następnie uwzględnia wpływ wprowadzenia zmian na klasyfikację do poszczególnych kategorii hierarchii wyceny w wartości godziwej. Wszelkie zmiany w metodologii wyceny wraz z uzasadnieniem podlegają szczegółowym ujawnieniom w odrębnej notce do sprawozdania finansowego.

6.9. Metoda rozchodu w zakresie dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych

Dla celów szacowania wartości godziwej oraz wyniku zrealizowanego na sprzedaży papierów wartościowych, konieczne jest zastosowanie określonej metody rozchodu. Zastosowanie metody rozchodu w przedmiotowym zakresie bazuje na interpretacji, której skutkiem jest analogiczne zastosowanie wytycznych wskazanych w MSR 2 Zapasy, jednak w zakresie możliwym do wykorzystania z uwzględnieniem określonej specyfiki tego typu instrumentów finansowych.

Grupa stosuje „średnią ważoną cenę nabycia” jako obowiązującą metodę rozchodu do szacowania wartości godziwej oraz wyniku zrealizowanego w zakresie papierów wartościowych z prawem do kapitału.

Grupa stosuje metodę „pierwsze weszło, pierwsze wyszło” FIFO jako obowiązującą metodę rozchodu w zakresie dłużnych papierów wartościowych.

6.10. Pochodne instrumenty finansowe i rachunkowość zabezpieczeń

Pochodne instrumenty finansowe wyceniane są w wartości godziwej bez uwzględniania kosztów transakcji, które będą poniesione przy ich sprzedaży. Podstawą do wyznaczenia wartości godziwej pochodnego instrumentu finansowego przy początkowym ujęciu jest cena transakcyjna, tj. wartość godziwa uiszczonej lub otrzymanej zapłaty.

Wartość bilansowa instrumentów pochodnych stopy procentowej rozliczanych za pośrednictwem centralnego kontrahenta uwzględnia sposób rozliczania transakcji zgodnie z podejściem „rozliczone do rynku” (ang.: „settled to market”).

W wycenie do wartości godziwej instrumentów pochodnych uwzględniany jest komponent ryzyka kredytowego, poprzez dodatkowe korekty wyceny. Korekty wycen są szacowane na poziomie pojedynczego kontrahenta z uwzględnieniem oczekiwanej ekspozycji z tytułu przedrozliczeniowego ryzyka kredytowego (ang. presettlement) oraz analogicznego ryzyka generowanego przez Grupę. Podejście to zakłada możliwość występowania ryzyka nierozliczenia przyszłych płatności po obu stronach transakcji (ang. bilateral value adjustment). Korekta wyliczana jest w oparciu o szacowaną na podstawie wielu symulacji oczekiwaną dodatnią ekspozycję (eliminowane są wyniki ze scenariuszy dające wynik negatywny) oraz bieżącą rynkową wartość (bądź jej szacunek na podstawie referencji do danych porównywalnych) instrumentów zabezpieczających przed ryzykiem kredytowym (ang. CDS). W analogiczny sposób kalkulowany jest element ryzyka własnego na poziomie Grupy oraz element wystąpienia scenariusza równoczesnej niewypłacalności po stronie klienta i Grupy.

Dodatkowo, dla należności wynikających z transakcji zapadłych lub zerwanych i nierozliczonych na dzień bilansowy Grupa dokonuje odpisów wykorzystując metodologię stosowaną dla oceny ryzyka należności kredytowych, dla których stwierdzono utratę wartości.

Powyższe dwa typy korekt wartości godziwej zostały w różny sposób odzwierciedlone w sprawozdaniu finansowym. Korekty wartości godziwej z tytułu ryzyka dla transakcji niezapadłych zostały zaprezentowane w pozycji Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

i strat oraz wynik z pozycji wymiany, natomiast odpisy dla transakcji zapadłych w pozycji Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe.

Jeżeli transakcja, dla której w poprzednim okresie sprawozdawczym została dokonana korekta wartości godziwej w pozycji Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany staje się zapadła lub podlega restrukturyzacji, to kwota wcześniejszej korekty do wartości godziwej zostaje przeniesiona do pozycji bilansowej Odpisy z tytułu utraty wartości, a dotworzona część odpisu dla takiej już zapadłej transakcji jest prezentowana w rachunku zysków i strat w pozycji Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe. Tak więc na wynik finansowy wpływa tylko kwota nadwyżki aktualnego odpisu (lub dokonanego umorzenia) dla transakcji zapadłej nad kwotą korekty wartości godziwej utworzoną w sytuacji gdy transakcja ta była jeszcze niezapadła.

Instrument hybrydowy zawiera umowę zasadniczą niebędącą instrumentem pochodnym oraz instrument pochodny powodujący, że część lub całość przepływów pieniężnych wynikających z umowy zasadniczej jest modyfikowana w oparciu o określoną stopę procentową, cenę instrumentu finansowego, cenę towaru, kurs waluty, indeks cen lub stóp lub inną zmienną.

Instrument hybrydowy, w którym umowa zasadnicza stanowi aktywo Grupy jest w całości klasyfikowany do aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Grupa oddziela i ujmuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej instrumenty pochodne będące składnikiem instrumentów hybrydowych, w których umowa zasadnicza stanowi zobowiązanie Grupy. Wydzielone od umowy zasadniczej wbudowane instrumenty pochodne ujmuje się analogicznie jak pozostałe instrumenty pochodne, jeżeli cechy ekonomiczne i ryzyka związane z wbudowanymi instrumentami pochodnymi nie są ściśle powiązane z cechami ekonomicznymi i ryzykami właściwymi dla umowy zasadniczej, instrument pochodny o takich samych warunkach jak wbudowany instrument pochodny spełnia definicję instrumentu pochodnego oraz umowa zasadnicza stanowiąca zobowiązanie Grupy nie jest wyceniana w wartości godziwej przez wynik finansowy. Wbudowane instrumenty pochodne wyceniane są w wartości godziwej, a jej zmiany są ujmowane w rachunku zysków i strat.

Grupa wykorzystuje pochodne instrumenty finansowe w celu zabezpieczenia przed ryzykiem walutowym oraz ryzykiem stóp procentowych wynikającymi z działalności Grupy. Instrumenty pochodne, które nie zostały desygnowane jako instrumenty zabezpieczające zgodnie z zasadami rachunkowości zabezpieczeń, klasyfikowane są jako instrumenty wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków lub strat.

6.10.1. Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa podjął decyzję o kontynuacji stosowania zasad rachunkowości zabezpieczeń zgodnie w wytycznymi MSR 39.

Rachunkowość zabezpieczeń ujmuje wpływające na rachunek zysków i strat skutki kompensowania zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego oraz pozycji zabezpieczanej.

Grupa wyznacza określone instrumenty pochodne jako zabezpieczenie wartości godziwej lub zabezpieczenie przepływów pieniężnych. Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń, jeśli spełnione są następujące warunki:

- w momencie ustanowienia zabezpieczenia sporządzono sformalizowaną dokumentację powiązania zabezpieczającego, w której określono przyjęty przez Grupę cel zarządzania ryzykiem oraz strategię zabezpieczania. W dokumentacji Grupa wyznacza instrument zabezpieczający, który zabezpiecza daną pozycję lub transakcję oraz określa rodzaj ryzyka, przed którym się zabezpiecza. Grupa określa sposób, w jaki będzie oceniana skuteczność instrumentu zabezpieczającego w równoważeniu zmian przepływów środków pieniężnych z tytułu zabezpieczanej transakcji, w zakresie ograniczenia ryzyka, przed którym Grupa się zabezpiecza,

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- zabezpieczający instrument finansowy będący przedmiotem kontraktu i zabezpieczane za jego pomocą aktywa lub pasywa charakteryzują się podobnymi cechami, a w szczególności wartością nominalną, datą zapadalności, wrażliwością na zmiany stopy procentowej lub na zmiany kursu waluty,
- Grupa przewiduje, że zabezpieczenie będzie odznaczało się wysoką skutecznością w równoważeniu przepływów środków pieniężnych, zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem, dotyczącą tego konkretnego powiązania zabezpieczającego,
- zabezpieczenie przepływów środków pieniężnych dotyczy wysoce prawdopodobnej prognozowanej transakcji, która jest narażona na ryzyko zmian przepływów środków pieniężnych wpływających na poziom wyniku finansowego,
- skuteczność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić, czyli można wiarygodnie wycenić wartość godziwą zabezpieczanej pozycji lub przepływy środków pieniężnych z niej pochodzące oraz wartość godziwą instrumentu zabezpieczającego,
- zabezpieczenie jest na bieżąco weryfikowane i stwierdza się jego wysoką skuteczność w całym okresie jego wykorzystania.

Zabezpieczenie wartości godziwej

Jest to zabezpieczenie przed ryzykiem zmiany wartości godziwej ujętego składnika aktywów lub zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, albo wyodrębnionej części takiego składnika aktywów, zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, które przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka i które może wpływać na rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie wartości godziwej ujmowane jest w następujący sposób: zyski lub straty wynikające ze zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego (tj. pochodnego instrumentu zabezpieczającego) wykazuje się w rachunku zysków i strat; zyski lub straty związane z pozycją zabezpieczaną, wynikające z zabezpieczanego ryzyka, korygują wartość bilansową zabezpieczanej pozycji i są ujmowane w rachunku zysków i strat. Z uwagi na powyższe ewentualna nieefektywność strategii (tj. brak pełnego kompensowania zmian wartości godziwej pozycji zabezpieczanej i zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego) ujawniana jest od razu w rachunku zysków i strat.

W przypadku pozycji zabezpieczanej będącej składnikiem aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, zyski lub straty wynikające z zabezpieczanego ryzyka ujmuje się w rachunku zysków i strat, natomiast zyski lub straty wynikające z niezabezpieczonego ryzyka ujmuje się w kapitale własnym.

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej w celu zabezpieczenia zmian wartości godziwej instrumentów dłużnych o stałej stopie procentowej zakwalifikowanych do portfela aktywów wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz instrumentów dłużnych o stałej stopie procentowej zaklasyfikowanych do portfela wycenianego zamortyzowanym kosztem przed ryzykiem wynikającym ze zmiany stóp procentowych.

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych

Jest to zabezpieczenie przed ryzykiem zmienności przepływów pieniężnych, które:

- można przypisać konkretnemu rodzajowi ryzyka związanemu z ujętym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem (takimi, jak całość lub część przyszłych płatności odsetkowych od zadłużenia o zmiennym oprocentowaniu) lub z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją,
- może wpływać na rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych ujmowane jest w następujący sposób: zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego, które stanowią efektywną część powiązania zabezpieczającego, ujmuje się bezpośrednio w kapitale własnym poprzez sprawozdanie z całkowitych

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

dochodów, natomiast nieefektywną część zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Zyski i straty ujęte w kapitale własnym (efektywne zabezpieczenie), w momencie ujęcia składnika aktywów lub zobowiązań finansowych będącego skutkiem zabezpieczanej planowanej transakcji, przenoszone są do rachunku zysków i strat w tym okresie lub w okresach, w których zabezpieczany składnik aktywów lub zobowiązań ma wpływ na rachunek zysków i strat.

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych w celu zabezpieczenia wielkości przyszłych przepływów pieniężnych określonego portfela aktywów/pasywów Grupy lub portfela wysoce prawdopodobnych planowanych transakcji przed ryzykiem wynikającym ze zmiany stóp procentowych oraz wysoce prawdopodobnych planowanych transakcji przed ryzykiem wynikającym ze zmiany kursu walut obcych.

Ponadto Grupa stosuje strategię zabezpieczającą w celu zabezpieczenia ryzyka walutowego i ryzyka bazy wynikającego z finansowania portfela kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty CHF lub EUR zobowiązaniami w złotych przy wykorzystaniu walutowych transakcji wymiany stóp procentowych tj. Currency Interest Rate Swap (CIRS).

W ramach jednego powiązania ekonomicznego pomiędzy zawartymi transakcjami CIRS a udzielonymi kredytami w CHF lub EUR oraz finansującymi je depozytami złotowymi, Grupa dla celów rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych równocześnie ustanawia dwa powiązania zabezpieczające. Powyższe jest przeprowadzane poprzez wyodrębnienie części rzeczywistej transakcji CIRS zabezpieczającej portfel kredytów indeksowanych do waluty CHF lub EUR przed ryzykiem walutowym i ryzykiem stopy procentowej oraz części rzeczywistej transakcji CIRS zabezpieczającej zobowiązania w złotych przed ryzykiem stopy procentowej.

6.10.2. Instrumenty pochodne nie spełniające kryteriów rachunkowości zabezpieczeń

Zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych nie spełniających kryteriów rachunkowości zabezpieczeń wykazywane są w rachunku zysków i strat bieżącego okresu. Zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych stopy procentowej wynikające z bieżącego naliczania kuponu odsetkowego prezentowane są w pozycji Wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych natomiast pozostała część zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych stopy procentowej prezentowana jest w pozycji Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany.

Zmiany wartości godziwej walutowych instrumentów pochodnych prezentowana jest w pozycji Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany.

6.11. Kompensowanie instrumentów finansowych

Składnik aktywów finansowych i zobowiązanie finansowe Grupa kompensuje i wykazuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w kwocie netto wtedy i tylko wtedy, gdy istnieje ważny tytuł prawny do dokonania kompensaty ujętych kwot oraz, gdy rozliczenie ma zostać dokonane w kwocie netto albo realizacja składnika aktywów i wykonanie zobowiązania następują jednocześnie.

W celu ograniczenia ryzyka strat kredytowych Grupa zawiera umowy ramowe z kontrahentami, z którymi przeprowadza transakcje, uwzględniające możliwość kompensowania wzajemnych należności i zobowiązań w sytuacjach wystąpienia przypadków naruszenia takiej umowy ramowej.

6.12. Transakcje kupna/sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odsprzedaży/odkupu

Grupa prezentuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej aktywa finansowe odsprzedane z klauzulą przyrzeczenia odkupu (transakcje typu repo, sell-buy-back) jednocześnie ujmując po stronie pasywów

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

zobowiązania wynikające z udzielonego przyrzeczenia odkupu. Warunkiem stosowania takiego rozwiązania jest zachowanie przez Grupę ryzyk i korzyści wynikających z danego aktywa pomimo jego transferu.

W przypadku transakcji zakupu papierów wartościowych z przyrzeczeniem sprzedaży (reverse repo, buy-sell-back) posiadane aktywa finansowe prezentowane są jako należność wynikająca z klauzuli odkupu zabezpieczona papierami wartościowymi.

6.13. Utrata wartości**Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39)**

Aktywa, dla których Grupa rozpoznaje obiektywne dowody utraty wartości, są obejmowane odpisem z tytułu utraty wartości.

Dla aktywów bez zidentyfikowanych obiektywnych dowodów utraty wartości, Grupa tworzy rezerwę IBNR na straty, które wystąpiły na dzień oceny utraty wartości, lecz jeszcze nie zostały udokumentowane (Incurred But Not Reported).

Zasady obowiązujące od 1 stycznia 2018 (MSSF 9)**Podejście oparte na trzech Etapach**

W procesie tworzenia rezerw kredytowych zmiana jakości kredytowej ekspozycji od momentu jej początkowego ujęcia jest w Grupie opisana trzema etapami o różnym sposobie wyceny oczekiwanych strat kredytowych:

- **Etap 1** obejmuje ekspozycje pracujące bez rozpoznanego istotnego wzrostu ryzyka kredytowego od daty początkowego ujęcia. Rezerwa jest liczona w oparciu o 12-miesięczną stratę oczekiwaną (lub do daty zapadalności jeśli jest krótsza niż 12 miesięcy).
- **Etap 2** obejmuje ekspozycje pracujące z rozpoznanym istotnym wzrostem ryzyka kredytowego od daty początkowego ujęcia. Rezerwa jest liczona w oparciu o stratę oczekiwaną w całym okresie życia (lifetime), tj. od daty sprawozdawczej do daty zapadalności (remaining maturity).
- **Etap 3** to ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości, czyli w stanie niewykonania zobowiązania. Rezerwa jest liczona w oparciu o stratę oczekiwaną w całym okresie życia aktywa dla wartości $PD = 100\%$.

Grupa kwalifikuje ekspozycje do Etapu 1, 2 lub 3 z wykorzystaniem podejścia kaskadowego w następującej kolejności:

- 1) Identyfikacja ekspozycji z utratą wartości i zakwalifikowanie ich do Etapu 3,
- 2) Alokacja ekspozycji do Etapu 2 w oparciu o przesłanki istotnego wzrostu ryzyka kredytowego,
- 3) Przydzielenie pozostałych ekspozycji do Etapu 1.

Zasady obowiązujące od 1 stycznia 2018 (MSSF 9)**Przesłanki klasyfikacji do Etapu 2 - znaczący wzrost ryzyka kredytowego (obowiązuje od 1 stycznia 2018)**

O istotnym wzroście ryzyka kredytowego, skutkującego klasyfikacją do Etapu 2, świadczy wystąpienie co najmniej jednego z poniższych przesłanek, przy czym wiodąca jest pierwsza z nich:

- znaczący wzrost parametru PD w całym okresie życia ekspozycji („lifetime”) określonego na datę sprawozdawczą w stosunku do PD „lifetime” z daty początkowego ujęcia w perspektywie okresu pozostałego od daty sprawozdawczej do daty zapadalności,
- występowanie klienta/ekspozycji na Watch List (lista obserwacyjna),
- fakt nadania udogodnienia (forbearance) klientowi,
- opóźnienie w spłacie zaangażowania powyżej 30 dni,
- klient posiada kredyt hipoteczny w CHF w ING Banku Śląskim lub w innym banku.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39) i od 1 stycznia 2018 (MSSF 9)**Przesłanki klasyfikacji aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu jako aktywów z utratą wartości (przed 1 stycznia 2018)/ do Etapu 3 (po 1 stycznia 2018)**

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy nastąpiła utrata wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Składnik aktywa finansowego lub grupa aktywów finansowych utraciły wartość, gdy istnieją dowody utraty wartości, wynikające z jednego lub więcej zdarzeń, mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów (zdarzenie powodujące stratę), a zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne, wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe. Grupa ujmuje oczekiwane straty kredytowe w oparciu o racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań na dzień sprawozdawczy, dotyczące przeszłych zdarzeń, obecnych warunków i prognoz dotyczących przyszłych warunków gospodarczych.

Dowodem utraty wartości jest

- identyfikacja obiektywnego dowodu utraty wartości (w przypadku korporacyjnych i detalicznych ekspozycji kredytowych) lub
- wynik analizy (testu) na utratę wartości wskazujący na utratę wartości (w przypadku korporacyjnych ekspozycji kredytowych).

Obiektywne dowody utraty wartości korporacyjnej lub detalicznej ekspozycji kredytowej obejmują wystąpienie co najmniej jednej z następujących sytuacji:

- zaprzestanie przez klienta spłat kapitału, odsetek lub prowizji i opóźnienie w spłacie utrzymuje się przez więcej niż 90 dni, pod warunkiem, że kwota zaległości jest wyższa niż próg istotności określony dla danego segmentu klienta lub produktu,
- wystąpienie kolejnego udogodnienia (forbearance) lub wystąpienie przeterminowania przekraczającego 30 dni w przypadku korporacyjnej ekspozycji kredytowej ze statusem „forbearance”, jednak nie dotyczy ekspozycji, które cały czas od nadania statusu forbearance były klasyfikowane jako obsługiwane (pracujące),
- złożenie wniosku o upadłość likwidacyjną, układową lub wszczęcie postępowania naprawczego przez Grupę, klienta, lub inny bank. W przypadku detalicznych ekspozycji kredytowych dotyczy wyłącznie sytuacji, w której to Grupa składa wniosek o upadłość klienta,
- ogłoszenie upadłości likwidacyjnej, zatwierdzenie upadłości układowej lub postępowania naprawczego wobec klienta – jeśli zakładają one brak pełnej spłaty Grupy,
- ekspozycja kredytowa staje się wymagalna na skutek wypowiedzenia przez Grupę umowy kredytowej,
- umorzenie lub odpisanie przez Grupę istotnej kwoty należności klienta skutkującej zmniejszeniem przepływów pieniężnych z danego składnika aktywów finansowych,
- wszczęcie egzekucji przez Grupę,
- kwestionowanie bilansowej ekspozycji kredytowej przez klienta na drodze postępowania sądowego,
- nieznanie miejsca pobytu klienta skutkujące brakiem reprezentacji w kontaktach z Grupą oraz nieujawniony majątek klienta,
- znaczące trudności finansowe Klienta, w szczególności:
 - w przypadku korporacyjnej ekspozycji kredytowej Grupa oceniła z wysokim prawdopodobieństwem (powyżej 50%), że sytuacja klienta nie pozwoli na spłatę zadłużenia w całości w ramach analizy (testu) na utratę wartości,
 - w przypadku detalicznej ekspozycji kredytowej:

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- o zła sytuacja ekonomiczno-finansowa wyrażona najniższą klasą ryzyka klienta (dotyczy klientów z segmentu Przedsiębiorców),
- o restrukturyzacja detalicznej ekspozycji kredytowej typu non-performing,
- o utrata wartości na innych rachunkach w ramach segmentu produktowego klient posiada inne ekspozycje kredytowe ze zidentyfikowanymi dowodami utraty wartości,
- w przypadku detalicznych ekspozycji kredytowych uzasadnione podejrzenie wyłudzenia kredytu.

W przypadku detalicznych ekspozycji kredytowych obiektywne dowody utraty wartości mają zastosowanie, jeśli przekroczony zostanie próg istotności w kwocie 500 złotych. W przypadku korporacyjnych ekspozycji kredytowych nieposiadających ratingu istnieje próg istotności 1000 złotych dla kredytów w rachunku bieżącym z przeterminowaniem powyżej 90 dni. Dla pozostałych korporacyjnych ekspozycji kredytowych Grupa nie stosuje progu istotności.

W przypadku korporacyjnych ekspozycji kredytowych wynik analizy (testu) na utratę wartości determinuje identyfikację utraty wartości. Przeprowadzenie testu jest wynikiem identyfikacji przesłanki utraty wartości. Do przesłanek utraty wartości dla korporacyjnych ekspozycji kredytowych należą:

- zagrożenie upadłością lub inna reorganizacja finansowa, które mogą skutkować brakiem spłaty aktywa finansowego lub jej opóźnieniem,
- zaprzestanie przez klienta spłat kapitału, odsetek lub prowizji i opóźnienie w spłacie utrzymuje się przez więcej niż 45 dni,
- Grupa ocenia, że klient będzie miał trudności ze spłatą zadłużenia, tzn. klient znalazł się w trudnej sytuacji finansowej, co może skutkować brakiem spłaty aktywa finansowego lub jej opóźnieniem,
- istotne naruszenie warunków umownych przez klienta, które może mieć negatywny wpływ na przyszłe przepływy pieniężne z danego składnika aktywów finansowych,
- zanik aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych znajdujących się w posiadaniu Grupy ze względu na trudności finansowe emitenta/klienta, co może mieć negatywny wpływ na przyszłe przepływy pieniężne z danego składnika aktywów finansowych,
- restrukturyzacja należności kredytowej ze względów niekomercyjnych tj. związanych z istotnymi trudnościami finansowymi klienta. Dotyczy to sytuacji, kiedy klient z powyższych względów zwrócił się do Grupy o udogodnienie lub Grupa już przyznała klientowi takie udogodnienie, które nie miałyby miejsca, gdyby klient nie doświadczał tych trudności finansowych (w tym forbearance). W szczególności mogą to być sytuacje: wydłużenie okresu kredytowania, zmniejszenie rat kredytowych, zawieszenie płatności kapitału lub odsetek,
- znaczące pogorszenie ratingu klienta,
- poważny konflikt pomiędzy udziałowcami, utrata jedyne go/głównego kontrahenta, utrata/śmierć kluczowej osoby w podmiocie przy braku odpowiedniej sukcesji, zdarzenie losowe powodujące zniszczenie kluczowych aktywów podmiotu.

W procesie identyfikacji utraty wartości, w pierwszej kolejności Grupa ocenia, również czy występują przesłanki utraty wartości dla składników aktywów finansowych.

Kontrolą pod kątem utraty wartości ekspozycji objęty jest cały portfel kredytowy klientów detalicznych, strategicznych i sieciowych klientów korporacyjnych. Ocena ekspozycji kredytowej pod kątem utraty wartości wykonywana jest w stosunku do dłużnika automatycznie w cyklu dziennym dla klientów z segmentów detalicznych oraz w obowiązujących terminach monitoringu portfela w Etapie 1 i 2 oraz Etapie 3 w stosunku do klientów strategicznych i sieciowych klientów korporacyjnych. Wystąpienie przesłanki utraty wartości ekspozycji kredytowej klientów strategicznych i sieciowych klientów korporacyjnych wymaga przeklasyfikowania dłużnika do portfela klientów w Etapie 3 i przeprowadzenia analizy (testu) pod kątem utraty wartości w oparciu o oczekiwane przyszłe

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

przepływy pieniężne. Identyfikacja obiektywnego dowodu utraty wartości wymaga przeklasyfikowania klienta do najniższej klasy ryzyka, bez konieczności przeprowadzenia analizy (testu) pod kątem utraty wartości.

Jeżeli w wyniku oceny stwierdza się, że dla danego składnika aktywów finansowych nie istnieją dowody utraty wartości składnik ten włączany jest do grup aktywów finansowych o podobnych cechach ryzyka kredytowego, które wskazują na zdolność dłużnika do spłaty całości zobowiązania zgodnie z warunkami umowy. Odpis aktualizujący w tak wyznaczonych grupach wyliczany jest metodą kolektywną.

Jeśli istnieją dowody, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości składnika aktywów wycenianego według zamortyzowanego kosztu, to kwota odpisu aktualizującego równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej danego składnika instrumentu finansowego.

W praktyce oznacza to, że dla aktywów z portfela ISFA kalkulacja odpisu dokonywana jest bezpośrednio przy zastosowaniu zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych dla danego aktywa, a dla aktywów INSFA - określana jest przy użyciu metody kolektywnej kalkulacji odpisów. Podczas szacowania przyszłych przepływów pieniężnych brane są pod uwagę dostępne informacje na temat dłużnika, w szczególności ocenie podlega możliwość spłaty ekspozycji, a w przypadku, gdy ekspozycja kredytowa posiada zabezpieczenie, przy szacowaniu uwzględnia się również oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne z realizacji zabezpieczenia z uwzględnieniem m.in. czasu, kosztów oraz trudności związanych z odzyskaniem płatności w wyniku sprzedaży zabezpieczenia.

Jeżeli istniejące dowody utraty wartości składnika aktywów lub grupy aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu wskazują, że oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające z wyżej wymienionych aktywów finansowych nie wystąpią, wtedy kwota odpisu aktualizującego wartość aktywów równa jest ich wartości bilansowej.

Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39) i od 1 stycznia 2018 (MSSF 9)**Przesłanki klasyfikacji aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody jako aktywów z utratą wartości (przed 1 stycznia 2018)/ do Etapu 3 (po 1 stycznia 2018)**

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy wystąpiły obiektywne dowody utraty wartości dłużnych aktywów finansowych klasyfikowanych do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Potwierdzenie wystąpienia obiektywnego dowodu utraty wartości jest przesłanką do klasyfikacji aktywa do utraty wartości/do Etapu 3.

Dowody wskazujące, że aktywo finansowe lub grupa aktywów finansowych trwale utraciła wartość mogą wynikać z jednej lub kilku przesłanek, które zaprezentowane zostały poniżej:

- znaczące trudności finansowe emitenta (np.: znaczące ujemne kapitały własne, wysokie ponoszone straty w bieżącym roku przekraczające kapitał własny, wypowiedzenie umowy kredytowej o znaczącej wartości w innym banku),
- niedotrzymanie warunków umowy, w tym w szczególności niespłacenie lub zaleganie ze spłatą wymagalnych zobowiązań (np.: odsetek lub nominału), interpretowane jako materializacja ryzyka kredytowego emitenta,
- przyznanie emitentowi przez jego wierzycieli udogodnień w spłacie zobowiązań, których by nie otrzymał w innych okolicznościach,
- wysokie prawdopodobieństwo upadłości lub innej reorganizacji finansowej emitenta,
- identyfikacja utraty wartości aktywa finansowego w poprzednim okresie,
- zanik aktywnego rynku na aktywo finansowe, który może wynikać z trudności finansowych emitenta,

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- opublikowane analizy oraz przewidywania agencji ratingowych lub innych jednostek, które potwierdzają określony (wysoki) profil ryzyka aktywa finansowego ,
- inne możliwe do zaobserwowania dane wskazujące na możliwy do ustalenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych wynikających z grupy aktywów finansowych, które pojawiły się po dacie ich początkowego ujęcia w księgach Grupy. Dane o których mowa powyżej mogą dotyczyć niekorzystnych zmian w sytuacji płatniczej grupy emitentów, kraju lub lokalnych warunków ekonomicznych, które są skorelowane z brakiem spłat z grupy aktywów finansowych.

Pomiar utraty wartości**Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39)**

Kwota odpisu aktualizującego wyliczana kolektywnie oparta jest na podstawie historii strat dla aktywów o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego. Dane historyczne dotyczące strat są korygowane na podstawie dostępnych bieżących danych (w celu odzwierciedlenia oddziaływania bieżących warunków, które nie miały wpływu w ocenianym okresie) jak też, korygowane poprzez wyeliminowanie czynników mających wpływ na dane historyczne, a nie występujących obecnie.

Grupa regularnie weryfikuje metodologię i założenia przyjęte do oszacowania przyszłych przepływów pieniężnych w celu zmniejszenia rozbieżności pomiędzy stratami szacowanymi a rzeczywistymi.

W celu wyliczenia kwoty odpisu na ekspozycje bilansowe i pozabilansowe, wyrażone jako EAD wykorzystuje się, między innymi, prawdopodobieństwo wystąpienia straty (zmodyfikowany parametr PD). Sposób kalkulacji parametru PD pozwala na uwzględnienie specyfiki poszczególnych produktów, okresów ujawniania się strat na tych produktach oraz korekt historycznych strat na podstawie danych dostępnych z bieżącego okresu (zgodnie z filozofią Point-in-Time). Odsetki i opłaty karne rozpoznawane są metodą kasową i nie są częścią podstawy tworzenia odpisów aktualizujących.

Dla portfeli IBNR (Incurred But Not Reported) i INSFA (Individually Non- Significant Financial Assets) wyliczenia prowadzone są w oparciu o parametry PD, EAD, LGD i okres ujawnienia, zgodnie z poniższą formułą:

$$\text{Odpis aktualizujący} = PD_{LIP} \times (EAD + EI) \times LGD$$

Gdzie:

- PD_{LIP} – prawdopodobieństwo wystąpienia utraty wartości w horyzoncie LIP zgodnie z podejściem uwzględniającym bieżący profil ryzyka danego portfela (filozofią Point-in-Time). Okres ujawnienia straty (LIP) wyrażony w miesiącach wynosi w zależności od segmentu biznesowego:
 - 8 miesięcy dla małych przedsiębiorstw i kredytów konsumpcyjnych,
 - 9 miesięcy dla klientów strategicznych, dużych i średnich przedsiębiorstw,
 - 12 miesięcy dla detalicznych kredytów hipotecznych,
- EAD (exposure at default) – kwota bieżącego zaangażowania bilansowego powiększona o prognozowany ekwiwalent bilansowy niewykorzystanych linii kredytowych i zobowiązań pozabilansowych z uwzględnieniem współczynnika konwersji (tzw. CCF lub k-faktora) według odpowiednich modeli EAD,
- EI (effective interests) - odsetki umowne naliczone i niezapłacone z uwzględnieniem nierozliczonych prowizji wraz z korektą z tytułu efektywnej stopy procentowej dla tych zaangażowań dla których jest wyznaczana efektywna stopa procentowa oraz odsetki umowne naliczone i niezapłacone dla tych zaangażowań dla których nie jest wyznaczana efektywna stopa procentowa,
- LGD – wskaźnik oczekiwanej straty, odpowiadający dopełnieniu do jedności stosunku wartości możliwej do odzyskania i podstawy tworzenia odpisów aktualizujących uwzględniający wszelkie koszty bezpośrednie poniesione od momentu wystąpienia utraty wartości do momentu zakończenia procesu windykacji. Historyczne parametry strat są korygowane na podstawie danych pochodzących z bieżących obserwacji w celu uwzględnienia wpływu aktualnych czynników rynkowych, które nie miały miejsca w okresie, którego dotyczą obserwacje historyczne, oraz wyłączenia skutków okoliczności, które miały miejsce w okresie historycznym, a które nie zachodzą obecnie.

W stosunku do ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości (INSFA) parametr PD wynosi 100%.

Poziom parametru LGD, służący do wyliczania kwoty odpisu aktualizującego metodą kolektywną dla ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości (niewykonaniem zobowiązania), jest uzależniony od czasu przebywania ekspozycji kredytowej w stanie utraty wartości. Dodatkowo, dla wydzielonych portfeli, które skupiają ekspozycje pozostające w stanie niewykonania zobowiązania co najmniej 2 lub 3 lata (w zależności od segmentu), również wartość parametru LGD wynosi 100%.

Grupa prowadzi także proces weryfikacji wysokości współczynnika konwersji (tzw. CCF lub k-faktor) wykorzystania wolnej części limitu kredytowego w okresie od daty sprawozdawczej do wystąpienia niewykonania zobowiązania, celem zapewnienia zgodności z MSR 37 dotyczącym tworzenia rezerw na warunkowe zobowiązania pozabilansowe.

Podejście to w szczególności pozwala na wykrycie:

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- już zaistniałych strat,
- strat, które wystąpiły na dzień oceny utraty wartości, lecz jeszcze nie zostały udokumentowane (tzw. rezerwa na straty kredytowe, dla których nastąpiła utrata wartości, ale nie zostały zaraportowane – IBNR).

Zasady obowiązujące od 1 stycznia 2018 (MSSF 9)

Szacowanie odpisów na utratę wartości opiera się na wycenie oczekiwanej straty kredytowej. Podejście takie stosuje się do dłużnych aktywów finansowych, zaangażowań kredytowych, należności leasingowych, nieodwołalnych zobowiązań finansowych i gwarancji finansowych za wyjątkiem inwestycji kapitałowych.

Na każdy dzień sprawozdawczy Grupa dokonuje szacunku odpisu na oczekiwane straty kredytowe aktywa finansowego w kwocie równej oczekiwany stratom kredytowym w całym okresie życia, jeżeli ryzyko kredytowe związane z danym instrumentem finansowym znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia. Jeżeli na dzień sprawozdawczy ryzyko kredytowe związane z aktywem finansowym nie wzrosło znacząco od momentu początkowego ujęcia, Grupa wycenia odpis na oczekiwane straty kredytowe tego aktywa w kwocie równej 12-miesięcznym oczekiwany stratom kredytowym.

Grupa wycenia oczekiwane straty kredytowe w sposób uwzględniający:

- nieobciążoną i ważoną prawdopodobieństwem kwotę, którą ustala się, oceniając szereg możliwych wyników;
- wartość pieniądza w czasie; oraz
- racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań na dzień sprawozdawczy, dotyczące przeszłych zdarzeń, obecnych warunków i prognoz dotyczących przyszłych warunków gospodarczych.

Do wyceny oczekiwanej straty kredytowej w podejściu kolektywnym Grupa wykorzystuje dostosowane do wymagań MSSF 9 regulacyjne modele szacowania parametrów ryzyka (PD, LGD, EAD) zbudowane dla potrzeb zaawansowanej metody wewnętrznych ratingów (dalej: metoda AIRB). Modele parametrów ryzyka dla potrzeb MSSF 9 zachowują tę samą strukturę co modele regulacyjne, natomiast sposób estymacji konkretnych wartości parametrów (PD, LGD, EAD) jest dostosowany do wymagań MSSF 9, a w szczególności obejmuje racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań na dzień sprawozdawczy, dotyczące przeszłych zdarzeń, obecnych warunków i prognoz dotyczących przyszłych warunków gospodarczych. Parametry modeli zostały skalibrowane według podejścia PIT („point-in-time”) i zaprognozowane w perspektywie 30 lat. W parametrze EAD uwzględniono harmonogramy spłat zgodnie z umowami kredytowymi.

Grupa wycenia oczekiwaną stratę kredytową w całym okresie życia pozostałym do zapadalności (ozn. LEL - Lifetime Expected Loss) na ekspozycji bez rozpoznanej utraty wartości jako zdyskontowaną sumą cząstkowych strat w okresie życia ekspozycji, odnoszących się do zdarzeń niewykonania zobowiązania w każdym 12-miesięcznym oknie czasowym pozostałym do daty zapadalności ekspozycji w oparciu o następujący wzór:

$$LEL = \sum_{t=0}^T \frac{PD_t^{PIT} \times EAD_t^{PIT} \times LGD_t^{PIT}}{(1 + EIR)^{t+1/2}}$$

gdzie:

- PD_t^{PIT} – krańcowa wartość PD (marginal PD), czyli oczekiwany w kolejnym 12-miesięcznym oknie po czasie t procent zdarzeń niewykonania zobowiązania;
- EAD_t^{PIT} – oczekiwana ekspozycja dla zdarzenia niewykonania zobowiązania, które zajdzie w kolejnym 12-miesięcznym oknie po czasie t;
- LGD_t^{PIT} – oczekiwany procent straty w stosunku do EAD zdarzenia niewykonania zobowiązania, które zajdzie w kolejnym 12-miesięcznym oknie po czasie t;

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- EIR – efektywna stopa procentowa (Effective Interest Rate);
- T – czas do zapadalności
- t – kolejny rok w okresie pomiędzy datą sprawozdawczą, a datą oczekiwanej zapadalności danej ekspozycji.

W przypadku ekspozycji zakwalifikowanych do Etapu 1 stosuje się 12-miesięczną stratę oczekiwaną wyliczoną w oparciu o powyższy wzór, ale dla T = 12 miesięcy.

Dla ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości z Etapu 3 (w stanie niewykonania zobowiązania - „in default”), dla których liczy się rezerwę zbiorową (kolektywną), Grupa wycenia oczekiwaną stratę kredytową w całym okresie życia pozostałym do zapadalności ekspozycji w oparciu o następujący wzór:

$$LEL_{etap\ 3} = EAD_{in_default}^{PiT} \times LGD_{in_default}^{PiT}$$

gdzie PD = 100%, a wartości $LGD_{in_default}^{PiT}$ oraz $EAD_{in_default}^{PiT}$ powinny odzwierciedlać charakterystyki ekspozycji w stanie niewykonania zobowiązania.

Wartość pieniądza w czasie jest odzwierciedlona w stracie oczekiwanej przez dwa czynniki dyskontujące:

- Dyskontowanie pomiędzy momentem wejścia należności w stan niewykonania zobowiązania, a momentem odzysku należności. Jest ono uwzględnione w parametrach regulacyjnych modeli LGD.
- Dyskontowanie pomiędzy datą sprawozdawczą a momentem wejścia ekspozycji w stan niewykonania zobowiązania, które jest dodatkowo wzięte pod uwagę w kalkulacji straty oczekiwanej w całym okresie życia (LEL). Grupa zakłada, że dla każdego rocznego przedziału czasu zdarzenie niewykonania zobowiązania występuje średnio w połowie okresu 0 – 12 miesięcy.

Grupa kalkuluje oczekiwaną stratę kredytową jako średnią ważoną prawdopodobieństwem z kilku scenariuszy makroekonomicznych (zwykle trzech: optymistycznego, najlepszej estymacji i warunków skrajnych) o różnym prawdopodobieństwie wystąpienia. Strata oczekiwana jest liczona oddzielnie dla każdego scenariusza a średnia ważona prawdopodobieństwem wynika z wag (prawdopodobieństw) przypisanych do każdego scenariusza (suma wag = 100%). Takie podejście wypełnia wymóg standardu, aby rezerwa (odpis na utratę wartości) był nieobciążoną i ważoną prawdopodobieństwem kwotą ustaloną w oparciu o szereg możliwych wyników.

Prognoza (wycena) straty oczekiwanej jest dokonywana w każdym punkcie czasu w przyszłości w zależności od oczekiwanych w danym punkcie warunków ekonomicznych. W oparciu o dane historyczne Grupa określiła relacje pomiędzy obserwowanymi parametrami straty oczekiwanej (PD, LGD), a czynnikami makroekonomicznymi jako funkcje, na podstawie których - przy zadanych prognozach czynników makroekonomicznych - oblicza się przewidywane wartości parametrów straty oczekiwanej w danym roku w przyszłości według podejścia PiT (tzw. forward looking PiT).

Dla potrzeb oszacowania straty oczekiwanej Grupa określa poziom ekspozycji EAD tylko dla nieodwołalnych zobowiązań kredytowych poprzez zastosowanie współczynników konwersji CCF (procent wykorzystania wolnej części limitu kredytowego w okresie od daty sprawozdawczej do wystąpienia niewykonania zobowiązania) z regulacyjnych modeli EAD (oszacowanych według podejścia TTC – „through the cycle”). EAD spada z czasem zgodnie z harmonogramem spłat danej ekspozycji.

Dla ekspozycji z określoną datą końcowej spłaty czas do zapadalności został ograniczony do 30 lat. W przypadku, gdy istotna część portfela ma czas trwania powyżej 30 lat, długość okresu do zapadalności odpowiada przewidywanemu czasowi trwania takich ekspozycji.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Dla ekspozycji bez określonej daty końca zaangażowania (np. niektóre kredyty odnawialne i karty kredytowe) oczekiwany czas do zapadalności jest określonym statystycznie parametrem behawioralnym.

Parametr LGD, będący funkcją stosowanych technik ograniczania ryzyka kredytowego i wyrażony jako procent EAD, jest szacowany na poziomie produktu i ekspozycji w oparciu o odpowiednio skalibrowane dla potrzeb MSSF 9 parametry z regulacyjnych modeli LGD (oszacowane według podejścia TTC – „through the cycle”).

Poziom parametru LGD, służący do wyliczenia kwoty odpisu aktualizującego metodą kolektywną dla ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości (PD = 100%), jest uzależniony od czasu przebywania ekspozycji kredytowej w stanie niewykonania zobowiązania. Dodatkowo, w segmencie klientów korporacyjnych w zakresie dużych i średnich firm Grupa stosuje tzw. Politykę pełnej rezerwy, która zakłada, że dla ekspozycji pozostających w stanie niewykonania zobowiązania co najmniej 2 lata, wartość parametru LGD wynosi 100%.

Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39) i od 1 stycznia 2018 (MSSF 9)**Ujęcie utraty wartości dla aktywów wycenianych wg zamortyzowanego kosztu (zasady obowiązujące przez 1 stycznia 2018 i po 1 stycznia 2018)**

Utrata wartości wykazywana jest jako zmniejszenie wartości bilansowej składnika aktywów poprzez dokonanie odpisów aktualizujących, zaś kwota straty (utworzonego w okresie odpisu aktualizującego) obciąża rachunek zysków i strat okresu.

Jeżeli w kolejnym okresie wysokość straty z tytułu utraty wartości zmniejszy się na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wystąpieniu utraty wartości (np. poprawy oceny zdolności kredytowej dłużnika), wówczas uprzednio dokonany odpis z tytułu utraty wartości jest odwracany przez rachunek zysków i strat poprzez dokonanie odpowiedniej korekty odpisów aktualizujących. W stosunku do klientów strategicznych i sieciowych klientów korporacyjnych Grupa określiła zdarzenia skutkujące możliwością odwrócenia utraty wartości ekspozycji kredytowej (wymagane jest spełnienie wszystkich poniższych warunków łącznie):

- okres pobytu klienta w portfelu z utratą wartości (INSFA lub ISFA) wynosi nie mniej niż 12 miesięcy oraz minęło minimum 3 miesiące od momentu uznania, że wartość bilansowa ekspozycji jest równa bieżącej wartości oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych. Jednakże w przypadku braku przesłanek utraty wartości, odwrócenie utraty wartości ekspozycji może nastąpić niezwłocznie po uprawdopodobnieniu się istotnego zdarzenia zewnętrznego wpływającego w ocenie Grupy pozytywnie na sytuację klienta lub w przypadku istotnego obniżenia zaangażowania Grupy czy pozyskania istotnego nowego zabezpieczenia zaangażowania Grupy,
- brak opóźnień w spłacie,
- Grupa ocenia, że klient spłaci wszystkie zobowiązania wobec Grupy, a przeprowadzony test na utratę wartości z uwzględnieniem oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych nie wykazuje utraty wartości, a w przypadku klienta posiadającego ekspozycję ze statusem: „udzielenie udogodnienia w spłacie” (ang.: forbearance) dodatkowo wymagane jest aby był on zaklasyfikowany do portfela ekspozycji niepracujących (ang.: non performing exposure) przez co najmniej 12 miesięcy po identyfikacji forbearance.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

6.14. Zakupione lub utworzone aktywa finansowe dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe**Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39)**

Brak takiej kategorii aktywów.

Zasady obowiązujące od 1 stycznia 2018 (MSSF 9)

Grupa rozpoznaje jako odrębną kategorię aktywa finansowe zakupione lub utworzone, które są dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe na moment początkowego ujęcia.

Aktywa te mogą zostać ujęte w rezultacie:

- transakcji nabycia aktywa ze zidentyfikowaną utratą wartości,
- istotnej modyfikacji (opisanej w punkcie 7.5) następującej po wyłączeniu z ksiąg pierwotnego zaangażowania lub
- udzielonego nowego zaangażowania kredytowego klientowi dla którego inne zaangażowania sklasyfikowane są do Etapu 3.

Aktywa te wyłączone są z modelu opartego o trój etapowe podejście opisane w punkcie 7.13 i są klasyfikowane do grupy aktywów z utratą wartości do momentu wyłączenia z bilansu Grupy.

Powyższe oznacza, że każda zmiana skumulowanych oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia tych aktywów finansowych, zarówno pozytywna jak i negatywna, ujmowana jest w rachunku wyników jako zysk lub strata z tytułu utraty wartości.

6.15. Ekspozycje z udzielonymi udogodnieniami w spłacie i ekspozycje niepracujące

Grupa ustaliła zasady w zakresie identyfikacji i raportowania transakcji z udzielonym udogodnieniem w spłacie (ang.: forbearance) oraz ekspozycji niepracujących (ang.: non-performing exposures) w oparciu o Rozporządzenie Wykonawcze Komisji (UE) 2015/1278 z dnia 9 lipca 2015 roku zmieniające rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 680/2014 ustanawiające wykonawcze standardy techniczne dotyczące sprawozdawczości nadzorczej instytucji w odniesieniu do instrukcji, wzorów i definicji.

Zgodnie z przyjętą definicją, forbearance występuje w sytuacji, w której:

- klient ma stwierdzone lub spodziewane w krótkim czasie trudności z regulowaniem swoich zobowiązań finansowych,
- ze względu na te trudności Grupa zdecydowała o zastosowaniu wobec klienta udogodnienia w celu umożliwienia mu wywiązania się ze zobowiązań umownych lub nie dopuszczenia do powstania trudności ze spłatą,
- udogodnienie nie wynika ze względów komercyjnych oraz zostało przyznane na warunkach odbiegających od rynkowych, w tym nie byłoby przyznane, gdyby klient nie doświadczał trudności finansowych oraz zmieniona umowa zawiera warunki bardziej korzystne od warunków rynkowych, tj. takich jakie mogliby uzyskać w Grupie w tym czasie inni dłużnicy o podobnym profilu ryzyka,
- klient zaakceptował udogodnienie, tj. nastąpiła zmiana dotychczasowych warunków umowy lub zawarta została umowa o refinansowanie lub weszła w życie „wbudowana klauzula udogodnienia” albo Grupa zaniechała podjęcia działań w sytuacji istotnego złamania przez klienta kluczowej klauzuli finansowej.

Forbearance jest rozpoznawany w ww. sytuacjach niezależnie od otrzymanej od klienta rekompensaty za udogodnienie oraz przyjętych przez Grupę prawnych zabezpieczeń.

W segmencie detalicznym wszystkie zaangażowania objęte procesem restrukturyzacji traktowane są jako zaangażowania z udogodnieniem.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Do kategorii ekspozycji niepracujących (non-performing exposure) Grupa zalicza ekspozycje, które spełniają co najmniej jedno z poniższych kryteriów:

- istotne zaangażowanie jest przeterminowane powyżej 90 dni,
- w ocenie Grupy istnieje małe prawdopodobieństwo, że klient wywiąże się w całości ze swoich zobowiązań kredytowych bez konieczności podejmowania przez Grupę działań takich jak realizacja zabezpieczeń (bez względu na wartość przeterminowanej kwoty i liczbę dni przeterminowania),
- stwierdzono utratę wartości ekspozycji kredytowej.

Ekspozycje są również klasyfikowane do grupy ekspozycji niepracujących (non-performing exposure) w sytuacji pojawienia się przeterminowania powyżej 30 dni kalendarzowych na ekspozycji ze statusem forbearance lub udzielenia kolejnego udogodnienia typu forbearance na takiej ekspozycji, przy czym nie dotyczy to przypadków, w których klient w całym okresie od nadania danej ekspozycji statusu forbearance był klasyfikowany do portfela pracującego.

Udzielone udogodnienie może:

- nie zmieniać w znaczący sposób istotnych warunków oraz oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych istniejącego aktywa finansowego, lub
- zmieniać istotnie warunki lub oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne, względem warunków lub oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych z istniejącego aktywa finansowego.

W takich przypadkach odpowiednio:

- oczekiwane przyszłe przepływy ze zmienionego aktywa finansowego podlegającego udogodnieniu zostają ujęte w wycenie istniejącego aktywa finansowego w oparciu o oczekiwany okres realizacji oraz kwoty zdyskontowane pierwotną efektywną stopą procentową dla istniejącego aktywa finansowego, lub
- istniejące aktywo finansowe jest wyłączone z bilansu, a nowe aktywo finansowe jest ujmowane w bilansie w wartości godziwej na dzień początkowego ujęcia, a różnica pomiędzy istniejącym a nowym aktywem odnoszona jest na rachunek zysków i strat. Ujęcie takie jest niezależne od zmiany lub braku zmiany formy prawnej transakcji i opiera się na jej treści ekonomicznej.

7. Aktywa niefinansowe

7.1. Rzeczowe aktywa trwałe

7.1.1. Własne składniki rzeczowych aktywów trwałych

Rzeczowe aktywa trwałe stanowią kontrolowane środki trwałe oraz nakłady na ich budowę.

Do środków trwałych zaliczane są składniki rzeczowych aktywów trwałych o przewidywanym okresie wykorzystywania dłuższym niż rok, które są utrzymywane z uwagi na ich wykorzystanie na własne potrzeby lub w celu oddania ich do użytkowania innym podmiotom na podstawie umowy najmu lub w celach administracyjnych.

Rzeczowe aktywa trwałe, za wyjątkiem budynków i gruntów wykazuje się według modelu opartego na cenie nabycia lub koszcie wytworzenia tzn. po początkowym ujęciu wykazuje się według kosztu historycznego pomniejszonego o odpisy amortyzacyjne / umorzeniowe oraz z tytułu utraty wartości. Na koszt historyczny składają się cena nabycia / koszt wytworzenia i koszty bezpośrednio związane z nabyciem danych aktywów.

Każda część składowa pozycji rzeczowych aktywów trwałych, której cena nabycia lub koszt wytworzenia jest istotny w porównaniu z ceną nabycia lub kosztem wytworzenia całej pozycji jest

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

amortyzowana osobno. Grupa alokuje początkową wartość pozycji rzeczowych aktywów trwałych na jej istotne części.

Budynki i grunty wykazuje się według modelu opartego na wartości przeszacowanej tzn. po początkowym ujęciu wykazuje się w wartości przeszacowanej, stanowiącej jej wartość godziwą na dzień przeszacowania, pomniejszonej o kwotę późniejszej zakumulowanej amortyzacji i późniejszych zakumulowanych odpisów aktualizacyjnych z tytułu utraty wartości. Przeszacowania przeprowadza się na tyle regularnie, aby wartość bilansowa nie różniła się w sposób istotny od wartości, która zostałaby ustalona przy zastosowaniu wartości godziwej na dzień bilansowy.

Efekt przeszacowania jest odzwierciedlony w innych całkowitych dochodach w przypadku wzrostu wartości lub w rachunku zysków i strat w przypadku spadku wartości bilansowej składnika. Jednakże zwiększenie wartości ujmowane jest jako przychód w rachunku zysków i strat w takim zakresie, w jakim odwraca ono zmniejszenie wartości z tytułu przeszacowania tego samego składnika aktywów, które poprzednio ujęto jako koszt danego okresu w rachunku zysków i strat. Analogicznie zmniejszenie wartości aktywa wynikające z przeszacowania rozlicza się z odnośną nadwyżką powstałą w wyniku poprzednio dokonanego przeszacowania tego aktywa. Całość nadwyżki z przeszacowania odnoszona jest na zyski zatrzymane w momencie wycofania z użycia lub zbycia składnika aktywów.

Nakłady ponoszone w terminie późniejszym Grupa ujmuje w wartości bilansowej pozycji rzeczowych aktywów trwałych koszty wymiany części tych pozycji w momencie ich poniesienia, jeśli istnieje prawdopodobieństwo, że Grupa uzyska przyszłe korzyści ekonomiczne związane ze składnikiem aktywów, a cenę nabycia lub koszt wytworzenia można wycenić w wiarygodny sposób. Pozostałe koszty są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie ich poniesienia.

7.2. Wartości niematerialne

Składnik wartości niematerialnych to możliwy do zidentyfikowania niepieniężny składnik aktywów, który nie posiada postaci fizycznej.

Do wartości niematerialnych klasyfikowane są aktywa spełniające następujące wymagania:

- można je wyodrębnić lub wydzielić z jednostki gospodarczej i sprzedać, przekazać, licencjonować lub oddać do odpłatnego użytkowania osobom trzecim, zarówno indywidualnie, jak też łącznie z powiązanymi z nimi umowami, składnikami aktywów lub zobowiązań,
- wynikają z tytułów umownych lub innych tytułów prawnych, bez względu na to, czy podlegają one przeniesieniu lub wyodrębnieniu z jednostki gospodarczej lub innych praw i obowiązków.

7.2.1. Wartość firmy

Wartość firmy z tytułu przejęcia jednostki jest początkowo ujmowana według ceny nabycia stanowiącej kwotę nadwyżki sumy:

- przekazanej zapłaty,
- kwoty wszelkich niekontrolujących (mniejszości) udziałów w jednostce przejmowanej oraz
- w przypadku połączenia jednostek realizowanego etapami, wartości godziwej na dzień przejęcia udziału w kapitale jednostki przejmowanej, należącego poprzednio do jednostki przejmującej,

nad kwotą netto ustaloną na dzień przejęcia wartości możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań.

Wartość firmy prezentowana w sprawozdaniu finansowym Grupy ujęta została w oparciu o wymagania obowiązujące na dzień zastosowania Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej po raz pierwszy, tj.: według ceny nabycia stanowiącej nadwyżkę kosztów połączenia jednostek gospodarczych nad udziałem jednostki przejmującej w wartości godziwej netto możliwych do zidentyfikowania aktywów, zobowiązań i zobowiązań warunkowych.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Po początkowym ujęciu, wartość firmy jest wykazywana według ceny nabycia pomniejszonej o wszelkie skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

7.2.2. Oprogramowanie komputerowe

Nabyte licencje na oprogramowanie komputerowe są aktywowane w wysokości poniesionych kosztów nabycia i jego zaimplementowania.

Nakłady związane z utrzymywaniem oprogramowania komputerowego są wykazywane jako koszty w momencie ich poniesienia.

7.2.3. Pozostałe wartości niematerialne

Pozostałe wartości niematerialne nabywane przez Grupę, wykazuje się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i łączną kwotę odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

7.2.4. Późniejsze nakłady

Nakłady poniesione po początkowym ujęciu nabytego składnika wartości niematerialnych są aktywowane tylko w przypadku, gdy te nakłady zwiększają przyszłe korzyści ekonomiczne danego składnika. W pozostałych przypadkach nakłady te są ujmowane w rachunku zysków i strat jako koszty w momencie ich poniesienia.

7.3. Odpisy amortyzacyjne

Odpisy amortyzacyjne od wartości podlegającej amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych dokonywane są metodą liniową zgodnie z ustalonymi stawkami amortyzacji przez przewidywany okres ich użyteczności ekonomicznej. Przez wartość podlegającą amortyzacji rozumie się cenę nabycia lub koszt wytworzenia danego składnika aktywów po pomniejszeniu o wartość końcową (rezydualną) tego składnika. Okres ekonomicznej użyteczności, stawki amortyzacji a także wartość końcowa rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych podlegających amortyzacji są corocznie weryfikowane. Wnioski z tej weryfikacji stanowią podstawę dla ewentualnej zmiany okresów amortyzacji rozpoznawanej prospektywnie od daty dostosowania (efekt takiej zmiany jest zgodnie z MSR 8 odnoszony do rachunku zysków i strat).

W przypadku budynków podlegających wycenie do wartości godziwej saldo zakumulowanego umorzenia w dniu przeszacowania jest eliminowane z wartości bilansowej brutto, a wartość bilansowa netto korygowana do wartości przeszacowanej.

Odpisy amortyzacyjne rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych są ujmowane w rachunku zysków i strat. Wartość firmy oraz inne wartości niematerialne o nieokreślonym okresie użytkowania są systematycznie testowane pod kątem utraty wartości na każdy dzień bilansowy. Szacowane okresy użytkowania są następujące:

- budynki i budowle 50 lat
- inwestycje w obce środki trwałe okres najmu, dzierżawy, leasingu, nie dłuższy niż 10 lat
- urzędnia 3 - 7 lat
- wyposażenie 5 lat
- koszty wytworzenia oprogramowania 3 lata
- oprogramowanie komputerowe 3 lata

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

7.4. Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości niefinansowych aktywów

Na każdy dzień bilansowy Grupa dokonuje oceny aktywów pod względem istnienia przesłanek wskazujących na utratę ich wartości. W przypadku istnienia takiej przesłanki, Grupa dokonuje formalnego oszacowania wartości odzyskiwalnej. W przypadku, gdy wartość bilansowa danego składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwaną, uznaje się utratę jego wartości i dokonuje odpisu aktualizującego jego wartość do poziomu wartości odzyskiwalnej.

W zakresie wartości firmy test na utratę wartości przeprowadza się na dzień bilansowy bez względu na to czy istnieją przesłanki wskazujące, że taka utraty wartości wystąpiła.

7.4.1. Ujęcie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości

W przypadku, gdy istnieją przesłanki, że nastąpiła utrata wartości majątku wspólnego, czyli aktywów, które nie wypracowują wpływów pieniężnych niezależnie od innych aktywów lub zespołów aktywów oraz nie można ustalić wartości odzyskiwalnej pojedynczego składnika aktywów zaliczanego do majątku wspólnego, Grupa ustala wartość odzyskiwalną na poziomie ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego dany składnik należy. Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany, jeżeli wartość księgowa aktywa lub jego ośrodka wypracowującego środki pieniężne przekracza wartość odzyskiwalną.

Utrata wartości firmy ustalana jest poprzez oszacowanie odzyskiwalnej wartości ośrodka wypracowującego środki pieniężne, którego dotyczy dana wartość firmy. W przypadku, gdy odzyskiwalna wartość ośrodka wypracowującego środki pieniężne jest niższa niż wartość bilansowa, tworzony jest odpis z tytułu utraty wartości. Odpis z tytułu utraty wartości jest ujmowany w rachunku zysków i strat.

Odpisy z tytułu utraty wartości w przypadku ośrodków wypracowujących środki pieniężne w pierwszej kolejności redukują wartość firmy przypadającą na te ośrodki wypracowujące środki pieniężne (grupę ośrodków), a następnie redukują proporcjonalnie wartość księgową innych aktywów w ośrodku (grupie ośrodków).

7.4.2. Odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości w odniesieniu do wartości firmy nie podlega odwracaniu. W przypadku innych aktywów, odpis ten podlega odwracaniu, jeżeli nastąpiła zmiana w szacunkach służących do określenia wartości możliwej do odzyskania.

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości może być odwrócony tylko do poziomu, przy którym wartość księgowa aktywa nie przekracza wartości księgowej, która pomniejszona o kwotę amortyzacji, zostałaby wyznaczona, jeżeli nie zostałyby ujęte odpisy aktualizujący z tytułu utraty wartości.

8. Leasing i usługi faktoringowe**8.1. Grupa jako leasingodawca**

Grupa jest stroną umów leasingowych, na mocy których oddaje do odpłatnego używania lub pobierania pożytków środki trwałe lub wartości niematerialne przez uzgodniony okres. Podstawą klasyfikacji umów leasingowych przez Grupę jest zakres, w jakim ryzyko i pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przypadają w udziale leasingodawcy, a w jakim leasingobiorcy.

Umowa leasingu zaliczana jest do leasingu finansowego po spełnieniu osobno lub łącznie następujących warunków:

- umowa przenosi własność składnika aktywów na leasingobiorcę przed końcem okresu leasingu,

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- umowa zawiera prawo leasingobiorcy do nabycia składnika aktywów po cenie, która zgodnie z przewidywaniami będzie na tyle niższa od wartości godziwej ustalonej na dzień, w którym realizacja prawa zakupu staje się możliwa, iż na dzień rozpoczęcia leasingu można być wystarczająco pewnym, że leasingobiorca z tego prawa skorzysta,
- okres leasingu odpowiada w przeważającej części ekonomicznemu okresowi użytkowania składnika aktywów, nawet jeśli tytuł prawny nie ulega przeniesieniu,
- wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych na dzień rozpoczęcia leasingu wynosi zasadniczo prawie tyle, ile wartość godziwa przedmiotu leasingu,
- aktywa będące przedmiotem leasingu mają na tyle specjalistyczny charakter, że tylko leasingobiorca może z nich korzystać bez dokonywania większych modyfikacji,
- leasingobiorca ma możliwość przedłużenia umowy (lub zawarcia nowej umowy) na dodatkowy okres za opłatą znacząco niższą od opłat obowiązujących na rynku,
- leasingobiorca może wypowiedzieć umowę, a wszelkie związane z tym straty leasingodawcy pokrywa leasingobiorca,
- zyski lub straty związane z wahaniami wartości końcowej składnika aktywów przypadają leasingobiorcy.

Umowy leasingowe, zgodnie, z którymi leasingodawca zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści wynikające z posiadania przedmiotu leasingu, zaliczane są do umów leasingu operacyjnego.

Umowa leasingu trwa przeciętnie od pięciu do dziesięciu lat, z przeniesieniem prawa własności przedmiotu na korzystającego (leasingobiorcę) po zakończeniu umowy leasingu. Własność przedmiotu leasingu stanowi zabezpieczenie należności z tytułu umów leasingu.

W Grupie nie występują warunkowe opłaty leasingowe. W Grupie nie występują niegwarantowane wartości końcowe przypadające leasingodawcy.

W przypadku umów leasingu na mocy których następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i korzyści wynikających z tytułu posiadania aktywów będących przedmiotem umowy (leasing finansowy), przedmiot leasingu przestaje być ujmowany w bilansie Grupy. Ujmowana jest natomiast należność w kwocie równej bieżącej wartości minimalnych opłat leasingowych. Rozliczenie opłat leasingowych (podział między przychody finansowe i zmniejszenie salda należności) następuje w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy zwrotu z pozostałej do spłaty należności.

Odsetki od leasingu finansowego prezentowane są w Przychodach z tytułu odsetek w pozycji Odsetki od kredytów i innych należności udzielonych klientom, w pozycji szczegółowej Odsetki od umów leasingowych.

Opłaty leasingowe z tytułu umów, które nie spełniają warunków umowy leasingu finansowego, ujmowane są jako przychody w rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

8.2. Grupa jako leasingobiorca

Grupa jest również stroną umów leasingowych, na podstawie których przyjmuje do odpłatnego używania lub pobierania korzyści obce środki trwałe przez uzgodniony okres.

W przypadku umów leasingu, na mocy których następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i korzyści wynikających z tytułu posiadania aktywów będących przedmiotem umowy, przedmiot leasingu jest ujmowany w aktywach jako środek trwały i jednocześnie ujmowane jest zobowiązanie w kwocie równej wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych ustalonej na dzień rozpoczęcia leasingu. Opłaty leasingowe są dzielone między koszty finansowe i zmniejszenie salda zobowiązania w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy odsetek od pozostałego do spłaty zobowiązania. Koszty finansowe są ujmowane bezpośrednio w rachunku zysków i strat.

Środki trwałe będące przedmiotem umowy leasingu finansowego są amortyzowane w sposób określony dla własnych środków trwałych. Jednakże, gdy brak jest pewności co do przejścia prawa własności przedmiotu umowy, wówczas środki trwałe używane na podstawie umów leasingu

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

finansowego są amortyzowane przez krótszy z dwóch okresów: przewidywany okres użytkowania lub okres trwania leasingu.

Opłaty leasingowe z tytułu umów, które nie spełniają warunków umowy leasingu finansowego, ujmowane są jako koszty w rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu i prezentowane są w Kosztach działania w pozycji Koszty ogólnoadministracyjne.

8.3. Usługi faktoringowe

Grupa świadczy usługi faktoringowe w obrocie krajowym i zagranicznym, których istotę stanowi obsługa i finansowanie wierzytelności oraz zarządzanie ryzykiem. Ponadto w ramach działalności faktoringowej Grupa świadczy usługi dodatkowe w zakresie limitów finansowych dla dłużników, windykacji oraz przejmowania ryzyka handlowego. Faktoring krajowy bez przejęcia ryzyka (z regresem) jest dominującą formą działalności faktoringowej Grupy.

Wierzytelności faktoringowe są nabywane przez Grupę w ramach indywidualnie negocjowanych umów z faktorantami. Wierzytelności te ujmowane są w bilansie jako powiększenie aktywów finansowych oraz pomniejszenie środków pieniężnych lub powiększenie zobowiązań finansowych. Wierzytelności mogą być utrzymywane do terminu ich płatności lub terminy płatności mogą być przedłużane.

Wierzytelności faktoringowe z regresem i bez regresu są odmiennie prezentowane w sprawozdaniu finansowym. Wierzytelności faktoringowe z regresem prezentowane są w bilansie w należnościach w kwocie netto tj.: wierzytelności tylko finansowane pomniejszone o kwotę depozytu zabezpieczającego, natomiast wierzytelności dotyczące faktoringu bez prawa regresu prezentowane są rozłącznie tj. w należnościach prezentowane są wszystkie wierzytelności finansowe i niefinansowe, w zobowiązaniach wierzytelności wyłączone z finansowania i kwota depozytu zabezpieczającego.

Podstawowe przychody z działalności faktoringowej to prowizje i odsetki od wypłaconych zaliczek z tytułu skupionych wierzytelności. Przychody z tytułu prowizji są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie wykonania czynności wynikającej z zawartej umowy faktoringowej.

Przychody z tytułu świadczenia usług faktoringowych składają się z prowizji faktoringowych, opłat za limity, prowizji przygotowawczych, prowizji za ubezpieczenie, opłat administracyjnych oraz pozostałych opłat cennikowych.

Na przychody odsetkowe składają się odsetki procentowe i dyskonto. Odsetki procentowe są naliczane miesięcznie od rzeczywistego zaangażowania faktoringowego. Odsetki dyskontowe pobierane są z góry od wartości skupionych wierzytelności faktoringowych i z uwzględnieniem terminu zapadalności wierzytelności.

Przychody odsetkowe wykazywane są w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik z tytułu odsetek” natomiast przychody prowizyjne w pozycji „Wynik z tytułu prowizji”.

9. Pozostałe składniki bilansu**9.1. Pozostałe należności handlowe i inne należności**

Pozostałe należności handlowe i inne należności są ujmowane i wykazywane według kwot pierwotnie zafakturowanych, z uwzględnieniem odpisu na oczekiwane straty kredytowe.

Grupa zastosowała uproszczone podejście w zakresie szacowania odpisu na oczekiwane straty kredytowe i ujmuje odpis w kwocie równej oczekiwany stratom kredytowym w całym okresie życia należności.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wartość należności jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

w czasie. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie należności w związku z upływem czasu jest ujmowane jako przychody finansowe.

Pozostałe należności handlowe i inne należności obejmują w szczególności rozrachunki z odbiorcami.

Należności budżetowe prezentowane są w ramach pozostałych aktywów finansowych, z wyjątkiem należności z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych, które stanowią w bilansie odrębną pozycję.

9.2. Zobowiązania

Pozostałe zobowiązania finansowe obejmują w szczególności zobowiązania wobec urzędu skarbowego z tytułu podatku od towarów i usług, rozrachunki z dostawcami oraz zobowiązania z tytułu otrzymanych zaliczek, które będą rozliczone poprzez dostawę towarów, usług lub środków trwałych. Pozostałe zobowiązania finansowe ujmowane są w kwocie wymagającej zapłaty.

9.3. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży

Do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży klasyfikowane są aktywa trwałe, w przypadku, jeśli ich wartość bilansowa zostanie odzyskana przede wszystkim w drodze transakcji sprzedaży, a nie poprzez ich dalsze wykorzystanie. Sytuacja taka ma miejsce, gdy pojedynczy składnik aktywów (lub grupa) jest dostępny do natychmiastowej sprzedaży w jego bieżącym stanie z uwzględnieniem jedynie normalnych i zwyczajowo przyjętych warunków dla sprzedaży tego typu aktywów oraz jego sprzedaż jest wysoce prawdopodobna, tzn. zdecydowano o wypełnieniu planu sprzedaży danego składnika aktywów, rozpoczęto aktywny program znalezienia nabywcy i zakończenia planu zbycia. Ponadto, taki składnik aktywów jest oferowany do sprzedaży po cenie, która jest racjonalna w odniesieniu do jego bieżącej wartości godziwej i oczekuje się, że sprzedaż zostanie ujęta jako sprzedaż zakończona w czasie jednego roku od dnia zaklasyfikowania składnika aktywów do tej kategorii.

Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży ujmuje się w kwocie niższej z dwóch: wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia tych aktywów. Dla aktywów zaklasyfikowanych do tej kategorii nie nalicza się amortyzacji.

W przypadku, gdy kryteria klasyfikacji do grupy aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży nie są dłużej spełniane, Grupa zaprzestaje klasyfikacji tego składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczonego do sprzedaży oraz dokonuje reklasyfikacji do odpowiedniej kategorii aktywów. W takim przypadku Grupa wycenia składnik aktywów, który nie jest dłużej klasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży (lub nie wchodzi już w skład grupy przeznaczonej do sprzedaży) w kwocie niższej z:

- jego wartości bilansowej z dnia poprzedzającego klasyfikację składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczony do sprzedaży, skorygowanej o amortyzację lub aktualizację wyceny, która zostałaby ujęta, gdyby składnik aktywów (lub grupa do zbycia) nie został zaklasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży;
- jego wartości odzyskiwalnej z dnia podjęcia decyzji o braku jego sprzedaży.

9.4. Środki pieniężne i ekwiwalent środków pieniężnych

Środki pieniężne i ekwiwalent środków pieniężnych – z punktu widzenia rachunku przepływów pieniężnych na stan środków pieniężnych składa się wartość gotówki (gotówka w kasach i Banku Centralnym) oraz jej ekwiwalentów, na które składają się salda na rachunkach bieżących i rachunkach lokat jednodniowych w innych bankach.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

10. Kapitały

Na kapitały własne składają się: kapitał akcyjny, kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej, skumulowane inne całkowite dochody oraz zyski zatrzymane. Wszystkie kwoty kapitałów i funduszy wykazywane są w wartości nominalnej.

10.1. Kapitał akcyjny

Kapitał akcyjny wykazywany jest według wartości nominalnej, zgodnie ze statutem oraz wpisem do rejestru handlowego jednostki dominującej.

10.1.1. Nabyte akcje własne

Jeśli jednostka Grupy nabywa własne instrumenty kapitałowe, to kwotę zapłaconą, łącznie z kosztami bezpośrednio się do tego odnoszącymi, ujmuje się jako zmianę w kapitale własnym. Nabyte akcje własne ujmuje się jako akcje własne i ujawnia się je jako zmniejszenie kapitału własnego.

10.1.2. Dywidendy

Dywidendy za dany rok, które zostały zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie, ale nie zostały wypłacone na dzień bilansowy, ujawnia się w pozycji zobowiązania z tytułu dywidendy w ramach Pozostałych zobowiązań.

10.1.3. Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej

Tworzony jest z premii emisyjnej uzyskanej z emisji akcji, pomniejszonej o poniesione bezpośrednio koszty z nią związane.

10.2. Skumulowane inne całkowite dochody

Skumulowane inne całkowite dochody tworzone są w wyniku:

- wyceny instrumentów finansowych zakwalifikowanych do wyceny przez inne całkowite dochody,
- wyceny pochodnych instrumentów finansowych w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie przepływów pieniężnych,
- wyceny aktywów trwałych wycenianych według wartości godziwej,
- zysków / strat aktuarialnych.

Na skumulowane inne całkowite dochody odnosi się zmiany aktywa lub zobowiązania z tytułu podatku odroczonego wynikające z ujęcia powyższych wycen. Skumulowane inne całkowite dochody nie podlegają dystrybucji.

10.3. Zyski zatrzymane

Zyski zatrzymane tworzone są z odpisów z zysku i są przeznaczone na cele określone w statucie lub innych przepisach prawa. Zyski zatrzymane obejmują:

- pozostały kapitał zapasowy,
- pozostałe kapitały rezerwowe,
- fundusz ryzyka ogólnego,
- wycenę motywacyjnych programów pracowniczych,
- niepodzielony wynik z lat ubiegłych,
- wynik finansowy netto przypadający na jednostkę dominującą.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Pozostały kapitał zapasowy, pozostały kapitał rezerwowy i fundusz ryzyka ogólnego tworzone są z odpisów z zysku i są przeznaczone na cele określone w statucie lub innych przepisach prawa.

Fundusz ogólnego ryzyka bankowego tworzony jest zgodnie z przepisami ustawy Prawo Bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. z późniejszymi zmianami, z zysku po opodatkowaniu.

Wynik finansowy netto przypadający na jednostkę dominującą stanowi wynik brutto z rachunku zysków i strat roku bieżącego skorygowany obciążeniem z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych oraz o wynik przypadający na udziały mniejszości.

11. Rozliczenia międzyokresowe**11.1. Koszty rozliczane w czasie**

Koszty rozliczane w czasie dotyczą poszczególnych rodzajów wydatków, których rozliczenie w ciężar rachunku zysków i strat nastąpi stosownie do upływu czasu w przyszłych okresach sprawozdawczych. Składnikami kosztów rozliczanych w czasie są przede wszystkim rezerwy na koszty rzeczowe wynikające ze świadczeń wykonanych na rzecz Grupy przez kontrahentów, oraz opłacone z góry koszty ubezpieczeń, które zostaną rozliczone w następnych okresach. Koszty rozliczane w czasie prezentuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji Pozostałe aktywa.

11.2. Przychody przyszłych okresów

Pozycja obejmuje głównie prowizje rozliczane liniowo oraz inne dochody pobrane z góry, których rozliczenie do rachunku zysków i strat nastąpi w przyszłych okresach sprawozdawczych. Przychody rozliczane w czasie prezentuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji Inne zobowiązania.

12. Świadczenia pracownicze**12.1. Świadczenia wynikające z Ustawy o pracowniczych programach emerytalnych**

Wydatki ponoszone w związku z programem określonych składek są ujmowane jako koszty w rachunku zysków i strat.

12.2. Krótkoterminowe świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze Grupy (inne niż świadczenia z tytułu rozwiązania umowy o pracę) zawierają wynagrodzenia, premie, płatne urlopy oraz składki na ubezpieczenie społeczne.

Grupa ujmuje przewidywaną niezdyktowaną wartość krótkoterminowych świadczeń pracowniczych jako koszty w okresie, w którym pracownicy świadczyli związaną z nimi pracę (bez względu na termin zapłaty) w korespondencji z pozostałymi zobowiązaniami bilansu.

Kwota krótkoterminowych świadczeń pracowniczych z tytułu niewykorzystanych dni urlopowych przysługujących pracownikom Grupy jest wyliczana jako suma niewykorzystanych urlopów przysługujących poszczególnym pracownikom Grupy.

12.3. Długoterminowe świadczenia pracownicze**12.3.1. Świadczenia z tytułu regulacji wynikających z Kodeksu Pracy**

Rezerwy na odprawy emerytalne przyznane w ramach świadczeń z tytułu regulacji wynikających z Kodeksu Pracy szacowane są na podstawie wyceny aktuarialnej. Rezerwa będąca efektem wyceny aktuarialnej ujmowana i aktualizowana jest w okresach rocznych.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Rezerwy z tytułu długoterminowych świadczeń pracowniczych ujmują się w pozycji Rezerwy sprawozdania z sytuacji finansowej w korespondencji z kosztami wynagrodzeń w rachunku zysków i strat.

Opis założeń metody kalkulacji i prezentacji zysków i strat aktuarialnych zawarty jest w punkcie dotyczącym zastosowanych szacunków w zakresie rezerw na odprawy emerytalne i rentowe.

12.3.2. Świadczenia z tytułu długoterminowego systemu motywacyjnego Grupy ING

Do 2012 roku Grupa była uczestnikiem długoterminowego systemu motywacyjnego wprowadzonego przez Grupę ING, w ramach którego przyznawano nagrody w formie:

- opcji na akcje rozliczane w akcjach lub gotówce,
- świadczeń pieniężnych ustalanych w oparciu o ceny akcji.

Nagrody przyznawane w ramach programu mają dziesięcioletni okres zapadalności i mogą być zrealizowane po trzech latach od ich emisji pod warunkiem, że posiadacz opcji jest pracownikiem Banku (lub innej jednostki Grupy ING) lub przeszedł na emeryturę. Wartość nagrody jest ustalana jako różnica pomiędzy ceną akcji opublikowaną przez Euronext Amsterdam w dniu realizacji w tzw. okresie „otwartym” a ceną początkową, zagwarantowaną w momencie przyznania nagrody (tj.: ceną wykonania opcji).

Wartość godziwa udzielonych opcji jest wykazywana jako koszty pracownicze (drugostronnie w kapitałach) i jest alokowana w okresie nabywania uprawnień.

12.3.3. Świadczenia wynikające z programu zmiennych składników wynagrodzeń

Świadczenia przyznawane w ramach programu zmiennych składników wynagrodzeń realizowane są w dwóch wariantach:

- w wariantcie pierwszym świadczenie składa się z dwóch części:
 - części płatnej w gotówce (maksymalnie 50%) oraz
 - części przyznanej w formie akcji fantomowych (minimalnie 50%, po zaokrągleniu do pełnego instrumentu), uprawniających do otrzymania środków pieniężnych, których ostateczna wysokość uzależniona jest od ceny akcji ING Banku Śląskiego,
- w wariantcie drugim świadczenie jest w całości przyznawane w formie akcji fantomowych.

Cześć programu płatna w gotówce wykazywana jest zgodnie z metodą prognozowanych uprawnień jednostkowych i jest rozliczana w czasie w okresie nabywania przez pracowników uprawnień do tych świadczeń (zarówno w okresie oceny rozumianym jako rok pracy, za który pracownicy otrzymują świadczenie, jak i w okresie odroczenia odpowiednich części tego świadczenia). Wartość świadczenia ujmowana jest jako zobowiązanie wobec pracowników w korespondencji z rachunkiem wyników.

W przypadku świadczeń przyznawanych w formie akcji fantomowych zastosowanie ma roczny termin przetrzymania akcji, który dotyczy zarówno części przyznanej po roku oceny (część nieodroczonej) jak i części odroczonej świadczenia na zasadach analogicznych jak w zakresie części gotówkowej (na okresy roczne, dwuletnie, trzyletnie). Podczas okresu przetrzymania pracownik któremu przyznano świadczenie nie może wykonać praw związanych z przyznanymi akcjami fantomowymi.

Wartość godziwa akcji fantomowych ustalana zgodnie z przyjętymi zasadami (w oparciu o dokonane szacunki z uwzględnieniem współczynnika redukcji) jest alokowana w okresie nabywania uprawnień. Wartość świadczenia ujmowana jest jako zobowiązanie wobec pracowników w korespondencji z rachunkiem wyników.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

13. Rezerwy

Rezerwy, w tym na zobowiązania pozabilansowe, są ujmowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jeżeli na Grupie ciąży obowiązek prawny lub wynikający z ogólnie przyjętych zwyczajów (prawo zwyczajowe) mający swe źródło w zdarzeniach przeszłych, jak również jeżeli prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków. Jeżeli skutek jest istotny, kwotę rezerwy wyznacza się za pomocą zdyskontowanych oczekiwanych przepływów pieniężnych według stopy przed opodatkowaniem, która odzwierciedla bieżącą ocenę rynku odnośnie wartości pieniądza w czasie oraz, tam gdzie to dotyczy, ryzyka związane z danym składnikiem zobowiązań. W oparciu o powyższą zasadę rozpoznawane są rezerwy na zobowiązania pozabilansowe obciążone ryzykiem takie jak: gwarancje, akredytywy dokumentowe, nieodwołalne niewykorzystane linie kredytowe.

Rezerwy na nieodwołalne niewykorzystane linie kredytowe dla zaangażowań korporacyjnych tworzone i wykazywane są łącznie z odpisami z tytułu utraty wartości należności kredytowych.

Grupa tworzy rezerwy na koszty restrukturyzacji tylko wtedy, gdy zostaną spełnione ogólne kryteria dotyczące ujmowania rezerw wynikające z MSR 37, w szczególności gdy Grupa posiada szczegółowy, formalny plan restrukturyzacji określający co najmniej działalność lub część działalności, której dotyczy, podstawowe lokalizacje, miejsce zatrudnienia, funkcje i przybliżoną liczbę pracowników objętych odszkodowaniem, kwotę nakładów do poniesienia oraz termin przeprowadzenia. Warunkiem niezbędnym do utworzenia rezerwy jest również rozpoczęcie restrukturyzacji albo jej publiczne ogłoszenie. Utworzone rezerwy obejmują tylko bezpośrednie i nieodzowne nakłady powstające w wyniku restrukturyzacji nie związane z bieżącą działalnością i nie obejmują przyszłych kosztów operacyjnych.

Grupa prowadzi szczegółową ewidencję spraw sądowych oraz innych należności o charakterze roszczeń prawnych. Ewentualne przyszłe rozliczenia dokonywane są w ciężar utworzonych rezerw.

Grupa rozpoznaje rezerwy na szacowane straty, jeżeli wystąpienie obecnego obowiązku jest bardziej prawdopodobne niż jego brak. W niektórych, uzasadnionych przypadkach pomimo, że Grupa ma prawo do zwrotów środków z tytułu utworzonych rezerw, z uwagi na niepewność dotyczącą wpływu spodziewanych korzyści ekonomicznych, Grupa może odstąpić od rozpoznania aktywów z tego tytułu w sprawozdaniu finansowym.

14. Rachunek zysków i strat**14.1. Wynik z tytułu odsetek**

Przychody i koszty z tytułu odsetek dla wszystkich instrumentów finansowych są ujmowane w rachunku zysków i strat. Przychody z tytułu odsetek od aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody ujmowane są w rachunku zysków i strat w wysokości zamortyzowanego kosztu przy użyciu efektywnej stopy procentowej lub efektywnej stopy procentowej skorygowanej o ryzyko kredytowe.

Metoda efektywnej stopy procentowej jest metodą naliczania zamortyzowanego kosztu składnika aktywów lub zobowiązania finansowego (albo grupy aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych) oraz przypisania przychodów lub kosztów odsetkowych do odpowiednich okresów. Efektywna stopa procentowa jest stopą, która dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy lub płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego, a w uzasadnionych przypadkach w okresie krótszym, do bilansowej wartości netto składnika aktywów lub zobowiązania finansowego.

Przy wyliczaniu efektywnej stopy procentowej Grupa dokonuje oszacowania przepływów pieniężnych, uwzględniając wszelkie postanowienia umowy instrumentu finansowego jednakże nie uwzględnia potencjalnych przyszłych strat związanych z nieściągalnością kredytów. Wyliczenie obejmuje wszelkie

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

płacone i otrzymywane (zewnętrzne) przez strony umowy prowizje i opłaty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie i dyskonta.

Potencjalne przyszłe straty kredytowe uwzględniane są tylko i wyłącznie w przypadku aktywów finansowych, które na moment początkowego ujęcia dotknięte są utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe. Powyższe ma na celu kalkulacje efektywnej stopy procentowej skorygowanej o ryzyko kredytowe.

Przychody z tytułu odsetek obejmują odsetki oraz prowizje (otrzymane lub należne) ujęte w kalkulacji efektywnej stopy procentowej z tytułu: kredytów z harmonogramami spłat, lokat międzybankowych oraz papierów wartościowych.

W przypadku aktywów finansowych lub grupy podobnych aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe są naliczane od wartości bieżącej należności (to jest wartości pomniejszonej o odpis aktualizujący wartość) przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości.

Przychody odsetkowe od dłużnych papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy lub desygnowanych do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy są ujmowane w przychodach z tytułu odsetek.

Przychody/koszty odsetkowe od instrumentów pochodnych desygnowanych, jako instrumenty zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń prezentowane są w pozycji Wynik z tytułu odsetek.

14.2. Przychody i koszty z tytułu prowizji

Przychody z tytułu prowizji powstają w wyniku świadczenia usług finansowych oferowanych przez Grupę i obejmują m.in. opłaty za udzielenie kredytów, za zobowiązanie się Grupy do udzielenia kredytu, opłaty za wydanie kart, usługi zarządzania środkami pieniężnymi, usługi maklerskie, usługi związane z produktami ubezpieczeniowymi oraz usługi zarządzania aktywami. Przychody z tytułu prowizji obejmują również marże na transakcjach wymiany walut tj. marże na wszystkich transakcjach kupna / sprzedaży walut z dostawą natychmiastową, dostawą na datę waluty spot i z dostawą na datę waluty forward.

Opłaty i prowizje (zarówno przychody, jak i koszty) bezpośrednio związane z powstaniem aktywów finansowych posiadających określone harmonogramy spłat są ujmowane w rachunku zysków i strat jako element efektywnej stopy procentowej i stanowią część przychodów odsetkowych.

Grupa do prowizji korygujących efektywną stopę procentową zalicza:

- prowizje od rozpatrzenia wniosku, a także za wydanie promesy kredytowej;
- prowizje od przyznanego limitu;
- prowizje za udzielenie kredytu lub limitu;
- prowizja od wykupywanych wierzytelności / weksli, z tytułu przyjęcia weksla do dyskonta;
- prowizja od obsługi kredytu restrukturyzowanego;
- prowizja za zmiany w umowie kredytowej skutkujące zmianą kwoty, waluty lub harmonogramu spłat kredytu;
- koszty prowizji za pośrednictwo w udzieleniu kredytów i pożyczek.

Prowizje integralnie związane z powstaniem aktywów bez określonych harmonogramów rozliczane są liniowo w okresie trwania kontraktu.

Grupa do prowizji rozliczanych liniowo zalicza:

- prowizje opisane jako prowizje korygujące efektywną stopę procentową jeżeli kredyty których prowizje dotyczą nie charakteryzują się możliwymi do określenia przepływami pieniężnymi (przede wszystkim kredyty w systemie rachunków bieżących, kredyty obrotowe, odnawialne);

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- prowizje za wystawienie, potwierdzenie, wydłużenie terminu i podwyższenie kwoty gwarancji i akredytyw;
- prowizje z tytułu umów wieloproduktowych;
- prowizje od przyznanego kredytu/limitu za rozpoczęcie kolejnego roku kredytowania.

Jeżeli w trakcie trwania kontraktu zmienione zostaną warunki zaangażowania kredytowego, cała pozostająca do rozliczenia część prowizji rozpoznawana jest w rachunku wyników w dniu aktualizacji warunków o ile nierozliczona kwota prowizji jest nieistotna.

Opłaty za zobowiązanie się do udzielenia pożyczek, które najprawdopodobniej będą zaciągnięte, są odraczane i z chwilą powstania aktywów finansowych są rozliczane, jako element efektywnej stopy procentowej lub liniowo przy uwzględnieniu wyżej wymienionego kryterium.

Pozostałe opłaty i prowizje związane z usługami finansowymi oferowanymi przez Grupę, takie jak usługi zarządzania środkami pieniężnymi, usługi maklerskie, oraz usługi zarządzania aktywami, są rozpoznawane w rachunku zysków i strat z uwzględnieniem zasady pięciu kroków:

- 1) identyfikacji umowy z klientem,
- 2) identyfikacji poszczególnych zobowiązań w umowie,
- 3) określenie ceny transakcji,
- 4) przypisanie ceny do poszczególnych zobowiązań umownych,
- 5) rozpoznanie przychodu w momencie spełnienia poszczególnych zobowiązań.

Na podstawie przeprowadzonych analiz, Grupa rozpoznaje przychody z tytułu prowizji i opłat:

- jednorazowo, gdy usługa została dostarczona (również dla opłat pobieranych z góry) tj. w momencie przeniesienia kontroli na dobre lub usługę;
- w miarę upływu czasu, jeśli świadczenie usług jest realizowane w określonym okresie czasu;
- w określonym momencie w czasie (point-in-time), gdy Grupa wykonuje kluczowe działania;
- w momencie gdy z punktu widzenia klienta występuje rzeczywista korzyść.

Po spełnieniu (lub w trakcie spełniania) zobowiązania do wykonania świadczenia Grupa ujmuje jako przychód kwotę równą cenie transakcyjnej, która została przypisana do tego zobowiązania do wykonania świadczenia.

Przychody z tytułu prowizji, które zostały naliczone i są należne ale nie zostały zapłacone w terminie, po upływie 90 dni podlegają wyłączeniu z wyniku finansowego Grupy.

14.2.1. Przychody i koszty z tytułu prowizji bancassurance

Prowizje i opłaty związane z produktami ubezpieczeniowymi są ujmowane w rachunku zysków i strat zgodnie z ich treścią ekonomiczną i klasyfikowane jako:

- prowizje stanowiące integralną część wynagrodzenia z tytułu instrumentu finansowego, z którym powiązany jest produkt ubezpieczeniowy
- wynagrodzenie za usługę pośrednictwa,
- wynagrodzenie za świadczenie dodatkowych czynności po dokonaniu sprzedaży produktu ubezpieczeniowego.

Przed wdrożeniem produktu ubezpieczeniowego, w celu jego właściwego ujęcia w rachunku zysków i strat, Grupa analizuje charakterystyki produktu ubezpieczeniowego, a także powiązania produktu ubezpieczeniowego z produktem bankowym. Grupa uwzględnia w tej analizie zasadę przewagi treści ekonomicznej nad formą prawną. Czynniki, jakie Grupa analizuje to m.in.:

- sposób oferowania produktu ubezpieczeniowego, możliwość nabycia produktu bankowego bez produktu ubezpieczeniowego oraz możliwość nabycia wyłącznie produktu ubezpieczeniowego w Grupie,

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- warunki cenowe obu produktów sprzedawanych łącznie i odrębnie,
- rentowność produktu ubezpieczeniowego i bankowego sprzedawanych łącznie i odrębnie,
- poziom sprzedaży produktów łączonych w porównaniu do poziomu sprzedaży tych samych produktów bankowych bez ubezpieczenia,
- możliwość zawarcia umowy ubezpieczeniowej poza Grupą,
- ilość rezygnacji i wysokość zwracanych składek ubezpieczeniowych
- cykl rozliczeń z klientem
- zakres czynności wykonywanych przez Grupę na rzecz ubezpieczyciela oraz okres ich wykonywania.

Produkty ubezpieczeniowe oferowane do kredytów są traktowane przez Grupę jako powiązane z produktami kredytowymi, przede wszystkim ze względu na brak możliwości nabycia w Grupie produktu ubezpieczeniowego bez zakupu kredytu lub pożyczki.

W zdecydowanej większości funkcjonujących w Grupie produktów ubezpieczeniowych powiązanych z produktami kredytowymi, sposób pobierania przychodów z produktów ubezpieczeniowych opiera się na rozliczeniach miesięcznych zarówno z ubezpieczycielem jak i z klientem. Klient może w każdym momencie zrezygnować z ochrony ubezpieczeniowej na kolejny miesiąc, w związku z tym Grupa traktuje takie ubezpieczenia jak odnawiane co miesiąc i rozliczane za każdy miesiąc odrębnie. W związku z powyższym, przychody z produktów ubezpieczeniowych rozliczanych miesięcznie są rozpoznawane w rachunku zysków i strat również w okresach miesięcznych. Grupa prezentuje przychody z tytułu takich ubezpieczeń w przychodach prowizyjnych dotyczących produktów ubezpieczeniowych. W analogiczny sposób Grupa prezentuje koszty bezpośrednio związane z tymi produktami ubezpieczeniowymi.

Podejście takie zapewnia zgodność z zasadą współmierności przychodów i kosztów. Jednocześnie Grupa monitoruje poziom przychodów z tytułu produktów ubezpieczeniowych powiązanych z produktami kredytowymi pod kątem zasadności podziału na przychody odsetkowe i przychody prowizyjne. Aktualnie, taki podział nie miałby istotnego wpływu na rachunek zysków i strat Grupy. Analogiczne ujęcie Grupa stosuje dla ubezpieczenia nieruchomości do kredytów hipotecznych. Uwzględniając zasadę istotności, Grupa prezentuje przychody z tego ubezpieczenia w pełnej wysokości w wyniku prowizyjnym.

Produkty ubezpieczeniowe powiązane z produktami depozytowymi Grupy (rachunkami bieżącymi i oszczędnościowymi) są w zdecydowanej większości oparte na konstrukcji rozliczeń miesięcznych. W związku z powyższym, przychody z produktów ubezpieczeniowych rozliczanych miesięcznie są rozpoznawane w rachunku zysków i strat również w okresach miesięcznych. Grupa prezentuje przychody z tytułu takich ubezpieczeń w przychodach prowizyjnych dotyczących produktów ubezpieczeniowych.

Prowizje z tytułu produktów ubezpieczeniowych nie powiązanych z produktami bankowymi, rozpoznawane są w rachunku zysków i strat:

- liniowo, przez okres ważności polisy - w przypadku gdy Grupa, oprócz czynności sprzedaży, świadczy także dodatkowe usługi w trakcie trwania okresu ubezpieczenia,
- jednorazowo - jeżeli Grupa nie świadczy żadnych dodatkowych usług w trakcie trwania polisy.

W przypadku gdy występuje ryzyko zwrotu wynagrodzenia z tytułu produktu ubezpieczeniowego, Grupa pomniejsza przychody o kwoty szacowanych rezerw. Rezerwy na zwroty są tworzone w oparciu o dane historyczne o rzeczywistych zwrotach zrealizowanych w przeszłości oraz w oparciu o przewidywania co do wysokości zwrotów w przyszłości.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

14.3. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany zawiera zyski i straty powstałe ze zbycia oraz zmian wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych oraz desygnowanych do wyceny w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat przy początkowym ujęciu.

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany obejmuje również korekty wartości godziwej z tytułu ryzyka dla niezrealizowanych transakcji typu opcje walutowe.

Wynik z tytułu naliczenia odsetek oraz rozliczenia dyskonta bądź premii od dłużnych papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy bądź klasyfikowanych do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy rozpoznawany jest jako wynik odsetkowy.

14.4. Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych

Na wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych składają się zrealizowane zyski i straty powstałe na skutek zbycia dłużnych papierów wartościowych wycenianych zamortyzowanym kosztem, wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz przychody z tytułu dywidend.

Przychody z tytułu dywidend są ujmowane w rachunku zysków i strat w dniu ustalenia praw udziałowców/akcjonariuszy do ich otrzymania.

14.5. Wynik na rachunkowości zabezpieczeń

W pozycji tej prezentowana jest wycena transakcji zabezpieczanych i zabezpieczających w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej oraz wynik z wyceny instrumentów zabezpieczających w części nieefektywnej powiązania zabezpieczającego rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych.

14.6. Wynik na pozostałej działalności podstawowej

Do wyniku na pozostałej działalności podstawowej zaliczane są koszty i przychody nie związane bezpośrednio z działalnością bankową i maklerską Grupy.

Są to w szczególności wynik z tytułu zbycia aktywów (środków trwałych i wartości niematerialnych), przychody z tytułu sprzedaży pozostałych usług, przychody z tytułu odzyskanych należności nieściągalnych, otrzymane i zapłacone odszkodowania, kary i grzywny.

14.7. Zysk (strata) netto przypadający akcjonariuszom niekontrolującym

Zysk (strata) netto przypadający akcjonariuszom niekontrolującym stanowi tę część zysku lub straty oraz wyników netto uzyskanych z działalności oraz aktywów netto jednostki zależnej, którą można przyporządkować do udziałów nie należących (bezpośrednio lub pośrednio przez jednostki zależne) do jednostki dominującej.

15. Podatki**15.1. Podatek dochodowy**

Podatek dochodowy ujmowany jest jako podatek bieżący oraz podatek odroczony. Podatek dochodowy bieżący ujmowany jest w rachunku zysków i strat. Podatek dochodowy odroczony

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

w zależności od źródła pochodzenia różnic przejściowych ujmowany jest w rachunku zysków i strat lub w kapitale.

Bieżący podatek jest zobowiązaniem podatkowym odnoszącym się do przychodu do opodatkowania przy użyciu stopy podatkowej obowiązującej na dzień bilansowy, wraz ze wszystkimi korektami zobowiązania podatkowego dotyczącego poprzednich lat.

15.2. Odroczony podatek dochodowy

Grupa tworzy rezerwę na przejściową różnicę z tytułu podatku dochodowego spowodowaną odmiennością momentu uznania przychodów za osiągnięte oraz kosztów za poniesione w myśl przepisów rachunkowych oraz przepisów o podatku dochodowym od osób prawnych. Dodatnią różnicę netto wykazuje się w pasywach jako Rezerwy z tytułu podatku odroczonego. Ujemną różnicę netto wykazuje się w pozycji Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego jest tworzona metodą zobowiązań bilansowych w stosunku do wszystkich dodatnich różnic przejściowych występujących na dzień bilansowy między wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym, z wyjątkiem sytuacji, gdy rezerwa z tytułu podatku odroczonego wynika z:

- początkowego ujęcia wartości firmy;
- wartości firmy, której amortyzacja nie stanowi kosztów uzyskania przychodu;
- początkowego ujęcia danego składnika aktywów lub zobowiązań pochodzącego z transakcji, która nie jest połączeniem jednostek gospodarczych oraz w czasie wystąpienia transakcji nie ma wpływu na wynik finansowy brutto, ani na dochód podlegający opodatkowaniu (stratę podatkową).

Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmowane są w odniesieniu do wszystkich ujemnych różnic przejściowych występujących na dzień bilansowy między wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym oraz niewykorzystanych strat podatkowych. Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmowane są do wysokości, do której jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli na potrącenie ujemnych różnic przejściowych, z wyjątkiem sytuacji, gdy składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynika z początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji, które nie jest połączeniem jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mają wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową.

Wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku podlega weryfikacji na każdy dzień bilansowy i ulega stosownemu obniżeniu o tyle, o ile przestało być prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz rezerwy na podatek odroczony wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub rezerwa rozwiązana, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) prawnie lub faktycznie obowiązujące na dzień bilansowy.

Podatek dochodowy dotyczący pozycji ujętych bezpośrednio w kapitale własnym jest ujmowany w kapitale własnym.

Aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego Grupa wykazuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej po skompensowaniu na poziomie każdej ze spółek podlegającej konsolidacji. Grupa kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy, gdy posiada tytuł prawny do przeprowadzenia takiej kompensaty oraz aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego dotyczą tego samego podatnika.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

15.3. Podatek od niektórych instytucji finansowych

Podatek od niektórych instytucji finansowych (wprowadzony Ustawą z dnia 15 stycznia 2016 roku Dz.U. 2016 poz. 68) nie jest podatkiem dochodowym i jest prezentowany w linii rachunku zysków i strat Podatek od niektórych instytucji finansowych.

15.4. Inne podatki

Przychody, koszty i aktywa ujmowane są w kwocie pomniejszonej o wartość podatku od towarów i usług, podatku od czynności cywilno-prawnych i innych podatków od sprzedaży, z wyjątkiem, gdy podatek od sprzedaży zapłacony przy zakupie towarów i usług nie jest możliwy do odzyskania od władz podatkowych; wtedy podatek od sprzedaży jest ujmowany odpowiednio jako część kosztów nabycia składnika aktywów lub jako element kosztów.

Kwota netto podatku od sprzedaży możliwa do odzyskania lub należna do zapłaty na rzecz władz podatkowych jest ujęta w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jako część należności lub zobowiązań.

IV. Porównywalność danych finansowych

W sporządzonym za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w stosunku do rocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych za okresy wcześniejsze Grupa dokonała zmian w sposobie prezentacji poszczególnych pozycji skonsolidowanego rachunku zysków i strat, skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej oraz skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych. Główną przyczyną zmian było wdrożenie z dniem 1 stycznia 2018 r. standardu MSSF 9 zastępującego MSR 39. Grupa podjęła decyzję o retrospektywnym zastosowaniu zasad w zakresie klasyfikacji, wyceny oraz utraty wartości poprzez korektę bilansu otwarcia na dzień 1 stycznia 2018, bez korygowania okresów porównawczych. Ponadto Grupa dokonała kilku zmian prezentacyjnych nie związanych bezpośrednio z wdrożeniem MSSF 9 jednak wpływających – w opinii Grupy – na zwiększenie przejrzystości i wartości informacyjnej skonsolidowanego rachunku zysków i strat oraz skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej. Zmiany te poniosły za sobą konieczność przekształcenia danych porównywalnych, jednak nie miały wpływu na poziom prezentowanego wyniku finansowego oraz sumy bilansowej.

Zmiany związane z wdrożeniem MSSF 9:Zmiany w rachunku zysków i strat:

- rozbiecie przychodów odsetkowych na przychody odsetkowe obliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej oraz pozostałe przychody odsetkowe,
- wyodrębnienie pozycji „wynik na sprzedaży papierów wartościowych wycenianych wg zamortyzowanego kosztu”,
- wyodrębnienie „wyniku na sprzedaży papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz przychody z tytułu dywidend” w miejsce „wyniku na inwestycjach” prezentowanego za okresy wcześniejsze,
- wyodrębnienie pozycji „odpisy z tytułu strat oczekiwanych” w miejsce „odpisów na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe” prezentowanych za okresy wcześniejsze.

Zmiany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej:

- wyodrębnienie pozycji „Inwestycyjne papiery wartościowe”, w której zaprezentowano wartość papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz inne niż korporacyjne i komunalne papiery wartościowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu. Pozycja ta zastąpiła prezentowaną za okresy wcześniejsze pozycję

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

„Inwestycje”, w której prezentowano aktywa finansowe dostępne do sprzedaży i aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności.

Zmiany w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych:

- wyodrębnienie w działalności inwestycyjnej pozycji „Nabycie/Zbycie instrumentów wycenianych wg zamortyzowanego kosztu”, które zastąpiły prezentowaną za okresy wcześniejsze pozycję „Nabycie/zbycie aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności”,
- wyodrębnienie w działalności inwestycyjnej pozycji „Nabycie/Zbycie instrumentów kapitałowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody”,
- przeniesienie zmian stanu euroobligacji wycenianych wg zamortyzowanego kosztu z działalności operacyjnej (pozycja „Zmiana stanu należności od klientów”) do działalności inwestycyjnej (pozycja „Nabycie/Zbycie instrumentów wycenianych wg zamortyzowanego kosztu”)

Pozostałe zmiany:Zmiany w rachunku zysków i strat:

- a) zmiana prezentacji kosztów z tytułu opłat marketingowych (cashback); we wcześniejszych okresach koszty te ujmowane były w Przychodach z tytułu prowizji/Kosztach prowizji a obecnie Grupa prezentuje je w Kosztach działania,
- b) zmiana prezentacji odsetek z tytułu papierów wartościowych i instrumentów pochodnych przeznaczonych do obrotu; we wcześniejszych okresach prezentowane były w Przychodach i Kosztach z tytułu odsetek, obecnie w Wyniku na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany,
- c) zmiana prezentacji amortyzacji korekty wartości godziwej dla ekspozycji, które zostały wyłączone z zabezpieczenia wartości godziwej papierów wartościowych (FVH), we wcześniejszych okresach ujmowana była w Wyniku na rachunkowości zabezpieczeń a obecnie w Przychodach z tytułu odsetek.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Poniższa tabela prezentuje poszczególne pozycje skonsolidowanego rachunku zysków i strat według wartości zaprezentowanych w rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za 2017 rok oraz według wartości zaprezentowanych w bieżącym sprawozdaniu.

	okres od 01.01.2017 do 31.12.2017				w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za 2018 (dane porównywalne, MSR 39 - dane nieprzekształcone)
	w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za 2017 (dane zatwierdzone)	zmiana a)	zmiana b)	zmiana c)	
Przychody z tytułu odsetek	4 302,5		-40,5	-24,5	4 237,5
Koszty odsetek	849,7		-1,6		848,1
Wynik z tytułu odsetek	3 452,8	0,0	-38,9	-24,5	3 389,4
Przychody z tytułu prowizji	1 338,4	4,7			1 343,1
Koszty prowizji	155,6	-8,5			147,1
Wynik z tytułu prowizji	1 182,8	13,2	0,0	0,0	1 196,0
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany	79,9		38,9		118,8
Wynik na inwestycjach	46,6				46,6
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	-9,2			24,5	15,3
Wynik na pozostałej działalności podstawowej	3,0				3,0
Wynik na działalności podstawowej	4 755,9	13,2	0,0	0,0	4 769,1
Koszty działania	2 122,6	13,2			2 135,8
Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	421,1				421,1
Podatek od niektórych instytucji finansowych	330,1				330,1
Zysk brutto	1 882,0	0,00	0,00	0,00	1 882,0
Podatek dochodowy	478,9				478,9
Zysk netto	1 403,1	0,00	0,00	0,00	1 403,1

Zmiany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej

- zmiana nazwy pozycji „aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat” na „aktywa finansowe przeznaczone do obrotu”,
- włączenie „wyceny instrumentów pochodnych”, odpowiednio dodatniej - do „aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu” i ujemnej - do „zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat”,
- zmiana nazwy pozycji „inwestycje” na „inwestycyjne papiery wartościowe”,
- włączenie „należności od klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu” do pozycji „kredyty i inne należności udzielone klientom” oraz analogicznie „zobowiązań wobec klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu” do pozycji „zobowiązania wobec klientów”,
- rozbicie „aktywów majątkowych” na dwie odrębne pozycje „rzeczowe aktywa trwałe” oraz „wartości niematerialne”,
- rozbicie „aktywów z tytułu podatku dochodowego” na „aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego” oraz „należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego i analogicznie „zobowiązań z tytułu podatku dochodowego” na „rezerwę z tytułu odroczonego podatku dochodowego” oraz „zobowiązań z tytułu bieżącego podatku dochodowego”,
- zmiana nazwy pozycji „kapitał zakładowy” na „kapitał akcyjny” oraz „kapitał z aktualizacji wyceny” na „skumulowane inne całkowite dochody”,
- przeniesienie rezerw na niewykorzystane urlopy pracownicze z pozycji „rezerwy” do pozycji „inne zobowiązania”.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Poniższa tabela prezentuje poszczególne pozycje ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej według wartości zaprezentowanych w rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za rok 2017 oraz według wartości zaprezentowanych w bieżącym sprawozdaniu.

	stan na 31.12.2017	zmiana a)	zmiany b) - h)	stan na 31.12.2017
	w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za rok 2017			w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za rok 2018
	(dane zatwierdzone)			(dane porównywalne, MSR 39 - dane nieprzekształcone)
Aktywa				
Kasa, środki w Banku Centralnym	2 815,2			2 815,2
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	2 234,5			2 234,5
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	530,1		Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	1 314,8
Wycena instrumentów pochodnych	784,7			
Pochodne instrumenty zabezpieczające	967,2			967,2
Inwestycje	25 907,4		Inwestycyjne papiery wartościowe	25 907,4
Kredyty i inne należności udzielone klientom	91 088,3			
Należności od klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	19,8		Kredyty i inne należności udzielone klientom	91 108,1
Inwestycje w jednostki stowarzyszone wyceniane metodą praw własności	1,3			1,3
Aktywa majątkowe	980,0		Rzeczowe aktywa trwałe	549,0
			Wartości niematerialne	431,0
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	11,1			11,1
			Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0,0
Aktywa z tytułu podatku dochodowego	257,1		Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	257,1
Inne aktywa	417,2			417,2
Aktywa razem	126 013,9	0,0		126 013,9
Zobowiązania				
Zobowiązania wobec innych banków	4 109,0			4 109,0
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	735,1		Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 714,3
Wycena instrumentów pochodnych	979,2			
Pochodne instrumenty zabezpieczające	699,2			699,2
Zobowiązania wobec klientów	104 503,3		Zobowiązania wobec klientów	104 503,3
Zobowiązania wobec klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	0,0			
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	300,3			300,3
Zobowiązania podporządkowane	626,9			626,9
Rezerwy	100,0	-8,1		91,9
			Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	232,9
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	232,9		Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	0,0
Inne zobowiązania	1 933,2	8,1		1 941,3
Zobowiązania razem	114 219,1	0,0		114 219,1

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Kapitał własny			
Kapitał zakładowy	130,1	Kapitał akcyjny	130,1
Kapitał zapasowy ze sprzed. akcji powyżej ich wartości nominalnej	956,3		956,3
Kapitał z aktualizacji wyceny	493,2	Skumulowane inne całkowite dochody	493,2
Zyski zatrzymane	10 215,2		10 215,2
Kapitał własny przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego	11 794,8	0,0	11 794,8
Udziały niekontrolujące	0,0		0,0
Kapitał własny razem	11 794,8	0,0	11 794,8
Zobowiązania i kapitał własny razem	126 013,9	0,0	126 013,9

V. Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego**1. Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności****Segmentacja działalności**

Zarządzanie działalnością Grupy dokonywane jest w wymiarach określonych przez model biznesowy Grupy.

Model biznesowy Grupy, głównie dla potrzeb sprawozdawczości zarządczej, zawiera podział klientów na dwa główne segmenty:

- segment bankowości detalicznej,
- segment bankowości korporacyjnej.

Podstawą wydzielenia poszczególnych segmentów są kryteria finansowe (w szczególności wysokość obrotów, poziom zgromadzonych aktywów) i podmiotowe. Szczegółowe zasady przypisywania klientów do poszczególnych segmentów regulują kryteria segmentacji klienta, które są określone wewnętrznymi regulacjami Grupy.

W Grupie został wydzielony organizacyjnie obszar działalności realizowanej przez Departament Skarbu (Group Treasury). Działalność Group Treasury polega na zarządzaniu ryzykiem płynności krótkoterminowej i długoterminowej, zgodnie z obowiązującymi regulacjami i z wewnątrz ustalonym w Grupie apetytem na ryzyko, zarządzaniu ryzykiem stopy procentowej oraz inwestowaniu nadwyżek pozyskanych od linii biznesowych przy zachowaniu bufora płynności w postaci aktywów płynnych. Wynik działalności Group Treasury podlega alokacji do segmentów biznesowych, z uwagi na jego funkcję wspierającą segmenty biznesowe Grupy.

Segment bankowości detalicznej

W ramach obszaru działalności detalicznej Grupa obsługuje osoby prywatne (segment klientów masowych i klientów zamożnych) oraz przedsiębiorców indywidualnych.

Działalność ta jest analizowana w ujęciu głównych produktów, obejmujących między innymi: produkty kredytowe (kredyty w rachunku bieżącym, kredyty związane z kartami, kredyty ratalne, kredyty mieszkaniowe, kredyty hipoteczne), produkty depozytowe (rachunki bieżące, lokaty terminowe, rachunki oszczędnościowe), produkty strukturyzowane, jednostki uczestnictwa funduszy ING, usługi maklerskie oraz karty bankowe.

Segment bankowości korporacyjnej

Obszar działalności korporacyjnej obejmuje:

- obsługę klientów instytucjonalnych,
- produkty rynków finansowych.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Obsługa klientów instytucjonalnych obejmuje klientów strategicznych, duże firmy oraz średnie firmy. Dla działalności korporacyjnej prowadzona jest sprawozdawczość w podziale na główne produkty, obejmujące między innymi produkty kredytowe (kredyty obrotowe, inwestycyjne), produkty depozytowe (rachunki bieżące, lokaty terminowe i negocjowane, rachunki oszczędnościowe), produkty rynków finansowych, usługi w zakresie powiernictwa, operacje na rynku kapitałowym realizowane przez podmiot dominujący oraz produkty związane z usługami leasingowymi i faktoringowymi, oferowane przez ING Lease Polska Sp. z o.o. oraz ING Commercial Finance S.A.

Produkty rynków finansowych obejmują operacje dokonywane na rynkach pieniężnych i kapitałowych, prowadzone zarówno na rachunek własny jak i na rzecz klientów. W ramach tej działalności wyróżnia się produkty rynków walutowych, pieniężnych i instrumentów pochodnych, operacje papierami wartościowymi (papiery skarbowe, akcje i obligacje).

Wycena

Wycena aktywów i pasywów segmentu, przychodów i kosztów segmentu jest oparta na zasadach rachunkowości stosowanych przez Grupę, zawartych w notach opisujących stosowane zasady rachunkowości. W szczególności ustalenia dochodów i kosztów odsetkowych wewnętrznych i zewnętrznych dla poszczególnych segmentów dokonuje się przy wykorzystaniu systemu cen transferowych, w ramach Systemu Transferu Ryzyka (RTS). Ceny transferowe wyznaczone są w oparciu o jedną krzywą rentowności dla danej waluty wspólną dla produktów aktywnych i pasywnych. Cena transferowa wyznaczona dla produktów aktywnych i pasywnych o tym samym położeniu na krzywej rentowności jest jednakowa. Możliwe są modyfikacje wyjściowej ceny transferowej otrzymane z wyceny produktu na krzywej rentowności, a czynnikami korygującymi cenę transferową mogą być: premia za pozyskanie długoterminowej płynności, dopasowanie pozycji Grupy, koszt zabezpieczenia w przypadku produktów skomplikowanych oraz polityka cenowa. Wykorzystując równania matematyczne – na podstawie stawek kwotowań dostępnych w serwisach informacyjnych – budowane są następnie krzywe dochodowości. Przychody i koszty, wyniki, aktywa i pasywa segmentu zawierają te elementy, które bezpośrednio można przyporządkować do danego segmentu, jak również te, które można przypisać do danego segmentu w oparciu o racjonalne przesłanki. Grupa prezentuje przychody segmentu z tytułu odsetek pomniejszone o koszty z tytułu odsetek. W 2018 roku Grupa dokonała aktualizacji klucza alokacji w zakresie dochodów ALCO. Dane za okresy wcześniejsze prezentowane w niniejszym sprawozdaniu zostały doprowadzone do porównywalności.

Segmenty geograficzne

Grupa Kapitałowa prowadzi działalność na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

2018

	Segment bankowości detalicznej	Segment bankowości korporacyjnej	RAZEM
Przychody ogółem	2 979,6	2 253,1	5 232,7
wynik z tytułu odsetek	2 383,8	1 375,5	3 759,3
przychody z tytułu prowizji w tym:	525,1	935,1	1 460,2
marża transakcyjna na transakcjach wymiany walut	25,4	337,8	363,2
prowadzenie rachunków klientów	127,2	159,7	286,9
udzielanie kredytów	69,4	228,1	297,5
karty płatnicze i kredytowe	100,7	15,3	116,0
dystrybucja jednostek uczestnictwa	0,7	98,9	99,6
oferowanie produktów ubezpieczeniowych	91,1	0,4	91,5
usługi faktoringowe i leasingowe	8,6	48,9	57,5
pozostałe prowizje	102,0	46,0	148,0
koszty prowizji	70,0	85,3	155,3
wynik z tytułu prowizji	455,1	849,8	1 304,9
pozostałe przychody/koszty	140,7	27,8	168,5
Koszty działania	1 385,2	941,6	2 326,8
Wynik segmentu	1 594,4	1 311,5	2 905,9
Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	271,0	229,9	500,9
Podatek od niektórych instytucji finansowych	154,9	216,8	371,7
Udział w zyskach (stratach) netto jednostek stowarzyszonych wycenianych metodą praw własności	0,0	-0,3	-0,3
Zysk brutto	1 168,5	864,5	2 033,0
Podatek dochodowy	-	-	507,1
Zysk netto	-	-	1 525,9
- przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.	-	-	1 525,9
Aktywa segmentu	62 551,4	77 370,1	139 921,5
Inwestycje segmentu w jednostkach stowarzyszonych wycenianych metodą praw własności	-	1,0	1,0
Pozostałe aktywa (nieprzypisane segmentom)	-	-	1 667,1
Aktywa ogółem	62 551,4	77 371,1	141 589,6
Zobowiązania segmentu	82 550,7	43 780,9	126 331,6
Pozostałe zobowiązania (nieprzypisane segmentom)	-	-	1 921,7
Kapitały własne	-	-	13 336,3
Zobowiązania ogółem	82 550,7	43 780,9	141 589,6
Nakłady inwestycyjne	137,3	93,3	230,6
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	3 005,2	-5 083,2	-2 078,0
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (nieprzypisane segmentom)	-	-	-1 147,9
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej razem	3 005,2	-5 083,2	-3 225,9
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	122,2	153,0	275,2
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	-	308,9	308,9

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

2017

	Segment bankowości detalicznej	Segment bankowości korporacyjnej	RAZEM
Przychody ogółem	2 678,6	2 090,5	4 769,1
wynik z tytułu odsetek	2 133,3	1 256,1	3 389,4
przychody z tytułu prowizji	495,7	847,4	1 343,1
koszty prowizji	68,8	78,3	147,1
wynik z tytułu prowizji	426,9	769,1	1 196,0
pozostałe przychody/koszty	118,4	65,3	183,7
Koszty działania	1 272,7	863,1	2 135,8
Wynik segmentu	1 405,9	1 227,4	2 633,3
Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	160,3	260,9	421,2
Podatek od niektórych instytucji finansowych	126,5	203,6	330,1
Zysk brutto	1 119,1	762,9	1 882,0
Podatek dochodowy	-	-	478,9
Zysk netto	-	-	1 403,1
- przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.	-	-	1 403,1
Aktywa segmentu	54 434,4	70 136,1	124 570,5
Inwestycje segmentu w jednostkach stowarzyszonych wycenianych metodą praw własności	-	1,3	1,3
Pozostałe aktywa (nieprzypisane segmentom)	-	-	1 442,1
Aktywa ogółem	54 434,4	70 137,4	126 013,9
Zobowiązania segmentu	71 398,0	40 555,0	111 953,0
Pozostałe zobowiązania (nieprzypisane segmentom)	-	-	2 266,1
Kapitały własne	-	-	11 794,8
Zobowiązania ogółem	71 398,0	40 555,0	126 013,9
Nakłady inwestycyjne	100,7	68,3	169,0
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	2 254,5	3 401,8	5 656,3
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (nieprzypisane segmentom)	-	-	-78,1
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej razem	2 254,5	3 401,8	5 578,2
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	-1 586,3	-1 593,4	-3 179,7
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	-	-559,0	-559,0

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

2. Wynik z tytułu odsetek

	2018 [MSSF 9]	2017 [MSR 39 - dane nieprzekształcone]
Przychody odsetkowe, w tym:	4 673,8	4 237,5
Przychody odsetkowe obliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej, w tym:	4 668,5	nd
odsetki od kredytów i innych należności udzielonych innym bankom wycenianych zamortyzowanym kosztem	36,4	56,2
odsetki od kredytów i innych należności udzielonych klientom wycenianych zamortyzowanym kosztem	3 955,7	3 537,1
odsetki od inwestycyjnych papierów wartościowych wycenianych zamortyzowanym kosztem	280,6	nd
odsetki od inwestycyjnych papierów wartościowych wycenianych przez inne całkowite dochody	395,8	nd
odsetki od aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	nd	436,7
odsetki od aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności	nd	207,5
Pozostałe przychody odsetkowe, w tym:	5,3	nd
odsetki od kredytów i innych należności udzielonych klientom wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	5,3	nd
Koszty odsetkowe, w tym:	914,5	848,1
odsetki od zobowiązań wobec innych banków	58,3	60,9
odsetki od zobowiązań wobec klientów	835,5	752,8
odsetki od zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych	7,6	21,9
odsetki od zobowiązań podporządkowanych	13,1	12,5
Wynik z tytułu odsetek	3 759,3	3 389,4

Dla aktywów z utratą wartości przychody odsetkowe obliczane są w oparciu o kwoty zaangażowania netto, tzn. kwoty uwzględniające dokonane odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości. Za rok 2018 kwotę 70,3 mln zł stanowią przychody odsetkowe od aktywów finansowych, dla których rozpoznano utratę wartości. Za rok 2017 kwota ta wynosiła 69,8 mln zł.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

3. Wynik z tytułu prowizji

	2018	2017
Przychody z tytułu prowizji		
marża transakcyjna na transakcjach wymiany walut	363,2	343,1
prowadzenie rachunków klientów	286,9	277,9
udzielanie kredytów	297,5	263,4
karty płatnicze i kredytowe*	116,0	113,3
dystrybucja jednostek uczestnictwa	99,6	101,4
oferowanie produktów ubezpieczeniowych	91,5	67,7
usługi faktoringowe i leasingowe	57,5	49,1
działalność maklerska	21,4	24,0
działalność powiernicza**	29,3	28,5
zagraniczne operacje handlowe	35,1	29,7
pośrednictwo w transakcjach na instrumentach finansowych	13,4	10,1
pozostałe prowizje	48,8	34,9
Razem przychody z tytułu prowizji	1 460,2	1 343,1
Koszty prowizji		
pośrednictwo w sprzedaży produktów depozytowych	45,7	42,2
działalność maklerska	14,9	13,1
udostępnienie informacji kredytowej	16,2	15,7
usługi w zakresie obsługi gotówki	13,6	12,9
usługi bankowości elektronicznej	12,7	9,7
obrót papierami wartościowymi	8,4	10,2
koszty KIR	10,1	9,1
pośrednictwo w transakcjach na instrumentach finansowych	7,5	10,7
usługi leasingowe	1,0	0,5
pozostałe prowizje	25,2	23,0
Razem koszty prowizji	155,3	147,1
Wynik z tytułu prowizji	1 304,9	1 196,0

*) Grupa prezentuje prowizje związane z kartami płatniczymi i kredytowymi w ujęciu netto. Przychody z tego tytułu za rok 2018 wyniosły 271,9 mln zł a koszty 155,9 mln zł (za rok 2017 odpowiednio 240,5 mln zł i 127,2 mln zł).

**) Prowizje z działalności powierniczej dotyczą prowizji pobranych z tytułu usług powiernictwa w ramach których Grupa utrzymuje lub inwestuje aktywa na rzecz swoich klientów.

4. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany

	2018	2017
Wynik z pozycji wymiany oraz wynik na pochodnych transakcjach walutowych, w tym:	35,7	78,9
wynik z pozycji wymiany	114,6	57,9
transakcje pochodne walutowe	-78,9	21,0
Wynik na transakcjach pochodnych na stopę procentową	36,1	3,4
Wynik na instrumentach dłużnych przeznaczonych do obrotu	19,0	36,5
Wynik z tytułu wyceny kredytów i innych należności udzielonych klientom wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	0,1	0,0
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany	90,9	118,8

Wynik na instrumentach dłużnych zawiera wynik netto na obrocie rządowymi papierami wartościowymi oraz wynik na wycenie tych instrumentów do wartości godziwej.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Wynik na instrumentach pochodnych zawiera wynik netto na obrocie i wycenie do wartości godziwej instrumentów na stopę procentową (FRA, IRS/CIRS, opcje cap), instrumentów walutowych (swap, opcje) oraz opcji na indeks giełdowy.

5. Wynik na sprzedaży papierów wartościowych i przychody z tytułu dywidend / wynik na inwestycjach

	2018	2017
	[MSSF 9]	[MSR 39 - dane nieprzekształcone]
Wynik na sprzedaży papierów wartościowych wycenianych wg zamortyzowanego kosztu	1,0	nd
Wynik na sprzedaży papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz przychody z tytułu dywidend, w tym:	54,3	nd
sprzedaż dłużnych papierów wartościowych	48,0	nd
przychody z tytułu dywidend	6,3	nd
Wynik na inwestycjach	nd	46,6
sprzedaż instrumentów dłużnych	nd	28,0
sprzedaż instrumentów kapitałowych	nd	12,3
przychody z tytułu dywidend	nd	6,3

Sprzedaż w roku 2018 dłużnych papierów wartościowych z kategorii aktywów finansowych wycenianych wg zamortyzowanego kosztu była realizowana blisko terminu zapadalności co jest zgodnie z założeniami modelu biznesowego, w którym były utrzymywane oraz przyjętą przez Grupę Polityką Rachunkowości.

Przychody z tytułu dywidend otrzymane w roku 2018 pochodzą ze spółek, których akcje Grupa utrzymywała na dzień 31.12.2018 w swoim portfelu.

6. Wynik na rachunkowości zabezpieczeń

	2018	2017
Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej papierów wartościowych	10,9	17,0
wycena transakcji zabezpieczanej	129,5	-99,2
wycena transakcji zabezpieczającej	-118,6	116,2
Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-3,0	-1,7
nieefektywność wynikająca z zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-3,0	-1,7
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	7,9	15,3

Szczegółowe informacje na temat stosowanej w Grupie rachunkowości zabezpieczeń zamieszczone są w dalszej części sprawozdania w nocie nr 17. *Rachunkowość zabezpieczeń*.

7. Wynik na pozostałej działalności podstawowej

	2018	2017
Sprzedaż pozostałych usług	16,1	10,5
Wynik z tytułu zbycia rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	-1,6	-0,6
Odszkodowania i straty związane z działalnością bankową	-5,4	-3,6
Inne	5,3	-3,3
Wynik na pozostałej działalności podstawowej	14,4	3,0

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

8. Koszty działania

	2018	2017
Koszty pracownicze, w tym:	1 104,7	1 035,7
wynagrodzenia, w tym:	902,4	857,7
program zmiennych składników wynagrodzeń	33,3	42,4
program motywacyjny Grupy ING	0,3	1,0
odprawy emerytalne	3,6	2,7
świadczenia na rzecz pracowników	202,3	178,0
Koszty marketingu i promocji	118,1	106,9
Amortyzacja, w tym:	193,5	182,3
amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	117,1	109,1
amortyzacja wartości niematerialnych	76,4	73,2
Pozostałe koszty działania, w tym:	910,5	810,9
koszty IT	196,2	166,2
koszty łączności	51,1	43,0
koszty transportu i reprezentacji	46,7	44,6
koszty utrzymania i wynajmu budynków	197,2	204,5
obowiązkowe wpłaty na rzecz BFG	165,2	145,7
usługi doradcze i prawne, koszty audytu	91,8	80,8
darowizny	3,9	5,7
roszczenia sporne	12,0	3,7
pozostałe	146,4	116,7
Razem	2 326,8	2 135,8

8.1. Świadczenia pracownicze**8.1.1. Program zmiennych składników wynagrodzeń**

W roku 2018 kontynuowano rozpoczęty w roku 2012 program zmiennych składników wynagrodzeń. Program kierowany jest do osób zajmujących stanowiska kierownicze mających istotny wpływ na profil ryzyka Grupy (w celu wypełnienia wytycznych wynikających z Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r., Rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 604/2014 z dnia 4 marca 2014 r. uzupełniającego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych w odniesieniu do kryteriów jakościowych i właściwych kryteriów ilościowych ustalania kategorii pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka instytucji).

Świadczenia te przyznawane są pracownikom objętym programem w oparciu o ocenę ich wyników pracy za dany rok. Opis i charakterystykę programu ujęto w rozdziale III. *Znaczące zasady rachunkowości* w punkcie nr 13.3.3. *Świadczenia wynikające z programu zmiennych składników wynagrodzeń*.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Poniższa tabela przedstawia podstawowe informacje na temat programu kierowanego do osób zajmujących stanowiska kierownicze mających istotny wpływ na profil ryzyka Grupy.

Program 2014								
Liczba akcji	Wartość akcji (w mln PLN)	Liczba akcji nieodroczonej - przetrzymane 1 rok (przyznane 2015 - płatne 2016)	Liczba akcji odroczonej razem	Fantomy - 1 rok odroczenia (przyznane 2016 - płatne 2017)	Fantomy - 2 rok odroczenia (przyznane 2017 - płatne 2018)	Fantomy - 3 rok odroczenia (przyznane 2018 - płatne 2019)		
10 090	1,7	-	10 090	-	-	10 090		
Program 2015								
Liczba akcji	Wartość akcji (w mln PLN)	Liczba akcji nieodroczonej - przetrzymane 1 rok (przyznane 2016 - płatne 2017)	Liczba akcji odroczonej razem	Fantomy - 1 rok odroczenia (przyznane 2017 - płatne 2018)	Fantomy - 2 rok odroczenia (przyznane 2018 - płatne 2019)	Fantomy - 3 rok odroczenia (przyznane 2019 - płatne 2020)		
29 016	5,0	-	29 016	-	14 495	14 521		
Program 2016								
Liczba akcji	Wartość akcji (w mln PLN)	Liczba akcji nieodroczonej - przetrzymane 1 rok (przyznane 2017 - płatne 2018)	Liczba akcji odroczonej razem	Fantomy - 1 rok odroczenia (przyznane 2018 - płatne 2019)	Fantomy - 2 rok odroczenia (przyznane 2019 - płatne 2020)	Fantomy - 3 rok odroczenia (przyznane 2020 - płatne 2021)		
29 503	5,1	-	29 503	9 807	9 833	9 863		
Program 2017								
Liczba akcji	Wartość akcji (w mln PLN)	Liczba akcji nieodroczonej - przetrzymane 1 rok (przyznane 2018 - płatne 2019)	Liczba akcji odroczonej razem	Fantomy - 2 rok odroczenia (przyznane 2020 - płatne 2021)	Fantomy - 3 rok odroczenia (przyznane 2021 - płatne 2022)	Fantomy - 4 rok odroczenia (przyznane 2022 - płatne 2023)	Fantomy - 5 rok odroczenia (przyznane 2023 - płatne 2024)	Fantomy - 6 rok odroczenia (przyznane 2024 - płatne 2025)
67 029	11,5	40 044	26 985	8 683	8 729	8 774	398	401
Program 2018*								
Liczba akcji	Wartość akcji (w mln PLN)	Liczba akcji nieodroczonej - przetrzymane 1 rok (przyznane 2018 - płatne 2019)	Liczba akcji odroczonej razem	Fantomy - 2 rok odroczenia (przyznane 2020 - płatne 2021)	Fantomy - 3 rok odroczenia (przyznane 2021 - płatne 2022)	Fantomy - 4 rok odroczenia (przyznane 2022 - płatne 2023)	Fantomy - 5 rok odroczenia (przyznane 2023 - płatne 2024)	Fantomy - 6 rok odroczenia (przyznane 2024 - płatne 2025)
107 623	18,4	63 297	44 326	14 148	14 191	14 224	880	883

*) W przypadku roku 2018 zaprezentowane dane odzwierciedlają zawiązaną rezerwę na program, faktyczne przyznanie świadczeń nastąpi w roku 2019.

8.1.2. Program motywacyjny Grupy ING

Do 2012 roku Grupa była uczestnikiem długoterminowego systemu motywacyjnego Grupy ING LSPP (Longterm Sustainable Performance Plan), dawniej LEO (Long-term Equity Ownership). Opis i charakterystykę funkcjonujących wariantów systemu ujęto w rozdziale III. Znaczące zasady rachunkowości w punkcie nr 13.3.2. Świadczenia z tytułu długoterminowego systemu motywacyjnego Grupy ING.

Na dzień bilansowy Grupa wykazuje w księgach wycenę instrumentów będących w posiadaniu pracowników Grupy. Wartość godziwa udzielonych opcji jest wykazywana jako koszty pracownicze (drugostronnie w kapitałach) i jest alokowana w okresie nabywania uprawnień.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Parametry przyjęte do modelu wyceny opcji

	2018		2017	
	min	max	min	max
oprocentowanie wolne od ryzyka	2,02%	4,62%	2,02%	4,62%
spodziewany termin realizacji opcji	5 lat	9 lat	5 lat	9 lat
bieżąca cena akcji	2,9 EUR	25,42 EUR	2,9 EUR	25,42 EUR
spodziewana zmienność świadectw udziałowych	25%	84%	25%	84%
spodziewany dochód z dywidendy	0,94%	8,99%	0,94%	8,99%

Zmiana stanu opcji w okresie sprawozdawczym

	liczba opcji (w szt.)		średnia ważona cena wykonania opcji (w EUR)	
	2018	2017	2018	2017
Opcje występujące na początek okresu	145 914	319 171	13,50	14,76
opcje przeniesione w danym okresie	16 618	-2 795	11,60	14,17
opcje wykonane w danym okresie	-3 939	-80 860	5,98	6,54
opcje umorzone w danym okresie	0	-2 502	0,00	15,56
opcje wygasłe w danym okresie	-117 520	-87 100	16,40	24,51
Opcje występujące na koniec okresu	41 073	145 914	5,14	13,50

Wszystkie opcje występujące na 31.12.2018 r. oraz na 31.12.2017 r. są opcjami rozliczonymi poprzez emisję akcji.

Przedział cen wykonania oraz średni ważony okres pozostały do końca umownego czasu trwania (życia) opcji występujących oraz możliwych do wykonania na koniec okresu sprawozdawczego przedstawia poniższa tabela:

2018

przedział cen wykonania (w EUR)	Ilość opcji występujących na 31.12.2018	Średni ważony okres pozostały do końca umownego czasu trwania	średnia ważona cena wykonania opcji (w EUR)	Ilość opcji możliwych do wykonania na 31.12.2018	Średni ważony okres pozostały do końca umownego czasu trwania	średnia ważona cena wykonania opcji (w EUR)
0,00 - 5,00	20 431	0,21	2,90	20 431	0,21	2,90
5,00 - 10,00	20 642	1,20	7,35	20 642	1,20	7,35
	41 073			41 073		

2017

przedział cen wykonania (w EUR)	Ilość opcji występujących na 31.12.2017	Średni ważony okres pozostały do końca umownego czasu trwania	średnia ważona cena wykonania opcji (w EUR)	Ilość opcji możliwych do wykonania na 31.12.2017	Średni ważony okres pozostały do końca umownego czasu trwania	średnia ważona cena wykonania opcji (w EUR)
0,00 - 5,00	19 351	1,21	2,90	19 351	1,21	2,90
5,00 - 10,00	19 168	2,21	7,35	19 168	2,21	7,35
10,00 - 15,00	7 209	0,71	14,36	7 209	0,71	14,36
15,00 - 20,00	100 186	0,20	16,66	100 186	0,20	16,66
	145 914			145 914		

Łączna wartość wewnętrzna opcji występujących oraz możliwych do wykonania na dzień 31.12.2018 r. wynosiła 173 064 EUR w porównaniu do 400 486 EUR według stanu na 31.12.2017 r.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

9. Odpisy z tytułu strat oczekiwanych / Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe

Wynik z tytułu odpisów

	2018	2017
	[MSSF 9]	[MSR 39 - dane nieprzekształcone]
Inwestycyjne papiery wartościowe	4,7	1,2
wyceniane wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody	3,2	nd
wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	1,5	nd
utrzymywane do terminu wymagalności	nd	1,2
Kredyty i inne należności wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	481,4	400,5
bankowość korporacyjna	217,9	241,2
w tym dłużne papiery wartościowe korporacyjne i komunalne	-0,2	-1,0
bankowość detaliczna	263,5	159,3
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	14,8	19,5
Razem	500,9	421,2

*) Wartości prezentowane w pozycji *Kredyty i inne należności wyceniane wg zamortyzowanego kosztu* obejmują m.in. kwoty spłat dotyczących należności uprzednio spisanych z bilansu, które w roku 2018 wynosiły 2,4 mln zł w porównaniu z 0,9 mln zł w roku 2017.

Bilansowy stan odpisów

	2018	2017
	[MSSF 9]	[MSR 39 - dane nieprzekształcone]
Inwestycyjne papiery wartościowe	7,2	1,5
wyceniane wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody	4,8	nd
wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	2,4	nd
utrzymywane do terminu wymagalności	nd	1,5
Kredyty i inne należności wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	2 270,0	1 667,5
bankowość korporacyjna	1 261,5	1 039,0
w tym dłużne papiery wartościowe korporacyjne i komunalne	0,5	16,1
bankowość detaliczna	1 008,5	627,8
inne należności	0,0	0,7
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	78,5	45,9
Razem	2 355,7	1 714,9

10. Podatek od niektórych instytucji finansowych

Na mocy Ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych Bank obciążany jest tzw. podatkiem bankowym, wynoszącym w skali miesięcznej 0,0366% wartości jego aktywów. Podstawę opodatkowania stanowi suma aktywów po pomniejszeniu o 4 mld zł oraz o wartość funduszy własnych i skarbowych papierów wartościowych. Za rok 2018 kwota podatku wyniosła 371,7 mln zł (330,1 mln zł za rok 2017).

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

11. Podatek dochodowy**Podatek dochodowy ujęty w rachunku zysków i strat**

	2018	2017
Podatek bieżący	592,9	516,7
Podatek odroczony, w tym:	-85,8	-37,8
powstanie i odwrócenie się różnic przejściowych	-85,8	-37,8
Razem podatek księgowy ujęty w rachunku zysków i strat	507,1	478,9

Wyliczenie efektywnej stopy podatkowej

	2018	2017
A. Zysk brutto	2 033,0	1 882,0
B. 19% zysku brutto	386,3	357,6
C. Zwiększenia - koszty nie stanowiące kosztów uzyskania przychodu, w tym:	122,3	122,9
podatek od niektórych instytucji finansowych	70,6	62,7
opłaty na rzecz BFG	31,4	27,7
odpis aktualizujący na należności w części nie pokrytej podatkiem odroczonym	5,4	10,3
utworzenie rezerw na roszczenia sporne i inne aktywa	4,8	3,8
koszty spisania należności kredytowych i pozakredytowych	2,1	3,5
strata podatkowa ze sprzedaży wierzytelności	1,4	3,6
PFRON	1,3	1,2
koszty reprezentacji	0,6	0,6
inne	4,7	9,5
D. Zmniejszenia - przychody niepodlegające opodatkowaniu, w tym:	1,5	1,6
rozwiązanie rezerw na roszczenia sporne	1,4	1,2
inne	0,1	0,4
E. Podatek księgowy ujęty w rachunku zysków i strat (B+C-D)	507,1	478,9
Efektywna stopa podatkowa (E : A)*	24,94%	25,45%

*) Na odchylenie w roku 2018 efektywnej stawki podatkowej powyżej 19% wpłynął podatek od niektórych instytucji finansowych w wysokości 371,7 mln zł (330,1 mln zł w roku 2017) oraz opłaty na rzecz BFG (składka na fundusz gwarancyjny banków oraz składka na fundusz przymusowej restrukturyzacji) w wysokości 165,2 mln zł (145,7 mln zł w roku 2017).

12. Zysk przypadający na jedną akcję**Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję**

Wyliczenie podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję jednostki dominującej za rok 2018 oparte było na zysku netto w kwocie 1 525,9 mln zł (rok 2017: 1 403,1 mln zł) oraz średniej ważonej ilości akcji zwykłych występujących na koniec roku 2018 i 2017 w liczbie 130 100 000 sztuk.

	2018	2017
Zysk netto przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.	1 525,9	1 403,1
Średnia ważona ilość akcji zwykłych	130 100 000	130 100 000
Zysk przypadający na jedną akcję (w zł)	11,73	10,78

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję

W ciągu roku 2018 jak również w ciągu roku 2017 nie wystąpiły czynniki rozwadniające zysk przypadający na jedną akcję. W opisywanych okresach ING Bank Śląski S.A. nie emitował obligacji zamiennych na akcje ani opcji na akcje. Kapitał zakładowy dzieli się w całości na akcje zwykłe (nie ma akcji uprzywilejowanych). Ze względu na powyższe wartość rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję pokrywa się z wartością podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję.

13. Kasa, środki w Banku Centralnym

	2018	2017
Gotówka i pozostałe środki pieniężne	1 117,6	1 188,7
Środki na rachunkach w Banku Centralnym	119,8	1 626,4
Razem	1 237,4	2 815,1

Podmiot dominujący Grupy utrzymuje na rachunku bieżącym w Narodowym Banku Polskim rezerwę obowiązkową w wysokości 3,5% wartości depozytów otrzymanych przez jednostkę dominującą.

Średnia arytmetyczna stanu środków rezerwy obowiązkowej, którą podmiot dominujący Grupy zobligowany jest utrzymywać w danym okresie na rachunku bieżącym w NBP wynosiła:

- 4 005,0 mln zł dla okresu od 31.12.2018 do 31.01.2019 r.,
- 3 546,3 mln zł dla okresu od 30.11.2017 do 01.01.2018 r.

Środki rezerwy obowiązkowej utrzymywane na rachunku bieżącym w NBP są oprocentowane w okresie rezerwowym w wysokości ustalonej przez Radę Polityki Pieniężnej. Na dzień 31.12.2018 r. oprocentowanie wyniosło 0,5% w porównaniu do 1,35% na dzień 31.12.2017 r.

14. Kredyty i inne należności udzielone innym bankom

	2018	2017
	[MSSF 9]	[MSR 39 - dane nieprzekształcone]
Rachunki bieżące	378,4	331,9
Lokaty międzybankowe, w tym:	5,0	997,7
lokaty jednodniowe	0,0	997,7
Kredyty i pożyczki	52,6	451,6
Złożone depozyty zabezpieczające typu call	340,6	453,5
Razem (brutto)	776,6	2 234,7
Odpisy z tytułu strat oczekiwanych/ odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, w tym:	-0,1	-0,2
dotyczący kredytów i pożyczek	-0,1	-0,2
Razem (netto)	776,5	2 234,5

Kredyty i inne należności udzielone innym bankom według terminów zapadalności

	2018	2017
do 1 miesiąca	728,9	1 889,7
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	0,2	2,5
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	30,0	300,0
powyżej 1 roku do 5 lat	17,5	42,5
Razem (brutto)	776,6	2 234,7

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

15. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

	2018	2017
Wycena instrumentów pochodnych*	509,7	784,8
Pozostałe aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	1 201,9	530,0
dłużne papiery wartościowe, w tym:	1 201,9	469,5
obligacje Skarbu Państwa	1 183,0	422,6
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	18,9	46,9
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	0,0	60,5
Razem	1 711,6	1 314,8

*) Szczegółowe ujawnienia na temat wartości nominalnych instrumentów pochodnych oraz ich wyceny w podziale na poszczególne typy instrumentów pochodnych zostały zaprezentowane w nocie nr 16. *Wycena instrumentów pochodnych.*

Pozostałe aktywa finansowe przeznaczone do obrotu według terminów zapadalności

	2018	2017
do 1 miesiąca	2,0	63,3
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	18,0	45,7
powyżej 1 roku do 5 lat	683,8	207,4
powyżej 5 lat	498,1	213,6
Razem	1 201,9	530,0

Przychody o charakterze odsetkowym od aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz zyski i straty z tytułu zmian wartości godziwej tych aktywów ujmowane są w pozycji *Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany.*

16. Wycena instrumentów pochodnych

W tabeli poniżej zostały zaprezentowane wartości nominalne instrumentów pochodnych, których wycena prezentowana jest w aktywach przeznaczonych do obrotu (wycena dodatnia) oraz zobowiązaniach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat (wycena ujemna) skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej Grupy. Nominały instrumentów pochodnych w przypadku transakcji jednowalutowych zostały zaprezentowane w kwotach zakupionych, natomiast w przypadku transakcji dwuwalutowych zaprezentowano zarówno kwoty zakupione jak i sprzedane.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

2018

	Wycena do wartości godziwej		Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji			Razem
	Aktywa	Zobowiązania	poniżej 3 miesięcy	od 3 m-cy do 1 roku	powyżej 1 roku	
Instrumenty pochodne na stopę procentową, w tym:	370,6	443,2	34 965,5	73 825,8	263 464,6	372 255,9
<i>rozliczane przez CCP</i>	56,4	48,9	34 071,3	71 333,60	245 253,60	350 658,5
kontrakty na przyszłą stopę procentową FRA - PLN	0,5	0,2	8 450,0	16 305,0	5 450,0	30 205,0
swapy na stopę procentową (IRS PLN) fixed - float	246,7	215,6	24 914,5	56 103,4	239 195,6	320 213,5
swapy na stopę procentową (IRS EUR) fixed - float	82,9	188,1	980,6	536,9	13 149,3	14 666,8
swapy na stopę procentową (IRS USD) fixed - float	34,3	33,1	620,4	206,8	3 599,5	4 426,7
opcje CAP - EUR	6,0	6,0	0,0	673,7	1 998,1	2 671,8
opcje CAP - PLN	0,2	0,2	0,0	0,0	72,1	72,1
Walutowe instrumenty pochodne, w tym:	118,0	115,8	19 857,6	9 825,8	2 232,7	31 916,1
kontrakty walutowe (swap, forward), w tym:	96,5	89,4	18 478,2	7 212,9	1 049,6	26 740,7
kontrakty walutowe (swap, forward) EUR/PLN	16,7	21,6	6 446,5	3 384,9	378,4	10 209,8
kontrakty walutowe (swap, forward) USD/PLN	38,9	52,4	5 231,7	2 422,7	5,8	7 660,2
kontrakty walutowe (swap, forward) EUR/USD	34,8	0,9	4 194,8	558,0	0,0	4 752,8
kontrakty walutowe (swap, forward) pozostałe pary walut	6,1	14,5	2 605,2	847,3	665,4	4 117,9
CIRS, w tym:	13,3	16,9	809,8	1 409,8	1 168,3	3 387,9
CIRS CHF/PLN (float-float)	3,2	5,0	0,0	0,0	184,8	184,8
CIRS EUR/PLN (float-float)	2,2	4,0	809,8	566,3	983,5	2 359,6
CIRS EUR/PLN (fixed-fixed)	7,9	7,9	0,0	843,5	0,0	843,5
opcje walutowe (nabyte), w tym:	8,2	0,6	284,8	601,6	7,4	893,8
opcje CHF/PLN	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
opcje EUR/PLN	7,9	0,6	284,7	600,1	6,8	891,6
opcje USD/PLN	0,3	0,0	0,1	1,5	0,6	2,2
opcje walutowe (sprzedane)	0,0	8,9	284,8	601,5	7,4	893,7
opcje EUR/PLN	0,0	8,6	284,7	600,1	6,8	891,6
opcje USD/PLN	0,0	0,3	0,1	1,4	0,6	2,1
Bieżące transakcje pozabilansowe, w tym:	1,8	0,3	3 008,0	0,0	0,0	3 008,0
operacje wymiany walutowej	0,7	0,3	1 762,0	-	-	1 762,0
operacje papierami wartościowymi	1,1	0,0	1 246,0	-	-	1 246,0
Wycena pozostałych instrumentów finansowych	19,3	18,8	-	-	-	-
Razem	509,7	578,1	57 831,1	83 651,6	265 697,3	407 180,0

W kwocie wyceny instrumentów pochodnych do wartości godziwej ujęto korektę wyceny z tytułu ryzyka kredytowego związanego z niewypłacalnością kontrahenta (CVA) oraz niewypłacalnością Grupy (DVA).

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

2017

	Wycena do wartości godziwej		Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji			Razem
	Aktywa	Zobowiązania	poniżej 3 miesięcy	od 3 m-cy do 1 roku	powyżej 1 roku	
Instrumenty pochodne na stopę procentową, w tym:	352,5	544,2	44 402,7	72 368,8	218 207,7	334 979,2
<i>rozliczane przez CCP</i>	23,0	22,1	43 419,8	70 134,0	198 239,4	311 793,2
kontrakty na przyszłą stopę procentową FRA - PLN	0,7	0,7	30 440,0	29 840,0	7 030,0	67 310,0
swapy na stopę procentową (IRS PLN) fixed - float	209,9	210,9	13 498,6	40 800,4	192 110,4	246 409,4
swapy na stopę procentową (IRS EUR) fixed - float	74,6	262,1	42,8	1 157,9	12 994,6	14 195,3
swapy na stopę procentową (IRS USD) fixed - float	58,7	61,9	8,1	0,0	3 548,8	3 556,9
opcje CAP - EUR	8,4	8,4	213,2	570,5	2 447,7	3 231,4
opcje CAP - PLN	0,2	0,2	200,0	0,0	76,2	276,2
Walutowe instrumenty pochodne, w tym:	428,5	431,2	29 421,4	17 643,6	4 696,5	51 761,5
kontrakty walutowe (swap, forward), w tym:	335,2	325,9	26 319,1	10 607,1	1 058,9	37 985,1
kontrakty walutowe (swap, forward) EUR/PLN	103,0	112,2	10 362,2	3 132,3	958,1	14 452,6
kontrakty walutowe (swap, forward) USD/PLN	195,4	185,9	9 945,9	6 114,4	60,9	16 121,2
kontrakty walutowe (swap, forward) EUR/USD	29,4	16,0	4 598,6	1 161,3	0,0	5 759,9
kontrakty walutowe (swap, forward) pozostałe pary walut	7,5	11,8	1 412,4	199,1	39,9	1 651,4
CIRS, w tym:	9,4	26,2	1 079,0	2 733,7	1 925,8	5 738,5
CIRS CHF/PLN (float-float)	0,9	1,6	0,0	0,0	178,6	178,6
CIRS EUR/PLN (float-float)	7,3	11,0	1 079,0	437,1	916,6	2 432,7
CIRS EUR/PLN (fixed-fixed)	1,2	1,1	0,0	0,0	830,6	830,6
CIRS EUR/USD (float-float)	0,0	5,3	0,0	1 120,2	0,0	1 120,2
CIRS USD/CHF (float-float)	0,0	7,2	0,0	1 176,4	0,0	1 176,4
opcje walutowe (nabyte), w tym:	82,0	1,1	1 092,3	2 151,4	855,9	4 099,6
opcje CHF/PLN	0,0	0,0	161,3	0,0	0,0	161,3
opcje EUR/PLN	34,5	1,1	442,1	529,2	853,8	1 825,1
opcje USD/PLN	47,5	0,0	488,9	1 622,2	2,1	2 113,2
opcje walutowe (sprzedane)	1,9	78,0	931,0	2 151,4	855,9	3 938,3
opcje EUR/PLN	1,9	30,5	442,1	529,2	853,8	1 825,1
opcje USD/PLN	0,0	47,5	488,9	1 622,2	2,1	2 113,2
Bieżące transakcje pozabilansowe, w tym:	1,2	1,4	3 282,5	0,0	0,0	3 282,5
operacje wymiany walutowej	1,1	1,4	2 579,2	-	-	2 579,2
operacje papierami wartościowymi	0,1	0,0	703,3	-	-	703,3
Wycena pozostałych instrumentów finansowych	2,5	2,4	-	-	-	-
Razem	784,7	979,2	77 106,6	90 012,4	222 904,2	390 023,2

Instrumenty pochodne stopy procentowej IRS/FRA „rozliczane do rynku” (ang.: „settled to market”)

Od roku 2017 Grupa korzysta z usługi przewidzianej w regulaminie KDPW CCP w zakresie podejścia do rozliczania instrumentów pochodnych stopy procentowej IRS/FRA. Przed zmianą, ekspozycja netto wynikająca z transakcji z KDPW CCP była zabezpieczana depozytem zabezpieczającym (ang.: Variation Margin) zgodnie z podejściem „zabezpieczenie do rynku” (ang.: collateralized to market). Zgodnie z warunkami nowej usługi, ekspozycja wynikająca z transakcji jest codziennie rozliczana w oparciu o zmianę wartości rynkowej poszczególnych transakcji (tj.: zgodnie z podejściem „rozliczenie do rynku”). W związku z tym nie jest składany depozyt zabezpieczający Variation Margin. Wartość godziwa poszczególnych transakcji uwzględnia przepływy realizowane w ramach dziennego rozliczenia ekspozycji z nich wynikających. Grupa od roku 2016 korzysta już z podobnej usługi w zakresie rozliczania instrumentów pochodnych przekazywanych do London Clearing House Clearnet (LCH).

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Wbudowane instrumenty pochodne

Na koniec roku 2018 i 2017 Grupa posiadała depozyty w PLN, w które wbudowane są instrumenty pochodne. Instrumentami wbudowanymi są opcje walutowe. Wartość wyceny instrumentów wbudowanych na dzień 31.12.2018 r. wynosiła -0,1 mln zł w porównaniu z 0,1 mln zł według stanu na 31.12.2017 r.

17. Rachunkowość zabezpieczeń

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym sporządzonym za rok 2018 (podobnie jak za rok 2017) Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej oraz rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych. W tabeli poniżej zaprezentowano wycenę instrumentów zabezpieczających w podziale na instrumenty zabezpieczające wartość godziwą papierów wartościowych oraz instrumenty zabezpieczające przepływy pieniężne. Wycena instrumentów zabezpieczających prezentowana jest w pozycji *Pochodne instrumenty zabezpieczające* w aktywach (wycena dodatnia) i zobowiązaniach (wycena ujemna) skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej Grupy.

	2018		2017	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
Instrumenty zabezpieczające wartość godziwą papierów wartościowych	0,0	191,6	4,1	254,4
Instrumenty zabezpieczające przepływy pieniężne	909,6	420,2	963,1	444,8
Razem pochodne instrumenty zabezpieczające	909,6	611,8	967,2	699,2

Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej

W rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej zabezpieczanym ryzykiem jest zmiana wartości godziwej składnika aktywów finansowych na skutek zmian stóp procentowych. Przedmiotem zabezpieczenia jest wartość godziwa instrumentu dłużnego o stałej stopie procentowej tj. pozycja (część pozycji) na danym papierze wartościowym zaliczanym do portfela aktywów utrzymywanych w celu otrzymywania kontraktowych przepływów pieniężnych lub sprzedaży (dalej HTC&S), który na moment ustanowienia powiązania zabezpieczającego posiada określoną wartość godziwą odniesioną na pozostałe całkowite dochody oraz pozycja (część pozycji) na danym papierze wartościowym zaklasyfikowanym do portfela aktywów finansowych utrzymywanych w celu otrzymywania kontraktowych przepływów pieniężnych (dalej: HTC).

Dla celów strategii, wyodrębnienie części zmiany wartości godziwej z tytułu zabezpieczanego ryzyka prowadzone jest w oparciu o modele wyceny bazujące na założeniach analogicznych jak modele wyceny instrumentów pochodnych stopy procentowej. Stosowane w modelu krzywe wyceny konstruowane są na bazie rynkowych stawek odpowiadającym tenorom przeszacowania zmiennych stóp procentowych instrumentów zabezpieczających.

Instrumentem zabezpieczającym jest Interest Rate Swap zamieniający stałą stopę procentową na zmienną. Powyższe sprawia, że wartość godziwa instrumentu zabezpieczającego wykazuje tendencję odwrotną niż wartość godziwa pozycji zabezpieczanej. W związku z tym, dzięki ustanowieniu powiązania zabezpieczającego, w rachunku zysków i strat uzyskiwany jest efekt wzajemnego kompensowania się zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej z tytułu zabezpieczonego ryzyka.

Źródła nieefektywności strategii, która ujawnia się na poziomie rachunku wyników, mogą wynikać z:

- różnic w terminach realizacji przepływów pieniężnych pozycji zabezpieczanych w stosunku do terminów realizacji przepływów pieniężnych pochodnych instrumentów zabezpieczających,

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- niedopasowania wynikającego ze stosowania różnych krzywych wyceny (tj.: instrumenty pochodne stopy procentowej wyceniane w oparciu o krzywe wyceny konstruowane z uwzględnieniem dziennego zabezpieczenia ekspozycji z wyceny, tzw. OIS discounting),
- zmiany ryzyka kredytowego stanowiącego komponent wyceny do wartości godziwej pozycji zabezpieczanej z portfela HTC&S.
- korekty wyceny instrumentów zabezpieczających z tytułu przedrozdliczeniowego ryzyka kredytowego (ang. bilateral value adjustment), z tym, że nie mają one istotnego wpływu na prezentowane wartości, w związku z tym, że jako instrument zabezpieczający zostały desygnowane tylko transakcje zawarte na rynku międzybankowym, dodatkowo zabezpieczone w zależności od ekspozycji ulokowanym lub otrzymanym depozytem zabezpieczającym oraz transakcje przekazane do rozliczenia w trybie dziennym za pośrednictwem Centralnego Kontrahenta t.j. LCH i KDPW CCP.

Ponieważ zabezpieczeniu podlega tylko jeden rodzaj ryzyka (ryzyko zmiany stóp procentowych), zmiany wartości godziwej pozycji zabezpieczanej zaliczanej do portfela HTC&S wynikające z pozostałych niezabezpieczonych ryzyk są odnoszone na inne całkowite dochody.

Z punktu widzenia powiązania ekonomicznego, w ramach aktualnie funkcjonujących w Grupie strategii zabezpieczających, można wyróżnić dwa typy powiązań zabezpieczających tj.:

- zabezpieczenie wartości godziwej dłużnych papierów wartościowych w PLN o stałym oprocentowaniu kuponu odsetkowego zaklasyfikowanych do portfela HTC&S za pomocą transakcji IRS typu „płać stałe, otrzymuj zmienne” denominowanej w PLN,
- zabezpieczenie wartości godziwej dłużnych papierów wartościowych w EUR o stałym oprocentowaniu kuponu odsetkowego zaklasyfikowanych do portfela HTC za pomocą transakcji IRS typu „płać stałe, otrzymuj zmienne” denominowanej w EUR.

W tabeli poniżej zostały zaprezentowane wartości godziwe i wartości nominalne instrumentów zabezpieczających i zabezpieczanych w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

2018

	pozycja w sprawozdaniu z sytuacji finansowej/ nr noty objaśniającej	wartości godziwa		niezrealizowany wynik z wyceny	skumulowana korekta wyceny z tytułu zabezpieczonego ryzyka	skumulowana część wyceny z tytułu niezabezpieczonych ryzyk ujęta w innych całkowitych dochodach*	wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji			
		Aktywa	Zobowiąz- zania				od 1 roku do 3 lat	od 3 do 8 lat	powyżej 8 lat	Razem
Instrumenty zabezpieczające wartość godziwą papierów wartościowych, w tym:	Pochodne instrumenty zabezpieczające	0,0	191,6	-	-	-	8 239,1	4 543,5	200,0	12 982,6
<i>rozliczane przez CCP</i>		<i>0,0</i>	<i>3,3</i>	-	-	-	<i>7 536,0</i>	<i>3 877,0</i>	<i>200,0</i>	<i>11 613,0</i>
Swapy na stopę procentową (IRS PLN) fixed - float		0,0	10,7	-	-	-	7 536,0	3 877,0	200,0	11 613,0
Swapy na stopę procentową (IRS EUR) fixed - float		0,0	180,9	-	-	-	703,1	666,5	0,0	1 369,6
Instrumenty zabezpieczone, w tym:		13 443,3	0,0	42,3	194,0	-34,5	8 254,1	4 534,9	200,0	12 989,0
Inwestycyjne papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne całkowite dochody, w tym:	Inwestycyjne papiery wartościowe	11 885,2	0,0	42,3	76,8	-34,5	7 536,0	3 877,0	200,0	11 613,0
obligacje Skarbu Państwa	Nota nr 18	11 065,5	0,0	17,6	55,6	-38,0	7 536,0	3 065,0	200,0	10 801,0
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	Nota nr 18	819,7	0,0	24,7	21,2	3,5	0,0	812,0	0,0	812,0
Inwestycyjne papiery wartościowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu, w tym:	Inwestycyjne papiery wartościowe	1 558,1	0,0	-	117,2	-	718,1	657,9	0,0	1 376,0
obligacje Skarbu Państwa w EUR	Nota nr 18	1 558,1	0,0	-	117,2	-	718,1	657,9	0,0	1 376,0
Instrumenty dla których powiązanie zabezpieczające zostało unieważnione, w tym:										
Inwestycyjne papiery wartościowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu, w tym:	Inwestycyjne papiery wartościowe	927,0			63,1		580,5	352,6		933,1
obligacje Skarbu Państwa w EUR	Nota nr 18	927,0			63,1		580,5	352,6		933,1

*) prezentowana w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w pozycji: dłużne papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne całkowite dochody – zyski / straty z rewaluacji odnoszone na kapitał własny

Grupa korzysta z usługi „rozliczane do rynku” (ang.: „settled to market”) przewidzianej w regulaminie KDPW CCP oraz LCH w zakresie podejścia do rozliczania instrumentów pochodnych stopy procentowej IRS/FRA. Szczegółowe informacje na ten temat zawarte są w notce nr 16. *Wycena instrumentów pochodnych.*

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

2017

	wartości godziwa		wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Razem
	Aktywa	Zobowiązania	poniżej 1 roku	od 1 roku do 3 lat	od 3 do 8 lat	powyżej 8 lat	
Instrumenty zabezpieczające wartość godziwą papierów wartościowych, w tym:	4,1	254,4	1 075,4	4 207,9	6 696,5	812,0	12 791,8
<i>rozliczane przez CCP</i>	4,1	0,4	450,0	3 526,0	6 050,0	812,0	10 838,0
Swapy na stopę procentową (IRS PLN) fixed - float	4,1	0,4	650,0	3 526,0	6 050,0	812,0	11 038,0
Swapy na stopę procentową (IRS EUR) fixed - float	0,0	254,0	425,4	681,9	646,5	0,0	1 753,8
Instrumenty zabezpieczane, w tym:	13 045,3	0,0	1 075,4	4 222,5	6 688,1	812,0	12 798,0
Dłużne papiery wartościowe z portfela dostępnych do sprzedaży, w tym:	11 031,1	0,0	650,0	3 526,0	6 050,0	812,0	11 038,0
obligacje skarbowe PLN	10 241,8	0,0	650,0	3 526,0	6 050,0	0,0	10 226,0
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego PLN	789,3	0,0	0,0	0,0	0,0	812,0	812,0
Dłużne papiery wartościowe z portfela kredytów i innych należności, w tym:	2 014,2	0,0	425,4	696,5	638,1	0,0	1 760,0
obligacje skarbowe EUR	2 014,2	0,0	425,4	696,5	638,1	0,0	1 760,0

Profil rozkładu w czasie kwot nominalnych oraz odpowiadających im średnich stawek procentowych instrumentów zabezpieczających

2018

	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji						
		od 1 roku do 3 lat		od 3 do 8 lat		powyżej 8 lat	
		nominał (PLN)	średnia %	nominał (PLN)	średnia %	nominał (PLN)	średnia %
Swapy na stopę procentową (IRS PLN) fixed - float	stała %	7 536,0	1,85%	3 877,0	2,49%	200,0	2,84%
	zmienna%		1,79%		1,79%		1,78%
Swapy na stopę procentową (IRS EUR) fixed - float	stała%	703,1	4,34%	666,5	4,11%	-	-
	zmienna%		-0,30%		-0,32%		-

Wynik odsetkowy pochodnych instrumentów zabezpieczających prezentowany jest w pozycji *odsetki od papierów wartościowych wycenianych zamortyzowanym kosztem* oraz *odsetki od papierów wartościowych wycenianych przez inne całkowite dochody*, w których prezentowany jest przychód odsetkowy pozycji zabezpieczanych w ramach opisywanej strategii.

Wycena transakcji zabezpieczających oraz zabezpieczanych zaprezentowana jest w skonsolidowanym rachunku zysków i strat Grupy w pozycji *Wynik na rachunkowości zabezpieczeń* oraz w nocie objaśniającej nr 6. Rozbicie wyniku z wyceny transakcji zabezpieczających oraz zabezpieczanych na poszczególne strategie zabezpieczające przedstawione jest w poniższej tabeli.

Typ ekonomicznego powiązania	Zmiana wartości godziwej wykorzystywana do badania efektywności strategii		Nieefektywna część powiązania zabezpieczającego ujęta w P&L
	Pozycji zabezpieczanej	Instrumentu zabezpieczającego	
Zabezpieczenie dłużnych papierów wartościowych w PLN	177,0	-171,9	5,1
Zabezpieczenie dłużnych papierów wartościowych w EUR	-47,5	53,3	5,8
	129,5	-118,6	10,9

Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych

Grupa stosuje zasady rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych w stosunku do określonego portfela aktywów / pasywów / wysoce prawdopodobnych planowanych transakcji finansowych Grupy (np. ekstrapolacje przepływów finansowych wynikające z depozytów odnawialnych/ kredytów w rachunku bieżącym). Stosowane strategie zabezpieczające mają na celu

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

zabezpieczenie ekspozycji Grupy przed ryzykiem zmiany wielkości przyszłych przepływów pieniężnych wynikającej z ryzyka stóp procentowych. Grupa stosuje także strategię zabezpieczającą w stosunku do portfela kredytów hipotecznych indeksowanych do waluty CHF lub EUR w celu zabezpieczenia zmiany wynikającej z ryzyka stóp procentowych i ryzyka walutowego równocześnie.

Pozycją zabezpieczaną jest określony portfel aktywów i/lub zobowiązań finansowych lub portfel planowanych transakcji, w skład którego wchodzi instrumenty finansowe charakteryzujące się zmiennym oprocentowaniem (produkty finansowe oparte o rynkową stopę procentową WIBOR/EURIBOR/LIBORCHF) a tym samym narażone na ryzyko zmian przyszłych przepływów pieniężnych wynikających ze zmiany rynkowej stopy procentowej WIBOR/EURIBOR, EURIBOR/LIBORCHF oraz w części portfela denominowanej w walutach CHF/EUR narażone na ryzyko walutowe wynikające ze zmiany kursu walutowego.

Dla celów strategii w zakresie kalkulacji zmian wartości godziwej przyszłych przepływów pieniężnych portfela będącego przedmiotem zabezpieczenia, Grupa stosuje metodę „derywatu hipotetycznego” (tj.: metodę która zakłada możliwość odzwierciedlenia pozycji zabezpieczanej i charakterystyki zabezpieczanego ryzyka w postaci instrumentu pochodnego). Zasady wyceny są analogiczne jak zasady wyceny instrumentów pochodnych stopy procentowej.

Źródła nieefektywności strategii, która ujawnia się na poziomie rachunku wyników, mogą wynikać z:

- różnic w terminach realizacji przepływów pieniężnych pozycji zabezpieczanych w stosunku do terminów realizacji przepływów pieniężnych pochodnych instrumentów zabezpieczających,
- niedopasowania wynikającego ze stosowania różnych krzywych wyceny instrumentu zabezpieczającego i derywatu hipotetycznego (tj.: instrumenty zabezpieczające pochodne stopy procentowej wyceniane w oparciu o krzywe wyceny konstruowane z uwzględnieniem dziennego zabezpieczenia ekspozycji z wyceny, tzw. OIS discounting),
- korekt wyceny instrumentów zabezpieczających z tytułu przedrozliczeniowego ryzyka kredytowego (ang. bilateral value adjustment), z tym, że nie mają one istotnego wpływu na prezentowane wartości, w związku z tym, że jako instrument zabezpieczający zostały desygnowane tylko transakcje zawarte na rynku międzybankowym, dodatkowo zabezpieczone w zależności od ekspozycji ulokowanym lub otrzymanym depozytem zabezpieczającym.

Z punktu widzenia powiązania ekonomicznego, w ramach aktualnie funkcjonujących w Grupie strategii zabezpieczających, można wyróżnić następujące typy powiązań zabezpieczających:

- Instrumentem zabezpieczającym pozycje aktywne w strategii zabezpieczającej ryzyko zmiany stóp procentowych są transakcje Interest Rate Swap typu „płać zmienne, otrzymuj stałe”, natomiast instrumentem zabezpieczającym pozycje pasywne są transakcje Interest Rate Swap typu „płać stałe, otrzymuj zmienne” oraz wyodrębnione części transakcji Currency Interest Rate Swap, które stanowią odzwierciedlenie transakcji Interest Rate Swap typu „płać stałe, otrzymuj zmienne”.
- Instrumentem zabezpieczającym pozycje aktywne w strategii zabezpieczającej zarówno ryzyko zmiany stóp procentowych jak i ryzyko walutowe są wyodrębnione części transakcji Currency Interest Rate Swap, które stanowią odzwierciedlenie transakcji typu „płać zmienne w CHF/EUR, otrzymuj stałe w PLN”.

Z uwagi na fakt, że pozycja zabezpieczająca będąca przedmiotem poszczególnych strategii skutkuje na rachunek wyników w sposób ciągły (tj.: poprzez wycenę zamortyzowanym kosztem) wynik odsetkowy pochodnych instrumentów zabezpieczających portfel:

- aktywów finansowych prezentowany jest w pozycji *odsetki od kredytów i innych należności udzielonych klientom wycenianych zamortyzowanym kosztem*,
- zobowiązań finansowych prezentowany jest w pozycji *odsetki od zobowiązań wobec klientów*.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

W tabeli poniżej zostały zaprezentowane wartości godziwe i wartości nominalne instrumentów zabezpieczających w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych. Nominały instrumentów pochodnych w przypadku transakcji jednowalutowych zostały zaprezentowane w kwotach zakupionych, natomiast w przypadku transakcji dwuwalutowych zaprezentowano zarówno kwoty zakupione jak i sprzedane.

2018

	wartości godziwa		wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Razem
	Aktywa	Zobowiązania	poniżej 1 roku	od 1 roku do 3 lat	od 3 do 8 lat	powyżej 8 lat	
Instrumenty zabezpieczające przepływy pieniężne, w tym:	909,6	420,2	22 320,0	32 075,8	48 527,8	13 841,2	116 764,8
<i>rozliczane przez CCP</i>	32,7	11,0	15 793,6	25 922,3	36 188,5	13 841,2	91 745,6
Swapy na stopę procentową (IRS PLN) fixed - float	751,0	234,8	20 272,0	29 697,9	39 191,5	10 857,0	100 018,4
Swapy na stopę procentową (IRS EUR) fixed - float	158,6	136,8	1 795,3	2 305,7	8 398,8	2 984,2	15 484,0
CIRS CHF/PLN (float-float)	0,0	47,6	-	-	-	-	-
float CHF	-	-	133,6	38,2	267,2	0,0	439,0
float PLN	-	-	119,1	34,0	243,2	0,0	396,3
CIRS EUR/PLN (float-float)	0,0	1,0	-	-	-	-	-
float EUR	-	-	0,0	0,0	215,0	0,0	215,0
float PLN	-	-	0,0	0,0	212,1	0,0	212,1

2017

	wartości godziwa		wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Razem
	Aktywa	Zobowiązania	poniżej 1 roku	od 1 roku do 3 lat	od 3 do 8 lat	powyżej 8 lat	
Instrumenty zabezpieczające przepływy pieniężne, w tym:	963,1	444,8	24 102,1	27 133,8	47 409,7	10 025,0	108 670,6
<i>rozliczane przez CCP</i>	5,1	14,7	21 221,2	18 107,1	31 603,4	10 025,0	80 956,7
Swapy na stopę procentową (IRS PLN) fixed - float	796,4	294,3	22 520,6	24 147,8	40 022,1	7 439,0	94 129,5
Swapy na stopę procentową (IRS EUR) fixed - float	156,7	129,8	1 506,5	2 672,3	6 474,1	2 586,0	13 238,9
CIRS CHF/PLN (float-float)	4,4	20,7	-	-	-	-	-
float CHF	-	-	35,7	160,5	249,7	0,0	445,9
float PLN	-	-	39,3	153,2	243,2	0,0	435,7
CIRS EUR/PLN (float-float)	5,6	0,0	-	-	-	-	-
float EUR	-	-	0,0	0,0	208,5	0,0	208,5
float PLN	-	-	0,0	0,0	212,1	0,0	212,1

Na dzień 31.12.2018 w innych całkowitych dochodach zaewidencjonowana była kwota 842,3 mln zł (uwzględniająca podatek) dotycząca efektywnej części powiązania zabezpieczającego w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych (148,6 mln zł według stanu na 31.12.2017). Część nieefektywna powiązania zabezpieczającego wynikająca z niedopasowania w kompensowaniu zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej ujęta w rachunku zysków i strat w roku 2018 wyniosła -3,0 mln zł w porównaniu z -1,7 mln zł w roku 2017.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Wpływ zastosowania rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych na rachunek zysków i strat oraz inne całkowite dochody

2018

	Instrumenty zabezpieczające przepływy pieniężne							
	Zmiana wartości godziwej pozycji zabezpieczanej wykorzystywana do badania efektywności strategii	wartości godziwa		zmiana wartości godziwej instrumentów zabezpieczających wykorzystywana do badania efektywności strategii			Kwota przeklasyfikowana z innych całkowitych dochodów i ujęta w rachunku zysków i strat	
		Aktywa	Zobowiązania	niezrealizowany wynik z wyceny ujęty w okresie*	efektywna część powiązania zabezpieczającego ujęta w innych całkowitych dochodach w okresie**	nieefektywna część powiązania zabezpieczającego ujęta w rachunku zysków i strat***	wynik odsetkowy wynikający z istniejących powiązań zabezpieczających	amortyzacja wyniku zakończonych strategii zabezpieczających
Powiązanie zabezpieczające	-864,5	909,6	420,2	862,0	864,9	-3,0	417,7	0,9
Swapy na stopę procentową (IRS) zabezpieczające portfel aktywów finansowych w PLN	-952,1	715,8	35,4	948,7	952,7	-4,0	458,0	0,0
Swapy na stopę procentową (IRS) zabezpieczające portfel aktywów finansowych w EUR	-24,4	59,8	9,6	24,1	24,1	0,0	34,7	1,0
Swapy na stopę procentową (IRS) zabezpieczające portfel zobowiązań finansowych w PLN	107,5	35,1	199,5	-107,0	-108,1	1,0	-75,4	-0,1
Swapy na stopę procentową (IRS) zabezpieczające portfel zobowiązań finansowych w EUR	6,0	98,8	127,2	-5,4	-5,4	0,0	-7,7	0,0
CIRS CHF/PLN wynikający z dekompozycji rzeczywistej transakcji CIRS zabezpieczający portfel aktywów finansowych w CHF	-1,9	0,0	47,6	1,9	1,9	0,0	8,1	0,0
IRS w PLN wynikający z dekompozycji transakcji rzeczywistych CIRS EUR/PLN i CHF/PLN zabezpieczający portfel zobowiązań finansowych w PLN	7,7	0,0	0,0	-7,7	-7,7	0,0	0,0	0,0
CIRS EUR/PLN wynikający z dekompozycji rzeczywistej transakcji zabezpieczający portfel aktywów finansowych w EUR	-7,3	0,0	1,0	7,3	7,3	0,0	0,0	0,0

*) prezentowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji *Pochodne instrumenty zabezpieczające***) prezentowana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji *Skumulowane inne całkowite dochody* oraz w nocie nr 34.2. (kwota w tabeli nie uwzględnia podatku)***) prezentowana w rachunku zysków i strat w dedykowanej pozycji *Wynik na rachunkowości zabezpieczeń* oraz w nocie nr 6.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Profil rozkładu w czasie kwot nominalnych oraz odpowiadających im średnich stawek procentowych instrumentów zabezpieczających

2018

		Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji							
		poniżej 1 roku		od 1 roku do 3 lat		od 3 do 8 lat		powyżej 8 lat	
		nominat (PLN)	średnia %	nominat (PLN)	średnia %	nominat (PLN)	średnia %	nominat (PLN)	średnia %
Swapy na stopę procentową (IRS) zabezpieczające portfel aktywów finansowych w PLN	stała %	16 064,0	2,67%	25 581,0	2,66%	34 373,5	2,90%	10 682,0	2,92%
	zmienna%		1,77%		1,78%		1,78%		1,79%
Swapy na stopę procentową (IRS) zabezpieczające portfel zobowiązań finansowych w PLN	stała%	4 208,0	2,81%	4 116,9	2,42%	4 818,0	3,27%	175,0	3,07%
	zmienna%		1,73%		1,79%		1,79%		1,78%
Swapy na stopę procentową (IRS) zabezpieczające portfel aktywów finansowych w EUR	stała%	965,4	0,23%	1 355,4	0,32%	3 901,0	0,69%	1 775,9	0,80%
	zmienna%		-0,33%		-0,34%		-0,34%		-0,32%
Swapy na stopę procentową (IRS) zabezpieczające portfel zobowiązań finansowych w EUR	stała%	829,9	0,80%	950,3	0,08%	4 497,8	1,02%	1 208,3	0,89%
	zmienna%		-0,25%		-0,26%		-0,26%		-0,27%
CIRS CHF/PLN podlegający dekompozycji na transakcję CIRS zabezpieczającą portfel aktywów finansowych w CHF i transakcję IRS zabezpieczającą portfel zobowiązań finansowych w PLN	zmienna % w CHF	133,6	-0,66%	38,2	-0,66%	267,2	-0,66%	0,0	0,00%
	zmienna % w PLN	119,1	1,79%	34,0	1,79%	243,2	1,79%	0,0	0,00%
CIRS EUR/PLN podlegający dekompozycji na transakcję CIRS zabezpieczającą portfel aktywów finansowych w EUR i transakcję IRS zabezpieczającą portfel zobowiązań finansowych w PLN	zmienna % w EUR	0,0	0,00%	0,0	0,00%	215,0	-0,37%	0,0	0,00%
	zmienna % w PLN	0,0	0,00%	0,0	0,00%	212,1	1,79%	0,0	0,00%

Okresy, w których Grupa oczekuje wystąpienia przepływów pieniężnych będących przedmiotem zabezpieczenia w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych a tym samym wywarca przez nie wpływu na wynik finansowy zaprezentowano poniżej. Negatywna wartość wpływów wynika z występowania ujemnych stop procentowych w walutach EUR i CHF.

2018

	Przepływy pieniężne w PLN (w mln zł)			Przepływy pieniężne w EUR (w mln EUR)			Przepływy pieniężne w CHF (w mln CHF)	
	Wpływy (aktywa)	Wypływy (zobowiązania)	Przepływy pieniężne netto	Wpływy (aktywa)	Wypływy (zobowiązania)	Przepływy pieniężne netto	Wpływy (aktywa)	Przepływy pieniężne netto
do 1 roku	935,2	-156,3	778,9	-3,3	0,6	-2,7	-0,6	-0,6
1-3 lat	1 585,2	-264,7	1 320,5	-1,8	0,1	-1,7	-0,6	-0,6
3-8 lat	2 762,5	-270,4	2 492,1	19,9	-6,1	13,8	0,1	0,1
powyżej 8 lat	377,8	-0,6	377,2	4,1	-2,1	2,0	0,0	0,0

2017

	Przepływy pieniężne w PLN (w mln zł)			Przepływy pieniężne w EUR (w mln EUR)			Przepływy pieniężne w CHF (w mln CHF)	
	Wpływy (aktywa)	Wypływy (zobowiązania)	Przepływy pieniężne netto	Wpływy (aktywa)	Wypływy (zobowiązania)	Przepływy pieniężne netto	Wpływy (aktywa)	Przepływy pieniężne netto
do 1 roku	871,0	-186,5	684,5	-3,4	0,6	-2,8	-0,8	-0,8
1-3 lat	1 605,6	-370,7	1 234,9	0,3	-0,4	-0,1	-0,4	-0,4
3-8 lat	2 789,0	-458,1	2 330,9	22,4	-4,8	17,6	0,4	0,4
powyżej 8 lat	172,2	-17,1	155,1	4,0	-3,5	0,5	0,0	0,0

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

18. Inwestycyjne papiery wartościowe / Inwestycje

	2018			2017
	[MSSF 9]			
	brutto	Etap 1		
odpis z tytułu strat oczekiwanych		netto	[MSR 39 dane nieprzekształcone]	
Wyceniane do wartości godziwej przez inne całkowite dochody (FVOCI), w tym:	20 082,0	-4,7	20 077,3	nd
dłużne papiery wartościowe, w tym:	19 998,7	-4,7	19 994,0	nd
obligacje Skarbu Państwa	17 675,0	-4,6	17 670,4	nd
obligacje Skarbu Państwa w EUR	903,1	-0,1	903,0	nd
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	985,6	0,0	985,6	nd
obligacje Rządu Austriackiego	435,0	0,0	435,0	nd
instrumenty kapitałowe, w tym:	83,3	0,0	83,3	nd
Biuro Informacji Kredytowej S.A.	57,7	0,0	57,7	nd
Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A.	11,9	0,0	11,9	nd
pozostałe	13,7	0,0	13,7	nd
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu, w tym:	11 862,3	-2,3	11 860,0	nd
dłużne papiery wartościowe, w tym	11 862,3	-2,3	11 860,0	nd
obligacje Skarbu Państwa	5 938,0	-1,3	5 936,7	nd
obligacje Skarbu Państwa w EUR	3 144,5	-0,8	3 143,7	nd
obligacje Banku Gospodarstwa Krajowego	513,0	-0,1	512,9	nd
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	2 266,8	-0,1	2 266,7	nd
Dostępne do sprzedaży (AFS), w tym:	nd	nd	nd	17 556,9
dłużne papiery wartościowe, w tym	nd	nd	nd	17 551,6
obligacje Skarbu Państwa	nd	nd	nd	16 347,3
obligacje Rządu Austriackiego	nd	nd	nd	415,0
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	nd	nd	nd	789,3
instrumenty kapitałowe	nd	nd	nd	5,3
Utrzymywane do terminu wymagalności (HTM), w tym:	nd	nd	nd	8 350,5
dłużne papiery wartościowe, w tym	nd	nd	nd	8 350,5
obligacje Skarbu Państwa	nd	nd	nd	6 796,3
obligacje Banku Gospodarstwa Krajowego	nd	nd	nd	1 554,2
Razem	31 944,3	-7,0	31 937,3	25 907,4

Wartość prezentowana w pozycji „instrumenty kapitałowe” w kategorii wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody obejmuje inwestycje w akcje i udziały wyemitowane przez podmioty, które są uważane za istotne z punktu widzenia działalności Grupy. Podejście do wyceny do wartości godziwej tych instrumentów zostało opisane w dalszej części sprawozdania w nocie nr 38. *Wartość Godziwa*. Z tytułu posiadanych akcji Grupa otrzymała w 2018 roku przychód w postaci dywidend w wysokości 6,3 mln zł, który został zaprezentowany w rachunku zysków i strat w pozycji *Wynik na sprzedaży papierów wartościowych i przychody z tytułu dywidend*.

W roku 2018 Grupa dokonała sprzedaży z portfela inwestycyjnych papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody udziałów jednej ze spółek i osiągnęła wynik na tej transakcji w wysokości +0,3 mln zł. W roku 2017 Grupa dokonała sprzedaży z portfela inwestycji akcji 1 spółki (Visa Inc.) osiągając wynik na sprzedaży w wysokości +11,9 mln zł.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Zmiana odpisu na oczekiwane straty kredytowe

	Inwestycyjne papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne całkowite dochody	Inwestycyjne papiery wartościowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu	OGÓŁEM
	[MSSF 9]		
	Etap 1		
Odpis na początek okresu	0,0	0,0	0,0
wpływ zmian zasad rachunkowości w związku z wdrożeniem MSSF 9	-	2,1	2,1
Odpis na początek okresu po uwzględnieniu zmian zasad rachunkowości	0,0	2,1	2,1
Zmiany w okresie, w tym:	4,8	0,3	5,1
utworzenia i rozwiązania w okresie	4,8	0,3	5,1
Odpis na koniec okresu	4,8	2,4	7,2

Inwestycyjne papiery wartościowe / Inwestycje według terminów wymagalności

	2018		2017	
	Wyceniane do wartości godziwej przez inne całkowite dochody	Wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	Dostępne do sprzedaży	Utrzymywane do terminu wymagalności
do 1 miesiąca	0,0	0,0	0,0	1 299,7
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	35,9	204,0	763,3	991,0
powyżej 1 roku do 5 lat	11 472,2	7 940,2	12 551,4	5 633,8
powyżej 5 lat	8 569,2	3 715,8	4 242,2	426,0
Razem	20 077,3	11 860,0	17 556,9	8 350,5

19. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań

Wartość rynkowa aktywów stanowiących zabezpieczenie zobowiązań

	2018	2017
Z portfela aktywów wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody		
obligacje skarbowe stanowiące zabezpieczenie na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	559,0	nd
obligacje skarbowe stanowiące zabezpieczenie kredytu otrzymanego przez spółkę zależną z Europejskiego Banku Inwestycyjnego	246,6	nd
obligacje Rządu Austriackiego stanowiące zabezpieczenie rozliczeń dokonywanych z LCH	433,5	nd
Z portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży		
obligacje skarbowe stanowiące zabezpieczenie na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	nd	584,2
obligacje skarbowe stanowiące zabezpieczenie kredytu otrzymanego przez spółkę zależną z Europejskiego Banku Inwestycyjnego	nd	338,8
obligacje Rządu Austriackiego stanowiące zabezpieczenie rozliczeń dokonywanych z LCH	nd	413,5

Blokowanie papierów wartościowych odbywa się z uwzględnieniem warunków wynikających z:

- Ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (Dziennik Ustaw z 10 czerwca 2016, poz. 996),
- Kodeksu Spółek Handlowych, art. 495 (Dz. U. z 2000 r. Nr 94, poz. 1037 z późniejszymi zmianami),
- z zawartych umów.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- z istoty transakcji.

Do aktywów o ograniczonej możliwości dysponowania poza instrumentami prezentowanymi w niniejszej notcie zalicza się także wartość rezerwy obowiązkowej, którą jednostka dominująca Grupy zobowiązana jest utrzymywać na rachunku bieżącym w NBP. Więcej informacji na temat rezerwy obowiązkowej zawarto w notcie nr 13. *Kasa, środki w Banku Centralnym*.

Grupa posiada złożone depozyty zabezpieczające typu call stanowiące zabezpieczenie transakcji na instrumentach pochodnych. Należności z tego tytułu prezentowane są w notcie nr 14. *Kredyty i inne należności udzielone innym bankom* oraz w notcie nr 20. *Kredyty i inne należności udzielone klientom*.

20. Kredyty i inne należności udzielone klientom

	2018	2017
	[MSSF 9]	[MSR 39 dane nieprzekształcone]
Wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	102 907,4	91 108,1
Wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	218,4	0,0
Razem (netto)	103 125,8	91 108,1

Kredyty i inne należności wyceniane wg zamortyzowanego kosztu

	2018			2017		
	[MSSF 9]			[MSR 39 dane nieprzekształcone]		
	brutto	odpis z tyt. strat oczekiwanych	Netto	brutto	odpis z tyt. utraty wartości	netto
Portfel kredytowy, w tym:	104 226,8	-2 270,0	101 956,8	88 483,8	-1 666,8	86 817,0
gospodarstwa domowe	48 631,3	-1 105,6	47 525,7	39 755,4	-695,6	39 059,8
podmioty gospodarcze	52 388,2	-1 164,3	51 223,9	45 879,9	-970,0	44 909,9
sektor instytucji rządowych i samorządowych	3 207,3	-0,1	3 207,2	2 848,5	-1,2	2 847,3
Razem (brutto), w tym:	104 226,8	-2 270,0	101 956,8	88 483,8	-1 666,8	86 817,0
Bankowość korporacyjna	58 863,5	-1 261,5	57 602,0	50 974,8	-1 039,0	49 935,8
kredyty w rachunku bieżącym	10 782,9	-460,1	10 322,8	9 230,7	-310,6	8 920,1
kredyty i pożyczki terminowe	33 243,9	-726,6	32 517,3	28 673,8	-650,6	28 023,2
należności leasingowe	7 165,0	-46,9	7 118,1	5 902,3	-30,9	5 871,4
należności faktoringowe	4 861,9	-27,4	4 834,5	4 619,8	-30,8	4 589,0
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne i komunalne)	2 809,8	-0,5	2 809,3	2 548,2	-16,1	2 532,1
Bankowość detaliczna	45 363,3	-1 008,5	44 354,8	37 509,0	-627,8	36 881,2
kredyty i pożyczki hipoteczne	33 371,7	-224,9	33 146,8	27 539,8	-170,4	27 369,4
kredyty w rachunku bieżącym	1 329,2	-105,8	1 223,4	1 315,0	-75,2	1 239,8
należności leasingowe	979,1	-3,6	975,5	690,7	-2,0	688,7
pozostałe kredyty i pożyczki	9 683,3	-674,2	9 009,1	7 963,5	-380,2	7 583,3
Inne należności, w tym:	950,6	0,0	950,6	4 291,8	-0,7	4 291,1
euroobligacje (obligacje Skarbu Państwa)*	nd	nd	nd	3 564,8	-0,7	3 564,1
złożone depozyty zabezpieczające typu call	733,0	0,0	733,0	540,1	0,0	540,1
należności z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	0,0	0,0	0,0	19,8	0,0	19,8
pozostałe należności	217,6	0,0	217,6	167,1	0,0	167,1
Razem	105 177,4	-2 270,0	102 907,4	92 775,6	-1 667,5	91 108,1

*) Euroobligacje, które do 31.12.2017 r. klasyfikowane były do kategorii „Kredyty i inne należności”, od 1 stycznia 2018 r. prezentowane są w pozycji „Inwestycyjne papiery wartościowe”.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Kredyty i inne należności udzielone klientom według terminów zapadalności

	2018		2017
	wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	wyceniane wg wartości godziwej	wyceniane wg zamortyzowanego kosztu
do 1 miesiąca	15 725,1	0,1	13 679,2
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	4 465,7	11,4	3 904,9
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	13 900,6	39,9	13 130,1
powyżej 1 roku do 5 lat	34 729,2	111,9	32 639,5
powyżej 5 lat	35 003,4	44,5	28 190,8
dla których termin zapadalności upłynął	1 353,4	10,6	1 231,1
Razem	105 177,4	218,4	92 775,6

20.1. Należności z tytułu leasingu finansowego

Przyszłe minimalne płatności leasingowe, które mają być otrzymane przez Grupę z tytułu umów leasingowych przedstawiają się następująco:

	2018	2017
w okresie do 1 roku	2 716,1	2 247,7
w okresie od 1 roku do 5 lat	4 996,7	3 916,9
powyżej 5 lat	431,3	428,4
Wartość bieżąca minimalnych rat leasingowych	8 144,1	6 593,0

Należności brutto z tytułu leasingu finansowego, które mają być otrzymane przez Grupę z tytułu umów leasingowych przedstawiają się następująco:

	2018	2017
w okresie do 1 roku	2 926,4	2 415,6
w okresie od 1 roku do 5 lat	5 275,6	4 139,7
powyżej 5 lat	457,6	448,8
Razem należności brutto	8 659,6	7 004,1

Wartość bieżąca minimalnych rat leasingowych przedstawia się następująco:

	2018	2017
Należności (brutto) z tytułu leasingu finansowego	8 659,6	7 004,1
Niezapadłe odsetki	515,5	411,1
Wartość bieżąca minimalnych rat leasingowych	8 144,1	6 593,0

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

20.2. Jakość portfela kredytowego

2018 [MSSF 9]

	brutto	odpis z tyt. strat oczekiwanych	netto
Bankowość korporacyjna	58 863,5	-1 261,5	57 602,0
aktywa w Etapie 1	51 733,2	-56,0	51 677,2
aktywa w Etapie 2	5 038,9	-62,8	4 976,1
aktywa w Etapie 3	2 091,4	-1 142,7	948,7
w tym aktywa indywidualnie istotne	1 589,0	-808,5	780,5
Bankowość detaliczna	45 363,3	-1 008,5	44 354,8
aktywa w Etapie 1	38 633,0	-58,2	38 574,8
aktywa w Etapie 2	5 916,7	-362,0	5 554,7
aktywa w Etapie 3	813,6	-588,3	225,3
Razem, w tym:	104 226,8	-2 270,0	101 956,8
łącznie aktywa w Etapie 1	90 366,2	-114,2	90 252,0
łącznie aktywa w Etapie 2	10 955,6	-424,8	10 530,8
łącznie aktywa w Etapie 3	2 905,0	-1 731,0	1 174,0

Dodatkowo Grupa identyfikuje aktywa finansowe POCI, których wartość godziwa ustalona na dzień 01.01.2018 r. oraz wartość bilansowa na dzień 31.12.2017 r. wynosi 0. Są to ekspozycje z tytułu wierzytelności z utratą wartości nabytych w związku z przejściem w roku 2017 Bieszczadzkiej SKOK oraz ekspozycje powstałe w wyniku restrukturyzacji skutkującej ponownym ujęciem aktywa w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

2017 [MSR 39 dane nieprzekształcone]

	brutto	odpis z tytułu utraty wartości	netto
Bankowość korporacyjna	50 974,8	-1 039,0	49 935,8
portfel bez rozpoznanej utraty wartości (IBNR ^{*)}	49 178,0	-78,3	49 099,7
portfel z rozpoznaną utratą wartości (impaired), w tym:	1 796,8	-960,7	836,1
wyceniany indywidualnie (ISFA [†])	1 432,7	-725,6	707,1
wyceniany portfelowo (INSFA [‡])	364,1	-235,1	129,0
Bankowość detaliczna	37 509,0	-627,8	36 881,2
portfel bez rozpoznanej utraty wartości (IBNR ^{*)}	36 809,0	-163,8	36 645,2
portfel z rozpoznaną utratą wartości (impaired)	700,0	-464,0	236,0
Razem portfel kredytowy, w tym:	88 483,8	-1 666,8	86 817,0
łącznie portfel bez rozpoznanej utraty wartości (IBNR ^{*)}	85 987,0	-242,1	85 744,9
łącznie portfel z rozpoznaną utratą wartości (impaired)	2 496,8	-1 424,7	1 072,1

^{*)} IBNR – Incurred But Not Reported; [†]ISFA – Individually Significant Financial Assets; [‡]INSFA – Individually Non-Significant Financial Assets

Sprzedaż wierzytelności

W roku 2018 Grupa dokonała następujących transakcji sprzedaży wierzytelności:

- o portfel korporacyjny
 - W dniu 22 lutego 2018 roku Grupa zawarła umowę dotyczącą sprzedaży należności korporacyjnych z portfela z rozpoznaną utratą wartości. W wyniku transakcji portfel należności dotkniętych utratą wartości zmniejszył się o 85,6 mln zł. Pozytywny wpływ transakcji na wynik brutto Grupy wyniósł 1,1 mln zł.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- o portfel detaliczny
 - W dniu 31 sierpnia 2018 roku Grupa zawarła umowę dotyczącą sprzedaży należności detalicznych z portfela z rozpoznaną utratą wartości. W wyniku transakcji portfel należności dotkniętych utratą wartości zmniejszył się o 166,9 mln zł. Pozytywny wpływ transakcji na wynik brutto Grupy wyniósł 25,6 mln zł.

W roku 2017 Grupa dokonała następujących transakcji sprzedaży wierzytelności:

- o portfel korporacyjny
 - W dniu 21 grudnia 2017 roku Grupa zawarła umowę dotyczącą sprzedaży należności korporacyjnych z portfela z rozpoznaną utratą wartości. W wyniku transakcji portfel należności dotkniętych utratą wartości zmniejszył się o 51,3 mln zł. Pozytywny wpływ transakcji na wynik brutto Grupy wyniósł 25,4 mln zł (w całości koszty ryzyka).
 - W dniu 7 czerwca 2017 roku Grupa zawarła umowę dotyczącą sprzedaży należności korporacyjnych z portfela z rozpoznaną utratą wartości. W wyniku transakcji portfel należności dotkniętych utratą wartości zmniejszył się o 78,1 mln zł. Pozytywny wpływ transakcji na wynik brutto Grupy wyniósł 12,1 mln zł (w tym 9,5 mln zł na koszty ryzyka).
 - W dniu 2 lutego 2017 roku Grupa zawarła umowę dotyczącą sprzedaży części należności korporacyjnych z portfela z rozpoznaną utratą wartości. Pozytywny wpływ transakcji na koszty ryzyka Grupy wyniósł 1,2 mln zł.
- o portfel detaliczny
 - W dniu 26 lipca 2017 roku Grupa zawarła umowę dotyczącą sprzedaży należności detalicznych z portfela z rozpoznaną utratą wartości. W wyniku transakcji portfel należności dotkniętych utratą wartości zmniejszył się o 69,8 mln zł. Pozytywny wpływ transakcji na wynik brutto Grupy wyniósł 14,7 mln zł (w tym 11,0 mln zł na koszty ryzyka).

Zabezpieczenia

Zgodnie z polityką kredytową Grupa przyjmuje zabezpieczenia spłaty udzielonych kredytów, ustanowione na rachunkach kredytobiorców oraz zabezpieczenia na majątku kredytobiorców. Więcej informacji na temat zabezpieczeń zaprezentowano w rozdziale *Zarządzanie ryzykiem oraz kapitałem* w punkcie nr II. *Ryzyko kredytowe*.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Zmiana odpisu na oczekiwane straty kredytowe / odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości

	2018				2017
	[MSSF 9]				[MSR 39 dane nieprzekształcone]
	Etap 1	Etap 2	Etap 3	Razem	
Odpis na początek okresu	242,2	0,0	1 424,6	1 666,8	1 467,0
wpływ zmian zasad rachunkowości w związku z wdrożeniem MSSF 9	-119,7	350,0	147,8	378,1	-
Odpis na początek okresu po uwzględnieniu zmian zasad rachunkowości	122,5	350,0	1 572,4	2 044,9	1 467,0
Zmiany w okresie, w tym:	-8,3	74,8	158,6	225,1	199,8
odpisy na kredyty udzielone w okresie	68,2	0,0	0,0	68,2	nd
transfer do Etapu 1	5,3	-63,8	-8,6	-67,1	nd
transfer do Etapu 2	-27,7	245,6	-31,1	186,8	nd
transfer do Etapu 3	-6,7	-51,6	511,9	453,6	nd
zmiana oszacowania odpisu z tytułu strat oczekiwanych	-47,7	-56,8	-53,5	-158,0	nd
wyłączenie z bilansu (umorzenia, sprzedaż)	0,0	0,0	-294,6	-294,6	nd
naliczenia i spisania odsetek efektywnych	0,0	0,0	13,3	13,3	nd
utworzenia i rozwiązania w okresie	nd	nd	Nd	nd	401,1
umorzenia i zmniejszenia z tytułu sprzedaży wierzytelności	nd	nd	Nd	nd	-201,3
pozostałe	0,3	1,4	21,2	22,9	0,0
Odpis na koniec okresu	114,2	424,8	1 731,0	2 270,0	1 666,8

Zmiana stanu odpisu na oczekiwane straty kredytowe / aktualizującego z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek w podziale na segmenty klientów

2018 [MSSF 9]

	Bankowość korporacyjna				Bankowość detaliczna				OGÓŁEM
	Etap 1	Etap 2	Etap 3	Razem	Etap 1	Etap 2	Etap 3	Razem	
Odpis na początek okresu	78,4	-	960,6	1 039,0	163,8	-	464,0	627,8	1 666,8
wpływ zmian zasad rachunkowości w związku z wdrożeniem MSSF 9	-14,5	61,0	71,5	118,0	-105,2	289,0	76,3	260,1	378,1
Odpis na początek okresu po uwzględnieniu zmian zasad rachunkowości	63,9	61,0	1 032,1	1 157,0	58,6	289,0	540,3	887,9	2 044,9
Zmiany w okresie, w tym:	-7,9	1,8	110,6	104,5	-0,4	73,0	48,0	120,6	225,1
odpisy na kredyty udzielone w okresie	30,0	0,0	0,0	30,0	38,2	0,0	0,0	38,2	68,2
transfer do Etapu 1	1,8	-15,3	-1,0	-14,5	3,5	-48,5	-7,6	-52,6	-67,1
transfer do Etapu 2	-9,7	42,8	-0,3	32,8	-18,0	202,8	-30,8	154,0	186,8
transfer do Etapu 3	-4,1	-7,0	260,0	248,9	-2,6	-44,6	251,9	204,7	453,6
zmiana oszacowania odpisu z tytułu strat oczekiwanych	-26,2	-18,9	-35,6	-80,7	-21,5	-37,9	-17,9	-77,3	-158,0
wyłączenie z bilansu (umorzenia, sprzedaż)	0,0	0,0	-140,2	-140,2	0,0	0,0	-154,4	-154,4	-294,6
naliczenia i spisania odsetek efektywnych	0,0	0,0	18,7	18,7	0,0	0,0	-5,4	-5,4	13,3
pozostałe	0,3	0,2	9,0	9,5	0,0	1,2	12,2	13,4	22,9
Odpis na koniec okresu	56,0	62,8	1 142,7	1 261,5	58,2	362,0	588,3	1 008,5	2 270,0

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

2017 [MSR 39 dane nieprzekształcone]

	Bankowość korporacyjna			Bankowość detaliczna			OGÓŁEM
	kredyty i pożyczki	obligacje	RAZEM	kredyty i pożyczki hipoteczne	kredyty i pożyczki pozostałe	RAZEM	
Stan na początek okresu	922,7	17,1	939,8	195,0	332,2	527,2	1 467,0
Zmiany w okresie, w tym:	100,2	-1,0	99,2	-11,5	112,1	100,6	199,8
utworzenia i rozwiązania w okresie	242,7	-1,0	241,7	-3,0	162,4	159,4	401,1
umorzenia i zmniejszenia z tytułu sprzedaży wierzytelności	-136,7	0,0	-136,7	-5,7	-58,9	-64,6	-201,3
pozostałe	-5,8	0,0	-5,8	-2,8	8,6	5,8	0,0
Stan na koniec okresu	1 022,9	16,1	1 039,0	183,5	444,3	627,8	1 666,8

Uzgodnienie wartości bilansowej brutto

Zmiany wartości bilansowej brutto portfela kredytowego wpływają na poziom odpisów na oczekiwane straty kredytowe przede wszystkim poprzez uruchomienia kredytów w okresie, transfery między etapami oraz spłaty dokonane przez kredytobiorców. Poniższa tabela przedstawia uzgodnienie zmian wartości bilansowej brutto w podziale na etapy.

	2018			
	[MSSF 9]			
	Etap 1	Etap 2	Etap 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	85 987,0	-	2 496,8	88 483,8
wpływ zmian zasad rachunkowości w związku z wdrożeniem MSSF 9	-9 751,0	9 432,2	148,4	-170,4
Wartość bilansowa brutto na początek okresu po uwzględnieniu zmian zasad rachunkowości	76 236,0	9 432,2	2 645,2	88 313,4
Zmiany w okresie, w tym:	14 130,2	1 523,4	259,8	15 913,4
kredyty udzielone w okresie	31 902,3	0,0	0,0	31 902,3
spłaty (całkowite i częściowe) oraz uruchomienia nowych transz	-12 132,1	-2 378,8	-653,0	-15 163,9
transfer do Etapu 1	2 564,9	-2 553,2	-11,7	0,0
transfer do Etapu 2	-7 049,5	7 097,2	-47,7	0,0
transfer do Etapu 3	-643,2	-415,2	1 058,4	0,0
wyłączenie z bilansu (umorzenia, sprzedaż)	0,0	0,0	-294,5	-294,5
pozostałe	-512,2	-226,6	208,3	-530,5
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	90 366,2	10 955,6	2 905,0	104 226,8

Wśród kredytów udzielonych w trakcie roku najbardziej istotną pozycję stanowią kredyty hipoteczne dla osób fizycznych (6 815,7 mln zł), ponadto pożyczki pieniężne dla osób fizycznych (2 646,3 mln zł). Znacząca część to także kredyty krótkoterminowe: odnawialne (1 380,7 mln zł), obrotowe (3 422,5 mln zł) oraz kredyty w rachunku bieżącym (1 502,7 mln zł). Dodatkowo w portfelu kredytów udzielonych w trakcie roku są też należności leasingowe (3 917,7 mln zł) oraz faktoringowe (3 191,5 mln zł).

Dodatkowo, w trakcie 2018 roku do wartości bilansowej brutto kredytów i innych należności udzielonych klientom naliczone zostały odsetki karne w wysokości 141,2 mln zł, które zostały w całości spisane.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

21. Inwestycje w jednostki stowarzyszone

W 2017 roku ING Bank Śląski S.A. nabył 20% udziałów w kapitale zakładowym spółki Twisto Polska sp. z o.o. Przedmiotem działalności spółki są usługi w zakresie technologii informatycznych i komputerowych. Grupa współpracuje z Twisto Polska sp. z o.o. w Polsce nad rozwijaniem usługi Twisto Now, tj. metody płatności w internecie „kup teraz zapłać później”. Grupa ujmuje udziały jako inwestycję w jednostkę stowarzyszoną i wycenia metodą praw własności zgodnie z MSR 28.

Wybrane dane dotyczące jednostki stowarzyszonej:

	2018
Udział w kapitałach jednostki	20%
Aktywa, w tym:	5,0
krótkoterminowe	4,9
długoterminowe	0,1
Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania, w tym:	0,1
krótkoterminowe	0,1
Aktywa netto	4,9
Zysk (strata)	-1,5

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

22. Rzeczowe aktywa trwałe

	2018	2017
Nieruchomości i inwestycje w obcych środkach trwałych	334,0	344,8
Sprzęt informatyczny	104,0	70,7
Pozostałe rzeczowe aktywa trwałe	86,0	120,5
Środki trwałe w budowie	32,1	13,0
Razem	556,1	549,0

2018

	Nieruchomości i inwestycje w obcych środkach trwałych	Sprzęt informatyczny	Pozostałe rzeczowe aktywa trwałe	Środki trwałe w budowie	RAZEM
Wartość brutto na początek okresu	712,3	247,5	419,4	13,0	1 392,2
Zwiększenia, w tym:	30,2	73,9	24,4	131,5	260,0
zakup	0,1	0,4	0,2	131,5	132,2
przyjęcie z inwestycji	20,5	71,7	20,2	-	112,4
przekwalifikowanie z aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	9,6	-	1,4	-	11,0
przekwalifikowanie do innej grupy w ramach rzeczowych aktywów trwałych	-	1,8	2,6	-	4,4
Zmniejszenia, w tym:	-37,8	-58,4	-58,4	-112,4	-267,0
sprzedaż i likwidacja	-12,8	-55,8	-50,2	-	-118,8
przyjęcie z inwestycji	-	-	-	-112,4	-112,4
przekwalifikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-25,0	-	-4,9	-	-29,9
przekwalifikowanie do innej grupy w ramach rzeczowych aktywów trwałych	-	-2,6	-	-	-2,6
utrata wartości	-	-	-3,5	-	-3,5
inne	-	-	0,2	-	0,2
Zmiana wartości godziwej, w tym:	7,7	0,0	0,0	0,0	7,7
uwzględniona w rachunku zysków i strat*	7,7	-	-	-	7,7
Wartość brutto na koniec okresu	712,4	263,0	385,4	32,1	1 392,9
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	-367,5	-176,8	-298,9	0,0	-843,2
Zmiany w okresie, w tym:	-10,9	17,8	-0,5	0,0	6,4
odpisy amortyzacyjne	-29,5	-38,2	-49,4	-	-117,1
sprzedaż i likwidacja	12,5	55,3	48,2	-	116,0
przekwalifikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	11,4	-	2,7	-	14,1
przekwalifikowanie z aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-5,3	-	-1,3	-	-6,6
przekwalifikowanie do innej grupy w ramach rzeczowych aktywów trwałych	-	0,7	-0,7	-	0,0
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	-378,4	-159,0	-299,4	0,0	-836,8
Wartość netto na koniec okresu	334,0	104,0	86,0	32,1	556,1

*) w linii koszty działania, w pozycji szczegółowej koszty utrzymania i wynajmu budynków

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

2017

	Nieruchomości i inwestycje w obcych środkach trwałych	Sprzęt informatyczny	Pozostałe rzeczowe aktywa trwałe	Środki trwałe w budowie	RAZEM
Wartość brutto na początek okresu	694,8	257,3	417,2	12,2	1 381,5
Zwiększenia, w tym:	45,1	37,3	24,3	82,1	188,8
zakup	0,3	0,7	0,2	82,1	83,3
przyjęcie z inwestycji	23,3	36,6	21,3	-	81,2
przekwalifikowanie z aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	21,5	-	2,8	-	24,3
Zmniejszenia, w tym:	-22,0	-47,1	-22,1	-81,3	-172,5
sprzedaż i likwidacja	-18,4	-47,0	-12,9	-	-78,3
przyjęcie z inwestycji	-	-	-	-81,2	-81,2
przekwalifikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-3,6	-	-	-	-3,6
inne	-	-0,1	-9,2	-0,1	-9,4
Zmiana wartości godziwej, w tym:	-5,6	0,0	0,0	0,0	-5,6
uwzględniona w rachunku zysków i strat*	-5,6	-	-	-	-5,6
Wartość brutto na koniec okresu	712,3	247,5	419,4	13,0	1 392,2
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	-350,6	-186,7	-266,2	0,0	-803,5
Zmiany w okresie, w tym:	-16,9	9,9	-32,7	0,0	-39,7
odpisy amortyzacyjne	-29,3	-36,6	-43,2	-	-109,1
sprzedaż i likwidacja	18,1	46,5	12,1	-	76,7
przekwalifikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	2,6	-	0,1	-	2,7
przekwalifikowanie z aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-8,3	-	-1,7	-	-10,0
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	-367,5	-176,8	-298,9	0,0	-843,2
Wartość netto na koniec okresu	344,8	70,7	120,5	13,0	549,0

*) w linii koszty działania, w pozycji szczegółowej koszty utrzymania i wynajmu budynków

Nie występują ograniczenia prawne dotyczące rzeczowych aktywów trwałych.

Zobowiązania umowne do nabycia rzeczowego majątku trwałego

W roku 2018 Grupa zawarła umowy z kontrahentami skutkujące w przyszłości przyrostem wartości rzeczowych aktywów trwałych na łączną kwotę 13,9 mln zł. Z uwagi na ramowy charakter części umów kwota ta nie jest docelowa - jej wysokość będzie wynikała z kosztorysów skalkulowanych w trakcie realizacji. Umowy dotyczą nieruchomości (budynków i budowli), inwestycji w obcych środkach trwałych, środków trwałych w budowie oraz pozostałych środków trwałych.

Na koniec roku 2017 Grupa posiadała umowy (częściowo o charakterze ramowym) dotyczące nieruchomości (budynków i budowli), inwestycji w obcych środkach trwałych, środków trwałych w budowie oraz pozostałych środków trwałych na łączną kwotę 3,5 mln zł.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

23. Wartości niematerialne

	2018	2017
Wartość firmy	223,3	223,3
Oprogramowanie	194,6	177,9
Nakłady na wartości niematerialne	20,1	28,1
Inne wartości niematerialne	1,2	1,7
Razem	439,2	431,0

2018

	Wartość firmy	Oprogramowanie	Nakłady na wartości niematerialne	Inne wartości niematerialne	RAZEM
Wartość brutto na początek okresu	224,1	1 007,5	28,1	13,8	1 273,5
Zwiększenia, w tym:	0,0	99,2	90,3	1,1	190,6
zakup	-	8,1	90,3	-	98,4
przyjęcie z inwestycji	-	91,1	-	1,1	92,2
Zmniejszenia, w tym:	0,0	0,0	-98,3	0,0	-98,3
przyjęcie z inwestycji	-	-	-92,2	-	-92,2
rozliczenie płatności z tytułu projektów	-	-	-3,6	-	-3,6
rozliczenie wydatków na budowę oprogramowania	-	-	-2,5	-	-2,5
Wartość brutto na koniec okresu	224,1	1 106,7	20,1	14,9	1 365,8
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	-0,8	-829,6	0,0	-12,1	-842,5
Zmiany w okresie, w tym:	0,0	-82,5	0,0	-1,6	-84,1
odpisy amortyzacyjne	-	-74,8	-	-1,6	-76,4
odpis z tytułu utraty wartości	-	-7,7	-	-	-7,7
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	-0,8	-912,1	0,0	-13,7	-926,6
Wartość netto na koniec okresu	223,3	194,6	20,1	1,2	439,2

2017

	Wartość firmy	Oprogramowanie	Nakłady na wartości niematerialne	Inne wartości niematerialne	RAZEM
Wartość brutto na początek okresu	224,1	932,5	27,1	11,8	1 195,5
Zwiększenia, w tym:	0,0	75,9	81,3	2,0	159,2
zakup	-	4,4	81,3	-	85,7
przyjęcie z inwestycji	-	71,5	-	2,0	73,5
Zmniejszenia, w tym:	0,0	-0,9	-80,3	0,0	-81,2
przyjęcie z inwestycji	-	-	-73,5	-	-73,5
inne	-	-0,9	-6,8	-	-7,7
Wartość brutto na koniec okresu	224,1	1 007,5	28,1	13,8	1 273,5
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	-0,8	-758,2	0,0	-10,3	-769,3
Zmiany w okresie, w tym:	0,0	-71,4	0,0	-1,8	-73,2
odpisy amortyzacyjne	-	-71,4	-	-1,8	-73,2
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	-0,8	-829,6	0,0	-12,1	-842,5
Wartość netto na koniec okresu	223,3	177,9	28,1	1,7	431,0

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Zobowiązania umowne do nabycia wartości niematerialnych

W roku 2018 Grupa zawarła umowy z kontrahentami na nabycie w przyszłości wartości niematerialnych na łączną kwotę 14,9 mln zł, przy czym z uwagi na ramowy charakter części umów kwota ta nie jest docelowa. Umowy te, podobnie jak w roku ubiegłym, dotyczą zakupu licencji oraz wdrożenia oprogramowania komputerowego.

Na koniec roku 2017 Grupa posiadała umowy (częściowo o charakterze ramowym) zakupu licencji oraz wdrożenia oprogramowania na łączną kwotę 14,7 mln zł.

Test na utratę wartości ośrodków wypracowujących środki pieniężne, które posiadają wartość firmy

W odniesieniu do wartości firmy test na utratę wartości jest przeprowadzany przynajmniej raz w roku bez względu na stwierdzenie jakichkolwiek przesłanek wskazujących na to, że możliwość utraty wartości mogła nastąpić.

W jednostce dominującej Grupy testem na utratę wartości objęto wartość firmy uzyskaną w wyniku wniesionego aportem oddziału ING Bank NV. Ustalono najmniejsze możliwe do zidentyfikowania ośrodki wypracowujące środki pieniężne, do których przypisano wartość firmy w łącznej kwocie 223,3 mln zł. Nie stwierdzono żadnych innych dodatkowych składników wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania, które mogłyby zostać przyporządkowane do zidentyfikowanych ośrodków generujących środki pieniężne.

Dane wejściowe dla potrzeb testu obejmują wysokość kapitału ekonomicznego, aktywów ważonych ryzykiem oraz zysku przed opodatkowaniem w podziale na segmenty. Test wykonywany jest na podstawie modelu kalkulującego i porównującego wartość bieżącą wolnych przepływów pieniężnych ośrodka z wielkością szacowanej wartości księgowej kapitałów ośrodka. Wolne przepływy pieniężne ośrodka zdefiniowane są jako zyski netto pomniejszone o kapitał wymagany do utrzymania współczynnika wypłacalności na wymaganym poziomie. Do dyskontowania przepływów używa się stopy dyskonta w wysokości 8,23% reprezentującej średni ważony koszt kapitału. Do pozostałych założeń należą: prognozy stawki podatku dochodowego (26,37%), nominalna stopa wzrostu po okresie prognozy (3%) oraz prognozowana stawka 3M WIBOR (1,73%).

Ustalenie wartości odzyskiwalnej przeprowadzono w oparciu o oszacowanie wartości użytkowej składnika aktywów przy uwzględnieniu szacunkowej prognozy oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych generowanych w trakcie kontynuowania użytkowania. Prognozy dotyczące przepływów pieniężnych opierają się na racjonalnych założeniach odzwierciedlających jak najwłaściwszą ocenę kierownictwa odnośnie całokształtu warunków, które wystąpią podczas pozostającego okresu użytkowania aktywów. Prognozy dotyczące przepływów oparte są na przyjętym w jednostce dominującej Grupy średnioterminowym planie finansowym oraz strategii działania obejmującym maksymalnie okres najbliższych 3 lat. Dane dotyczące kolejnych dwóch lat są wynikiem ekstrapolacji. Ekstrapolacja zakłada, że ośrodek wypracowujący przepływy pieniężne utrzyma wskaźnik *zysk brutto / aktywa ważne ryzykiem* na poziomie z ostatniego roku prognozy Grupy podnosząc swoje zyski o uprzednio wskazaną stopę wzrostu. Zasadność przyjętych założeń jest okresowo weryfikowana - a rozbieżności pomiędzy szacowanymi w oparciu o przyszłe przepływy a rzeczywistymi przepływami analizowane.

Bieżąca wartość netto przepływów pieniężnych na dzień 31.12.2018 r. wynosiła 6 552,9 mln zł. Przeprowadzony test wykazał nadwyżkę bieżącej wartości przepływów pieniężnych nad wartością księgową netto ośrodka wypracowującego przepływy pieniężne w wysokości 4 613,4 mln zł i w związku z tym nie stwierdzono dla tego ośrodka utraty wartości.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Poniższa tabela prezentuje wrażliwość testu na utratę wartości ośrodków wypracowujących środki pieniężne na stopę dyskontową.

	31.12.2018	Zmiana stopy dyskontowej	
		- 1 p.p.	+ 1 p.p.
Nadwyżka wartość netto przepływów pieniężnych nad wartością księgową netto (w mln zł)	4 613,4	6 295,3	3 474,8

24. Aktywa przeznaczone do sprzedaży

	2018	2017
Wartość na początek okresu	11,1	31,8
Zwiększenia, w tym:	14,0	0,9
przekwalifikowanie z rzeczowych aktywów trwałych	14,0	0,9
Zmniejszenia, w tym:	-14,2	-21,1
sprzedaż	-9,8	-6,8
przekwalifikowanie do rzeczowych aktywów trwałych	-4,4	-14,3
Zmiana wartości godziwej, w tym:	0,0	-0,5
uwzględniona w rachunku zysków i strat*	0,0	-0,5
Wartość na koniec okresu	10,9	11,1

*) w linii koszty działania, w pozycji szczegółowej koszty utrzymania i wynajmu budynków

Na kwotę *Aktywów przeznaczonych do sprzedaży* według stanu na 31.12.2018 r. składa się wartość 4 nieruchomości, które zostały przekwalifikowane z rzeczowych aktywów trwałych. Nieruchomości są dostępne do natychmiastowej sprzedaży w ich bieżącym stanie. Grupa zamierza zbyć ww. nieruchomości korzystając z usług wyspecjalizowanych firm, zajmujących się poszukiwaniem nabywców przy wykorzystaniu różnorodnych dostępnych środków (ogłoszenia, dedykowany mailing, kontakt z innymi biurami pośrednictwa, itp.). Zbycie nieruchomości ma nastąpić w ciągu 12 miesięcy od dnia przekwalifikowania.

25. Podatek odroczony**Zmiany różnic przejściowych w ciągu roku**

2018

	saldo na początek okresu	wpływ zmian zasad rachunkowości w związku z wdrożeniem MSSF 9	saldo na początek okresu po uwzględnieniu zmian zasad rachunkowości	zmiany odnoszone na wynik finansowy	zmiany odnoszone na kapitał	saldo na koniec okresu
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego						
odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości należności kredytowych	-128,1	-54,8	-182,9	-83,6	-	-266,5
aktualizacja wyceny	-123,2	-5,7	-128,9	-11,8	-5,5	-146,2
pozostałe rezerwy	-72,3	-	-72,3	-12,8	-	-85,1
świadczenia pracownicze	-43,1	-	-43,1	1,7	-	-41,4
korekta z tytułu efektywnej stopy procentowej	-14,3	-	-14,3	-0,3	-	-14,6
leasing operacyjny wycena	-105,0	-	-105,0	-39,3	-	-144,3
leasing finansowy wycena	9,6	-	9,6	-12,2	-	-2,6
straty podatkowe	-0,1	-	-0,1	-1,1	-	-1,2
inne	-27,1	-	-27,1	3,5	-	-23,6
Razem	-503,6	-60,5	-564,1	-155,9	-5,5	-725,5

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Rezerwa z tytułu podatku odroczonego						
aktualizacja wyceny	220,0	2,4	222,4	0,5	8,3	231,2
odsetki naliczone	6,9	-	6,9	73,8		80,7
rozliczenie różnicy między amortyzacją podatkową a bilansową	15,8	-	15,8	-3,0	-	12,8
rozliczenie międzyokresowe dotyczące amortyzacji z tytułu zastosowanej ulgi inwestycyjnej	3,8	-	3,8	-1,2	-	2,6
Razem	246,5	2,4	248,9	70,1	8,3	327,3
Podatek odroczonego – stan bilansowy, w tym:	-257,1	-58,1	-315,2	-85,8	2,8	-398,2
aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego						-398,2

2017

	saldo na początek okresu	zmiany odnoszone na wynik finansowy	zmiany odnoszone na kapitał	saldo na koniec okresu
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego				
odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości należności kredytowych	-116,8	-11,3	-	-128,1
aktualizacja wyceny	-124,0	-0,3	1,1	-123,2
pozostałe rezerwy	-40,6	-31,7	-	-72,3
świadczenia pracownicze	-42,3	-0,8	-	-43,1
korekta z tytułu efektywnej stopy procentowej	-15,4	1,1	-	-14,3
leasing operacyjny wycena	-61,2	-43,8	-	-105,0
leasing finansowy wycena	-12,1	21,7	-	9,6
straty podatkowe	-0,1	-	-	-0,1
odsetki naliczone	-19,0	19,0	-	0,0
inne	-28,8	1,7	-	-27,1
Razem	-460,3	-44,4	1,1	-503,6
Rezerwy z tytułu podatku odroczonego				
aktualizacja wyceny	202,4	0,7	16,9	220,0
odsetki naliczone	6,9	-	-	6,9
rozliczenie różnicy między amortyzacją podatkową a bilansową	9,6	6,2	-	15,8
rozliczenie międzyokresowe dotyczące amortyzacji z tytułu zastosowanej ulgi inwestycyjnej	4,2	-0,4	-	3,8
Razem	223,1	6,5	16,9	246,5
Podatek odroczonego – stan bilansowy, w tym:	-237,2	-37,9	18,0	-257,1
aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego				-257,1

Podatek odroczonego ujęty bezpośrednio w kapitałach

	31.12.2018	01.01.2018	31.12.2017
	[MSSF 9]		[MSR 39 dane nieprzekształcone]
zmiany wartości godziwej aktywów finansowych wycenianych przez inne całkowite dochody - instrumenty dłużne	64,6	69,1	nd
zmiany wartości godziwej aktywów finansowych wycenianych przez inne całkowite dochody - instrumenty kapitałowe	11,2	11,8	nd
aktualizacja wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	nd	nd	78,6
rzeczowe aktywa trwałe	1,7	2,6	2,6
zabezpieczenie przepływów pieniężnych	75,7	66,6	66,6
zyski/straty aktuarialne	-0,7	-0,4	-0,4
Razem	152,5	149,7	147,4

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

26. Inne aktywa

	2018	2017
Rozliczenia międzyokresowe, w tym:	125,9	105,2
przychody do otrzymania	41,6	27,1
rozliczenia z tytułu prowizji	45,0	39,7
koszty działania opłacone z góry	36,7	29,0
koszty do rozliczenia	2,0	0,7
pozostałe	0,6	8,7
Pozostałe aktywa, w tym:	360,1	312,0
rozliczenia międzybankowe	19,3	16,7
rozrachunki z odbiorcami	17,8	9,9
rozliczenia publiczno-prawne	304,0	243,6
pozostałe	19,0	41,8
Razem	486,0	417,2
w tym aktywa finansowe	360,1	312,0

27. Zobowiązania wobec innych banków

	2018	2017
Rachunki bieżące	324,0	257,7
Depozyty międzybankowe	876,1	102,3
Kredyty otrzymane*	3 388,2	3 064,9
Przyjęte depozyty zabezpieczające typu call	592,1	665,7
Pozostałe zobowiązania	15,4	18,4
Razem	5 195,8	4 109,0

*) Pozycja "Kredyty otrzymane" obejmuje finansowanie długoterminowych kontraktów leasingowych w EUR (tzw. "matched funding") otrzymane przez spółkę zależną ING Lease Sp. z o.o. od ING Banku NV oraz innych banków nie powiązanych z Grupą.

Zobowiązania wobec innych banków według terminów zapadalności

	2018	2017
do 1 miesiąca	1 974,5	1 276,7
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	271,2	224,5
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	641,0	551,2
powyżej 1 roku do 5 lat	2 211,3	1 898,3
powyżej 5 lat	97,8	158,3
Razem	5 195,8	4 109,0

28. Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

	2018	2017
Wycena instrumentów pochodnych*	578,1	979,2
Pozostałe zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym:	886,2	735,1
zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji papierów wartościowych	886,2	735,1
Razem	1 464,3	1 714,3

*) Szczegółowe ujawnienia na temat wartości nominalnych instrumentów pochodnych oraz ich wyceny w podziale na poszczególne typy instrumentów pochodnych zostały zaprezentowane w notce nr 16. *Wycena instrumentów pochodnych.*

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat według terminów zapadalności

	2018	2017
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	22,7	0,0
powyżej 1 roku do 5 lat	33,7	619,9
powyżej 5 lat	829,8	115,2
Razem	886,2	735,1

29. Zobowiązania wobec klientów

	2018	2017
Depozyty, w tym:	115 908,0	102 849,1
gospodarstwa domowe	78 255,5	67 918,6
podmioty gospodarcze	35 735,0	33 156,6
sektor instytucji rządowych i samorządowych	1 917,5	1 773,9
Razem (brutto), w tym:	115 908,0	102 849,1
Bankowość korporacyjna	37 589,9	34 799,5
depozyty bieżące	25 478,6	23 605,0
depozyty oszczędnościowe	9 969,3	8 553,8
depozyty terminowe	2 142,0	2 640,7
Bankowość detaliczna	78 318,1	68 049,6
depozyty bieżące	18 051,2	14 792,0
depozyty oszczędnościowe	57 948,1	49 935,0
depozyty terminowe	2 318,8	3 322,6
Pozostałe zobowiązania, w tym:	1 774,5	1 654,2
zobowiązania z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	329,5	274,0
pozostałe zobowiązania	1 445,0	1 380,2
Razem	117 682,5	104 503,3

Zobowiązania wobec klientów według terminów zapadalności

	2018	2017
do 1 miesiąca	114 746,7	100 747,9
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	1 077,0	1 955,3
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	1 590,5	1 578,8
powyżej 1 roku do 5 lat	94,0	85,1
powyżej 5 lat	174,3	136,2
Razem	117 682,5	104 503,3

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

30. Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych

	2018	2017
Zobowiązania z tytułu emisji, w tym:	300,3	300,3
obligacje wyemitowane przez ING Bank Śląski S.A.	300,3	300,3
Razem	300,3	300,3

Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych według terminów zapadalności

	2018	2017
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	300,3	0,0
powyżej 1 roku do 5 lat	0,0	300,3
Razem	300,3	300,3

Grupa posiada zobowiązania z tytułu emisji obligacji wyemitowanych w ramach Programu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych ING Banku Śląskiego S.A. („Program”). Celem ustanowienia Programu było pozyskanie długoterminowego finansowania Grupy z przeznaczeniem na dalszy wzrost aktywów długoterminowych oraz zdywersyfikowanie źródeł finansowania. Program został ustanowiony w roku 2012. Dotychczas przeprowadzono dwie emisje obligacji w ramach programu. Wykup obligacji pierwszej emisji nastąpił w grudniu 2017 roku.

Druga emisja miała miejsce 19 grudnia 2014 roku (obligacje serii INGBS191219). Podobnie jak w przypadku pierwszej emisji obligacje wyemitowano jako obligacje na okaziciela, denominowane w PLN, z pięcioletnim okresem zapadalności i zaoferowano je w trybie emisji niepublicznej. Łączna wartość nominalna obligacji drugiej serii wynosiła 300,0 mln zł. Wykup obligacji zostanie dokonany przez zapłatę kwoty pieniężnej równej wartości nominalnej obligacji. Datą wykupu obligacji będzie 19 grudnia 2019 roku. Oprocentowanie obligacji jest zmienne, płatne w okresach półrocznych i oparte o sześciomiesięczny WIBOR, powiększony o marżę w wysokości 0,75 procent w skali roku. 19 grudnia 2018 r. rozpoczął się kolejny, dziewiąty okres odsetkowy, aktualne oprocentowanie obligacji wynosi 2,54% w stosunku rocznym.

31. Zobowiązania podporządkowane

ING Bank Śląski zawarł dwie umowy pożyczek podporządkowanych z ING Bank N.V. z siedzibą w Amsterdamie:

- Umowa zawarta w dniu 23 lutego 2016 roku na kwotę 150,0 mln EUR. Decyzją Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 19 kwietnia 2016 roku Bank uzyskał zgodę na zaliczenie kwoty pożyczki do kapitału Tier 2.
- Umowa zawarta w dniu 30 października 2018 roku na kwotę 100,0 mln EUR. Po podpisaniu umowy pożyczki Bank wystąpił do KNF z wnioskiem o zgodę na zaliczenie kwoty pożyczki do kapitału Tier 2. Uzyskanie zgody nastąpiło 30 stycznia 2019 roku.

Obie pożyczki zostały udzielone na okres 10 lat. Bank ma prawo do wcześniejszej spłaty każdej z nich po upływie 5 lat, pod warunkiem uzyskania stosownej zgody Komisji Nadzoru Finansowego. Odsetki obu pożyczek są płatne kwartalnie według stawki EURIBOR 3M powiększonej o marżę (1,22% dla pożyczki z roku 2018 i 2,25% dla pożyczki z roku 2016). Warunki finansowe pożyczek nie odbiegają od warunków rynkowych. ING Bank N.V. jest podmiotem dominującym, posiadającym 75% akcji i głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku.

Na koniec 2018 roku wartość bilansowa pożyczek podporządkowanych wynosiła łącznie 1 076,9 mln zł (626,9 mln zł na koniec 2017 roku).

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

32. Rezerwy

	2018	2017
	[MSSF 9]	[MSR 39 dane nieprzekształcone]
Rezerwa na zobowiązania pozabilansowe	78,5	45,9
Rezerwa na odprawy emerytalne	41,4	39,0
Rezerwa na sprawy sporne	32,5	7,0
Razem	152,4	91,9

2018

	Rezerwa na zobowiązania pozabilansowe				Rezerwa na odprawy emerytalne	Rezerwa na sprawy sporne	RAZEM
	Etap 1	Etap 2	Etap 3	Razem			
Saldo na początek okresu	20,5	-	25,4	45,9	39,0	7,0	91,9
wpływ zmian zasad rachunkowości w związku z wdrożeniem MSSF 9	5,8	12,1	-0,2	17,7	-	-	17,7
Stan na początek okresu po uwzględnieniu zmian zasad rachunkowości	26,3	12,1	25,2	63,6	39,0	7,0	109,6
utworzenia i rozwiązania w okresie	0,2	5,8	8,8	14,8	1,2	11,7	27,7
wykorzystanie	-	-	-	0,0	-	-0,1	-0,1
przeniesienie do zysków i strat aktuarialnych	-	-	-	0,0	1,2	-	1,2
rozliczenie zwrotu kary z UOKiK	-	-	-	0,0	-	14,1	14,1
inne	0,1	-0,1	0,1	0,1	-	-0,2	-0,1
Saldo na koniec okresu	26,6	17,8	34,1	78,5	41,4	32,5	152,4

Przewidywany okres rozliczenia rezerwy:

do 1 roku	0,0	4,0	11,8	15,8
powyżej 1 roku	78,5	37,4	20,7	136,6

2017

	Rezerwa na zobowiązania pozabilansowe	Rezerwa na odprawy emerytalne	Rezerwa na sprawy sporne	RAZEM
Saldo na początek okresu	26,8	29,3	4,2	60,3
utworzenia i rozwiązania w okresie	19,6	1,9	3,4	24,9
wykorzystanie	0,0	0,1	-0,6	-0,5
przeniesienie do zysków i strat aktuarialnych	0,0	7,7	0,0	7,7
zmiany z tytułu różnic kursowych	-0,5	0,0	0,0	-0,5
Saldo na koniec okresu	45,9	39,0	7,0	91,9

Przewidywany okres rozliczenia rezerwy:

do 1 roku	0,0	4,1	1,4	5,5
powyżej 1 roku	45,9	34,9	5,6	86,4

Rezerwa na sprawy sporne

Wartość postępowań dotyczących zobowiązań lub wierzytelności toczących się w 2018 roku nie przekroczyła 10% kapitałów własnych Grupy. W ocenie Grupy żadne z pojedynczych postępowań toczących się w roku 2018 przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej, jak również wszystkie postępowania łącznie nie stwarzają zagrożenia dla płynności finansowej Grupy.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Postępowania prowadzone przed Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK)• Postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

- Przed Prezesem UOKiK prowadzone było postępowanie wszczęte z urzędu przez Prezesa UOKiK 30 grudnia 2015 r. w sprawie stosowania przez ING Bank Śląski praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na: informowaniu konsumentów, którzy są stroną umowy o usługę płatniczą oraz posiadają dostęp do systemu bankowości internetowej, o proponowanych zmianach warunków umowy o usługę płatniczą w trakcie jej trwania wyłącznie za pomocą wiadomości elektronicznych przesyłanych w ramach systemu bankowości internetowej, który nie stanowi trwałego nośnika informacji w rozumieniu ustawy o usługach płatniczych; niezamieszczaniu - w wiadomościach przesyłanych do konsumentów związanych z jednostronną zmianą warunków umowy dokonywaną w trakcie jej trwania, której załącznikiem są określone dokumenty (regulaminy, ogólne warunki, tabela opłat i prowizji) dotyczące rachunków oszczędnościowo - rozliczeniowych, rachunków oszczędnościowych, kart przedpłaconych, kart kredytowych i bankowości internetowej - istotnych informacji umożliwiających ustalenie przez konsumentów dopuszczalności wprowadzenia proponowanych zmian, tj. niewskazywanie umownej podstawy prawnej umożliwiającej dokonanie tych zmian oraz czynników (okoliczności faktycznych), które spowodowały tę zmianę, a przez to uniemożliwienie zweryfikowania przez konsumenta dopuszczalności zmiany warunków umowy przez Bank w trakcie trwania stosunku obligacyjnego; informowaniu konsumentów o jednostronnej modyfikacji klauzul modyfikacyjnych umożliwiających dokonywanie zmian regulaminów oraz ogólnych warunków dotyczących rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych, rachunków oszczędnościowych, kart przedpłaconych, kart kredytowych i bankowości internetowej, w sytuacji, gdy brak było podstaw prawnych do dokonania takich modyfikacji warunków umowy w trakcie trwania stosunku obligacyjnego zawartego z konsumentami.

W dniu 8 sierpnia 2018 roku Prezes UOKiK wydał decyzję zobowiązującą do podjęcia określonych działań. W związku z tą decyzją Bank zobowiązał się w szczególności do:

- zawierania z klientami aneksów do umowy rachunku albo umowy rachunku i umowy o kartę wydaną do tego rachunku oraz dokonanie indywidualnego rozliczenia opłat i prowizji, które weszły w życie od 1 stycznia 2014 r. do 1 marca 2017 r. i zwrotu klientom: różnicy pobranej opłaty lub prowizji wynikającej z jej podwyższenia lub zmiany sposobu jej naliczania oraz nowo wprowadzonej pobranej opłaty lub prowizji,
- przyznania klientom rekompensaty publicznej w postaci zwolnienia z pobierania opłat za wypłaty gotówki ze wszystkich bankomatów w kraju, dokonane kartą debetową wydaną do rachunku, kartą przedpłaconą lub kredytową - od 29 października do 28 listopada 2018 r.

Zobowiązania wobec klientów wynikające z decyzji UOKiK realizowane były do 3 stycznia 2019 roku. Grupa poniosła w IV kwartale 2018 r. koszty z tego tytułu w wysokości 16,4 mln zł. Urząd nałożył też obowiązek przedłożenia sprawozdania z wykonania powyższych zobowiązań.

- Przed Prezesem UOKiK prowadzone było postępowanie wszczęte z urzędu 9 lipca 2014 r. w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na: dokonywaniu w trakcie obowiązywania umów o kartę płatniczą wymiany kart płatniczych niewyposażonych w funkcję zbliżeniową na karty wyposażone w tę funkcję bez zmiany treści umowy; wywodzeniu skutków prawnych z Komunikatu dla posiadacz rachunków określonych w Regulaminie świadczenia przez ING Bank Śląski usług w ramach prowadzenia rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych oraz rachunków oszczędnościowych dla osób fizycznych; niedostarczeniu konsumentom informacji o możliwości oraz zasadach dokonywania za pomocą kart płatniczych tzw. transakcji zbliżeniowych, limitach wydatków dla transakcji

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

płatniczych wykonywanych za pomocą tych kart płatniczych, w postaci papierowej lub na innym trwałym nośniku, w odpowiednim czasie przed zawarciem umowy. Propozycje zobowiązań banku przedstawione nadzorczy w ramach powyższego postępowania zostały już zrealizowane. 18 grudnia 2018 r. UOKiK przedłużył postępowanie do 30 kwietnia 2019 r.

- Postępowanie w sprawie zarzutu praktyk ograniczających konkurencję na rynku usług acquiringowych związanych z płatnościami za pomocą kart płatniczych w Polsce

Prezes UOKiK na wniosek Polskiej Organizacji Handlu i Dystrybucji – Związek Pracodawców (POHiD), po przeprowadzeniu przeciwko ING Bankowi Śląskiemu S.A. oraz innym bankom postępowania antymonopolowego, wydał 29 grudnia 2006 r. decyzję, stwierdzającą, że Bank dopuścił się praktyk ograniczających konkurencję. UOKiK uznał za ograniczającą konkurencję praktykę polegającą na uczestniczeniu przez różne polskie banki, w tym Bank, w porozumieniu ograniczającym konkurencję na rynku usług acquiringowych związanych z regulowaniem zobowiązań konsumentów wobec akceptantów, z tytułu płatności za nabywane przez konsumentów towary i usługi, za pomocą kart płatniczych na terytorium Polski poprzez wspólne ustalanie wysokości stawek opłaty *interchange* pobieranej od transakcji dokonywanych kartami systemu Visa i MasterCard w Polsce. W związku ze stwierdzeniem praktyk ograniczających konkurencję UOKiK nałożył kary pieniężne, w tym na Bank w kwocie 14,1 mln zł.

Od decyzji tej m.in. Bank złożył odwołanie do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (SOKiK). Wyrokiem z dnia 12 Listopada 2008 SOKiK zmienił decyzję UOKiK, w ten sposób, że nie stwierdził praktyki ograniczającej konkurencję. 22 kwietnia 2010 r. wyrok ten został uchylony wyrokiem Sądu Apelacyjnego, który przekazał sprawę SOKiK do ponownego rozpoznania.

Wyrokiem SOKiK z 21 listopada 2013 r. Sąd nie zmienił decyzji UOKiK w zakresie zarzutu ograniczenia konkurencji ale zmniejszył Bankowi karę do kwoty 403.209 zł. Wyrok SOKiK został jednak zmieniony wyrokiem Sądu Apelacyjnego, który w dniu 06 października 2015 r. orzekł o zmianie wyroku SOKiK w ten sposób, że oddalono wszystkie odwołania w całości. Wskutek tego orzeczenia decyzja Prezesa stała się prawomocna, a Bank w październiku 2015 r. zapłacił orzeczoną karę 14,1 mln zł.

Bank, podobnie jak inne banki uczestniczące w postępowaniu, wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego. W dniu 25 października 2017 r. Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego przekazując temu sądowi sprawę do ponownego rozpoznania. Zgodnie ze stanowiskiem UOKiK zapłacona kara została Bankowi zwrócona. Obecnie trwa postępowanie przed Sądem Apelacyjnym, który dnia 24 października 2018 r. odroczył rozprawę nie wyznaczając terminu kolejnej rozprawy, a zarazem nakładając na pełnomocników stron określone zobowiązania w zakresie złożenia oświadczeń lub dokumentów.

Ze względu na brak ostatecznych rozstrzygnięć kwota zwróconej kary nie została ujęta w rachunku zysków i strat. Według stanu na 31 grudnia 2018 r. Grupa utrzymuje rezerwę w wysokości 14,1 mln zł.

Rezerwa na odprawy emerytalne

Rezerwy na odprawy emerytalne szacowane są na podstawie wyceny aktuarialnej z zastosowaniem stopy dyskonta, którą na koniec roku 2018 przyjęto na poziomie 3,2% (3,3% na koniec roku 2017). Rezerwa będąca efektem wyceny aktuarialnej ujmowana jest i aktualizowana w okresach rocznych.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Rezerwa na odprawy emerytalne - zmiana zobowiązania ujętego w bilansie

	2018	2017
Saldo na początek okresu	39,0	29,3
Koszty ujęte w rachunku zysków i strat, z tego:	3,6	2,6
koszt bieżącego zatrudnienia	2,5	1,7
koszt przeszłego zatrudnienia	0,0	0,0
koszty odsetek	1,1	0,9
Zyski i straty aktuarialne	1,3	8,3
Wypłacone świadczenia	-2,5	-1,2
Saldo na koniec okresu	41,4	39,0

33. Inne zobowiązania

	2018	2017
Rozliczenia międzyokresowe, w tym:	401,9	416,1
z tytułu świadczeń pracowniczych, w tym:	260,3	278,6
program zmiennych składników wynagrodzeń	65,1	75,3
z tytułu prowizji	131,8	121,7
pozostałe	9,8	15,8
Pozostałe zobowiązania, w tym:	1 087,1	1 525,2
rozrachunki międzybankowe	522,8	1 061,5
rozrachunki z dostawcami	271,1	310,0
rozrachunki publiczno-prawne	79,1	71,5
pozostałe	214,1	82,2
Razem	1 489,0	1 941,3

34. Kapitał własny**34.1. Kapitał akcyjny**

Kapitał akcyjny jednostki dominującej wynosi 130.100.000,00 zł i dzieli się na:

- 92.600.000 akcji zwykłych na okaziciela serii A o wartości nominalnej 1,00 zł każda,
- 37.500.000 akcji zwykłych na okaziciela serii B o wartości nominalnej 1,00 zł każda.

Każda akcja zwykła daje swojemu posiadaczowi prawo do dywidendy i jednego głosu na Walnym Zgromadzeniu. Wszystkie akcje są w pełni opłacone.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

34.2. Skumulowane inne całkowite dochody

	2018	2017
Zmiany wartości godziwej aktywów finansowych wycenianych przez inne całkowite dochody - instrumenty dłużne	275,3	nd
- w tym podatek odroczony	-64,6	nd
Zmiany wartości godziwej aktywów finansowych wycenianych przez inne całkowite dochody - instrumenty kapitałowe	47,7	nd
- w tym podatek odroczony	-11,2	nd
Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	nd	335,3
- w tym podatek odroczony	nd	-78,6
Rzeczowe aktywa trwałe	7,4	11,4
- w tym podatek odroczony	-1,7	-2,6
Zabezpieczenia przepływów pieniężnych	842,3	148,6
- w tym podatek odroczony i bieżący*	-197,6	-34,9
Zyski / straty aktuarialne	-3,0	-2,1
- w tym podatek odroczony	0,7	0,4
Razem	1 169,7	493,2

*) Grupa korzysta z usługi przewidzianej w regulaminie KDPW CCP oraz London Clearing House Clearnet (LCH) w zakresie podejścia do rozliczania instrumentów pochodnych stopy procentowej IRS/FRA polegającym na „rozliczaniu do rynku” (ang.: „settled to market”, „STM”). Efektywna część powiązania zabezpieczającego wynikająca z wyceny pochodnych instrumentów zabezpieczających mimo, że jest prezentowana w innych całkowitych dochodach to z uwagi na mechanizm STM jest rozliczona gotówkowo i kwota płacona na rzecz/ otrzymana od LCH i KDPW stanowi przychód/ koszt podatkowy z punktu widzenia podatku dochodowego od osób prawnych (CIT). Stąd w innych całkowitych dochodach ewidencjonowany jest podatek bieżący. Szczegółowe informacje na temat usługi STM zawarte są w nocie nr 16. *Wycena instrumentów pochodnych.*

2018

	Zmiany wartości godziwej aktywów finansowych wycenianych przez inne całkowite dochody - instrumenty dłużne	Zmiany wartości godziwej aktywów finansowych wycenianych przez inne całkowite dochody - instrumenty kapitałowe	Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	Rzeczowe aktywa trwałe	Zabezpieczenia przepływów pieniężnych	Zyski / straty aktuarialne	RAZEM
Stan na początek okresu	0,0	0,0	335,3	11,4	148,6	-2,1	493,2
wpływ zmian zasad rachunkowości w związku z wdrożeniem MSSF 9	295,0	41,4	-335,3	0,0	0,0	0,0	1,1
Stan na początek okresu po uwzględnieniu zmian zasad rachunkowości	295,0	41,4	0,0	11,4	148,6	-2,1	494,3
aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez inne całkowite dochody - zyski / straty z rewaluacji odnoszone na kapitał własny	12,1	6,3	-	-	-	-	18,4
aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez inne całkowite dochody - przeniesienie na wynik finansowy w związku ze sprzedażą	-31,8	0,0	-	-	-	-	-31,8
zabezpieczenie przepływów pieniężnych - zyski / straty z rewaluacji odnoszone na kapitał własny	-	-	-	-	1 033,1	-	1 033,1
zabezpieczenie przepływów pieniężnych - przeniesienie do zysku lub straty	-	-	-	-	-339,4	-	-339,4
zbycie środków trwałych	-	-	-	-4,0	-	-	-4,0
zyski / straty aktuarialne	-	-	-	-	-	-0,9	-0,9
Stan na koniec okresu	275,3	47,7	0,0	7,4	842,3	-3,0	1 169,7

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

2017

	Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	Rzeczowe aktywa trwałe	Zabezpieczenia przepływów pieniężnych	Zyski / straty aktuarialne	RAZEM
Stan na początek okresu	206,5	11,7	354,6	4,7	577,5
zyski/straty z rewaluacji aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesione na kapitał własny	192,8	-	-	-	192,8
przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	-31,7	-	-	-	-31,7
rozliczenie wyceny papierów reklasifikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela kredytów i należności	-0,2	-	-	-	-0,2
rozliczenie wyceny papierów reklasifikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności	-32,1	-	-	-	-32,1
efektywna część powiązania zabezpieczającego w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-	-	-206,0	-	-206,0
zbycie środków trwałych	-	-0,3	-	-	-0,3
zyski / straty aktuarialne	-	-	-	-6,8	-6,8
Stan na koniec okresu	335,3	11,4	148,6	-2,1	493,2

34.3. Zyski zatrzymane

	2018	2017
Pozostały kapitał zapasowy	314,7	272,9
Kapitał rezerwowy	8 232,9	7 243,7
Fundusz ogólnego ryzyka	1 215,2	1 215,2
Wycena motywacyjnych programów pracowniczych	51,6	51,6
Niepodzielony wynik lat ubiegłych	-260,1	28,7
Wynik roku bieżącego	1 525,9	1 403,1
Razem	11 080,2	10 215,2

2018

	Pozostały kapitał zapasowy	Kapitał rezerwowy	Fundusz ogólnego ryzyka	Wycena motywacyjnych programów pracowniczych	Niepodzielony wynik lat ubiegłych	Wynik roku bieżącego	RAZEM
Stan na początek okresu	272,9	7 243,7	1 215,2	51,6	1 431,8	0,0	10 215,2
wpływ zmian zasad rachunkowości w związku z wdrożeniem MSSF 9	0,0	0,0	0,0	0,0	-249,0	0,0	-249,0
Stan na początek okresu po uwzględnieniu zmian zasad rachunkowości	272,9	7 243,7	1 215,2	51,6	1 182,8	0,0	9 966,2
wynik netto bieżącego okresu	-	-	-	-	-	1 525,9	1 525,9
podział zysku, w tym:	41,8	989,2	-	-	-1 447,2	-	-416,2
odpis z zysku na kapitał zapasowy	41,8	-	-	-	-41,8	-	-41,8
odpis z zysku na kapitał rezerwowy	-	989,2	-	-	-989,2	-	0,0
dywidenda	-	-	-	-	-416,2	-	-416,2
zbycie środków trwałych	-	-	-	-	4,0	-	4,0
wycena motywacyjnych programów pracowniczych	-	-	-	-	0,3	-	0,3
Stan na koniec okresu	314,7	8 232,9	1 215,2	51,6	-260,1	1 525,9	11 080,2

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

2017

	Pozostały kapitał zapasowy	Kapitał rezerwowy	Fundusz ogólnego ryzyka	Wycena motywacyjnych programów pracowniczych	Niepodzielony wynik lat ubiegłych	Wynik roku bieżącego	RAZEM
Stan na początek okresu	226,1	6 090,0	1 160,2	50,6	1 284,1	0,0	8 811,0
wynik netto bieżącego okresu	-	-	-	-	-	1 403,1	1 403,1
podział zysku, w tym:	47,0	1 153,7	55,0	-	-1 255,7	-	0,0
odpis z zysku na kapitał zapasowy	47,0	-	-	-	-47,0	-	0,0
odpis z zysku na kapitał rezerwowy	-	1 153,7	-	-	-1 153,7	-	0,0
odpis z zysku na fundusz ogólnego ryzyka	-	-	55,0	-	-55,0	-	0,0
rozliczenie nabycia udziałów w spółce zależnej	-0,2	-	-	-	-	-	-0,2
zbycie środków trwałych	-	-	-	-	0,3	-	0,3
wycena motywacyjnych programów pracowniczych	-	-	-	1,0	-	-	1,0
Stan na koniec okresu	272,9	7 243,7	1 215,2	51,6	28,7	1 403,1	10 215,2

Kapitał zapasowy

Kapitał zapasowy tworzy się z odpisów z zysku po opodatkowaniu, z nadwyżek osiągniętych przy wydawaniu akcji powyżej ich wartości nominalnej oraz z uiszczanych przez akcjonariuszy dopłat, z przeznaczeniem na pokrycie strat bilansowych. Decyzję o wykorzystaniu kapitału zapasowego podejmuje Walne Zgromadzenie.

Kapitał rezerwowy

Kapitał rezerwowy tworzony jest niezależnie od kapitału zapasowego z odpisów z zysku po opodatkowaniu, w wysokości uchwalonej przez Walne Zgromadzenie. Kapitał rezerwowy może być przeznaczony na pokrycie szczególnych strat i wydatków, jak również na podwyższenie kapitału zakładowego ze środków Banku. Decyzję o wykorzystaniu kapitału rezerwowego podejmuje Walne Zgromadzenie.

Fundusz Ogólnego Ryzyka

Fundusz Ogólnego Ryzyka tworzony jest na podstawie ustawy Prawo Bankowe z zysku po opodatkowaniu i jest przeznaczony na ryzyka działalności bankowej. Decyzje o użyciu funduszu podejmuje Zarząd.

Wypłata dywidendy

Dywidenda jest wypłacana w oparciu o wynik finansowy ustalony w jednostkowych rocznych sprawozdaniach finansowych jednostki dominującej oraz spółek Grupy.

Szczegółowe informacje nt polityki dywidendowej Grupy oraz ograniczeń w wypłacie dywidendy znajdują się w niniejszym sprawozdaniu w części *Zarządzanie ryzykiem oraz kapitałem*, w rozdziale I. *System zarządzania ryzykiem oraz kapitałem*, w punkcie nr 9. *Polityka dywidendowa*.

35. Struktura walutowa aktywów i zobowiązań

Poniżej zaprezentowano skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej oraz pozycje pozabilansowe Grupy Kapitałowej w podziale na podstawowe waluty. Do wyliczeń wartości w oryginalnej walucie zastosowano następujące kursy walut:

	31.12.2018	31.12.2017
EUR	4,3000	4,1709
USD	3,7597	3,4813
CHF	3,8166	3,5672

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

2018

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	PLN	EUR		USD		CHF		pozostałe waluty (w przeliczeniu na PLN)	RAZEM
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie		
Aktywa									
Kasa, środki w Banku Centralnym	878,3	264,9	61,6	47,8	12,7	6,8	1,8	39,6	1 237,4
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	349,0	361,7	84,1	21,3	5,7	2,3	0,6	42,2	776,5
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	1 528,0	105,9	24,6	69,7	18,5	3,4	0,9	4,6	1 711,6
Pochodne instrumenty zabezpieczające	751,0	158,6	36,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	909,6
Inwestycje	27 012,3	4 925,0	1 145,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	31 937,3
Kredyty i inne należności udzielone klientom	86 580,8	14 124,1	3 284,7	796,6	211,9	1 001,2	262,3	623,1	103 125,8
Inwestycje w jednostki stowarzyszone wyceniane metodą praw własności	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0
Rzeczowe aktywa trwałe	556,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	556,1
Wartości niematerialne	439,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	439,2
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	10,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,9
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	398,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	398,2
Inne aktywa	466,2	18,8	4,4	0,8	0,2	0,0	0,0	0,2	486,0
Aktywa razem	118 971,0	19 959,0	4 641,6	936,2	249,0	1 013,7	265,6	709,7	141 589,6

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

2018

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	PLN	EUR		USD		CHF		pozostałe waluty (w przeliczeniu na PLN)	RAZEM
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie		
ZOBOWIĄZANIA									
Zobowiązania wobec innych banków	1 208,2	3 927,6	913,4	2,8	0,7	47,6	12,5	9,6	5 195,8
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 196,9	205,3	47,7	34,8	9,3	0,6	0,2	26,7	1 464,3
Pochodne instrumenty zabezpieczające	294,1	317,7	73,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	611,8
Zobowiązania wobec klientów	101 782,5	12 299,5	2 860,3	2 768,6	736,4	15,3	4,0	816,6	117 682,5
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	300,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	300,3
Zobowiązania podporządkowane	0,0	1 076,9	250,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 076,9
Rezerwy	143,6	7,3	1,7	1,5	0,4	0,0	0,0	0,0	152,4
Zobowiązanie z tytułu bieżącego podatku dochodowego	280,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	280,3
Inne zobowiązania	1 419,4	66,9	15,6	1,1	0,3	1,5	0,4	0,1	1 489,0
Zobowiązania ogółem	106 625,3	17 901,2	4 163,0	2 808,8	747,1	65,0	17,1	853,0	128 253,3
KAPITAŁY									
Kapitał akcyjny	130,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	130,1
Kapitał zapasowy - nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	956,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	956,3
Skumulowane inne całkowite dochody	1 115,0	54,7	12,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 169,7
Zyski zatrzymane	11 080,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	11 080,2
Kapitały własne ogółem	13 281,6	54,7	12,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	13 336,3
Pasywa razem	119 906,9	17 955,9	4 175,7	2 808,8	747,1	65,0	17,1	853,0	141 589,6
Zobowiązania warunkowe udzielone	27 934,7	4 941,4	1 149,2	1 358,5	361,3	0,0	0,0	49,5	34 284,1
Zobowiązania warunkowe otrzymane	73 763,9	18 304,7	4 256,9	963,8	256,4	39,8	10,4	146,9	93 219,1

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

2017

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	PLN	EUR		USD		CHF		pozostałe waluty (w przeliczeniu na PLN)	RAZEM
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie		
Aktywa									
Kasa, środki w Banku Centralnym	2 431,9	296,2	71,0	49,7	14,3	5,7	1,6	31,7	2 815,2
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	754,3	525,2	125,9	883,5	253,8	0,3	0,1	71,2	2 234,5
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 058,6	115,5	27,7	136,8	39,3	1,1	0,3	2,8	1 314,8
Pochodne instrumenty zabezpieczające	810,5	156,7	37,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	967,2
Inwestycje	24 997,5	909,9	218,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	25 907,4
Kredyty i inne należności udzielone klientom	73 642,9	14 919,8	3 577,1	971,2	279,0	1 076,2	301,7	498,0	91 108,1
Inwestycje w jednostki stowarzyszone wyceniane metodą praw własności	1,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3
Rzeczowe aktywa trwałe	549,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	549,0
Wartości niematerialne	431,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	431,0
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	11,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	11,1
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	257,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	257,1
Inne aktywa	403,5	13,7	3,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	417,2
Aktywa razem	105 348,7	16 937,0	4 060,8	2 041,2	586,4	1 083,3	303,7	603,7	126 013,9

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

2017

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	PLN	EUR		USD		CHF		pozostałe waluty (w przeliczeniu na PLN)	RAZEM
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie		
ZOBOWIĄZANIA									
Zobowiązania wobec innych banków	368,1	3 678,4	881,9	7,2	2,1	48,3	13,5	7,0	4 109,0
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 255,6	312,0	74,8	138,3	39,7	0,0	0,0	8,4	1 714,3
Pochodne instrumenty zabezpieczające	322,3	376,9	90,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	699,2
Zobowiązania wobec klientów	89 333,8	11 049,6	2 649,2	3 386,5	972,8	23,1	6,5	710,3	104 503,3
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	300,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	300,3
Zobowiązania podporządkowane	0,0	626,9	150,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	626,9
Rezerwy	86,0	5,0	1,2	0,9	0,3	0,0	0,0	0,0	91,9
Zobowiązanie z tytułu bieżącego podatku dochodowego	232,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	232,9
Inne zobowiązania	1 890,1	50,1	12,0	1,1	0,3	0,0	0,0	0,0	1 941,3
Zobowiązania ogółem	93 789,1	16 098,9	3 859,8	3 534,0	1 015,2	71,4	20,0	725,7	114 219,1
KAPITAŁY									
Kapitał akcyjny	130,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	130,1
Kapitał zapasowy - nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	956,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	956,3
Skumulowane inne całkowite dochody	438,4	54,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	493,2
Zyski zatrzymane	10 215,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10 215,2
Kapitały własne ogółem	11 740,0	54,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	11 794,8
Pasywa razem	105 529,1	16 153,7	3 859,8	3 534,0	1 015,2	71,4	20,0	725,7	126 013,9
Zobowiązania warunkowe udzielone	24 992,0	3 683,6	883,2	1 237,6	355,5	0,0	0,0	40,1	29 953,3
Zobowiązania warunkowe otrzymane	69 483,8	12 680,7	3 040,3	576,6	165,6	35,3	9,9	73,7	82 850,1

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

36. Zobowiązania warunkowe**36.1. Zobowiązania warunkowe udzielone**

	2018	2017
Niewykorzystane linie kredytowe	25 791,0	22 250,4
Gwarancje	5 575,6	4 897,7
Niewykorzystane kredyty w rachunku bieżącym	1 371,2	1 336,1
Limity na kartach kredytowych	1 251,2	1 078,9
Akredytywy	295,1	390,2
Razem	34 284,1	29 953,3

Grupa posiada zobowiązania do udzielenia kredytów. Na zobowiązania te składają się zatwierdzone kredyty, limity na kartach kredytowych oraz limity zadłużenia w rachunku bieżącym.

Grupa wystawia gwarancje i akredytywy, które stanowią zabezpieczenie wywiązania się klientów Grupy ze swoich zobowiązań wobec podmiotów trzecich. Wartości gwarancji i akredytyw pokazane w powyższej tabeli odzwierciedlają maksymalną możliwą do poniesienia stratę, jaka byłaby ujawniona na dzień bilansowy, gdyby klienci w całości nie wywiązali się ze swoich zobowiązań.

Z tytułu udzielonych zobowiązań warunkowych Grupa pobiera prowizje, które są rozliczane zgodnie z charakterystyką danego instrumentu.

Zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancji finansowych według terminów wymagalności

	2018	2017
do 1 miesiąca	113,7	191,7
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	555,1	396,4
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	2 704,4	2 265,2
powyżej 1 roku do 5 lat	1 491,1	1 568,1
powyżej 5 lat	711,3	476,3
Razem	5 575,6	4 897,7

Informacja o gwarancjach emisji udzielonych innym emitentom

Według stanu na 31.12.2018 r. Grupa posiadała zobowiązania do nabycia obligacji emitowanych przez ośmiu emitentów. Łączna kwota tego zobowiązania (rozumiana jako niewykorzystany limit łącznych nominalnych zobowiązań gwarancyjnych) wynosiła 1 293,0 mln zł. Na koniec roku 2017 Grupa posiadała zobowiązania do nabycia obligacji emitowanych przez pięciu emitentów na łączną kwotę 820,0 mln zł.

36.2. Zobowiązania warunkowe otrzymane

	2018	2017
Zobowiązania warunkowe o charakterze gwarancyjnym	92 315,1	81 627,9
Zobowiązania warunkowe dotyczące finansowania	904,0	1 222,2
Razem	93 219,1	82 850,1

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

37. Wartość godziwa

Wartość godziwa to kwota, za jaką składnik aktywów mógłby być wymieniony, lub zobowiązanie wykonane, pomiędzy dobrze poinformowanymi i zainteresowanymi stronami w bezpośredniej zawartej transakcji, innej niż sprzedaż pod przymusem lub likwidacja i jest najlepiej odzwiedczona przez cenę rynkową, jeśli jest dostępna.

37.1. Aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej

W oparciu o stosowane metody ustalania wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów/zobowiązań finansowych klasyfikuje się do następujących kategorii:

- Poziom 1 (Level 1): aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane bezpośrednio w oparciu o ceny kwotowane na aktywnym rynku.
- Poziom 2 (Level 2): aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o techniki wyceny bazujące na założeniach wykorzystujących informacje pochodzące z aktywnego rynku lub obserwacje rynkowe.
- Poziom 3 (Level 3): aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o powszechnie stosowane przez uczestników rynku techniki wyceny, których założenia nie bazują na informacji pochodzącej z aktywnego rynku.

Poniżej zaprezentowano wartości bilansowe poszczególnych kategorii aktywów i zobowiązań finansowych w rozbiciu na poszczególne poziomy wyceny.

2018

	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	RAZEM
Aktywa finansowe, w tym:	21 195,9	1 419,3	301,7	22 916,9
Wycena instrumentów pochodnych	0,0	509,7	0,0	509,7
Pozostałe aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	1 201,9	0,0	0,0	1 201,9
dłużne papiery wartościowe, w tym:	1 201,9	0,0	0,0	1 201,9
obligacje Skarbu Państwa	1 183,0	0,0	0,0	1 183,0
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	18,9	0,0	0,0	18,9
Pochodne instrumenty zabezpieczające	0,0	909,6	0,0	909,6
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez inne całkowite dochody, w tym:	19 994,0	0,0	83,3	20 077,3
dłużne papiery wartościowe, w tym	19 994,0	0,0	0,0	19 994,0
obligacje Skarbu Państwa	17 670,4	0,0	0,0	17 670,4
obligacje Skarbu Państwa w EUR	903,0	0,0	0,0	903,0
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	985,6	0,0	0,0	985,6
obligacje Rządu Austriackiego	435,0	0,0	0,0	435,0
instrumenty kapitałowe	0,0	0,0	83,3	83,3
Kredyty i inne należności wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	0,0	0,0	218,4	218,4
Zobowiązania finansowe, w tym:	886,2	1 189,9	0,0	2 076,1
Wycena instrumentów pochodnych	0,0	578,1	0,0	578,1
Pozostałe zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym:	886,2	0,0	0,0	886,2
zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji papierów wartościowych	886,2	0,0	0,0	886,2
Pochodne instrumenty zabezpieczające	0,0	611,8	0,0	611,8

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

2017

	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	RAZEM
Aktywa finansowe, w tym:	18 021,1	1 812,5	5,3	19 838,9
Wycena instrumentów pochodnych	0,0	784,8	0,0	784,8
Pozostałe aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	469,5	60,5	0,0	530,0
dłużne papiery wartościowe, w tym:	469,5	0,0	0,0	469,5
obligacje Skarbu Państwa	422,6	0,0	0,0	422,6
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	46,9	0,0	0,0	46,9
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	0,0	60,5	0,0	60,5
Pochodne instrumenty zabezpieczające	0,0	967,2	0,0	967,2
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, w tym:	17 551,6	0,0	5,3	17 556,9
dłużne papiery wartościowe, w tym:	17 551,6	0,0	0,0	17 551,6
obligacje Skarbu Państwa	16 347,3	0,0	0,0	16 347,3
obligacje Rządu Austriackiego	415,0	0,0	0,0	415,0
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	789,3	0,0	0,0	789,3
instrumenty kapitałowe	0,0	0,0	5,3	5,3
Zobowiązania finansowe, w tym:	735,1	1 678,4	0,0	2 413,5
Wycena instrumentów pochodnych	0,0	979,2	0,0	979,2
Pozostałe zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym:	735,1	0,0	0,0	735,1
zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji papierów wartościowych	735,1	0,0	0,0	735,1
Pochodne instrumenty zabezpieczające	0,0	699,2	0,0	699,2

Przesunięcia pomiędzy poziomami wyceny

W roku 2018 nie było przesunięć pomiędzy poziomami wyceny.

Wycena instrumentów finansowych klasyfikowanych do poziomu 2 wyceny

Do poziomu 2 wyceny Grupa klasyfikuje instrumenty pochodne oraz transakcje z przyrzeczeniem odkupu.

Instrumenty pochodne

Dla transakcji o profilu nieliniowym (opcje walutowe), w zależności od typu produktu, stosuje się następujące modele:

- europejska opcja waniliowa – model Garmana-Kohlhagena,
- europejska opcja digital – model Garmana-Kohlhagena skorygowany o call spread,
- Cap/Floor (transakcje back to back) – model Black'a.

Danymi wejściowymi do modeli są:

- kurs walutowy – pozyskiwany ze strony internetowej NBP,
- zmienności implikowane – pozyskiwane z Bloomberg BGN lub Bloomberg Synthetic dla par walutowych o słabszej płynności
- krzywe rentowności analogiczne jak dla instrumentów pochodnych o charakterze liniowym.

Dla instrumentów o charakterze liniowym (pozostałe instrumenty pochodne) wartość godziwa jest wyznaczana w oparciu o zdyskontowane przyszłe przepływy pieniężne na poziomie transakcji. Wartość godziwa wyznaczona w ten sposób jest wartością bieżącą tych przepływów.

Wszystkie dane wejściowe wykorzystane do konstrukcji krzywych rewaluacyjnych są informacjami obserwowanymi na rynku. Są to stopy rynku depozytowego, punkty forward, stopy FRA, stopy IRS, stopy OIS, punkty basis walutowe, punkty basis pomiędzy indeksami na zmienną stopę, kursy

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

walutowe. Dane pochodzą z systemu Reuters i są to w większości informacje od brokerów. Jakość danych rynkowych podlega kontroli podczas dziennego procesu kontrybucji stawek rewaluacyjnych. Instrumenty pochodne wyceniane są według koncepcji krzywych OIS z założeniem istnienia zabezpieczenia wyceny transakcji w postaci depozytu oprocentowanego stopą EONIA. Wyjątkiem są transakcje w PLN podlegające rozliczeniu w ramach centralnych izb rozliczeniowych (LCH, KDPW), gdzie rozliczenie NPV odbywa się w walucie oryginalnej, co ma odzwierciedlenie w stosowanych krzywych do wyceny (krzywa dyskontowa oparta na kwotowaniach WIBOR oraz IRS).

Transakcje z przyrzeczeniem odkupu

Wartość godziwa dla transakcji z przyrzeczeniem odkupu wyznaczana jest w oparciu o przyszłe przepływy pieniężne zdyskontowane według krzywej rentowności dla instrumentów z przepływem płatności (tzw. instrumentów cashowych).

Korekta wyceny

Grupa zastosowała podejście ostrożnej wyceny (ang.: prudent valuation) w zakresie aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej bazując na wskazówkach zawartych w standardach technicznych Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego (tj.: EBA do artykułu 105(14) Regulacji EU 575/2013 opublikowane w marcu 2014). Celem takiego podejścia jest wyznaczenie wartości godziwej na wysokim 90% poziomie ufności, z uwzględnieniem niepewności ceny rynkowej i kosztu zamknięcia.

Korekta z tytułu ostrożnej wyceny według stanu na koniec roku 2018 wynosiła 82,3 mln zł (73,2 mln zł za rok 2017), z czego 72,2 mln zł (73,2 mln zł za rok 2017) wpłynęło na zmniejszenie kapitału z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne natomiast -0,2 mln zł (2,6 mln zł za rok 2017) wpłynęło na wynik finansowy (w tym: +0,5 mln zł ujęto w pozycji wynik na rachunkowości zabezpieczeń a -0,7 mln zł - w pozycji wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany, za rok 2017 odpowiednio +1,1 mln zł i +1,5 mln zł).

Wycena instrumentów finansowych klasyfikowanych do poziomu 3 wyceny

W aktywach finansowych klasyfikowanych do poziomu 3 wyceny na 01.01.2018 r. oraz na 31.12.2018 r. znajdują się nienotowane instrumenty kapitałowe oraz kredyty, które nie spełniły kryterium SPPI wg MSSF 9. Na dzień 31.12.2017 kredyty te były wyceniane według zamortyzowanego kosztu. Szczegółowe informacje na temat zmian, które Grupa wdrożyła w związku z wejściem w życie standardu MSSF 9 zostały przedstawione w rozdziale II. *Zgodność z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej*, w punkcie 1.2. *Wpływ zastosowania MSSF 9 Instrumenty finansowe na sprawozdanie finansowe*.

Wycena do wartości godziwej nienotowanych udziałów kapitałowych w innych spółkach jest oparta o model zdyskontowanych dywidend. Szacunki przyszłych dywidend zostały przygotowane w oparciu o średnioterminowe prognozy rentowności przygotowane przez Zarządy tych spółek. Stopa dyskonta jest oparta o koszt kapitału własnego szacowany w oparciu model CAPM (Capital Asset Pricing Model).

Analiza wrażliwości wyceny instrumentów kapitałowych wskazuje, że 1) przyjęcie docelowej stopy wypłaty dywidendy o +10p.p. / -10p.p. względem scenariusza bazowego, skutkowałaby odpowiednio zwiększeniem / zmniejszeniem wyceny o 8%; 2) przyjęciu kosztu kapitału własnego o -0,5% / +0,5% względem scenariusza bazowego, skutkowałaby odpowiednio zwiększeniem wyceny o 5% / zmniejszeniem wyceny o 6%; 3) połączynie efektów z punktu 1) i 2), skutkowałaby odpowiednio zwiększeniem wyceny o 15% / zmniejszeniem wyceny o 13%.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Metodyka wyceny do wartości godziwej portfela kredytów opiera się na metodzie zdyskontowanych przepływów pieniężnych. W ramach tej metody dla każdego wycenianego kontraktu szacowane są oczekiwane przepływy pieniężne, czynniki dyskontowe na poszczególne daty płatności oraz wyznaczana jest wartość zdyskontowanych przepływów pieniężnych na datę wyceny. Modele wyceny zasilane są parametrami biznesowymi dla poszczególnych kontraktów oraz parametrami obserwowalnymi przez rynek, takimi jak krzywe stóp procentowych, koszt płynności i koszt kapitału. Zmiana parametrów przyjętych do wyceny nie miała istotnego wpływu na wartość wyceny na 31.12.2018 roku.

Analiza wrażliwości wartości godziwej powyższych kredytów wg stanu na 31.12.2018 r. wskazuje, że przy zmianie stopy dyskontowej o +1/-1 p.p. przy braku zmiany oczekiwanych przepływów powoduje zmianę wartości godziwej o około +/- 3%.

W trakcie 2018 roku zmiana wyceny instrumentów kapitałowych klasyfikowanych do poziomu 3 wyceny uwzględniona w pozostałych całkowitych dochodach wyniosła 16,1 mln zł. Wpływ wyceny kredytów klasyfikowanych do poziomu 3 wyceny wyniósł 0,1 mln zł i został uwzględniony w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany”.

Zmiana stanu aktywów / zobowiązań finansowych klasyfikowanych do poziomu 3 wyceny

	2018		2017
	Instrumenty kapitałowe wyceniane do wartości godziwej przez inne całkowite dochody	Kredyty i inne należności	Instrumenty kapitałowe z portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży
Stan na początek okresu	5,3	0,0	48,8
wpływ zmian zasad rachunkowości w związku z wdrożeniem MSSF 9	62,1	278,7	0,0
Stan na początek okresu po uwzględnieniu zmian zasad rachunkowości	67,4	278,7	48,8
Zwiększenia, w tym:	16,1	0,0	11,9
wycena odnoszona na skumulowane inne całkowite dochody	16,1	0,0	0,0
wynik na sprzedaży akcji VISA Inc.	0,0	0,0	11,9
Zmniejszenia, w tym:	-0,2	-60,3	-55,4
splaty kredytów	0,0	-60,2	0,0
wycena odnoszona na rachunek zysków i strat*	0,0	-0,1	0,0
sprzedaż udziałów SWIFT	-0,2	0,0	0,0
sprzedaż akcji VISA Europe	0,0	0,0	-46,2
wycena odnoszona na inne całkowite dochody	0,0	0,0	-5,5
różnice kursowe	0,0	0,0	-3,7
Stan na koniec okresu	83,3	218,4	5,3

*) W pozycji Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany.

37.2. Aktywa niefinansowe wyceniane według wartości godziwej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej**2018**

	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	RAZEM
Nieruchomości własne	-	-	263,9	263,9
Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	-	-	10,9	10,9

2017

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	RAZEM
Nieruchomości własne	-	-	270,2	270,2
Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	-	-	11,1	11,1

Zmiana stanu aktywów niefinansowych klasyfikowanych do poziomu 3 wyceny zaprezentowana jest w niniejszym sprawozdaniu w notach 22. *Rzeczowe aktywa trwale* oraz 24. *Aktywa przeznaczone do sprzedaży*.

Wycena do wartości godziwejNieruchomości własne

Grupa wycenia posiadane nieruchomości do wartości godziwej. Wycena jest przeprowadzana przez niezależnego rzeczoznawcę z wykorzystaniem metody dochodowej zgodnie z obowiązującymi zasadami wyceny nieruchomości.

W roku 2018 zostały dokonane wyceny następujących nieruchomości:

- Budynku Centrali ING Banku Śląskiego S.A. w Katowicach (Sokolska) – wartość budynku według stanu na 31.12.2018 r. wynosiła 100,8 mln zł, zmiana wartości nieruchomości za rok 2018 zmniejszyła wynik finansowy o kwotę 2,6 mln zł (2,1 mln zł z uwzględnieniem podatku odroczonego),
- Budynku Centrali ING Banku Śląskiego S.A. w Katowicach (Chorzowska 50) – wartość budynku według stanu na 31.12.2018 r. wynosiła 123,3 mln zł, zmiana wartości nieruchomości za rok 2018 zwiększyła wynik finansowy o kwotę 3,2 mln zł (2,6 mln zł z uwzględnieniem podatku odroczonego) oraz
- 18 innych nieruchomości zlokalizowanych na terenie całej Polski, zmiana wyceny za rok 2018 zwiększyła kapitał z aktualizacji wyceny o kwotę 0,05 mln zł, (0,04 mln z uwzględnieniem podatku odroczonego) oraz zwiększyła wynik finansowy roku 2018 o kwotę 0,05 mln zł (0,04 mln zł z uwzględnieniem podatku odroczonego).

Analiza wrażliwości wyceny nieruchomości własnych wskazuje, że przy przyjęciu stopy kapitalizacji o -0,5% / +0,5% względem scenariusza bazowego, skutkowałoby odpowiednio zwiększeniem wyceny o 11% (21,7 mln zł) / zmniejszeniem wyceny o 6% (-11,0 mln zł).

W roku 2017 zostały dokonane wyceny następujących nieruchomości:

- Budynku Centrali ING Banku Śląskiego S.A. w Katowicach (Sokolska) – wartość budynku według stanu na 31.12.2017 r. wynosiła 103,6 mln zł, zmiana wartości nieruchomości za rok 2017 zmniejszyła wynik finansowy o kwotę 4,4 mln zł (3,6 mln zł z uwzględnieniem podatku odroczonego),
- Budynku Centrali ING Banku Śląskiego S.A. w Katowicach (Chorzowska 50) – wartość budynku według stanu na 31.12.2017 r. wynosiła 123,4 mln zł, zmiana wartości nieruchomości za rok 2017 zmniejszyła wynik finansowy o kwotę 1,7 mln zł (1,5 mln zł z uwzględnieniem podatku odroczonego) oraz
- 13 innych nieruchomości zlokalizowanych na terenie całej Polski, zmiana wyceny za rok 2017 zmniejszyła kapitał z aktualizacji wyceny o kwotę 0,5 mln zł, (0,4 mln z uwzględnieniem podatku odroczonego) oraz zmniejszyła wynik finansowy roku 2017 o kwotę 0,6 mln zł (0,5 mln zł z uwzględnieniem podatku odroczonego).

Wyniki wycen nieruchomości zostały zaprezentowane w rachunku zysków i strat w *Kosztach* działania (w nocie nr 8 w pozycji szczegółowej *koszty utrzymania i wynajmu budynków*).

Na dzień 31.12.2018 r. w skumulowanych innych całkowitych dochodach / kapitale z aktualizacji wyceny była zaewidencjonowana kwota 7,4 mln zł (uwzględniająca podatek odroczonego) dotycząca nieruchomości wycenionych do wartości godziwej. Według stanu na dzień 31.12.2017 r. kwota ta wynosiła 11,4 mln zł.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Wartość wycenianych nieruchomości oszacowana według kosztu historycznego z uwzględnieniem utraty wartości i odpisów amortyzacyjnych wyniosłaby na 31.12.2018 r. 324,9 mln zł w porównaniu z 330,8 mln zł na 31.12.2017 r.

37.3. Aktywa i zobowiązania finansowe, które w sprawozdaniu z sytuacji finansowej nie są prezentowane w wartości godziwej

2018

	Wartość bilansowa	Wartość godziwa			RAZEM
		Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	
Aktywa					
Kasa, środki w Banku Centralnym	1 237,4	1 237,4	-	-	1 237,4
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	776,5	-	776,5	-	776,5
Inwestycyjne papiery wartościowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	11 860,0	-	11 976,0	-	11 976,0
Kredyty i inne należności udzielone klientom wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	102 907,4	-	-	102 974,1	102 974,1
Inwestycje w jednostki stowarzyszone wyceniane metodą praw własności	1,0	-	-	1,0	1,0
Pozostałe aktywa	360,1	-	-	360,1	360,1
Zobowiązania					
Zobowiązania wobec innych banków	5 195,8	-	5 195,8	-	5 195,8
Zobowiązania wobec klientów	117 682,5	-	-	117 685,6	117 685,6
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	300,3	-	-	300,7	300,7
Zobowiązania podporządkowane	1 076,9	-	-	1 118,3	1 118,3

2017

	Wartość bilansowa	Wartość godziwa			RAZEM
		Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	
Aktywa					
Kasa, środki w Banku Centralnym	2 815,2	2 815,1	-	-	2 815,2
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	2 234,5	-	2 234,5	-	2 234,5
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	8 350,5	8 339,6	-	-	8 339,6
Kredyty i inne należności udzielone klientom	91 108,1	-	3 570,4	87 209,8	90 780,2
Inwestycje w jednostki stowarzyszone wyceniane metodą praw własności	1,3	-	-	1,3	1,3
Pozostałe aktywa	312,0	-	-	312,0	312,0
Zobowiązania					
Zobowiązania wobec innych banków	4 109,0	-	4 109,0	-	4 109,0
Zobowiązania wobec klientów	104 503,3	-	-	104 506,9	104 506,9
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	300,3	-	-	301,1	301,1
Zobowiązania podporządkowane	626,9	-	-	626,9	626,9

Grupa ujawnia dane nt. wartości godziwej kredytów i depozytów zaliczanych do grup aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej.

Dla potrzeb wyliczeń wartości godziwej portfela kredytów hipotecznych wykorzystywana jest krzywa rentowności zawierająca ceny transferowe, które są kalkulowane na podstawie:

- PLN: stawki BID do 9M (włącznie) to WIBID a od 1Y odpowiednie stawki IRS; stawki OFFER do 9M (włącznie) to WIBOR a od 1Y odpowiednie stawki IRS.
- EUR: stawki BID do 9M (włącznie) to EURIBOR a od 1Y odpowiednie stawki IRS; stawki OFFER do 9M (włącznie) to EURIBOR a od 1Y odpowiednie stawki IRS.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- USD i CHF: stawki BID do 9M (włącznie) to LIBOR a od 1Y odpowiednie stawki IRS; stawki OFFER do 9M (włącznie) to LIBOR a od 1Y odpowiednie stawki IRS.

Dla potrzeb wyliczeń wartości godziwej pozostałych kredytów i depozytów zaliczanych do grup aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej wykorzystywana jest cena transferowa liczona jako:

- PLN: stawki BID to WIBID overnight; stawki OFFER to WIBOR overnight.
- EUR: stawki BID to EURIBOR overnight; stawki OFFER to EURIBOR overnight.
- USD i CHF: stawki BID to LIBOR overnight; stawki OFFER to LIBOR overnight.

Stawki BID są wykorzystywane w wyliczaniu wartości godziwej dla zobowiązań finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie; w przypadku aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu wykorzystywane są stawki OFFER. Wszystkie punkty pośrednie na krzywych są interpolowane liniowo.

Szacunki w zakresie strat kredytowych są odzwierciedleniem funkcjonującego w Grupie modelu tworzenia odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

Przyjęty przez Grupę model w niektórych aspektach jest oparty na założeniach, których nie potwierdzają ceny weryfikowalnych bieżących transakcji rynkowych dotyczących tego samego instrumentu – nie uwzględnia też zmian spowodowanych restrukturyzacją.

Kredyty i inne należności

Portfel kredytowy wraz z papierami wartościowymi zaliczonymi do grup aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu jest klasyfikowany na subportfele uwzględniające rodzaj produktu, segment klienta oraz walutę.

W przypadku portfela kredytów hipotecznych stosowany jest model przedpłat. Dla określenia szacowanych przedpłat wykorzystywane są dane o zapadalności portfela kredytów hipotecznych w PLN i CHF wg modelowej struktury zapadalności, w oparciu o nią następuje wyliczenie średniej stopy procentowej ważonej kapitałem niezapadłym odrębnie dla portfela PLN i CHF. Na podstawie modelowej struktury zapadalności oraz przyszłych przepływów odsetkowych wyliczonych przy użyciu średniej stopy procentowej powstaje zagregowany modelowy harmonogram płatności kapitałowo-odsetkowych odrębnie dla PLN i CHF.

Dla tak wyodrębnionych subportfeli stosowany jest czynnik dyskontujący dla każdego przepływu pieniężnego.

Dla kredytów/papierów przyjmuje się czynnik dyskontowy jako sumę:

- stopy rynkowej opartej na krzywej rentowności z dnia bilansowego oraz
- średniej marży opartej na portfelu kredytów udzielonych w ostatnich dwóch miesiącach.

W tym celu przyjmuje się następujące założenia:

- wykorzystanie do kalkulacji kredytów udzielonych w ostatnich dwóch miesiącach,
- podział na wyżej opisane grupy produktowe,
- miejsce na krzywej rentowności, z którego zostaje wyznaczona właściwa stopa rynkowa odzwierciedla data przeszacowania każdego kredytu.

Dla celów szacowania wartości godziwej portfela kredytów hipotecznych w CHF – z uwagi na zanik aktywnego rynku - wykorzystano średnią marżę jaka jest stosowana przy udzielaniu kredytów hipotecznych w EUR skorygowaną o kwotowanie instrumentów typu swap dla walut CHF/EUR.

W rezultacie powstaje wartość godziwa jako suma wartości bieżącej netto przepływów pieniężnych pojedynczego kredytu/papieru (w przypadku portfela kredytów hipotecznych wartość godziwa jest sumą wartości bieżącej netto przepływów pieniężnych zagregowanego portfela kredytów hipotecznych odrębnie dla PLN i CHF).

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Dla walutowych kredytów hipotecznych oszacowanie wartości godziwej nie uwzględnia wpływu potencjalnych przyszłych zmian regulacyjnych w tym zakresie.

W przypadku kredytów nieposiadających harmonogramu spłat oraz kredytów z grupy zagrożonych utratą wartości przyjmuje się, że dla tych kredytów wartość godziwa równa się ich wartości księgowej.

Zobowiązania wobec banków i klientów

Portfel depozytowy jest dzielony według rodzaju produktu, segmentu klienta oraz waluty. Dla depozytów płatnych na żądanie przyjmuje się, że dla nich wartość godziwa równa się ich wartości księgowej.

Kolejnym etapem jest wyliczenie przyszłych przepływów pieniężnych jako sumy przepływów kapitałowych i odsetkowych. Następnie poprzez zastosowanie czynnika dyskontowego dla każdego przepływu pieniężnego w rezultacie otrzymuje się wartość godziwą poszczególnych depozytów. Suma wartości godziwej poszczególnych depozytów jest wartością godziwą portfela analizowanych depozytów.

Dla depozytów czynnik dyskontowy to suma:

- stopy rynkowej opartej na krzywej rentowności z dnia bilansowego oraz
- średniej marży opartej na portfelu depozytów przyjętych w dwóch ostatnich miesiącach.

W tym celu przyjmuje się następujące założenia:

- wykorzystanie do kalkulacji depozytów przyjętych w dwóch ostatnich miesiącach,
- podział na wyżej opisane grupy produktowe,
- miejsce na krzywej rentowności, z którego zostaje wyznaczona właściwa stopa rynkowa odzwierciedla data przeszacowania każdego depozytu.

Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych, zobowiązania podporządkowane

Wartość godziwą wylicza się poprzez zastosowanie czynnika dyskontowego dla każdego przepływu pieniężnego. W tym przypadku czynnik dyskontowy to suma:

- stopy rynkowej opartej na krzywej rentowności z dnia bilansowego oraz
- szacunku aktualnej marży jaka byłaby oferowana w przypadku zaciągnięcia zobowiązania.

W tym celu przyjmuje się też założenie, że miejsce na krzywej rentowności, z którego zostaje wyznaczona właściwa stopa rynkowa odzwierciedla datę przeszacowania zobowiązania.

Kasa, środki w Banku Centralnym, Pozostałe aktywa

Z uwagi na krótkoterminowy charakter aktywów finansowych wykazywanych w powyższej pozycji przyjęto, że wartość bilansowa jest w przybliżeniu zgodna z wartością godziwą.

Inwestycyjne papiery wartościowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu

W przypadku inwestycyjnych papierów wartościowych wycenianych wg zamortyzowanego kosztu zastosowano podejście polegające na tym, że dla potrzeb określenia wartości godziwej przyjęto parametry wyceny, które byłyby zastosowane gdyby aktywa te znajdowały się w portfelu aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Poniżej zaprezentowano porównanie wartości bilansowej z wartością godziwą portfela kredytowego oraz depozytów w podziale na segmenty klientów.

	2018		2017	
	wartość bilansowa	wartość godziwa	wartość bilansowa	wartość godziwa
Portfel kredytowy, w tym:	101 956,8	102 023,5	87 376,7	87 062,3
Bankowość korporacyjna, w tym:	57 602,0	57 459,0	50 495,5	50 225,3
kredyty i pożyczki (w rachunku bieżącym i terminowe)	42 840,1	42 742,9	37 502,9	37 355,1
należności leasingowe	7 118,1	7 134,5	5 870,7	5 867,4
należności faktoringowe	4 834,5	4 834,5	4 589,7	4 589,7
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne i komunalne)	2 809,3	2 747,1	2 532,2	2 413,1
Bankowość detaliczna, w tym:	44 354,8	44 564,5	36 881,2	36 837,0
kredyty i pożyczki hipoteczne	33 146,8	32 957,7	27 775,9	27 673,0
kredyty i pożyczki pozostałe	11 208,0	11 606,8	9 105,3	9 164,0
Depozyty klientów, w tym:	115 908,0	115 911,1	102 849,1	94 112,6
Depozyty klientów bankowości korporacyjnej	37 589,9	37 589,9	34 799,5	30 503,2
Depozyty klientów bankowości detalicznej	78 318,1	78 321,2	68 049,6	63 609,4

38. Kompensowanie instrumentów finansowych

Poniższe ujawnienie dotyczy kompensowania aktywów i zobowiązań finansowych, które podlegają egzekwowalnym porozumieniom ramowym. Główne umowy ramowe zawierane przez Grupę to umowy ISDA (w zakresie instrumentów pochodnych) oraz GMRA (w zakresie transakcji zakupu/sprzedaży papierów wartościowych). Dodatkowym zabezpieczeniem ekspozycji z tytułu instrumentów pochodnych są depozyty zabezpieczające, które Grupa składa i otrzymuje w ramach realizacji tzw. Credit Support Annex (CSA), czyli załączników do umów ISDA.

Aktywa finansowe

2018

	Kwoty brutto uznanych aktywów finansowych	Kwoty netto aktywów finansowych prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Powiązane kwoty nie kompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej		Kwota netto
			Instrumenty finansowe	Środki pieniężne i instrumenty finansowe otrzymane jako zabezpieczenie	
Transakcje pochodne, w tym:	1 419,3	1 419,3	-602,0	-600,7	216,6
wycena instrumentów pochodnych	509,7	509,7	-233,1	0,0	276,6
pochodne instrumenty zabezpieczające	909,6	909,6	-368,9	0,0	540,7
zabezpieczenie transakcji pochodnych	0,0	0,0	0,0	-600,7	-600,7
Razem					216,6

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

2017

	Kwoty brutto uznanych aktywów finansowych	Kwoty netto aktywów finansowych prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Powiązane kwoty nie kompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej		Kwota netto
			Instrumenty finansowe	Środki pieniężne i instrumenty finansowe otrzymane jako zabezpieczenie	
Transakcje pochodne, w tym:	1 751,9	1 751,9	-868,8	-667,0	216,1
wycena instrumentów pochodnych	784,7	784,7	-468,2	0,0	316,5
pochodne instrumenty zabezpieczające	967,2	967,2	-400,6	0,0	566,6
zabezpieczenie transakcji pochodnych	0,0	0,0	0,0	-667,0	-667,0
Pożyczki papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu, w tym:	80,3	80,3	0,0	-80,3	0,0
transakcje klasyfikowane do kategorii aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	60,5	60,5	0,0	-60,5	0,0
transakcje klasyfikowane do kategorii kredytów i innych należności	19,8	19,8	0,0	-19,8	0,0
Razem					216,1

Zobowiązania finansowe**2018**

	Kwoty brutto uznanych zobowiązań finansowych	Kwoty netto zobowiązań finansowych prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Powiązane kwoty nie kompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej		Kwota netto
			Instrumenty finansowe	Środki pieniężne i instrumenty finansowe złożone jako zabezpieczenie	
Transakcje pochodne, w tym:	1 189,9	1 189,9	-602,0	-341,6	246,3
wycena instrumentów pochodnych	578,1	578,1	-233,1	0,0	345,0
pochodne instrumenty zabezpieczające	611,8	611,8	-368,9	0,0	242,9
zabezpieczenie transakcji pochodnych	0,0	0,0	0,0	-341,6	-341,6
Razem					246,3

2017

	Kwoty brutto uznanych zobowiązań finansowych	Kwoty netto zobowiązań finansowych prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Powiązane kwoty nie kompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej		Kwota netto
			Instrumenty finansowe	Środki pieniężne i instrumenty finansowe złożone jako zabezpieczenie	
Transakcje pochodne, w tym:	1 678,4	1 678,4	-868,8	-469,2	340,4
wycena instrumentów pochodnych	979,2	979,2	-468,2	0,0	511,0
pochodne instrumenty zabezpieczające	699,2	699,2	-400,6	0,0	298,6
zabezpieczenie transakcji pochodnych	0,0	0,0	0,0	-469,2	-469,2
Razem					340,4

39. Działalność powiernicza

Według stanu na 31.12.2018 r. Grupa prowadziła 781 rachunków papierów wartościowych, na których były przechowywane papiery wartościowe na rzecz Klientów Grupy (790 na 31.12.2017 r.). Rachunki te nie spełniają definicji aktywów i nie są wykazywane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Na koniec roku 2018 jednostka dominująca Grupy pełniła funkcję banku depozytariusza dla 149 funduszy inwestycyjnych i subfunduszy, 2 funduszy emerytalnych, 1 funduszu pracowniczego oraz dokonywała wyceny wartości aktywów netto oraz wartości aktywów netto na jednostkę uczestnictwa 8 ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych (łącznie 160 funduszy). Dla porównania na koniec roku 2017 jednostka dominująca Grupy pełniła funkcję banku depozytariusza dla 156 funduszy inwestycyjnych i subfunduszy, 2 funduszy emerytalnych, 1 funduszu pracowniczego oraz dokonywała wyceny wartości aktywów netto oraz wartości aktywów netto na jednostkę uczestnictwa 8 ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych (łącznie 167 funduszy).

40. Leasing operacyjny**40.1. Grupa jako leasingobiorca**

Grupa współpracuje z firmą leasingową w zakresie leasingu samochodów oraz zarządzania flotą samochodową. Grupa ponosi także płatności z tytułu prawa użytkowania wieczystego gruntu oraz najmu lokali, kontrakty traktowane są jako leasing operacyjny. Umowy te nie przewidują ponoszenia przez leasingobiorcę opłat warunkowych, z postanowień umów leasingowych nie wynikają też ograniczenia. W niektórych przypadkach umowy zawierają możliwość przedłużenia umowy lub zmiany ceny.

Płatności leasingowe według terminów zapadalności oraz w wartościach brutto prezentuje poniższa tabela:

	2018	2017
poniżej 1 roku	113,4	135,8
od 1 roku do 5 lat	275,4	309,9
powyżej 5 lat	105,1	89,2
Razem	493,9	534,9

40.2. Grupa jako leasingodawca

Grupa uzyskuje przychody z tytułu najmu lokali użytkowych w nieruchomościach własnych. Umowy te są traktowane jako umowy leasingu operacyjnego. Umowy te nie przewidują ponoszenia przez leasingobiorcę opłat warunkowych, z postanowień umów leasingowych nie wynikają też ograniczenia. W niektórych przypadkach umowy zawierają możliwość przedłużenia umowy lub zmiany ceny. Umowy nie zawierają natomiast możliwości zakupu.

Płatności leasingowe według terminów zapadalności oraz w wartościach brutto prezentuje poniższa tabela:

	2018	2017
poniżej 1 roku	0,2	1,8
od 1 roku do 5 lat	5,2	1,1
powyżej 5 lat	0,0	0,0
Razem	5,4	2,9

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

41. Informacje uzupełniające do skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych**Gotówka i jej ekwiwalenty**

Dla celów skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych, gotówka i jej ekwiwalenty obejmują bilansowy stan środków pieniężnych oraz salda rachunków bieżących i lokat jednodniowych w innych bankach.

	2018	2017
Gotówka i pozostałe środki pieniężne (prezentowane w nocie 13)	1 117,6	1 188,7
Środki na rachunkach w Banku Centralnym (prezentowane w nocie 13)	119,8	1 626,4
Rachunki bieżące w innych bankach (prezentowane w nocie 14)	378,4	331,9
Lokaty jednodniowe w innych bankach (prezentowane w nocie 14)	0,0	997,7
inne należności w innych bankach (prezentowane w nocie 14)	340,6	453,5
Razem	1 956,4	4 598,2

Objaśnienie podziału działalności Grupy na działalność operacyjną, inwestycyjną i finansową w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych

Działalność operacyjna dotyczy podstawowego obszaru działalności Grupy, nie zaliczanej do działalności inwestycyjnej i finansowej.

Działalność inwestycyjna polega na nabywaniu i zbywaniu udziałów lub akcji w jednostkach stowarzyszonych, wartości niematerialnych i rzeczowych aktywów trwałych oraz instrumentów kapitałowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody, a także dłużnych papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu. Wpływy z działalności inwestycyjnej obejmują ponadto dywidendy otrzymane z tytułu posiadania akcji i udziałów w innych podmiotach.

Działalność finansowa dotyczy długoterminowych (powyżej 1 roku) operacji finansowych, przeprowadzanych z podmiotami finansowymi. Wpływy z działalności finansowej wskazują na źródła finansowania Grupy, uzyskiwane np. poprzez zaciąganie długoterminowych kredytów i pożyczek od innych banków oraz od innych niż banki podmiotów finansowych lub emisję dłużnych papierów wartościowych. Wydatki z działalności finansowej dotyczą głównie spłat przez Grupę długoterminowych zobowiązań (m.in.: spłat otrzymanych kredytów wraz z odsetkami, odsetek od wyemitowanych papierów dłużnych) oraz płatności dywidend na rzecz właścicieli i innych wydatków z tytułu podziału zysku.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Przyczyny występowania różnic pomiędzy zmianami stanu niektórych pozycji wykazanymi w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych

2018

	zmiana stanu			różnica, w tym:	1)	2)	3)	4)	5)	6)	7)	8)	9)
	w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej	korekta bilansu otwarcia z tytułu wdrożenia MSSF 9	w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych										
Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych innym bankom	1 458,0		387,4	-1 070,6	-6,6	-1 064,0							
Zmiana stanu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	-396,8		-396,1	0,7	0,7								
Zmiana pochodnych instrumentów zabezpieczających	-29,8		663,9	693,7			693,7						
Zmiana stanu inwestycyjnych papierów wartościowych/ inwestycji	-6 029,9	-4,7	-6 363,1	-328,5	171,9			-13,4	-487,0				
Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych klientom	-12 017,7	-271,1	-12 297,9	-9,1	-9,1								
Zmiana stanu pozostałych aktywów, w tym:	nd		-66,3	-									
zmiana stanu pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej "Inne aktywa"	-68,8	-8,0	-76,8	0,0									
pozostałe zmiany	-		10,5	10,5						10,5			
Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	1 086,8		772,3	-314,5	-1,9							-312,6	
Zmiana stanu zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	-250,0		-249,2	0,8	0,8								
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	13 179,2		13 178,2	-1,0	-1,0								
Zmiana stanu rezerw	60,5	-16,9	43,6	0,0									
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań; w tym:	nd		-436,2	-									
zmiana stanu pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej "Inne zobowiązania"	-452,3		-452,9	-0,6								-0,6	
pozostałe zmiany	-		16,7	16,7									16,7

*) poszczególne różnice objaśnione są na kolejnej stronie

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Przyczyny wystąpienia różnic pomiędzy zmianami stanu wykazanymi w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych są następujące:

- 1) Zmiany stanu poszczególnych składników aktywów i pasywów zostały skorygowane o odsetki, które prezentowane są w pozycji *Odsetki otrzymane/zapłacone*.
- 2) Ze zmiany stanu *Kredytów i innych należności udzielonych innym bankom* wyłączono zmianę stanu części należności stanowiących ekwiwalent środków pieniężnych (rachunki w innych bankach) i zaprezentowano ją w pozycji *Zwiększenie/zmniejszenie środków pieniężnych netto*.
- 3) Zmiana stanu *Pochodnych instrumentów zabezpieczających* uwzględnia zmiany dotyczące instrumentów zabezpieczających ujęte w innych całkowitych dochodach.
- 4) Zmiana stanu *Inwestycyjnych papierów wartościowych (2017: zmiana stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży)* nie uwzględnia tej części wyceny papierów wartościowych, która została ujęta w innych całkowitych dochodach.
- 5) Ze zmiany stanu *Inwestycyjnych papierów wartościowych* wyłączono zmianę stanu papierów, która została zaprezentowana w działalności inwestycyjnej.
- 6) Kwota 10,5 mln zł dotyczy niezwiązanych w przepływie gotówki ani amortyzacją zmian bilansowej wartości rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych.
- 7) Ze zmiany stanu *Zobowiązań wobec innych banków* wyłączono zmianę stanu wynikającą ze spłaty kredytów na długoterminowe finansowanie spółek zależnych.
- 8) Zmiana stanu *Innych zobowiązań* nie uwzględnia zmian ujętych w innych całkowitych dochodach, dotyczących wyceny motywacyjnych programów pracowniczych oraz zysków/strat aktuarialnych.
- 9) Kwota 16,7 mln zł dotyczy niezwiązanych w przepływie gotówki zmian bilansowej wartości zobowiązań podporządkowanych (odsetki naliczone i niezapłacone, różnice kursowe).

2017

	zmiana stanu		różnica, w tym:	1)	2)	4)	7)
	w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych					
Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych innym bankom	-1 121,1	-269,3	851,8	2,4	849,4		
Zmiana stanu aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	2 296,7	2 296,8	0,1	0,1			
Zmiana stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	3 000,3	3 070,3	70,0	-58,8		128,8	
Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych klientom	-9 128,6	-9 063,6	65,0	65,0			
Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	-934,0	-977,7	-43,7	0,2			-43,9
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	8 677,9	8 684,5	6,6	6,6			

42. Podmioty powiązane

ING Bank Śląski S.A. jest spółką zależną od ING Bank NV, który według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku posiadał 75% udziału w kapitale zakładowym ING Banku Śląskiego oraz 75% udziałów w ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu ING Banku Śląskiego S.A.

ING Bank Śląski dokonuje na rynku międzybankowym operacji z ING Bank NV i podmiotami zależnymi od niego. Są to zarówno lokaty i kredyty krótkoterminowe jak i operacje instrumentami pochodnymi. Bank prowadzi również rachunki bankowe podmiotów z Grupy ING. Ponadto spółka zależna ING Lease

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Sp. z o.o. otrzymała od ING Bank NV finansowanie długoterminowe kontraktów leasingowych w EUR (tzw. „matched funding”). Wszystkie wyżej wymienione transakcje odbywają się na zasadach rynkowych.

Pomiędzy podmiotami powiązаныmi z Bankiem przeprowadzane są również transakcje wynikające z zawartych umów o współpracy, podnajmu pomieszczeń, dzierżawy sprzętu, przetwarzania danych oraz składki na ubezpieczenie pracowników.

Koszty prezentowane są według wartości netto (bez podatku VAT).

Według stanu na 31.12.2018 roku ING Bank Śląski S.A. nie posiadał zaangażowania wobec członków Rady Nadzorczej wchodzących w jej skład na koniec 2018 roku oraz podmiotów powiązanych z nimi kapitałowo i organizacyjnie.

Informacje liczbowe o transakcjach pomiędzy podmiotami powiązаныmi (w mln zł)

	ING Bank NV	Pozostałe podmioty Grupy ING	Podmioty stowarzyszone	ING Bank NV	Pozostałe podmioty Grupy ING
	stan na 31.12.2018			stan na 31.12.2017	
Należności					
Rachunki nostro	1,9	37,6	-	907,0	1,0
Kredyty	34,8	44,0	-	51,0	57,1
Wycena dodatnia instrumentów pochodnych	48,5	48,3	-	181,2	76,7
Inne należności	5,4	2,4	-	11,4	2,0
Zobowiązania					
Depozyty otrzymane	48,7	33,1	4,3	11,9	20,4
Kredyty otrzymane	3 135,4	-	-	2 726,5	-
Pożyczka podporządkowana	1 076,9	-	-	626,9	-
Rachunki loro	21,4	23,9	-	11,7	55,8
Wycena ujemna instrumentów pochodnych	45,0	45,8	-	185,8	71,8
Inne zobowiązania	64,7	1,5	-	62,8	1,4
Operacje pozabilansowe					
Udzielone zobowiązania pozabilansowe	535,1	538,3	-	486,0	281,2
Otrzymane zobowiązania pozabilansowe	1 184,3	483,9	-	1 448,8	246,9
Transakcje wymiany walutowej	7 210,2	140,9	-	10 110,3	40,7
Transakcje forward	116,1	-	-	535,1	-
IRS	2 768,7	2 575,8	-	3 151,1	2 410,3
Opcje	1 732,8	37,6	-	3 591,8	43,4
	2018 narastająco okres od 01.01.2018 do 31.12.2018			2017 narastająco okres od 01.01.2017 do 31.12.2017	
Przychody i koszty					
Przychody, w tym:	70,3	0,6	-0,1	44,8	8,7
przychody/koszty odsetkowe i prowizyjne	-7,3	-0,2	-0,1	-23,7	6,3
wynik na instrumentach finansowych	74,8	-6,0	-	55,9	0,9
wynik na inwestycjach	0,0	0,0	-	11,9	-
wynik na pozostałej działalności	2,8	6,8	-	0,7	1,5
Koszty działania	67,0	6,7	-	67,0	6,0
Nakłady na majątek trwały					
Nakłady na wartości niematerialne	-	6,1	-	-	0,1

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

43. Transakcje z personelem zarządzającym i pracownikami**Kredyty dla pracowników i kierownictwa Banku**

Pracownicy Grupy ING Banku Śląskiego S.A. korzystają z kredytów na takich samych warunkach jak pozostali klienci Banku (nie ma kredytów preferencyjnych dla pracowników). Kredyty dla pracowników ujęte są w kwocie kredytów dla klientów i według stanu na 31.12.2018 roku wynoszą 167,5 mln zł (bez pożyczek z ZFŚS). Na dzień 31.12.2017 roku ich wartość wyniosła 155,4 mln zł.

Udzielenie kredytu, pożyczki pieniężnej, gwarancji bankowej i poręczenia dla osób będących w kierownictwie Banku jest określone odrębną procedurą i monitorowaniem zgodnie z Zarządzeniem Prezesa ING Banku Śląskiego S.A.

W sprawozdaniu finansowym za 2018 rok ujęto udzielone kredyty, pożyczki pieniężne, gwarancje i poręczenia bankowe dla kierownictwa Banku (w rozumieniu Art. 79 Prawa Bankowego) w wysokości 34,3 mln zł. Na dzień 31.12.2017 roku ich wartość wyniosła 32,6 mln zł.

Wynagrodzenie Członków Zarządu ING Banku Śląskiego S.A. (w mln zł)

Skład Zarządu ING Banku Śląskiego S.A. na koniec 2018 roku został zaprezentowany w rozdziale I. *Informacje o Banku i Grupie Kapitałowej* w punkcie 5. *Skład Zarządu oraz Rady Nadzorczej Banku*.

Świadczenia dla Członków Zarządu ING Banku Śląskiego S.A. (w mln zł)

	2018	2017
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze, w tym:	12,4	13,5
- wynagrodzenia	9,9	9,6
- korzyści	2,5	3,9
Razem	12,4	13,5

Na krótkoterminowe świadczenia pracownicze składają się wynagrodzenia zasadnicze, ubezpieczenia, wpłaty na fundusz inwestycyjny, opieka medyczna oraz inne świadczenia przyznane przez Radę Nadzorczą.

Świadczenia dla Członków Zarządu ING Banku Śląskiego S.A. wynikające z Programu Zmiennych Składników Wynagrodzeń (w mln zł)

	2018		2017	
	Krótkoterminowe świadczenia	Długoterminowe świadczenia	Krótkoterminowe świadczenia	Długoterminowe świadczenia
płatności w gotówce	2,5	2,1	2,6	2,1
akcje fantomowe	2,5	2,1	2,6	2,1
Razem	5,0	4,2	5,2	4,2

Na krótkoterminowe świadczenia składają się świadczenia wynikające z Programu Zmiennych Składników Wynagrodzeń – część nieodroczone.

Na długoterminowe świadczenia składają się świadczenia wynikające z Programu Zmiennych Składników Wynagrodzeń – część odroczone.

Świadczenia za rok 2018 dla członków Zarządu ING Banku Śląskiego S.A. wynikające z Programu Zmiennych Składników Wynagrodzeń nie zostały jeszcze przyznane.

Zgodnie z obowiązującym w Banku systemem wynagrodzeń, Członkom Zarządu Banku może przysługiwać premia za rok 2018, której część zostanie wypłacona w 2019 roku, a część będzie

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

odroczone na lata kolejne (2020 – 2026). Maksymalna możliwa do uzyskania wysokość premii za 2018 rok, na którą została utworzona rezerwa, wynosi 9,2 mln zł, w tym na wypłatę gotówkową w 2019 roku 2,5 mln zł, a na część premii z odroczonym terminem płatności 6,7 mln zł. Ostateczną decyzję odnośnie wysokości tego bonusu podejmie Rada Nadzorcza Banku.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku rezerwa na wypłatę gotówkową bonusu dla Członków Zarządu wynosiła 9,4 mln zł. Zatwierdzona przez Radę w roku 2018 kwota bonusu, która dotyczyła roku 2017 wyniosła 6,6 mln zł.

W latach zakończonych dnia 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku Członkom Zarządu nie wypłacono świadczeń po okresie zatrudnienia.

Członkowie Zarządu mają zawarte umowy o zakazie konkurencji po zaprzestaniu pełnienia funkcji w Zarządzie Banku. W przypadku nie powołania na nową kadencję lub odwołania Członkom Zarządu przysługuje odprawa. Informacja o odprawach przysługujących Członkom Zarządu jest zawarta w ich umowach o pracę i należy się tylko w przypadku rozwiązania umowy o pracę przez Bank z przyczyn innych niż uprawniające do rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia.

Wynagrodzenie Członków Rady Nadzorczej ING Banku Śląskiego S.A. (w mln zł)

Skład Rady Nadzorczej ING Banku Śląskiego S.A. na koniec 2018 roku został zaprezentowany w rozdziale I. *Informacje o Banku i Grupie Kapitałowej* w punkcie 5. *Skład Zarządu oraz Rady Nadzorczej Banku*.

Świadczenia dla Członków Rady Nadzorczej ING Banku Śląskiego S.A. (w mln zł)

	2018	2017
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze, w tym:		
- wynagrodzenia	0,8	0,7
Razem	0,8	0,7

Członkowie Zarządu oraz inne osoby będące pracownikami ING Banku Śląskiego S.A. nie otrzymują wynagrodzenia ani nagród z tytułu pełnienia funkcji we władzach jednostek zależnych i stowarzyszonych Grupy ING Banku Śląskiego S.A.

Stan posiadania akcji ING Banku Śląskiego przez członków Rady Nadzorczej Banku oraz członków Zarządu Banku

Członkowie Zarządu Banku i Rady Nadzorczej Banku na dzień 31.12.2018 roku nie posiadali akcji ING Banku Śląskiego S.A., podobnie jak na dzień przekazania do publicznej wiadomości rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za 2018 rok.

Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych

Pracownicy mogą korzystać z różnorodnych form pomocy socjalnej w ramach utworzonych w podmiotach Grupy Zakładowych Funduszy Świadczeń Socjalnych. Stan pożyczek udzielonych z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych według stanu na 31.12.2018 roku wynosił 3,7 mln zł, wobec 5,0 mln zł na dzień 31.12.2017 roku. Stan Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych na dzień 31.12.2018 roku wynosił 7,8 mln zł wobec 6,9 mln zł na dzień 31.12.2017 roku.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

44. Zatrudnienie

Zatrudnienie w Grupie Kapitałowej wynosiło na dzień 31 grudnia odpowiednio:

	2018	2017
W osobach	8 086	8 032
W etatach	8 033,6	7 979,3

45. Istotne zdarzenia po dacie bilansowej

- Uzyskanie zezwolenia KNF na rozpoczęcie działalności banku hipotecznego.

W dniu 2 stycznia 2018 roku ING Bank Śląski uzyskał od Komisji Nadzoru Finansowego zezwolenia na rozpoczęcie działalności przez ING Bank Hipoteczny S.A., spółkę zależną Banku. W swojej decyzji KNF stwierdziła, że ING Bank Hipoteczny S.A. spełnia wszystkie wymagania dla rozpoczęcia działalności określone w art. 36 ust 3 ustawy Prawo bankowe.

- Informacja KNF na temat wysokości indywidualnego wskaźnika ST wykorzystywanego w polityce dywidendowej.

18 stycznia 2019 roku ING Bank Śląski otrzymał pismo Komisji Nadzoru Finansowego w sprawie założeń polityki dywidendowej banków komercyjnych w 2019 roku. W przesłanym piśmie KNF poinformował o wysokości indywidualnego wskaźnika ST dla Banku, który powinien być uwzględniony w przypadku wypłaty dywidendy powyżej 75% wypracowanego zysku netto.

Wskaźnik ST mierzy wrażliwość Banku na niekorzystny scenariusz makroekonomiczny. Definiowany jest, jako różnica pomiędzy łącznym współczynnikiem kapitałowym („TCR”) w scenariuszu referencyjnym i TCR w scenariuszu szokowym na koniec 2020 roku, z uwzględnieniem korekt nadzorczych. Ze względu na obowiązujące w tym roku założenie stałości bilansu, czyli brak możliwości reakcji banków na negatywnie zmieniające się otoczenie zewnętrzne, wskaźnik ST został pomniejszony o obowiązujący od 1 stycznia 2019 roku wskaźnik bufora zabezpieczającego w wysokości 2,5 p.p.

W wyniku dokonanych analiz w ramach testów warunków skrajnych prowadzonych przez Urząd KNF, określono, że indywidualny wskaźnik ST dla ING Banku Śląskiego S.A., po pomniejszeniu o wskaźnik bufora zabezpieczającego, wynosi 3,34%.

- Zgoda Komisji Nadzoru Finansowego na zaliczenie do kapitału Tier II Banku środków z pożyczki podporządkowanej.

30 stycznia 2019 roku ING Bank Śląski otrzymał zgodę Komisji Nadzoru Finansowego na zaliczanie do kapitału Tier II Banku środków pieniężnych z otrzymanej od ING Bank N.V. pożyczki podporządkowanej w kwocie 100 milionów EUR.

Zarządzanie ryzykiem oraz kapitałem

I. System zarządzania ryzykiem oraz kapitałem

1. System zarządzania ryzykiem

System zarządzania ryzykiem stanowi zintegrowany zbiór zasad, mechanizmów i narzędzi (w tym m.in. polityk i procedur) odnoszących się do procesów dotyczących ryzyka. Rolą systemu zarządzania ryzykiem jest stała identyfikacja, pomiar lub szacowanie oraz monitorowanie poziomu ponoszonego przez Grupę ryzyka oraz zabezpieczenie ewentualnych strat poprzez odpowiednie mechanizmy kontrolne, system limitów oraz adekwatny poziom rezerw (odpisów), a także kapitałów i buforów płynnościowych.

W ramach systemu zarządzania ryzykiem Grupa:

- stosuje sformalizowane zasady służące określaniu wielkości podejmowanego ryzyka i zasady zarządzania ryzykiem,
- stosuje sformalizowane procedury mające na celu identyfikację, pomiar lub szacowanie oraz monitorowanie ryzyka, uwzględniające również przewidywany poziom ryzyka w przyszłości,
- stosuje sformalizowane limity ograniczające ryzyko i zasady postępowania w przypadku przekroczenia limitów,
- stosuje przyjęty system sprawozdawczości zarządczej umożliwiający monitorowanie poziomu ryzyka,
- posiada strukturę organizacyjną dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego przez Grupę ryzyka.

2. Zasady zarządzania ryzykiem

ING Bank Śląski S.A. zarządza ryzykiem kredytowym, rynkowym i operacyjnym zgodnie z zasadami określonymi w normach polskiego prawa, regulacjami Komisji Nadzoru Finansowego oraz innych uprawnionych organów, a także zgodnie ze standardami określonymi przez Grupę ING w stopniu, który nie prowadzi do naruszenia wspomnianych wcześniej regulacji oraz dokumentów z zakresu najlepszych praktyk.

Niezależnie od konieczności zapewnienia zgodności regulacyjnej i prawnej, Grupa nie traktuje zarządzania ryzykiem kredytowym, rynkowym oraz operacyjnym głównie jako kwestii zgodności (compliance), lecz jako fundamentalną i integralną część całościowego zarządzania Grupą.

3. Proces oceny adekwatności kapitału wewnętrznego

W Grupie ING Banku Śląskiego S.A. „Polityka Zarządzania Kapitałem w ING Banku Śląskim S.A.” reguluje proces identyfikacji istotnych rodzajów ryzyka, podstawowe elementy dotyczące ich kwantyfikacji oraz zasady zarządzania adekwatnością kapitałową.

Na podstawie tego dokumentu w Grupie identyfikuje się następujące typy ryzyka:

- ryzyko trwale istotne - ze względu na charakter działalności Grupy jest i będzie w przyszłości istotne. Przez charakter działalności Grupy rozumie się działalność w zakresie usług depozytowych i kredytowych oraz związanych z tą działalnością: realizację wyniku finansowego, zarządzanie płynnością, stopą procentową oraz ryzykiem walutowym, a także zarządzanie ryzykiem w zakresie niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów technicznych lub zdarzeń zewnętrznych,
- ryzyko istotne - może powodować powstanie potencjalnych strat, z częstotliwością wystąpienia wartości kwalifikujących je jako istotne zgodnie z tabelą:

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Częstotliwość	Przynajmniej raz na rok	nieistotne	istotne	istotne	istotne
	Przynajmniej raz na 5 lat	nieistotne	nieistotne	istotne	istotne
	Rzadziej niż raz na pięć lat	nieistotne	nieistotne	nieistotne	istotne
	Potencjalna strata (PLN)	do 0,2% funduszy własnych	od 0,2% do 1% funduszy własnych	od 1% do 5% funduszy własnych	powyżej 5% funduszy własnych

W każdym miesiącu w Grupie przygotowywane są raporty w ujęciu jednostkowym i skonsolidowanym zawierające zrealizowane wymogi kapitałowe z tytułu wszystkich istotnych rodzajów ryzyka oraz planowane wartości tych mierników. Informacje w tym zakresie otrzymuje Komitet Aktywów i Pasywów (ALCO) oraz Zarząd Banku. Rada Nadzorcza w cyklach kwartalnych informowana jest o adekwatności kapitałowej Banku i Grupy, w tym adekwatności kapitału wewnętrznego.

Raz w roku przeprowadzany jest przegląd procesu ICAAP, a raport z przeglądu przekazywany jest do Zarządu oraz Rady Nadzorczej ING Banku Śląskiego S.A. Dodatkowo komórka audytu wewnętrznego przeprowadza raz w roku niezależny audyt procesu ICAAP.

Proces ICAAP został wdrożony w istotnych spółkach zależnych Banku (ING Commercial Finance S.A. oraz ING Lease (Polska) Sp. z o.o.). Proces ICAAP w tych spółkach prowadzony jest niezależnie od procesu ICAAP w Banku. Jednostki odpowiedzialne za poszczególne rodzaje ryzyka w Banku sprawują nadzór nad procesami zarządzania ryzykiem w jednostkach zależnych. Raporty z przeglądu procesów ICAAP w wymienionych spółkach stanowią załącznik do Raportu z przeglądu ICAAP w ING Banku Śląskim S.A. i są przekazywane do Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej Banku.

4. Kategorie ryzyka

Warsztaty oceny istotności ryzyka zostały w 2018 roku przeprowadzone w pierwszym kwartale. W ich wyniku zidentyfikowano ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej: ryzyko rezydualne convexity jako ryzyka istotnego oraz zrezygnowano ze stosowania pojęcia „ryzyka trudnomierzalnego”.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Typ ryzyka		Trwale istotne	Istotne	Nieistotne
Ryzyko kredytowe				
Ryzyko braku spłaty i ryzyko kontrahenta*		✓		
Ryzyko rezydualne**		✓		
Ryzyko koncentracji		✓		
Ryzyko wartości rezydualnej		✓		
Ryzyko transferowe				✓
Ryzyko pozostałych nie kredytowych aktywów			✓	
Ryzyko definicji „default”				✓
Ryzyko rynkowe				
Ryzyko operacji na rynkach finansowych	Ryzyko walutowe	✓		
	Ryzyko ogólne i szczególne stóp procentowych w księdze handlowej	✓		
	Ryzyko stóp procentowych w księdze bankowej: całkowite niedopasowanie	✓		
	Ryzyko stóp procentowych w księdze bankowej: ryzyko rezydualne convexity		✓	
	Ryzyko stóp procentowych w księdze bankowej: ryzyko bazowe			✓
	Ryzyko stóp procentowych w księdze bankowej: ryzyko opcyjne			✓
Ryzyko inwestycji w nieruchomości komercyjne oraz nieruchomości posiadane na własny użytek				✓
Ryzyko kapitałowych papierów wartościowych	Ryzyko kapitałowych papierów wartościowych w księdze bankowej			✓
	Ryzyko ogólne i szczególne kapitałowych papierów wartościowych w księdze handlowej			✓
Ryzyko zachowania klienta			✓	
Ryzyko biznesowe				
Ryzyko wyniku finansowego		✓		
Ryzyko makroekonomiczne			✓	
Ryzyko portfela hipotek walutowych			✓	
Ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej				✓
Ryzyko płynności i finansowania		✓		
Ryzyko operacyjne***		✓		
Ryzyko modeli			✓	

*) definicja ryzyka zawiera ryzyko rozliczenia dostawy; **) wymóg kapitałowy szacowany w ramach metody dla ryzyka braku spłaty i ryzyka kontrahenta; ***) obejmuje m.in. ryzyko braku zgodności oraz ryzyko prawne, a także ryzyko IT, które jest zarządzane w ramach tego ryzyka.

5. Apetyt na ryzyko

Apetyt na ryzyko określa maksymalną wielkość ryzyka jaką Grupa jest gotowa zaakceptować wspierając tym samym stabilność oraz dalszy rozwój. W ramach zarządzania ryzykiem i kapitałem w Grupie ustalane są parametry apetytu na ryzyko (tzw. RAS - Risk Appetite Statement) w następujących podstawowych obszarach:

- RAS dotyczący adekwatności kapitałowej,
- RAS dotyczący płynności i finansowania oraz ryzyka rynkowego,
- RAS dotyczący ryzyka kredytowego
- RAS dotyczący ryzyka operacyjnego.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

RAS dotyczący adekwatności kapitałowej Grupy jest ustalony dla następujących współczynników kapitałowych¹:

- współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 (CET1) na poziomie co najmniej 9,875%,
- współczynnik Tier 1 (T1) na poziomie co najmniej 10,375%, oraz
- łączny współczynnik kapitałowy (TCR) na poziomie co najmniej 13,375%.

RAS dotyczący adekwatności kapitałowej wynika z obowiązku utrzymywania minimalnych poziomów współczynników kapitałowych wynikających z następujących regulacji zewnętrznych:

- Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku (4,5% dla CET1, 6% dla T1 oraz 8% dla TCR),,
- Ustawy z 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym sankcjonujący dodatkowe bufor kapitałowe, w tym:
 - bufor zabezpieczający, który w 2018 roku wynosił 1,875%,
 - bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym w wysokości 0,5% nałożonego decyzją Komisji z 19 grudnia 2017 roku i podtrzymanego pismem KNF z 2 sierpnia 2018 roku,
 - bufor antycykliczny z zastosowaniem do ekspozycji na które taki bufor został przez właściwe organy nałożony. Bufor antycykliczny jest zmienny w czasie w zależności od struktury odnośnych ekspozycji oraz poziomów wskaźników bufora antycyklicznego nałożonych na odnośne ekspozycje (wg stanu na grudzień 2018 bufor antycykliczny wynosił efektywnie 0,006%)
- Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 1 września 2017 r. w sprawie bufora ryzyka systemowego wprowadzającej bufor ryzyka systemowego w wysokości 3% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko z zastosowaniem do wszystkich ekspozycji znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (ponieważ Grupa posiada niewielką pulę tzw. ekspozycji zagranicznych efektywny poziom bufora ryzyka systemowego jest zmienny w czasie (wg stanu na 31 grudnia 2018 r. wyniósł 2,961%).

W ramach RAS dotyczących adekwatności kapitałowej ustalane są również limity kapitałowe na poszczególne rodzaje ryzyka.

RAS dotyczące ryzyka kredytowego oraz operacyjnego ustalane są w cyklach rocznych.

6. Kapitał ekonomiczny, fundusze własne i wymóg kapitałowy

6.1. Kapitał ekonomiczny

Grupa ING Banku Śląskiego S.A. obecnie szacuje kapitał na następujące rodzaje ryzyka:

- ryzyko braku spłaty i ryzyko kontrahenta oraz ryzyko rezydualne - ryzyko strat w wyniku niewywiązania się kontrahenta/dłużnika ze swoich zobowiązań wobec Grupy (w tym rozliczenia transakcji lub dostarczenia instrumentu w umówionym terminie) oraz ryzyko zmniejszenia wartości ekspozycji kredytowej w wyniku pogorszenia się zdolności kontrahenta do obsługi zobowiązania. Kapitał ekonomiczny wyznaczany jest z wykorzystaniem zmodyfikowanej metody AIRB (INCAP) z uwzględnieniem kapitału z tytułu ryzyka kredytowego centralnego kontrahenta oraz ryzyka korekty wyceny kredytowej (CVA), a także wymogu z tytułu ryzyka rozliczenia, dostawy, które wyliczane są zgodnie z Rozporządzeniem

¹ Poziomy referencyjne określone w RAS opierają się na nominalnych poziomach poszczególnych buforach kapitałowych. Zastosowane podejście oznacza, że RAS dla adekwatności kapitałowej jest nieco wyższy niż wynikałoby to z regulacyjnych minimalnych poziomów współczynników kapitałowych opierających się na efektywnych i zmiennych w czasie poziomach niektórych buforów kapitałowych.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku. Od czerwca 2014 roku w wyliczeniach kapitału wprowadzono parametr LGD z okresu recesji (ryzyko rezydualne).

- ryzyko pozostałych niekredytowych aktywów - ryzyko nieodzyskania przez Grupę wartości bilansowych aktywów niekredytowych (DTA, ekspozycje kapitałowe i pozostałe pozycje). Kapitał wyznaczany jest zgodnie z zasadami przyjętymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku.
- ryzyko koncentracji - ryzyko wynikające z występowania nadmiernej ekspozycji wobec pojedynczego podmiotu, podmiotów powiązanych lub grup podmiotów o podobnej charakterystyce, które z tego tytułu są narażone na podwyższone ryzyko kredytowe (np. koncentracja sektorowa). Wymóg kapitałowy szacowany jest według następujących zasad:
 - wobec pojedynczych podmiotów lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie - zgodnie z zasadami wyznaczania wymogu kapitałowego wynikającymi z wymogów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku.
 - wobec podmiotów z tej samej branży, sektora gospodarczego, prowadzących tą samą działalność lub prowadzących obrót podobnymi towarami - jako nadwyżka zaangażowania ponad ustalony limit koncentracji dla tej grupy zaangażowań, pomniejszona o odpisy aktualizacyjne.
- ryzyko wartości rezydualnej - ryzyko wynikające z wartości rezydualnej przedmiotu leasingu, która stanowi różnicę między wartością przedmiotu leasingu a sumą rat leasingowych. Kontrahent ma prawo wykupić przedmiot leasingu, ale nie jest do tego bezwzględnie zobowiązany. Wymóg kapitałowy wyznaczany jest zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku.
- ryzyko walutowe - ryzyko strat spowodowanych zmianami kursów wymiany walut. Wymóg kapitałowy kalkulowany jest za pomocą metody VaR.
- ryzyko ogólne i szczególne stóp procentowych w księdze handlowej - ryzyko strat na pozycjach w księgach handlowych spowodowanych zmianami stóp procentowych. Wymóg kapitałowy kalkulowany jest za pomocą metody VaR.
- ryzyko stóp procentowych w księdze bankowej: ryzyko rezydualne convexity - ryzyko straty związane z nieoczekiwanym nieliniowym przesunięciem krzywej stóp procentowych. Wymóg kapitałowy kalkulowany jest przy pomocy symulacji zmiany stóp procentowych.
- ryzyko stóp procentowych w księdze bankowej: całkowite niedopasowanie - ryzyko strat na pozycjach w księgach bankowych spowodowane zmianami stóp procentowych. Wymóg kapitałowy kalkulowany jest za pomocą metody VaR.
- ryzyko zachowania klienta - ryzyko potencjalnych strat spowodowanych niepewnością, co do zachowania klientów w stosunku do produktów z wbudowanymi opcjami, Wymóg kapitałowy z tytułu tego ryzyka wyznaczany jest jako złożenie dwóch elementów: symulacji Monte Carlo oraz wyceny posiadanego portfela replikacyjnego.
- ryzyko wyniku finansowego - ryzyko związane z podejmowaniem niekorzystnych lub błędnych decyzji, brakiem lub wadliwą realizacją przyjętych założeń/ działań oraz zmianami w otoczeniu zewnętrznym i niewłaściwą reakcją na te zmiany skutkujących realizacją wyniku finansowego poniżej wymagań wynikających z potrzeb prowadzenia bieżącej działalności i rozwoju, głównie w celu zasilenia bazy kapitałowej. Wymóg kapitałowy szacowany jest w oparciu o potencjalne straty w relacji do planowanego wyniku finansowego.
- ryzyko makroekonomiczne - ryzyko wynikające ze zmian makroekonomicznych oraz ich wpływu na wysokość minimalnych wymogów kapitałowych. Metodologia wyznaczania wymogu kapitałowego bazuje na wewnętrznych testach warunków skrajnych dla scenariusza łagodnej recesji oraz pożądanego poziomu miar adekwatności kapitałowej.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- ryzyko portfela hipotek walutowych - ryzyko wynikające z poniesienia straty finansowej z powodu konieczności przewalutowania kredytów hipotecznych denominowanych w walutach obcych na kredyty złotówkowe. Wycena ryzyka wykonywana jest na podstawie estymacji kosztów wdrożenia proponowanych rozwiązań oraz etapu procesu legislacyjnego na którym znajduje się regulacja.
- ryzyko płynności i finansowania - ryzyko polegające na niemożności spełnienia, przy racjonalnej cenie, zobowiązań pieniężnych wynikających z pozycji bilansowych i pozabilansowych. Grupa utrzymuje płynność w taki sposób, aby zobowiązania pieniężne Grupy mogły być zawsze realizowane przy pomocy dostępnych środków, wpływów z zapadających transakcji, dostępnych źródeł finansowania po cenach rynkowych i/lub z likwidacji zbywalnych aktywów. Kapitał ekonomiczny stanowi wartość przekroczenia wewnętrznych poziomów nadzorczych limitów płynnościowych.
- ryzyko modeli - ryzyko straty, jaką może ponieść Grupa, w wyniku decyzji, które mogły zasadniczo opierać się na danych uzyskanych przy zastosowaniu modeli wykorzystywanych przez Grupę w procesach wewnętrznych, z powodu błędów w opracowaniu, wdrażaniu lub stosowaniu takich modeli. Wymóg kapitałowy jest szacowany dla modeli istotnych i średnio istotnych o podwyższonym lub wysokim poziomie ryzyka modelu oraz bazuje na ocenie eksperckiej.
- ryzyko operacyjne - ryzyko bezpośredniej lub pośredniej straty materialnej w wyniku niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi, systemów technicznych lub zdarzeń zewnętrznych. W zakresie ryzyka operacyjnego uwzględniane są również czynniki i skutki wystąpienia ryzyka utraty reputacji oraz ryzyka prowadzenia działalności. Do obliczenia kapitału ekonomicznego Grupa wykorzystuje metodę zaawansowaną AMA. Stosowany model jest modelem hybrydowym umożliwiającym pomiar ryzyka na podstawie wewnętrznych i zewnętrznych danych dotyczących zdarzeń ryzyka operacyjnego, analizie scenariuszy oraz czynnikach środowiska biznesowego i kontroli wewnętrznej.

W każdym miesiącu przygotowywane są raporty w ujęciu jednostkowym i skonsolidowanym, zawierające zrealizowane wielkości kapitał ekonomicznego dla wszystkich istotnych rodzajów ryzyka oraz planowane wartości tych mierników. Informacje w tym zakresie otrzymuje Komitet Aktywów i Pasywów (ALCO), Komitet Ryzyka Niefinansowego (NFRFC) oraz Zarząd. Rada Nadzorcza na bieżąco informowana jest o adekwatności kapitałowej – w tym adekwatności kapitału wewnętrznego.

W ciągu 2018 roku poziom funduszy własnych kształtował się powyżej poziomu kapitału wewnętrznego.

6.2. Fundusze własne

Fundusze własne Grupy składają się z:

- kapitału podstawowego Tier 1, który na koniec 2018 roku wyniósł 11 301,5 mln zł ,
- kapitału Tier 2, który na koniec 2018 roku wyniósł 645,0 mln zł .

Na dzień 31 grudnia 2018 roku w Grupie nie jest identyfikowany kapitał dodatkowy Tier 1 (AT1).

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Fundusze własne

	2018	2017
Fundusze własne		
A. Kapitał Tier 1	11 301,5	10 299,1
A.I. Kapitał podstawowy Tier 1	11 301,5	10 299,1
instrumenty kapitałowe kwalifikujące się jako kapitał podstawowy Tier I	130,1	130,1
nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	956,3	956,3
zyski zatrzymane	533,7	752,2
- zyski zatrzymane w poprzednich latach	-208,5	86,8
- uznany zysk lub uznana strata	742,2	665,4
skumulowane inne całkowite dochody	327,4	274,7
kapitał rezerwowy	8 547,6	7 514,9
fundusze ogólne ryzyka bankowego	1 215,2	1 215,2
wartości niematerialne	-435,0	-422,8
niedobór korekt ryzyka kredytowego wobec oczekiwanych strat według metody IRB	-185,5	-121,4
korekta w okresie przejściowym z tytułu dostosowania do wymogów MSSF 9	215,0	-
korekta wartości z tytułu wymogów w zakresie ostrożnej wyceny	-3,3	-0,1
A.II. Kapitał dodatkowy Tier 1	0,0	0,0
B. Kapitał Tier 2	645,0	612,1
zobowiązania podporządkowane	645,0	625,6
niedobór korekt ryzyka kredytowego wobec oczekiwanych strat według metody IRB	0,0	-13,5
Fundusze własne przyjęte do kalkulacji łącznego współczynnika kapitałowego	11 946,5	10 911,2

6.3. Wymóg kapitałowy

Na potrzeby sprawozdawcze w 2018 roku do kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego Grupa wykorzystywała metodę zaawansowaną wewnętrznych ratingów oraz metodę standardową. Grupa uzyskała zgodę Komisji Nadzoru Finansowego oraz Narodowego Banku Holandii na stosowanie metody zaawansowanej wewnętrznych ratingów (AIRB) dla klas ekspozycji: przedsiębiorstwa oraz instytucje kredytowe dla Banku i ING Lease Sp. z o.o. W obszarze ryzyka operacyjnego Grupa wykorzystuje metodę wskaźnika podstawowego BIA (Basic Indicator Approach). W obszarze ryzyka rynkowego Grupa wykorzystuje metody standardowe. Grupa wyznacza również wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka koncentracji, ryzyka rozliczenia, dostawy oraz ryzyka korekty wyceny kredytowej (CVA). We wszystkich przypadkach wymogi wyznaczone są zgodnie z Rozporządzeniem CRR.

Łączny wymóg kapitałowy jest zdominowany przez wymóg z tytułu ryzyka kredytowego. Na koniec 2018 roku stanowił on aż 88% wymogu ogółem.

6.4. Adekwatność kapitałowa

31 grudnia 2018 roku wartość współczynnika TCR dla Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego wyniosła 15,60% w porównaniu do 16,71% na koniec 2017 roku oraz wartość współczynnika Tier 1 wyniosła 14,75% w porównaniu do 15,78% na koniec grudnia 2017 roku. Zmiana współczynników kapitałowych jest wynikiem następujących czynników:

- uwzględnieniu w funduszach własnych części zysku netto wypracowanego w 2017 roku po podjęciu przez Walne Zgromadzenie uchwały o podziale zysku za 2017 rok po pomniejszeniu o kwotę, którą Bank zaliczył do funduszy własnych w trakcie 2017 roku (285 mln zł) oraz części zysku Banku za pierwsze 9 miesięcy 2018 roku (742 mln zł),
- uwzględnienie wpływu standardu MSSF9,
- wzrostu wolumenów biznesowych oraz działalności operacyjnej,

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- obniżeniu efektywnej wagi ryzyka na portfelu detalicznych kredytów hipotecznych (objęcie większej części i portfela preferencyjną wagą ryzyka 35%),
- nałożenie dodatkowych narzutów na aktywa ważone ryzykiem na używane modele IRB, w związku z funkcjonującym procesem zarządzania modelami.

Łączny współczynnik kapitałowy

	2018	2017
Fundusze własne przyjęte do kalkulacji łącznego współczynnika kapitałowego	11 946,5	10 911,2
Wymogi kapitałowe		
wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka kredytowego, ryzyka kredytowego kontrahenta, ryzyka rozmycia oraz dostaw z późniejszym terminem rozliczenia	5 366,2	4 542,2
wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka pozycji, ryzyka walutowego i ryzyka cen towarów	130,6	103,0
wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego	626,9	567,1
wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka korekty wyceny kredytowej	4,6	10,6
Łączny wymóg kapitałowy	6 128,3	5 222,9
Łączny współczynnik kapitałowy	15,60%	16,71%
Współczynnik kapitału Tier I	14,75%	15,78%

Grupa w kalkulacji współczynników kapitałowych skorzystała z przepisów przejściowych w zakresie złagodzenia wpływu wdrożenia standardu MSSF 9 na poziom funduszy własnych. Więcej informacji na temat okresu przejściowego przedstawiono w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w części *Polityka rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające* w rozdziale II w punkcie 1.2. *Wpływ zastosowania MSSF 9 Instrumenty finansowe na sprawozdanie finansowe - Wpływ na wymogi kapitałowe*. W przypadku pełnego ujęcia wpływu wdrożenia standardu MSSF 9 łączny współczynnik kapitałowy kształtowałby się na poziomie 15,31% a współczynnik kapitału Tier I na poziomie 14,47%.

W październiku 2018 roku Grupa zawarła z ING Bank N.V. z siedzibą w Amsterdamie umowę pożyczki podporządkowanej i wystąpiła do KNF z wnioskiem o zgodę na zaliczenie kwoty pożyczki do kapitału Tier 2. Uzyskanie zgody nastąpiło 30 stycznia 2019 roku. Gdyby na dzień 31 grudnia 2018 r. kwota pożyczki została ujęta w kapitale Tier 2 poziom łącznego współczynnika kapitałowego Grupy zwiększyłby się o 0,6 p.p.

7. Dźwignia finansowa

Obliczenie regulacyjnego wskaźnika dźwigni finansowej Grupy ING Banku Śląskiego S.A. na 31 grudnia 2018 roku zostało dokonane w oparciu o postanowienia Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) 2015/62 z dnia 10 października 2014 roku zmieniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do wskaźnika dźwigni (dalej zw. „Rozporządzeniem 2015/62”).

Wskaźnik dźwigni finansowej jest kalkulowany poprzez podzielenie miary kapitału Tier 1 przez miarę ekspozycji całkowitej i wyrażany jest jako wartość procentowa. Miara ekspozycji całkowitej jest sumą wartości ekspozycji określonych zgodnie z Rozporządzeniem 2015/62 z tytułu wszystkich aktywów i pozycji pozabilansowych nieodliczonych przy wyznaczaniu miary kapitału Tier 1.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Kalkulacja wskaźnika dźwigni finansowej Grupy kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.

	2018	2017
Kapitał Tier 1	11 301,5	10 299,0
Ekspozycja całkowita	152 242,9	134 031,0
Wskaźnik dźwigni finansowej (%)	7,42	7,68

Na podstawie Dyrektywy CRD IV oraz aktów wykonawczych Grupa przygotowała i wdrożyła „Procedurę sporządzania sprawozdania Leverage Ratio”. Dokument ten określa odbiorców oraz szczegółowe zasady wyznaczania wskaźnika dźwigni finansowej w aplikacji LIREP w ramach raportów przesyłanych do NBP.

Grupa wdrożyła procesy zarządzania tym ryzykiem, w tym m.in. zaimplementowała „Politykę zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej” oraz „Procedurę planowania dźwigni finansowej”. Dokumenty te opisują odpowiedzialność poszczególnych departamentów oraz Komitetu ALCO w procesie zarządzania tym ryzykiem. W Polityce określono również pożądany poziom wskaźnika dźwigni oraz zdefiniowano działania służące utrzymaniu tego wskaźnika na wymaganym poziomie. Grupa uwzględniła również przedmiotowe ryzyko w testach warunków skrajnych.

W 2018 roku wskaźnik dźwigni finansowej utrzymywał się na poziomie powyżej wewnętrznego i regulacyjnego minimum.

8. Testy warunków skrajnych

Zgodnie z *Polityką przeprowadzania testów warunków skrajnych w ING Banku Śląskim S.A.*, Grupa przeprowadza testy warunków skrajnych dla kapitału ekonomicznego i wymogu kapitałowego. Raport z wyników testów warunków skrajnych przedstawiany jest Komitetowi ALCO, Zarządowi Banku oraz Radzie Nadzorczej Banku.

Według stanu na 30 czerwca 2018 roku, Bank przeprowadził testy warunków skrajnych w ujęciu skonsolidowanym w oparciu o wypracowane przez Głównego Ekonomistę scenariusze i wewnętrzne narzędzia, w tym nowe narzędzie dla ryzyka kredytowego. Test warunków skrajnych obejmowały:

- testy scenariuszowe: scenariusz łagodnej recesji, scenariusz długoterminowej recesji;
- testy wrażliwości (wzrost stopy procentowej o 400 p.b. oraz 200 p.b.; spadek cen nieruchomości o 30%; osłabienie kursu złotego o 30% oraz o 50%; spadek dynamiki PKB do poziomu -5%; wzrost poziomu bezrobocia do 20%; spadek wynagrodzeń o 10%).
- testy koncentracji,
- testy wskaźnika dźwigni finansowej.

W efekcie przeprowadzonych testów warunków skrajnych, Grupa otrzymuje informację jak zachowają się wymogi kapitałowe, kapitał ekonomiczny oraz fundusze własne przy wystąpieniu zadanych wielkości parametrów makroekonomicznych.

9. Polityka dywidendowa

15 września 2016 roku Rada Nadzorcza zatwierdziła zaproponowaną przez Zarząd Banku Politykę dywidendową ING Banku Śląskiego S.A. W dniu 9 marca 2018 roku Rada Nadzorcza zatwierdziła aktualizację Polityki dywidendowej. Główne założenia polityki dywidendowej wskazują:

- stabilne realizowanie wypłat dywidend w długiej perspektywie z zachowaniem zasady ostrożnego zarządzania oraz wszelkich wymogów regulacyjnych, do których zachowania Bank jest zobowiązany,
- możliwość realizowania wypłat dywidendy z nadwyżki kapitału powyżej minimalnych współczynników adekwatności kapitałowej oraz powyżej określonego przez Komisję Nadzoru

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Finansowego („KNF”) dla celów wypłaty dywidendy przez Bank minimalnego poziomu współczynnika kapitału Tier 1 na poziomie 12,875% oraz minimalnego poziomu łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie 14,875%.

Ustalając proponowaną kwotę wypłaty dywidendy, Zarząd w szczególności będzie brał pod uwagę:

- aktualną sytuację ekonomiczno-finansową Banku i Grupy Kapitałowej Banku, w tym ograniczenia w sytuacji generowania strat finansowych lub niskiej rentowności (niski zwrot z aktywów / kapitału),
- założenia strategii zarządzania Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku, w tym strategii zarządzania ryzykiem,
- stanowisko KNF w sprawie polityki dywidendowej banków,
- ograniczenia wynikające z art. 56 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym.

Wytyczne KNF w sprawie dywidend za 2018 rok

15 stycznia 2019 roku Komisja Nadzoru Finansowego przyjęła stanowisko w sprawie polityki dywidendowej banków w 2019 roku (dywidenda za 2018 rok). KNF zaleca, aby dywidendę w wysokości do 75% wypracowanego zysku w 2018 roku mogły wypłacić jedynie banki, które spełniają jednocześnie poniższe kryteria:

- nie realizują programu naprawczego;
- otrzymały ocenę końcową BION nie gorszą niż 2,5;
- osiągają poziom dźwigni finansowej na poziomie wyższym niż 5%;
- posiadają współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 (CET1) nie niższy niż wymagane minimum podwyższone o 1,5 p.p.: $4,5\% + 56\% \cdot \text{add-on} + \text{wymóg połączzonego bufora obowiązujący 2019 r.} + 1,5\%$
- posiadają współczynnik kapitału Tier 1 (T1) nie niższy niż wymagane minimum podwyższone o 1,5 p.p.: $6\% + 75\% \cdot \text{add-on} + \text{wymóg połączzonego bufora obowiązujący 2019 r.} + 1,5\%$;
- posiadają łączny współczynnik kapitałowy (TCR) nie niższy niż wymagane minimum podwyższone o 1,5 p.p.: $8\% + \text{add-on} + \text{wymóg połączzonego bufora obowiązujący 2019 r.} + 1,5\%$;

Ponadto KNF wskazał możliwość wypłaty do 100% z wypracowanego w 2018 roku zysku przez banki spełniające wszystkie powyższe kryteria) z uwzględnieniem, w ramach kryteriów kapitałowych, wrażliwości banku na niekorzystny scenariusz makroekonomiczny (ST). Wrażliwość banku na niekorzystny scenariusz makroekonomiczny mierzony przy pomocy wyników stress testów nadzorczych definiowany jako: różnica pomiędzy TCR w scenariuszu referencyjnym i TCR w scenariuszu szokowym na koniec okresu prognozy (2020 rok) z uwzględnieniem korekt nadzorczych, pomniejszona o wartość bufora zabezpieczającego w docelowej jego wysokości (2,5%).

Zgodnie z wytycznymi, wymogi KNF wobec ING Banku Śląskiego S.A. na potrzeby wypłaty dywidendy za 2018 rok w wysokości do 75% zysku netto są następujące (przy uwzględnieniu nominalnych wartości buforów kapitałowych):

- CET1 $\geq 12,0\%$ (oraz 15,34% przy dywidendzie przekraczającej 75%),
- T1 $\geq 13,5\%$ (oraz 16,84% przy dywidendzie przekraczającej 75%),
- TCR $\geq 15,5\%$ (oraz 18,84% przy dywidendzie przekraczającej 75%).

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Zadeklarowane i wypłacone dywidendy

Zarząd Banku zamierza rekomendować Walnemu Zgromadzeniu dywidendę za 2018 rok w łącznej wysokości 455,4 mln zł, co stanowi 29,8% jednostkowego zysku ING Banku Śląskiego. Proponowana wartość dywidendy na jedną akcję to 3,50 zł brutto. Proponowany dzień dywidendy to 18 kwietnia 2019 roku, a proponowany dzień wypłaty dywidendy to 6 maja 2019 roku. Wysokość proponowanej dywidendy uwzględnia, zarówno obecną sytuację finansową Grupy i Banku, jak i jego plany rozwoju.

10. Plan naprawy i przymusowej restrukturyzacji

4 października 2017 roku, Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A. otrzymała pozytywną decyzję administracyjną KNF w odniesieniu do opracowanego Planu naprawy, jako jeden z pierwszych banków w Polsce. W procesie wydawania przez KNF tej decyzji uczestniczył, jako opiniujący, również Bankowy Fundusz Gwarancyjny. Plan naprawy jest zgodny z przepisami polskiego prawa transponującymi wymogi Dyrektywy BRR, to znaczy z Ustawą o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym z dnia 10 czerwca 2016 roku oraz przepisami wykonawczymi do niniejszej ustawy.

Równoległe do prac po stronie Banku nad Planem Naprawy, BFG - w ramach zadań opisanych w Ustawie - zobligowany jest do przygotowania, aktualizacji i oceny wykonalności Planów Przymusowej Restrukturyzacji dla podmiotów krajowych. Na podstawie informacji uzyskanych od KNF i od Banku, BFG przeprowadził w 2017 roku pierwszy etap przygotowania i aktualizacji Planu przymusowej restrukturyzacji. Dla ING Banku Śląskiego S.A. została określona strategia restrukturyzacji w postaci umorzenia i konwersja zobowiązań (ang. „bail-in”) w celu pokrycia poniesionych strat oraz w celu rekapitalizacji Banku, a także przywrócenia zaufania rynku do Banku w zakresie możliwości wywiązywania się z zobowiązań. BFG wyznaczył dla Banku wymóg MREL. Bank będzie zobowiązany do jego spełnienia od dnia 1 stycznia 2023 roku. Wymóg MREL może podlegać zmianom w przyszłości, w szczególności w związku z toczącymi się na forum unijnym i krajowym pracami legislacyjnymi.

BFG wyznaczył dla Banku wymóg MREL na poziomie 20,7% aktywów ważonych ryzykiem (11,8% sumy funduszy własnych i zobowiązań ogółem). Wymóg MREL, wg aktualnej metodologii BFG dla strategii bail-in w odniesieniu do aktywów ważonych ryzykiem, można oszacować w oparciu o wzór:

$$(CRR_{TCR} + BFX + OSII) + [1 - (CRR_{TCR} + BFX + OSII)] * (CRR_{TCR} + BFX + OSII + BZ + BRS + BA)$$

- CRR_{TCR} - Wymagane przez CRR minimum w zakresie łącznego współczynnika kapitałowego,
- BFX - Filar 2, czyli add-on z tytułu ekspozycji na walutowe kredyty hipoteczne,
- OSII - Bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym,
- BZ - Bufor zabezpieczający,
- BRS - Bufor ryzyka systemowego,
- BA - Bufor antycykliczny.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

II. Ryzyko kredytowe**1. Wstęp**

Ryzyko kredytowe rozumiane jest jako:

- ryzyko poniesienia przez Grupę straty finansowej w wyniku nie wywiązania się dłużnika w całości i terminie ze swoich zobowiązań kredytowych wobec Grupy, lub
- ryzyko zmniejszenia się wartości ekonomicznej ekspozycji kredytowej lub grupy ekspozycji kredytowych w wyniku pogorszenia zdolności dłużnika do obsługi zadłużenia w uzgodnionych terminach.

Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe

	2018	2017
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	776,5	2 234,5
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	1 711,6	1 314,8
Pochodne instrumenty zabezpieczające	909,6	967,2
Inwestycyjne papiery wartościowe / Inwestycje (z wyłączeniem instrumentów kapitałowych)	31 854,0	25 902,1
Kredyty i inne należności udzielone klientom	103 125,8	91 108,1
Należności w innych aktywach	360,1	312,0
Udzielone zobowiązania pozabilansowe, w tym:	34 284,1	29 953,3
- niewykorzystane linie kredytowe	25 791,0	22 250,4
- gwarancje	5 575,6	4 897,7
- niewykorzystane kredyty w rachunku bieżącym	1 371,2	1 336,1
- limity na kartach kredytowych	1 251,2	1 078,9
- akredytywy	295,1	390,2
Razem	173 021,7	151 792,0

Polityka Grupy w zakresie ryzyka portfela ekspozycji kredytowych uwzględnia fakt, że działalność generująca ryzyko kredytowe może być powiązana również z innymi rodzajami ryzyk, tj.: ryzykiem płynności, rynkowym, operacyjnym, środowiskowym, społecznym, prawnym i reputacyjnym, które mogą się wzajemnie wzmacniać.

Straty wynikające z działalności kredytowej są pochodną ww. ryzyk oraz działań Grupy zmierzających do ich ograniczenia. Grupa oddziałuje na wielkość strat poprzez zaakceptowane limity ryzyka, kwotę ekspozycji na ryzyko, zabezpieczenie ponoszonego ryzyka oraz w przypadku, gdy ryzyko się zmaterializuje, poprzez bezpośrednie działania ograniczające straty.

Podstawowym celem Grupy w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym jest wspieranie efektywnej realizacji celów biznesowych poprzez proaktywne zarządzanie ryzykiem i działalność na rzecz wzrostu organicznego, przy jednoczesnym:

- utrzymaniu bezpiecznego poziomu wypłacalności i płynności oraz odpowiedniego poziomu rezerw,
- zapewnieniu zgodności z przepisami prawa i wymaganiami instytucji nadzorczych.

Ryzykiem kredytowym Grupa zarządza w sposób zintegrowany w oparciu o:

- planowanie strategiczne,
- spójny system limitów, polityk i procedur oraz
- narzędzia służące do zarządzania ryzykiem, w tym do identyfikacji, pomiaru i kontroli ryzyka.

Na ten zintegrowany system składają się wszystkie procesy w Grupie realizowane w związku z działalnością kredytową.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Szczegółowe cele zarządzania ryzykiem kredytowym to:

- wspieranie inicjatyw biznesowych,
- utrzymywanie strat kredytowych na założonym poziomie,
- ciągła weryfikacja, ocena adekwatności i rozwoju stosowanych procedur, modeli i innych elementów systemu zarządzania ryzykiem;
- dostosowywanie działalności do zmieniających się warunków zewnętrznych;
- utrzymywanie adekwatnego poziomu wymogów kapitałowych na ryzyko kredytowe oraz rezerw;
- zapewnienie zgodności z wymogami regulatora.

2. Strategia zarządzania ryzykiem i parametry apetytu na ryzyko

Zarządzanie ryzykiem kredytowym Bank traktuje jako fundamentalną i integralną część całościowego zarządzania Bankiem. Kluczowymi elementami zarządzania ryzykiem są ustalanie i monitorowanie wykonania strategii oraz parametrów RAS (ang. Risk Appetite Statement).

Strategia zarządzania ryzykiem kredytowym

Strategia zarządzania ryzykiem kredytowym wspiera wdrożenie celów biznesowych przy zachowaniu bezpiecznego poziomu wypłacalności i płynności Banku oraz adekwatnego poziomu rezerw. Wyznacza się ją w celu zapewnienia optymalnego rozwoju portfela kredytowego, przy zachowaniu odpowiedniej jakości i dochodowości operacji kredytowych oraz alokacji kapitału. Podstawowym celem określenia strategii zarządzania ryzykiem kredytowym jest optymalizacja relacji między ryzykiem a zwrotem na kapitale, przy uwzględnieniu informacji o aktualnym i perspektywicznym otoczeniu makroekonomicznym, portfelu Banku oraz poziomie realizacji limitów RAS.

Strategia zarządzania ryzykiem kredytowym wskazuje cele do realizacji w perspektywie krótko, średnio i długoterminowej, a także sposób ich realizacji. Uwzględnia „spojrzenie w przyszłość”, w tym potrzebę utrzymania konkurencyjności, atrakcyjności oraz rozwoju oferty Banku.

Ustalanie apetytu na ryzyko (RAS)

RAS to apetyt na ryzyko Banku, który definiuje się poprzez wyznaczenie kluczowych i szczegółowych limitów. Ustalanie i monitorowanie poziomu apetytu na ryzyko (parametrów RAS) to integralna część procesu planowania w Banku oraz zarządzania przez Bank ryzykiem koncentracji.

Rodzaje limitów RAS dla ryzyka kredytowego:

- limity wielkości portfela,
- limity dla wartości parametrów ryzyka portfela i nowej sprzedaży,
- limity koncentracji, w tym limity dla portfela ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie wynikające z wymogów „Rekomendacji S” Komisji Nadzoru Finansowego.

Oprócz limitów RAS, ustalone są w Banku limity na ryzyko kredytowe dla poszczególnych obszarów, linii biznesowych, produktów oraz limity transakcji, które są akceptowane przez właściwego decydenta kredytowego. Dodatkowo ustala się wewnętrzne limity koncentracji w odniesieniu do branż, przyjmowanych form zabezpieczeń i na bieżąco monitoruje zjawisko koncentracji w obszarach geograficznych działalności Banku. Bieżące wykonanie limitów RAS jest monitorowane i raportowane w trakcie roku, w okresach miesięcznych.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Koncentracja zaangażowań wobec klientów korporacyjnych w branży gospodarki narodowej

branża	zaangażowanie brutto (bilansowe i pozabilansowe)			
	2018		2017	
	kwota zaangażowania w mln PLN	udział w zaangażowaniu ogółem	kwota zaangażowania w mln PLN	udział w zaangażowaniu ogółem
handel hurtowy	12 008,1	13,8%	11 376,4	15,0%
obsługa nieruchomości	8 175,4	9,4%	7 063,8	9,3%
pośrednictwo finansowe	5 363,8	6,1%	3 718,6	4,9%
produkcja artykułów spożywczych i napojów	4 473,5	5,1%	4 018,9	5,3%
budownictwo	4 320,0	4,9%	3 926,1	5,2%
handel detaliczny	4 217,8	4,8%	3 876,5	5,1%
produkcja metalowych wyrobów gotowych	3 785,8	4,3%	2 624,8	3,5%
przemysł energetyczny	3 723,8	4,3%	3 799,9	5,0%
administracja publiczna i obrona narodowa	3 604,5	4,1%	3 038,5	4,0%
pozostała działalność związana z prowadz. interesów	3 537,9	4,1%	2 442,2	3,2%
przemysł gumowy	2 911,6	3,3%	2 254,3	3,0%
transport lądowy i rurociągami	2 666,5	3,1%	2 335,5	3,1%
wynajem sprzętu	2 290,8	2,6%	1 754,0	2,3%
przemysł drzewny i papierniczy	2 194,6	2,5%	1 835,4	2,4%
poczta i telekomunikacja	1 834,9	2,1%	1 325,3	1,7%
pozostały przemysł surowców niemetalicznych	1 757,0	2,0%	1 759,8	2,3%
sprzedaż, naprawa i obsługa pojazdów mechanicznych	1 750,0	2,0%	1 263,9	1,7%
rolnictwo, leśnictwo, rybactwo	1 717,6	2,0%	1 809,7	2,4%
przemysł maszynowy	1 530,3	1,8%	1 312,4	1,7%
pozostałe	15 430,5	17,7%	14 365,7	18,9%
Razem	87 294,4	100,0%	75 901,7	100,0%

Największe zaangażowania Grupy

Poniższa tabela prezentuje zestawienie 20 największych zaangażowań Grupy wobec podmiotów / grup podmiotów powiązanych (w tym grup podmiotów, w których jednostką dominującą jest Bank). W kwocie zaangażowań ujęto wartość aktywów bilansowych (udzielonych kredytów, złożonych lokat, dłużnych papierów wartościowych), udzielonych zobowiązań pozabilansowych oraz wartość ekwiwalentu bilansowego instrumentów pochodnych. Zaangażowania zostały pomniejszone o kwoty wyłączeń dopuszczalne w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku oraz w Rozporządzeniu MF 1018 z dnia 01 lipca 2016 roku.

Podmiot/grupa podmiotów powiązanych	zaangażowanie w mln PLN	
	2018	2017
Grupa 1	1 797,1	1 246,7
Grupa 2 (bankowa)	1 413,0	1 212,5
Grupa 3 (bankowa)	1 227,0	1 842,5
Grupa 4	1 049,0	681,0
Grupa 5	913,6	1 095,8
Grupa 6	904,5	878,4
Grupa 7	874,9	510,6
Grupa 8	861,9	863,5
Grupa 9	858,6	725,0
Grupa 10	792,6	504,3
Grupa 11	786,0	719,6
Grupa 12	779,8	757,1
Grupa 13	705,3	665,0
Grupa 14	622,3	1 124,6
Grupa 15	602,3	302,2
Grupa 16	584,7	348,5
Grupa 17	550,2	301,9
Grupa 18	521,1	-
Grupa 19	503,9	403,5
Grupa 20	493,1	467,8

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

3. Proces zarządzania ryzykiem kredytowym

Zarządzanie ryzykiem kredytowym jest procesem ciągłym, na który składają się wszystkie działania Banku związane z wykonywaniem działalności kredytowej. Wszystkie jednostki i osoby, które wykonują zadania w ramach procesu kredytowego ściśle współpracują ze sobą w celu:

- zwiększenia efektywności zarządzania ryzykiem, oraz
- utrzymania ryzyka na poziomie zgodnym ze strategią, apetytem na ryzyko i planami finansowymi Banku oraz zatwierdzonym poziomem RAS.

Proces zarządzania ryzykiem kredytowym realizowany jest w Banku w ramach trzech niezależnych organizacyjnie i funkcjonalnie linii obrony.

- **Pierwsza linia obrony** - Jednostki biznesowe i operacyjne Banku. Prowadzą codzienną działalność operacyjną w ramach zatwierdzonej polityki kredytowej i limitów ryzyka.
- **Druga linia obrony:**
 - Ryzyko kredytowe. Prowadzi bieżącą identyfikację i pomiar ryzyka generowanego przez działalność komercyjną oraz kontroluje jego pozostawanie w ramach zatwierdzonych parametrów ryzyka.
 - Inspekcja kredytowa. Prowadzi obiektywną ocenę skuteczności, adekwatności i efektywności działań podejmowanych w ramach procesu kredytowego oraz ich zgodność z regulacjami wewnętrznymi Banku.
- **Trzecia linia obrony** - Audyt wewnętrzny. Prowadzi okresowo szczegółową weryfikację zgodności działań podejmowanych przez pierwszą i drugą linię obrony z wymogami regulacyjnymi i najlepszymi standardami stosowanymi w bankowości.

W Banku stosuje się rozwiązania organizacyjne uwzględniające rozdzielenie funkcji sprzedaży produktów bankowych od funkcji akceptacji ryzyka na wszystkich szczeblach struktury organizacyjnej, w tym Zarządu Banku. Rozdzielenie funkcji monitorowania i kontroli ryzyka ekspozycji kredytowych (w tym ryzyka koncentracji) od funkcji sprzedaży produktów bankowych i funkcji akceptacji ryzyka utrzymywane jest na wszystkich szczeblach struktury organizacyjnej Banku poniżej poziomu Zarządu Banku, a dla detalicznych ekspozycji kredytowych również na poziomie Zarządu.

W przypadku uproszczonych, zautomatyzowanych ścieżek procesu kredytowego rozdzielenie funkcji sprzedaży produktów bankowych od funkcji akceptacji ryzyka ekspozycji kredytowych oparte jest na niezależności procesu budowy i walidacji narzędzi wspierających proces akceptacji ryzyka od funkcji sprzedażowych i operacyjnych. Kompetencje w zakresie decyzji kredytowych odnoszących się do indywidualnych transakcji kredytowych są oddzielone od kompetencji decyzyjnych w sferze kształtowania polityki kredytowej i zasad zarządzania ryzykiem kredytowym.

4. Struktura organizacyjna zarządzania ryzykiem

W ramach Pionu Ryzyka wyodrębnione zostały dwa obszary ryzyka kredytowego, podlegające Dyrektorom Banku:

- Ryzyko Kredytowe – Transakcyjne Ryzyko Kredytowe, w skład którego wchodzi:
 - Departament Ryzyka Kredytowego Centrali,
 - Departament Ryzyka Kredytowego Regionów,
 - Stanowisko Ryzyka Kredytowego Kontrahenta.
- Ryzyko Kredytowe – Polityka, Modelowanie i Raportowanie Ryzyka, w skład którego wchodzi:
 - Departament Polityki Ryzyka Kredytowego,
 - Departament Systemów Ryzyka Kredytowego,

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

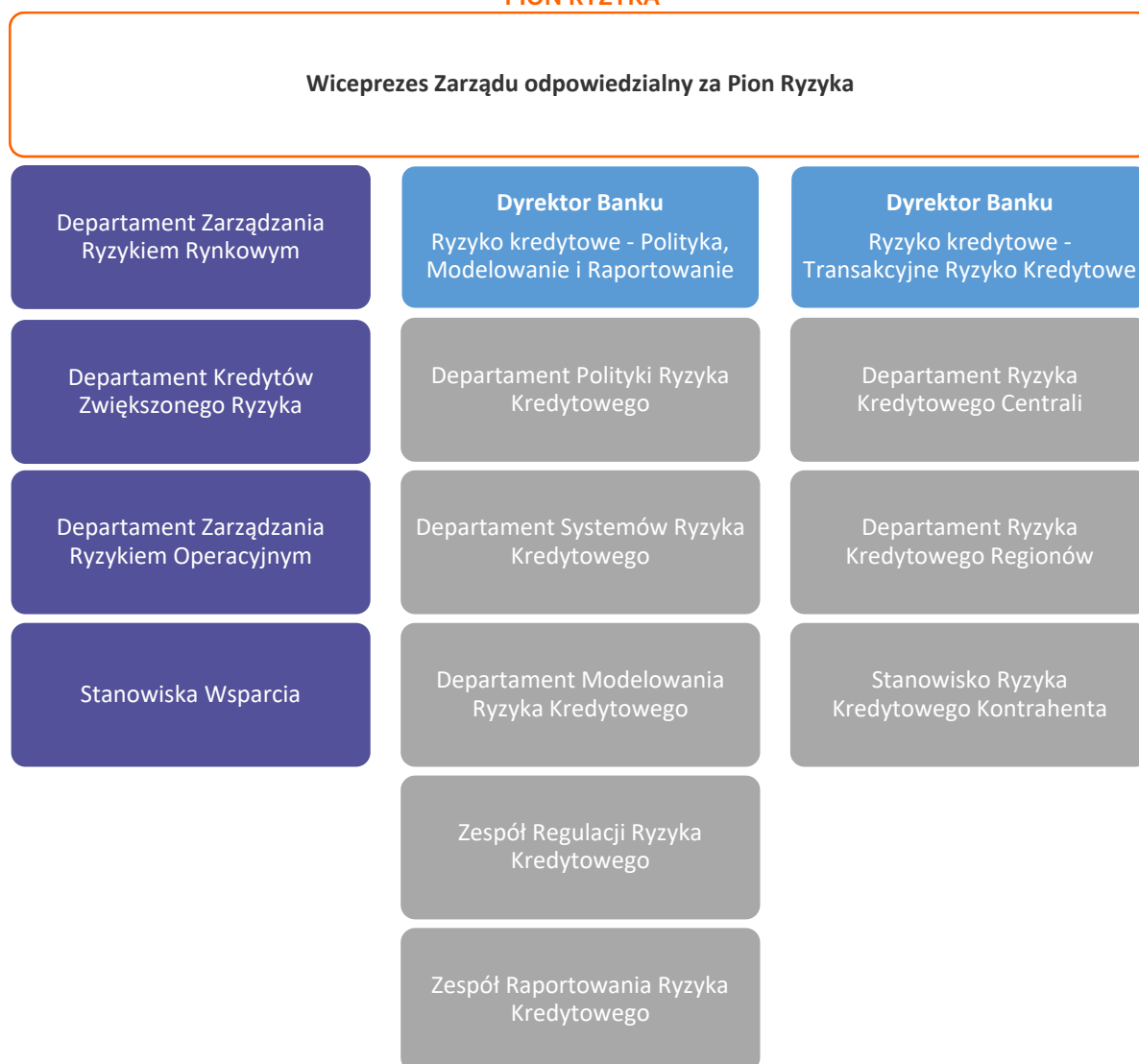
Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- Departament Modelowania Ryzyka Kredytowego,
- Zespół Regulacji Ryzyka Kredytowego,
- Zespół Raportowania Ryzyka Kredytowego.

Każdy z tych obszarów sprawuje kontrolę i nadzór nad powierzonym mu zakresem działalności Banku i procesem zarządzania ryzykiem.

Funkcje polityki, modelowania i raportowania ryzyka kredytowego są połączone w zakresie detalicznego i korporacyjnego portfela kredytowego w ramach odpowiednich departamentów. Dzięki temu podejmowane działania są spójne w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym obu portfeli.

Zestawienie jednostek, które biorą udział w procesie zarządzania ryzykiem**PION RYZYKA****Główne zadania jednostek w Pionie Ryzyka podlegających Dyrektorom Banku**

Wszystkie jednostki i osoby realizujące zadania w ramach Pionu Ryzyka ściśle współpracują ze sobą, aby zwiększyć efektywność zarządzania ryzykiem oraz utrzymać ryzyko na poziomie zgodnym ze strategią, apetytem na ryzyko i planami finansowymi Banku.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Departament Ryzyka Kredytowego Centrali:

- udziela konsultacji w zakresie ryzyka kredytowego jednostkom sprzedażowym Banku,
- współpracuje z jednostkami sprzedażowymi Banku w celu wypracowywania optymalnych struktur transakcji oraz zawartości i jakości pakietów kredytowych,
- analizuje ryzyka, opiniuje transakcje i podejmuje decyzje kredytowe,
- weryfikuje i akceptuje klasy ryzyka klientów, również w ramach procesu apelacji,
- monitoruje zaangażowania obciążone ryzykiem kredytowym, poprzez weryfikację:
 - spełnienia warunków wstępnych kredytowania,
 - przekroczeń zatwierdzonych limitów,
 - sytuacji ekonomiczno-finansowej klientów,
 - terminowości spłat,
 - realizacji warunków umownych i zabezpieczeń.
- bierze udział w procesie dotyczącym portfela Watch List, identyfikuje klientów o pogorszonym profilu ryzyka, w tym klientów w Etapie 3 oraz podejmuje wobec nich odpowiednie działania,
- przeprowadza kontrolę funkcjonalną procesów ryzyka kredytowego,
- zapewniania doradztwo z zakresu ryzyka w procesie podejmowania decyzji kredytowych,
- rekomenduje i opiniuje zmiany w procesie kredytowym, obszarze produktów, polityce kredytowej.
- akceptuje rating i ryzyko kredytowe związane z transakcjami dla klientów korporacyjnych i strategicznych,
- zarządza ryzykiem kredytowym związanym z finansowaniem klientów dzięki: zapewnieniu doradztwa z zakresu ryzyka w procesie podejmowania decyzji kredytowych, egzekwowaniu realizacji decyzji kredytowych, rekomendowaniu wymaganych zmian w zarządzaniu procesem kredytowym,
- zapewnia istotne dane dla zasad polityki kredytowej oraz procesów i procedur, aby zatwierdzać akceptowalny poziom ryzyka klienta,
- zwiększa świadomość ryzyka kredytowego i ryzyka kontrahenta wśród pracowników Banku,
- rekomenduje i opiniuje zmiany w zarządzaniu procesami kredytowymi, definiowaniu produktów, polityce kredytowej,
- prowadzi okresowe analizy rynku nieruchomości komercyjnych i sporządza okresowe raporty związane z rynkiem nieruchomości w Polsce.

Departament Ryzyka Kredytowego Regionów:

- udziela konsultacji w zakresie ryzyka kredytowego jednostkom sprzedażowym Banku,
- współpracuje z jednostkami sprzedażowymi Banku w celu wypracowywania optymalnych struktur transakcji oraz zawartości i jakości pakietów kredytowych,
- analizuje ryzyka kredytowe, opiniuje transakcje i podejmuje decyzje kredytowe,
- weryfikuje i akceptuje klasy ryzyka klientów, również w ramach procesu apelacji,
- obsługuje logistycznie proces decyzyjny na regionalnych poziomach z udziałem decydentów kredytowych po stronie Ryzyka,
- uczestniczy w procesie monitorowania ekspozycji kredytowych, tj.:
 - monitoringu sytuacji ekonomiczno-finansowej klientów, terminowości spłat i realizacji pozostałych warunków kredytowych, w monitoringu zabezpieczeń,
 - procesie identyfikacji klientów o pogorszonym profilu ryzyka oraz w podejmowaniu wobec nich odpowiednich działań.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- zarządza jakością procesów ryzyka kredytowego dla dedykowanego portfela, w tym:
 - stanowi centrum wiedzy eksperckiej w zakresie analizy kredytowej i oceny ryzyk,
 - dba o jakość wniosków kredytowych i przeprowadza odpowiednie szkolenia,
 - monitoruje jakość kredytowego procesu decyzyjnego.
- bierze udział w procesie dotyczącym portfela Watch List, identyfikuje klientów o pogorszonym profilu ryzyka, w tym klientów w Etapie 3 oraz podejmuje wobec nich odpowiednie działania,
- przeprowadza kontrolę funkcjonalną procesów ryzyka kredytowego,
- rekomenduje i opiniuje zmiany w zarządzaniu procesami kredytowymi, definiowaniu produktów, polityce kredytowej.

Stanowisko Ryzyka Kredytowego Kontrahenta:

- nadzoruje przestrzeganie limitów nałożonych na kontrahentów oraz ich transakcji przez upoważnione do tego jednostki Banku oraz jednostki zewnętrzne nadzorujące Bank,
- nadzoruje proces zarządzania zabezpieczeniami transakcji Rynków Finansowych.
- opiniuje i definiuje ryzyka związane z działalnością Banku na rynkach finansowych oraz transakcjami Banku związanymi z obsługą instytucji finansowych i banków,
- współpracuje z dedykowanymi jednostkami Banku w zakresie definiowania procesów związanych z obsługą transakcji zawieranych przez kontrahentów, za pośrednictwem Banku.
- analizuje ryzyka, opiniuje transakcje w procesie podejmowania decyzji kredytowych oraz dokumentację dla transakcji instytucji finansowych i banków,
- weryfikuje i akceptuje klasy ryzyka kontrahentów.

Departament Polityki Ryzyka Kredytowego:

- kreuje politykę zarządzania ryzykiem kredytowym oraz nadzoruje jej realizację, w celu zapewnienia kontrolowanego z punktu widzenia ryzyka rozwoju działalności kredytowej Banku,
- opracowuje i wdraża polityki i procedury zarządzania ryzykiem kredytowym, w tym standardy i zasady oceny ryzyka kredytowego dla wszystkich klientów Banku,
- opracowuje wytyczne w zakresie kierunków kredytowania oraz wytyczne sektorowe w oparciu o wnioski płynące z analiz portfelowych oraz otoczenia gospodarczego (makroekonomicznego i branżowego),
- promuje wśród pracowników Banku kulturę świadomości ryzyka kredytowego, a także możliwości i metody jego kontroli.

Departament Systemów Ryzyka Kredytowego:

- buduje i rozwija narzędzia oraz systemy wspomagające zarządzanie ryzykiem kredytowym,
- dokonuje implementacji modeli ryzyka kredytowego, w tym modeli tworzenia odpisów aktualizacyjnych z tytułu utraty wartości i modeli szacowania wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego,
- promuje wśród pracowników Banku świadomość ryzyka kredytowego, a w szczególności metod jego kontroli i pomiaru.

Departament Modelowania Ryzyka Kredytowego:

- opracowuje metodologie budowy i monitorowania regulacyjnych modeli ryzyka kredytowego (w tym dla testów skrajnych warunków) zgodnych z wymaganiami organów nadzorczych i wewnętrznymi standardami Banku i Grupy ING,
- opracowuje metodologie budowy i monitorowania decyzyjnych modeli ryzyka kredytowego wykorzystywanych w celu wsparcia oceny ryzyka i rozwoju sprzedaży produktów bankowych,
- regularnie monitoruje regulacyjne i decyzyjne modele ryzyka kredytowego,

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- poszukuje nowych metod i sposobów modelowania dla wzrostu skuteczności działania modeli i możliwości wykonywania zaawansowanych analiz z wykorzystaniem m.in. dużych baz danych,
- współpracuje z Departamentem Walidacji Modeli, audytorami zewnętrznymi i wewnętrznymi oraz odpowiednimi jednostkami organizacyjnymi Grupy ING w zakresie regulacyjnych i decyzyjnych modeli ryzyka kredytowego, pod kątem utrzymywania stałej zgodności metodologii ich budowy i monitorowania oraz zasad zarządzania modelami z regulacjami nadzorczymi i standardami ING.

Zespół Regulacji Ryzyka Kredytowego:

- nadzoruje i kontroluje realizację polityki zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku, w celu zapewnienia, z punktu widzenia ryzyka, rozwoju działalności kredytowej Banku,
- identyfikuje obszary działalności biznesowej Banku wpływające na profil ryzyka kredytowego,
- identyfikuje luki w procesach biznesowych, które mogą w niekorzystny sposób wpływać na profil ryzyka kredytowego Banku,
- podejmuje działania w celu utrzymania zakładanych parametrów dotyczących jakości portfela kredytowego,
- sprawuje nadzór nad skuteczną realizacją polityki zarządzania ryzykiem kredytowym,
- ocenia i dostosowuje rozwiązania w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym, produktów kredytowych i praktyki biznesowej z wymaganiami wynikającymi z:
 - polityki zarządzania ryzykiem kredytowym,
 - przepisów prawa,
 - regulacji nadzorczych, rekomendacji i zaleceń organów nadzoru,
 - dobrych praktyk i standardów Banku oraz Grupy ING.
- współpracuje z audytorami wewnętrznymi i zewnętrznymi, organami nadzoru bankowego, Związkiem Banków Polskich oraz odpowiednimi jednostkami organizacyjnymi Grupy ING w zakresie:
 - polityki zarządzania ryzykiem kredytowym, oraz
 - utrzymywania stałej zgodności regulacji Banku z regulacjami nadzorczymi i standardami ING.
- przygotowuje coroczną samoocenę Banku w zakresie zgodności z nadzorczymi regulacjami dla zaawansowanej metody wewnętrznych ratingów AIRB,
- obsługuje sekretariat Komitetu Polityki Kredytowej.

Zespół Raportowania Ryzyka Kredytowego:

- opracowuje zasady raportowania ryzyka kredytowego,
- realizuje zadania w zakresie pomiaru i raportowania ryzyka kredytowego, w tym kalkulacji odpisów aktualizacyjnych metodą kolektywną i wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego,
- rozwija i utrzymuje narzędzia oraz systemy wspomagające zarządzanie ryzykiem kredytowym,
- wykonuje Stress Testy zgodnie z wymaganiami organów nadzorczych i wewnętrznymi standardami Banku i Grupy ING oraz przygotowuje raporty związane z procesem zarządzania modelami (np. automatyczne monitoringi),
- planuje i prognozuje poziom odpisów aktualizacyjnych metodą kolektywną i według wymogów kapitałowych ryzyka kredytowego,
- ocenia proces monitorowania ryzyka kredytowego na podstawie odpowiednich raportów,

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- współpracuje z audytorem, organami nadzoru bankowego, Związkiem Banków Polskich oraz odpowiednimi jednostkami organizacyjnymi Grupy ING w zakresie raportowania ryzyka kredytowego,
- współpracuje z Biurem Informacji Kredytowej oraz innymi dostawcami zewnętrznych baz danych wykorzystywanych do celów zarządzania ryzykiem kredytowym.

Stanowiska Wsparcia:

- udziela wsparcia dla Pionu Ryzyka oraz wyższej kadry managerskiej Pionu w realizacji strategii, celów i priorytetów oraz związanych z tym procesów,
- koordynuje komunikację w Pionie Ryzyka, w tym:
 - współpracuje z jednostkami Banku odpowiedzialnymi za komunikację wewnętrzną,
 - pełni rolę redaktora głównego portalu Ryzyka w intranecie,
 - organizuje konferencje wewnętrzne i spotkania wyższej kadry managerskiej oraz pracowników Pionu Ryzyka,
 - przygotowuje artykuły i materiały edukacyjne oraz współpracuje z innymi autorami w zakresie publikacji dotyczących Pionu Ryzyka,
 - organizuje lub wspiera organizatorów działań edukacyjnych, konkursów i programów nagród związanych z Ryzykiem,
 - organizuje badania satysfakcji klientów wewnętrznych Pionu Ryzyka,
 - koordynuje realizację badania WPC – pełni rolę Ambasadora WPC,
- promuje i wspiera implementację standardów i narzędzi zarządzania procesowego w Pionie Ryzyka,
- wspiera projekty i inicjatywy prowadzone w ramach Pionu Ryzyka,
- promuje i wspiera programy rozwojowe pracowników oraz zarządza budżetami szkoleniowymi na poziomie Pionu Ryzyka.

5. Zasady działalności kredytowej

Podstawową zasadą, którą Bank kieruje się w ramach prowadzonej działalności kredytowej jest przestrzeganie prawa i przepisów zewnętrznych związanych z działalnością kredytową, tj. np.:

- Ustawa Prawo bankowe,
- Ustawa o nadzorze makroostrożnościowym,
- Prawo dewizowe,
- przepisy dot. zapobiegania praniu brudnych pieniędzy, itp.

Bank nie zawiera transakcji kredytowych oraz nie angażuje się w działania, których aspekt etyczny budzi wątpliwości i które mogłyby przynieść szkodę dobremu imieniu naszego banku.

Realizując działalność kredytową stosuje się następujące zasady:

- Bank pozyskuje i utrzymuje w portfelu kredytowym ekspozycje kredytowe, które zapewniają bezpieczeństwo depozytów i kapitału Banku,
- Bank działa w interesie klienta, uwzględniając zarówno jego potrzeby jak i możliwości; unika sytuacji, w której udzielone finansowanie przyczyniłoby się do wejścia klienta w spiralę długów,
- Bank pozyskuje klientów zgodnie z obowiązującymi regulacjami i wymogami dotyczącymi dostarczenia niezbędnych informacji, dokumentacji, przestrzegania procedur,
- Bank świadczy usługi kredytowe efektywnie i profesjonalnie, respektując interes klientów oraz oczekiwania akcjonariuszy Banku w zakresie wzrostu wartości ING Banku Śląskiego S.A.,

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- Bank nie zawiera transakcji, zaangażowań kredytowych bez poznania i zrozumienia podłoża ekonomicznego transakcji,
- Bank akceptuje ryzyko kredytowe, jeśli może skutecznie je kontrolować oraz - w przypadku zaniechania spłaty - realizować procedury odzyskania należności,
- Bank nie udziela zaangażowań w przypadkach, w których naraża się na ryzyko reputacyjne,
- Bank podejmuje decyzje dotyczące nowych rodzajów lub kierunków zaangażowań kredytowych (np. nowe rynki, segmenty rynku, grupy klientów, produkty) po wcześniejszej analizie i ocenie nowych możliwości oraz związanych z nimi ryzyk,
- w relacjach biznesowych Bank stosuje zasadę „równych praw”, tj. wymaga takich samych dokumentów i informacji od takich samych – z perspektywy ryzyka kredytowego – klientów i zwraca szczególną uwagę na ich równe traktowanie,
- Bank prowadzi otwartą komunikację z klientami w zakresie wymagań informacyjnych w procesie kredytowym.

W ramach współpracy z partnerami biznesowymi Bank przestrzega następujących zasad:

- prowadzi weryfikację partnerów biznesowych, z którymi współpracuje w procesie udzielania kredytów,
- posiada procedury obiegu dokumentacji pomiędzy klientem, partnerem biznesowym i Bankiem,
- posiada procedury kontroli jakości partnerów biznesowych,
- nie udziela pełnomocnictwa lub prawa do podejmowania decyzji kredytowych w imieniu i na rzecz Banku przy udzielaniu (dystrybucji) kredytów,
- określa akceptowalny poziom ryzyka dla poszczególnych kanałów sprzedaży,
- monitoruje jakość portfela kredytowego udzielonego za pośrednictwem poszczególnych partnerów biznesowych.

6. Zarządzanie ryzykiem kredytowym

Ryzykiem kredytowym Bank zarządza zarówno na poziomie portfela ekspozycji kredytowych, jak i na poziomie poszczególnych transakcji.

Zarządzanie ryzykiem portfela ekspozycji kredytowych

Celem zarządzania ryzykiem kredytowym portfela Grupy jest zapewnienie rozwoju portfela zgodnie z przyjętą strategią, przy utrzymaniu współczynnika wypłacalności Grupy i Banku na akceptowalnym poziomie oraz w ramach określonych i zatwierdzonych parametrów ryzyka.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym portfela ekspozycji kredytowych realizowane jest przez:

- określanie strategii zarządzania ryzykiem kredytowym,
- uzgadnianie ze stroną biznesową poziomu RAS,
- rozwój, wdrożenie i monitorowanie realizacji polityki kredytowej,
- analizę sytuacji makroekonomicznej i poszczególnych branż oraz formułowanie wytycznych w zakresie kierunków kredytowania,
- rozwój i wdrożenie produktów kredytowych,
- wyznaczanie poziomów kompetencyjnych dla akceptacji odstępstw od polityki kredytowej i odstępstw produktowych,
- rozwój i wdrażanie narzędzi wspomagających pomiar i ocenę ryzyka,
- analiza i ocena sposobu realizacji procesu kredytowego oraz zakresu kontroli funkcjonalnej,
- zarządzanie portfelem ekspozycji kredytowych,

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- szkolenia pracowników uczestniczących w realizacji procesu kredytowego,
- tworzenie i utrzymywanie systemu motywacyjnego pracowników, ukierunkowanego na przestrzeganie wewnętrznych standardów kredytowych.

Bank zarządzając profilem ryzyka kredytowego:

- ustala, monitoruje i raportuje wewnętrzne limity koncentracji dla branż gospodarki, typów zabezpieczeń, regionów i ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie,
- monitoruje i analizuje jakość przyjętych zabezpieczeń,
- monitoruje i raportuje zgodność z normami ostrożnościowymi wynikającymi z ustawy Prawo bankowe,
- ustala, monitoruje i raportuje wewnętrzne limity koncentracji, z uwzględnieniem poszczególnych pod-portfeli,
- definiuje zmiany w polityce kredytowej oraz ofercie produktowej uwzględniając cykliczność gospodarki oraz zmiany zachodzące na rynku nieruchomości,
- pozyskuje dane rynkowe o jakości portfeli kredytowych i dokonuje ich porównania, z własnymi portfelami kredytowymi.

Adekwatność kapitałowa i tworzenie rezerw na ryzyko kredytowe

Grupa zabezpiecza utratę wartości ekspozycji kredytowych poprzez tworzenie rezerw na pokrycie utraty wartości wynikającej z oczekiwanych strat kredytowych. Grupa zabezpiecza także wahania strat względem przeciętnego poziomu straty oczekiwanej (tzn. stratę nieoczekiwaną), poprzez zapewnienie odpowiedniego poziomu kapitału regulacyjnego i kapitału ekonomicznego.

Kalkulacja aktywów ważonych ryzykiem oraz wymogu kapitałowego w Banku odbywa się:

- dla ekspozycji detalicznych – zgodnie z metodą standardową,
- dla korporacyjnych ekspozycji kredytowych – zgodnie z metodą zaawansowaną wewnętrznych ratingów, z wyłączeniem ekspozycji wobec rządów, banków centralnych, jednostek samorządu terytorialnego oraz podmiotów sektora publicznego, dla których stosujemy metodę standardową.

Kalkulacja rezerw na ryzyko kredytowe w Banku dla wszystkich ekspozycji kredytowych odbywa się zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej.

Testy warunków skrajnych

Celem przeprowadzania testów warunków skrajnych jest:

- ocena i pomiar wpływu niekorzystnych (skrajnych) warunków z otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego na sytuację Banku np. na portfel kredytowy, adekwatność kapitałową,
- identyfikacja istotnych czynników ryzyka poprzez określenie wrażliwości Banku na zmiany określonych czynników,
- identyfikacja potencjalnych zagrożeń i możliwość opracowania strategii zabezpieczających.

W Banku realizujemy testy wrażliwości i testy scenariuszy warunków skrajnych dla kapitału ekonomicznego i regulacyjnego oraz rezerw. Analiza i raportowanie wyników dla obu rodzajów testów obejmuje wpływ zmian wskaźników makroekonomicznych na poziomy parametrów ryzyka kredytowego takich jak:

- prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania (PD),
- poziom nieodzyskania części ekspozycji kredytowej (LGD) w przypadku wystąpienia zdarzenia niewykonania zobowiązania przez klienta,
- kwotę ekspozycji kredytowej w przypadku wystąpienia zdarzenia niewykonania zobowiązania przez klienta (EAD),

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- stosunek wartości ekspozycji kredytowej do wartości zabezpieczenia (LTV),
- stosunek wydatków związanych z obsługą zobowiązań kredytowych i zobowiązań finansowych (innych niż kredytowe) do dochodu klienta detalicznego (DTI).

Wyniki testów skrajnych warunków uwzględniane są między innymi w procesach:

- ustalania limitów RAS oraz limitów wewnętrznych ograniczających ryzyko kredytowe,
- definiowania zasad kalkulacji wiarygodności i zdolności kredytowej, a w szczególności do ustalenia maksymalnych poziomów DTI i LTV.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym indywidualnych ekspozycji kredytowych

Zarządzanie ryzykiem kredytowym indywidualnych ekspozycji kredytowych obejmuje:

- określenie procesu zarządzania ryzykiem kredytowym dla transakcji obciążonych ryzykiem kredytowym,
- zarządzanie wymaganiami dokumentacyjnymi wobec klienta kredytowego Banku,
- określenie standardu analizy kredytowej,
- określenie maksymalnego poziomu wskaźnika DTI, LTV, oraz minimalnego poziomu wkładu własnego dla określonych produktów, rodzajów transakcji,
- opracowanie zasad podejmowania decyzji kredytowych oraz zarządzanie kompetencjami kredytowymi,
- zarządzanie zasadami:
 - określania miar ryzyka z zastosowaniem modeli ryzyka wykorzystywanych w Banku,
 - weryfikowania terminowości spłat,
 - monitorowania sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta,
 - monitorowania spełnienia przez klienta warunków umownych,
 - monitorowania innych zdefiniowanych sygnałów ostrzegawczych,
 - przyjmowania i monitorowania zabezpieczeń przyjętych przez Bank,
 - wykorzystania i monitorowania limitów dostępnych w Banku.
- zasady tworzenia odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych i rezerw na zobowiązania pozabilansowe,
- zarządzanie ryzykiem kredytowym klientów z portfela w Etapie 3.

W ramach procesu udzielania i zarządzania indywidualnymi ekspozycjami kredytowymi realizowane są następujące działania:

- ocena ryzyka klienta i transakcji,
- podjęcie decyzji kredytowej,
- monitoring.
- restrukturyzacja i windykacja.

Ocena ryzyka klienta i transakcji

Do najważniejszych elementów w ramach oceny ryzyka kredytowego klienta i transakcji należą:

- ocena wiarygodności kredytowej klienta

Wiarygodność kredytową klienta Bank ocenia poprzez:

- weryfikację spełnienia kryteriów minimalnych,
- wyznaczenie ratingu lub scoringu klienta odpowiednio w procesie ratingowym lub scoringowym.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Pomiar ryzyka klienta w procesie ratingowym lub scoringowym bazuje na szacowanym PD (prawdopodobieństwie defaultu). Warunkiem udostępnienia klientowi finansowania jest ustalenie dla klienta ratingu lub oceny scoringowej na określonym minimalnym poziomie dla danego typu klienta, procesu kredytowego lub produktu.

Ocenę wiarygodności kredytowej klienta korporacyjnego w procesie ratingowym dokonuje się w oparciu o:

- rating nadawany podmiotom wnioskującym o zaangażowanie kredytowe, udzielającym zabezpieczenia (poręczyciele, gwaranci) oraz innym podmiotom, jeżeli wymaga tego specyfika zabezpieczenia lub transakcji (np. dłużnicy wiarygodności cedowanej na Bank),
- zasadę „dwóch par oczu”, tj.:
 - o funkcje komercyjne są oddzielone od funkcji zatwierdzania ratingu, którą realizują jednostki Pionu Ryzyka, lub
 - o zasady działania automatycznych modeli ratingowych, które są zatwierdzane przez Komitet Polityki Kredytowej.

Ocenę wiarygodności kredytowej klienta detalicznego przeprowadza się w oparciu o:

- punktową ocenę ryzyka kredytowego (scoring),
- analizę historii obsługi zobowiązań w Banku oraz w innych instytucjach finansowych,
- cechy kredytobiorcy mające istotny wpływ na wywiązywanie się z zaciągniętych zobowiązań kredytowych (analiza jakościowa), np.:
 - o cechy osobowe klienta: wiek, stan cywilny, liczba osób będących na jego utrzymaniu, status mieszkaniowy i majątkowy, wykształcenie, staż pracy, forma zatrudnienia, wykonywany zawód, itp.,
 - o historia współpracy klienta z Bankiem: okres współpracy oraz historia prowadzenia rachunku.

W Banku stosowane są modele scoringowe (modele aplikacyjne, behawioralne oraz scoring BIK) oddające statystyczny poziom ryzyka klienta. Stosowane modele oceny wiarygodności kredytowej klienta podlegają cyklicznemu monitoringowi oraz walidacji w celu zapewnienia dobrej jakości tych narzędzi.

- ocena zdolności kredytowej (ocena ilościowa)

Zdolność kredytowa oceniana jest poprzez rozpoznanie źródła spłaty oraz jego wysokości i stabilności w całym okresie kredytowania. Jest to ocena możliwości spłaty przez klienta ekspozycji kredytowej w określonej kwocie, terminach i na warunkach określonych przez Bank. Przy ocenie zdolności klienta uwzględniana jest ocena wiarygodności kredytowej klienta ustalona w procesie ratingowym lub scoringowym.

W procesie oceny zdolności kredytowej klienta Bank:

- weryfikuje źródło spłaty,
- ocenia jego wysokość i stabilność,
- ocenia perspektywiczną zdolność kredytową na podstawie prognoz lub przyjętego założenia, że wyniki będą się utrzymywać na poziomie analogicznym jak w bieżącym okresie,
- uwzględnia również ponoszone przez dłużnika ryzyko walutowe oraz ryzyko stopy procentowej.

Analiza zdolności kredytowej klienta korporacyjnego i przedsiębiorcy może obejmować następujące obszary:

- struktura własnościowa klienta,
- rodzaj prowadzonej działalności,

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- strategia biznesowa i inwestycyjna,
- pozycja na rynku,
- rynki zbytu i dostawcy,
- analiza finansowa, w tym prognoza finansowa,
- identyfikacja i ocena źródeł spłaty,
- pozycja finansowa na tle porównywalnych podmiotów z branży,
- czynniki z otoczenia globalnego, makroekonomicznego, regionalnego oraz branżowego oddziałujące obecnie i mogące wpływać w przyszłości w istotny sposób na kondycję finansową przedsiębiorstwa.

Analiza zdolności klienta indywidualnego obejmuje:

- ustalenie wysokości i stabilności uzyskiwanych dochodów (analiza ilościowa),
- ustalenie wysokości zobowiązań klienta o charakterze finansowym (zarówno kredytowych, jak i niekredytowych),
- ustalenie wysokości wydatków gospodarstwa domowego.

Przy ocenie zdolności kredytowej wykorzystywane są miary finansowe oparte na formułach matematycznych.

- ocena zabezpieczenia

W Banku stosowane są zabezpieczenia w celu ograniczenia ryzyka kredytowego oraz wysokości strat poniesionych w przypadku niewywiązania się klienta z obowiązku spłaty kredytu. Przed przyjęciem zabezpieczenia dokonuje się oceny przedmiotu zabezpieczenia oraz jego wartości i efektywności. Bank przyjmuje wszystkie dopuszczalne prawnie formy zabezpieczeń, przy czym na wybór zabezpieczenia wpływają różne czynniki:

- możliwości klienta w zaoferowaniu zabezpieczeń,
- rodzaj i okres ekspozycji,
- poziom ryzyka klienta,
- poziom ryzyka transakcji,
- płynność zabezpieczenia (tj. możliwość szybkiej sprzedaży),
- wartość zabezpieczenia.

Oprócz klasycznych form zabezpieczenia (rzeczowych i osobistych) Bank stosuje dodatkowe instrumenty ograniczania ryzyka utraty należności w formie warunków i klauzul umownych.

Dla celów kalkulacji wymogu kapitałowego Bank wykorzystuje zatwierdzone modele LGD, w których każdemu zabezpieczeniu przypisana jest odpowiednia stopa odzysku. Polityką Grupy jest udzielanie kredytów w wysokości i na warunkach, które umożliwiają regularne spłaty bez konieczności odzyskiwania należności z zabezpieczeń.

- ocena ryzyka transakcji.

Oceniając transakcję Bank bierze pod uwagę:

- wyniki z oceny wiarygodności i zdolności kredytowej klienta,
- zgodność z polityką kredytową,
- cel kredytowania i strukturę transakcji,
- adekwatność wnioskowanego produktu,
- parametry LTV, LGD, wkład własny (jeżeli wymagany),
- klauzule umowne,
- inne występujące ryzyka, takie jak:
 - biznesowe – makroekonomiczne, rynkowe, branży, sezonowości,

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- o strukturalne – struktura transakcji, wartość parametrów LTV oraz LGD, wkład własny (jeżeli jest wymagany), siła klauzul, pozycja Banku względem innych kredytodawców,
 - o kadry zarządczej – staż, doświadczenie, ryzyko zastępowalności decydentów i sukcesji,
 - o finansowe – w tym ryzyko kursowe i stopy procentowej,
 - o koncentracji – czy wnioskowany wzrost zaangażowania łączy się z wykorzystaniem wewnątrznie ustalonego przez Bank limitu,
 - o reputacyjne – czy współpraca z klientem może mieć negatywny wpływ na reputację Banku.
- warunki cenowe, itp.

Wpływ zabezpieczeń na modele szacowania straty oczekiwanej

W przypadku kredytów korporacyjnych, dla których Grupa wykorzystuje metodę AIRB zabezpieczenia są uwzględnione w modelach LGD poprzez zastosowanie tzw. Haircutów: wartość zabezpieczenia pomnożona przez (1-Haircut) przypisany do danego typu zabezpieczenia pomniejsza stratę na ekspozycji w defaulcie w przypadku braku powrotu tej ekspozycji do portfela pracującego:

$$LGD = (1 - Cure_Rate) * [EAD - collateral_value * (1 - Haircut) - Unsecured_Amount * Unsecured_Recovery_Rate] / EAD + Costs.$$

Główne typy zabezpieczeń i przypisane im stopy odzysku (1-Haircut):

Grupa zabezpieczenia	Stopa odzysku	
	Model LGD CORP	Model SME LGD
Środki finansowe (lokata w Banku lub innym banku)	100%	95%
Papiery wartościowe płynne	75%	50%
Nieruchomości	60%	42%
Środki transportu	55%	-
Wierzytelności	50%	20%
Maszyny i urządzenia	45%	42%
Zapasy	45%	15%
Wartości niematerialne	10%	-
Inne zabezpieczenia	10%	0%

Gwarancje/ poręczenia	Stopa odzysku	
	Model LGD CORP	Model SME LGD
Agencje Kredytów Eksportowych (ECA): KUKE, Hermes	100%	99,59%
Państwowe - rządowe	90%	90%
Banki: banki centralne, banki – rating inwestycyjny 10 lub lepszy	90%	90%
Banki: banki centralne, banki – rating 11-15	80%	-
Wewnętrzna bankowa ING	100%	0%
Wewnętrzna Grupy ING (podmioty z Grupy ING)	90%	0%
Niebankowe instytucje finansowe (NBFI), rating inwestycyjny 10 lub lepszy	90%	60%
Niebankowe instytucje finansowe (NBFI), rating 11-15	80%	10%
Korporacje, obrót roczny powyżej 100 mln EUR, rating inwestycyjny 10 lub lepszy	90%	30%
Firmy-matki lub innego podmiotu powiązanego w rozumieniu zasady jednego dłużnika, obrót roczny powyżej 100 mln EUR, rating inwestycyjny 10 lub lepszy	70%	10%
Korporacje, obrót roczny powyżej 100 mln EUR, rating 11-15	70%	30%
Firmy-matki lub innego podmiotu powiązanego w rozumieniu zasady jednego dłużnika, obrót roczny powyżej 100 mln EUR, rating 11-15	50%	10%
Firmy o obrocie rocznym od 1.200 tys. do 100 mln EUR, rating 15 lub lepszy	40%	30%
Firmy-matki lub innego podmiotu powiązanego w rozumieniu zasady jednego dłużnika o obrocie rocznym od 1.200 tys. do 100 mln EUR, rating 15 lub lepszy	20%	10%
Osoby prywatne	0%	0%

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

W przypadku kredytów detalicznych zabezpieczenia mają wpływ na oszacowanie strat oczekiwanych głównie dla kredytów hipotecznych. Poniżej przedstawiono wpływ wskaźnika LTV na poziom parametru LGD kredytów hipotecznych na dzień 31.12.2018 r.

Kredyty hipoteczne w Etapie 3 – wpływ LTV na poziom LGD:

Wskaźnik LTV	Średni wskaźnik LGD
0-50%	29%
50-100%	43%
powyżej 100%	62%

Maksymalna uznawalna kwota zabezpieczenia lub gwarancji

2018

	Maksymalna uznawalna kwota zabezpieczenia lub gwarancji				
	kredyty zabezpieczone nieruchomościami		inne kredyty zabezpieczone		otrzymane gwarancje finansowe
	mieszkaniowe	komercyjne	środki pieniężne (wyemitowane instrumenty dłużne)	pozostałe	
Kredyty i zaliczki; w tym:	32 816,1	20 384,5	166,1	16 843,4	11 116,9
pozostałe instytucje sektora finansowego	0,0	0,0	0,0	311,1	681,2
przedsiębiorstwa niefinansowe	153,5	18 036,9	161,7	14 375,4	10 091,0
gospodarstwa domowe	32 662,6	2 333,5	4,4	2 129,2	295,3
w tym: kredyty na zakup nieruchomości mieszkaniowych	30 376,5	430,0	0,2	0,3	0,0
pozostałe podmioty (banki, sektor budżetowy)	0,0	14,1	0,0	27,7	49,4

2017

	Maksymalna uznawalna kwota zabezpieczenia lub gwarancji				
	kredyty zabezpieczone nieruchomościami		inne kredyty zabezpieczone		otrzymane gwarancje finansowe
	mieszkaniowe	komercyjne	środki pieniężne (wyemitowane instrumenty dłużne)	pozostałe	
Kredyty i zaliczki; w tym:	27 104,9	18 235,5	158,1	14 612,0	8 755,3
pozostałe instytucje sektora finansowego	0,0	0,0	0,0	280,7	693,2
przedsiębiorstwa niefinansowe	125,6	16 035,6	150,5	12 523,5	7 769,8
gospodarstwa domowe	26 979,3	2 177,4	7,5	1 786,3	238,8
pozostałe podmioty (banki, sektor budżetowy)	0,0	22,5	0,1	21,5	53,5

Podjęcie decyzji kredytowej

Zakres kompetencji do podejmowania decyzji kredytowych w zakresie akceptacji ryzyka indywidualnych ekspozycji kredytowych ustala Komitet Polityki Kredytowej. Brak danych niezbędnych do oceny ryzyka wyklucza możliwość jego akceptacji i podjęcia decyzji.

Zaangażowania na niższe kwoty, krótsze terminy, obarczone niższym ryzykiem, podejmowane są na niższych szczeblach kompetencyjnych. W miarę wzrostu ryzyka kredytowego - tj. wzrostu wielkości pojedynczego lub łącznego zaangażowania kredytowego, wydłużenia okresu kredytowania, pojawienia się niestandardowych elementów we wniosku lub odstępstw od obowiązujących regulacji wewnętrznych - decyzje podejmowane są na wyższych szczeblach kompetencji kredytowych.

Ocena ryzyka i jego akceptacja jest oparta na ocenie eksperckiej bazującej na wynikach pomiaru ryzyka z zastosowaniem narzędzi wspomagających określonych polityką kredytową i procedurami.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Wyjątek stanowią tzw. decyzje automatyczne, podejmowane przez system informatyczny lub półautomatyczne podejmowane w ramach uproszczonych ścieżek procesu kredytowego.

Decyzje kredytowe podejmowane są w odpowiedniej ścieżce, w oparciu o kompleksową analizę ryzyka transakcji w zależności od stopnia złożoności i kwoty transakcji. Dla ścieżek o wyższym poziomie automatyzacji, analiza ryzyka transakcji bazuje na jasno zdefiniowanych kryteriach, w tym behawioralnych oraz na automatycznym wyliczeniu limitu kredytowego w oparciu o algorytm zatwierdzony przez Komitet Polityki Kredytowej.

Decyzje kredytowe dla portfela w Etapie 1 i 2 podejmowane są:

- kolegialnie w trybie **Komitetu Kredytowego Banku** – dotyczy to największych ekspozycji kredytowych,
- **w trybie dwuosobowym** - przez jednostki biznesowe i jednostki transakcyjnego ryzyka kredytowego,
- **w trybie jednoosobowym** – przez Menedżera Ryzyka w przypadku małych ekspozycji kredytowych.

Tryb podejmowania decyzji nie zwalnia żadnego z uczestników procesu decyzyjnego od osobistej odpowiedzialności za podejmowane decyzje.

Decydentom kredytowym w ramach dwuosobowego trybu decyzyjnego przyznawane są indywidualnie personalne kompetencje kredytowe, których wysokość zależy od posiadanej wiedzy oraz doświadczenia. Poziom kompetencyjny koreluje z poziomem ryzyka kredytowego. Jeśli ryzyko kredytowe jest większe, decyzje podejmują osoby z większym doświadczeniem. Zasady nadawania i odwoływania kompetencji kredytowych są odrębne w ramach poszczególnych segmentów klientów.

Przy ustalaniu odpowiedniego szczebla kompetencji kredytowych dla klientów korporacyjnych bierzemy pod uwagę łączne zaangażowanie Grupy wobec grupy podmiotów powiązanych, do której należy klient, a w przypadku osób fizycznych oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, poziom kompetencji wynika z łącznego zaangażowania Banku wobec tego klienta. Akceptacja wszystkich transakcji dokonywana jest zgodnie z jasno określonymi zasadami podejmowania decyzji i kompetencji kredytowych.

Decyzje kredytowe dotyczące portfela w Etapie 3 podejmowane są w trybie dwuosobowym lub przez Komitet ds. Restrukturyzacji.

Monitoring

Monitorowaniu podlegają wszystkie ekspozycje kredytowe generujące ryzyko kredytowe, w tym ryzyko koncentracji oraz transakcje rynków finansowych. Celem monitorowania jest wczesna identyfikacja sygnałów ostrzegawczych i podjęcie działań zapobiegających powstaniu trudnego kredytu oraz wczesna identyfikacja przesłanek lub obiektywnych dowodów utraty wartości ekspozycji kredytowej i podjęcie działań ograniczających straty Banku. Monitoring udzielonej ekspozycji kredytowej obejmuje:

- terminowość spłaty,
- realizację przez klienta pozostałych warunków umownych,
- sytuację finansową oraz/lub majątkową klienta,
- przebieg wykorzystania środków pieniężnych zgodnie z celem finansowania (jeżeli został określony),
- stopień realizacji inwestycji (w przypadku kredytów inwestycyjnych),
- weryfikację sygnałów ostrzegawczych dotyczących klienta lub transakcji,

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- występowanie obiektywnych dowodów lub przesłanek utraty wartości,
- okresową ocenę jakości i wartości zabezpieczenia.

Restrukturyzacja i windykacja

Bank służy wsparciem swoim klientom na każdym etapie finansowania. Bank oferuje produkty dostosowane do ich potrzeb a w przypadku wystąpienia niewielkich opóźnień w spłacie zobowiązań proponuje elastyczne harmonogramy spłat. W przypadku większych trudności w spłacie Bank może zaproponować restrukturyzację zadłużenia. Wówczas wspólnie z klientem Bank ustala najlepszą formę wsparcia lub zawarcie ugody.

Głównym celem działań podejmowanych w ramach portfela w Etapie 3 jest minimalizacja ryzyka powstania strat Banku lub wielkości straty.

Bank przyjmuje następujące strategie postępowania w ramach portfela w Etapie 3:

- restrukturyzacja zadłużenia – w oparciu o współpracę z klientem, która w szczególności może polegać na zmianie warunków umownych w celu dostosowania warunków spłaty zadłużenia do możliwości finansowych klienta, np.:
 - wydłużeniu okresu spłat,
 - sprzedaży aktywów,
 - sprzedaży części działalności gospodarczej kredytobiorcy,
 - umorzeniu części zobowiązań finansowych.

Decyzję o rozpoczęciu restrukturyzacji podejmuje się po szczegółowej ocenie oraz po akceptacji przez odpowiedni organ decyzyjny w Banku. Po pomyślnie zakończonym procesie restrukturyzacji kredytobiorca z powrotem podlega standardowym procedurom monitoringu ryzyka kredytowego.

- windykacja zadłużenia – tj. dochodzenie przez Bank należności z ustanowionych zabezpieczeń prawnych lub z innego majątku klienta albo z majątku zobowiązanych osób trzecich. Bank może dochodzić swoich należności w drodze wszczęcia postępowania egzekucyjnego lub udziału w postępowaniu upadłościowym lub, w odniesieniu do klientów detalicznych – w drodze polubownej windykacji, tj. umożliwienia klientowi dobrowolnych spłat w ramach strategii windykacyjnej.

Forbearance

Forbearance występuje, jeżeli Bank uzna, że klient nie będzie mógł wywiązać się ze swoich zobowiązań finansowych z uwagi na trudności finansowe (stwierdzone lub spodziewane w krótkim czasie) i zdecyduje się udzielić mu udogodnienia.

Forbearance jest identyfikowany, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki:

- u klienta stwierdzono trudności z regulowaniem zobowiązań finansowych lub Bank spodziewa się tych trudności w krótkim czasie,
- Bank zdecydował się zastosować udogodnienia wobec klienta posiadającego trudności, aby umożliwić mu spłatę zobowiązań umownych lub aby zapobiec powstaniu trudności,
- udogodnienie nie wynika ze względów komercyjnych i przyznajemy je na warunkach odbiegających od rynkowych,
- klient zaakceptował udogodnienie, a więc zmieniły się dotychczasowe warunki umowy, zawarta została umowa o refinansowanie lub weszła w życie wbudowana klauzula udogodnienia, albo Bank zaniechał podjęcia działań w sytuacji istotnego złamania przez klienta kluczowej klauzuli finansowej.

Klient ze zidentyfikowanym forbearance może pozostać w Etapie 1 lub 2 jeżeli nie ma podstaw do przeklasyfikowania go do portfela w Etapie 3.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Podział portfela kredytowego na portfolio pracujący i niepracujący z wyszczególnieniem ekspozycji z udzielonym udogodnieniem typu forbearance

2018	Portfel kredytowy pracujący (performing exposure)	w tym zaangażowania forbearance				Portfel kredytowy niepracujący (non-performing exposure)	w tym zaangażowania forbearance				
		Modyfikacja warunków	Refinansowanie	Kwarantanna*	Modyfikacja warunków		Refinansowanie	Portfel przeterminowany	Portfel z utratą wartości		
Portfel kredytowy brutto, w tym:	101 299,3	624,0	621,7	2,3	565,8	2 927,5	888,7	887,5	1,2	871,1	871,1
Bankowość korporacyjna, w tym:	56 759,1	436,0	433,7	2,3	377,8	2 104,4	760,5	759,3	1,2	748,5	748,5
kredyty w rachunku bieżącym	10 101,9	129,3	127,4	1,9	129,3	681,0	75,7	75,7	0,0	72,4	72,4
kredyty i pożyczki terminowe	32 022,9	248,8	248,4	0,4	245,8	1 221,0	660,6	659,4	1,2	651,9	651,9
należności leasingowe	7 017,6	39,4	39,4	0,0	0,0	147,4	14,4	14,4	0,0	14,4	14,4
należności faktoringowe	4 806,9	18,5	18,5	0,0	2,7	55,0	9,8	9,8	0,0	9,8	9,8
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne i komunalne)	2 809,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bankowość detaliczna, w tym:	44 540,2	188,0	188,0	0,0	188,0	823,1	128,2	128,2	0,0	122,6	122,6
kredyty i pożyczki hipoteczne	33 159,2	90,5	90,5	0,0	90,5	212,5	57,4	57,4	0,0	53,5	53,5
kredyty w rachunku bieżącym	1 257,4	2,7	2,7	0,0	2,7	71,8	2,3	2,3	0,0	2,2	2,2
należności leasingowe	945,2	0,0	0,0	0,0	0,0	33,9	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0
pozostałe kredyty i pożyczki	9 178,4	94,8	94,8	0,0	94,8	504,9	67,5	67,5	0,0	65,9	65,9
Odpis z tytułu straty oczekiwanej, w tym:	-537,0	-16,7	-16,6	-0,1	-16,4	-1 733,0	-444,2	-340,0	-0,6	-442,1	-442,1
Bankowość korporacyjna, w tym:	-118,9	-3,3	-3,2	-0,1	-3,0	-1 142,6	-359,2	-255,0	-0,6	-358,2	-358,2
kredyty w rachunku bieżącym	-22,1	-0,6	-0,6	0,0	-0,6	-438,0	-38,5	-38,5	0,0	-38,5	-38,5
kredyty i pożyczki terminowe	-78,5	-2,4	-2,3	-0,1	-2,4	-648,1	-314,0	-215,9	-0,6	-313,0	-313,0
należności leasingowe	-13,8	-0,3	-0,3	0,0	0,0	-33,1	-6,1	0,0	0,0	-6,1	-6,1
należności faktoringowe	-4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-23,4	-0,6	-0,6	0,0	-0,6	-0,6
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne i komunalne)	-0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bankowość detaliczna, w tym:	-418,1	-13,4	-13,4	0,0	-13,4	-590,4	-85,0	-85,0	0,0	-83,9	-83,9
kredyty i pożyczki hipoteczne	-101,4	-4,3	-4,3	0,0	-4,3	-123,5	-32,0	-32,0	0,0	-31,1	-31,1
kredyty w rachunku bieżącym	-49,6	-0,1	-0,1	0,0	-0,1	-56,2	-1,3	-1,3	0,0	-1,3	-1,3
należności leasingowe	-1,3	0,0	0,0	0,0	0,0	-2,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
pozostałe kredyty i pożyczki	-265,8	-9,0	-9,0	0,0	-9,0	-408,4	-51,7	-51,7	0,0	-51,5	-51,5
Portfel kredytowy netto, w tym:	100 762,3	607,3	605,1	2,2	549,4	1 194,5	444,5	547,5	0,6	429,0	429,0
Bankowość korporacyjna, w tym:	56 640,2	432,7	430,5	2,2	374,8	961,8	401,3	504,3	0,6	390,3	390,3
kredyty w rachunku bieżącym	10 079,8	128,7	126,8	1,9	128,7	243,0	37,2	37,2	0,0	33,9	33,9
kredyty i pożyczki terminowe	31 944,4	246,4	246,1	0,3	243,4	572,9	346,6	443,5	0,6	338,9	338,9
należności leasingowe	7 003,8	39,1	39,1	0,0	0,0	114,3	8,3	14,4	0,0	8,3	8,3
należności faktoringowe	4 802,9	18,5	18,5	0,0	2,7	31,6	9,2	9,2	0,0	9,2	9,2
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne i komunalne)	2 809,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bankowość detaliczna, w tym:	44 122,1	174,6	174,6	0,0	174,6	232,7	43,2	43,2	0,0	38,7	38,7
kredyty i pożyczki hipoteczne	33 057,8	86,2	86,2	0,0	86,2	89,0	25,4	25,4	0,0	22,4	22,4
kredyty w rachunku bieżącym	1 207,8	2,6	2,6	0,0	2,6	15,6	1,0	1,0	0,0	0,9	0,9
należności leasingowe	943,9	0,0	0,0	0,0	0,0	31,6	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0
pozostałe kredyty i pożyczki	8 912,6	85,8	85,8	0,0	85,8	96,5	15,8	15,8	0,0	14,4	14,4

*) do klasy Kwarantanna Grupa klasyfikuje ekspozycje, dla których w przeszłości zastosowano udogodnienia, a które obecnie znajdują się w okresie obserwacji przed pełnym uzdrowieniem

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

2017	Portfel kredytowy pracujący (performing exposure)	w tym zaangażowania forbearance				Portfel kredytowy niepracujący (non-performing exposure)	w tym zaangażowania forbearance				
		Modyfikacja warunków	Refinansowanie	Kwarantanna*	Modyfikacja warunków		Refinansowanie	Portfel przeterminowany	Portfel z rozpoznaną utratą wartości		
Portfel kredytowy brutto, w tym:	86 502,0	386,0	384,0	2,0	350,8	2 541,6	842,7	842,2	0,4	839,0	828,3
Bankowość korporacyjna, w tym:	49 701,7	216,5	214,5	2,0	181,3	1 832,9	710,9	710,4	0,4	710,9	700,2
- kredyty i pożyczki	36 834,3	179,2	177,2	2,0	178,3	1 629,9	689,3	688,8	0,4	689,3	688,3
- należności leasingowe	5 759,8	31,8	31,8	-	0,0	142,5	17,6	17,6	-	17,6	8,6
- należności faktoringowe	4 574,7	5,5	5,5	-	3,0	45,1	4,0	4,0	-	4,0	3,3
- dłużne papiery wartościowe korporacyjne i komunalne	2 532,9	-	-	-	-	15,4	-	-	-	-	-
Bankowość detaliczna, w tym:	36 800,3	169,5	169,5	0,0	169,5	708,7	131,8	131,8	0,0	128,1	128,1
- kredyty i pożyczki hipoteczne	27 741,4	92,3	92,3	-	92,3	218,0	59,8	59,8	-	56,9	56,9
- kredyty i pożyczki pozostałe	9 058,9	77,2	77,2	-	77,2	490,7	72,0	72,0	-	71,2	71,2
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, w tym:	-241,8	-9,0	-9,0	0,0	-8,8	-1 425,1	-367,2	-367,2	0,0	-366,9	-366,9
Bankowość korporacyjna, w tym:	-79,4	-5,0	-5,0	0,0	-4,8	-959,7	-301,7	-301,7	0,0	-301,7	-301,7
- kredyty i pożyczki	-67,7	-4,7	-4,7	-	-4,7	-893,6	-295,2	-295,2	-	-295,2	-295,2
- należności leasingowe	-5,9	-0,2	-0,2	-	0,0	-25,7	-4,2	-4,2	-	-4,2	-4,2
- należności faktoringowe	-5,1	-0,1	-0,1	-	-0,1	-25,0	-2,3	-2,3	-	-2,3	-2,3
- dłużne papiery wartościowe korporacyjne i komunalne	-0,7	-	-	-	-	-15,4	-	-	-	-	-
Bankowość detaliczna, w tym:	-162,4	-4,0	-4,0	0,0	-4,0	-465,4	-65,5	-65,5	0,0	-65,2	-65,2
- kredyty i pożyczki hipoteczne	-53,6	-1,5	-1,5	-	-1,5	-129,9	-27,8	-27,8	-	-27,6	-27,6
- kredyty i pożyczki pozostałe	-108,8	-2,5	-2,5	-	-2,5	-335,5	-37,7	-37,7	-	-37,6	-37,6
Portfel kredytowy netto, w tym:	86 260,2	377,0	375,0	2,0	342,0	1 116,5	475,5	475,0	0,4	472,1	461,4
Bankowość korporacyjna, w tym:	49 622,3	211,5	209,5	2,0	176,5	873,2	409,2	408,7	0,4	409,2	398,5
- kredyty i pożyczki	36 766,6	174,5	172,5	2,0	173,6	736,3	394,1	393,6	0,4	394,1	393,1
- należności leasingowe	5 753,9	31,6	31,6	0,0	0,0	116,8	13,4	13,4	0,0	13,4	4,4
- należności faktoringowe	4 569,6	5,4	5,4	0,0	2,9	20,1	1,7	1,7	0,0	1,7	1,0
- dłużne papiery wartościowe korporacyjne i komunalne	2 532,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bankowość detaliczna, w tym:	36 637,9	165,5	165,5	0,0	165,5	243,3	66,3	66,3	0,0	62,9	62,9
- kredyty i pożyczki hipoteczne	27 687,8	90,8	90,8	0,0	90,8	88,1	32,0	32,0	0,0	29,3	29,3
- kredyty i pożyczki pozostałe	8 950,1	74,7	74,7	0,0	74,7	155,2	34,3	34,3	0,0	33,6	33,6

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Zaangażowania z udzielonym udogodnieniem typu forbearance według klas ryzyka

klasy ryzyka (risk rating)	zaangażowanie brutto w mln PLN				zaangażowanie brutto w mln PLN			
	2018				2017			
	portfel pracujący (performing)		portfel niepracujący (non-performing)		portfel pracujący (performing)		portfel niepracujący (non-performing)	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
Bankowość korporacyjna	435,9	89,3	760,5	7,7	216,5	37,8	710,9	29,5
klasy średniego i podwyższonego ryzyka (rating 11-17)	337,9	85,3	1,9	-	143,0	31,2	-	-
klasy kredytów trudnych (rating 18-22)	98,0	4,0	758,6	7,7	73,5	6,6	710,9	29,5
Bankowość detaliczna	188,1	0,0	128,2	0,0	169,5	0,0	131,8	0,0
klasy niskiego ryzyka (rating 1-10)	45,8	-	0,1	-	46,5	-	0,3	-
klasy średniego i podwyższonego ryzyka (rating 11-17)	117,5	-	2,8	-	107,5	-	2,0	-
klasy kredytów trudnych (rating 18-22)	24,8	-	125,3	-	15,5	-	129,5	-
Razem	624,0	89,3	888,7	7,7	386,0	37,8	842,7	29,5

Zaangażowania z udzielonym udogodnieniem typu forbearance według okresów przeterminowania

liczba dni przeterminowania	zaangażowanie brutto w mln PLN				zaangażowanie brutto w mln PLN			
	2018				2017			
	portfel pracujący (performing)		portfel niepracujący (non-performing)		portfel pracujący (performing)		portfel niepracujący (non-performing)	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
Bankowość korporacyjna	435,9	89,3	760,5	7,7	216,5	37,8	710,9	29,5
0	378,5	89,3	426,4	7,7	206,9	37,8	367,1	29,5
1-30	9,8	-	4,1	-	3,9	-	7,1	-
31-60	10,6	-	10,1	-	2,9	-	5,4	-
61-90	34,8	-	18,4	-	2,8	-	16,8	-
91-180	1,3	-	90,0	-	-	-	50,3	-
181-365	-	-	65,9	-	-	-	26,4	-
>365	0,9	-	145,6	-	-	-	237,8	-
Bankowość detaliczna	188,1	0,0	128,2	0,0	169,5	0,0	131,8	0,0
0	156,0	-	53,3	-	149,6	-	62,4	-
1-30	27,0	-	25,6	-	16,5	-	22,6	-
31-60	4,1	-	10,8	-	2,4	-	11,7	-
61-90	1,0	-	4,1	-	1,0	-	6,4	-
91-120	-	-	2,3	-	-	-	2,6	-
121-150	-	-	1,2	-	-	-	1,4	-
151-180	-	-	2,7	-	-	-	1,4	-
>180	-	-	28,2	-	-	-	23,3	-
Razem	624,0	89,3	888,7	7,7	386,0	37,8	842,7	29,5

W rachunku zysków i strat za rok 2018 w pozycji Przychody odsetkowe – odsetki od kredytów i innych należności udzielonych klientom ujęto przychód odsetkowy od ekspozycji z udzielonym udogodnieniem typu forbearance w wysokości 38,6 mln zł (36,6 mln zł za rok 2017), z czego 25,4 mln zł dotyczy ekspozycji w portfelu pracującym a 13,2 mln zł dotyczy ekspozycji w portfelu niepracującym (za rok 2017 odpowiednio 15,6 mln zł i 21,0 mln zł).

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

7. System zarządzania ryzykiem

System zarządzania ryzykiem stanowi zintegrowany zbiór zasad, mechanizmów i narzędzi w tym m.in. polityk i procedur odnoszących się do procesów dotyczących ryzyka. Rolą systemu zarządzania ryzykiem jest stała identyfikacja, pomiar lub szacowanie oraz monitorowanie poziomu ponoszonego przez Bank ryzyka oraz zabezpieczenie ewentualnych strat poprzez odpowiednie mechanizmy kontrolne, system limitów oraz adekwatny poziom rezerw, a także kapitałów i buforów płynnościowych.

Na system zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku składają się:

- ogólne zasady zarządzania i ograniczania ryzyka kredytowego,
- strategię i limity RAS,
- polityki, instrukcje i procedury z zakresu zarządzania ryzykiem kredytowym,
- systemy, narzędzia i modele odnoszące się do ryzyka kredytowego,
- system sprawozdawczości zarządczej umożliwiający monitorowanie poziomu ryzyka kredytowego,
- struktura organizacyjna dostosowana do wielkości i profilu ponoszonego przez Bank ryzyka kredytowego.

Działania, które Bank podejmuje w ramach systemu zarządzania ryzykiem mogą polegać na:

- unikaniu ryzyka – likwidacji bądź ograniczaniu rodzajów działalności, które generują zbyt wysoki poziom ryzyka lub rodzaj ryzyka, który nie może być skutecznie kontrolowany,
- ograniczaniu ryzyka – podejmowaniu działań mających na celu zmniejszenie prawdopodobieństwa niekorzystnych zdarzeń lub ograniczanie skutków takich zdarzeń,
- przenoszeniu ryzyka – przeniesieniu w całości lub części ryzyka na inny podmiot, np. poprzez ubezpieczenie lub sekurytyzację portfela kredytowego,
- akceptowaniu ryzyka – nie podejmowaniu powyższych czynności ze względów ekonomicznych lub praktycznych, w ramach apetytu na ryzyko Banku.

W ramach systemu zarządzania ryzykiem w Banku stosuje się sformalizowane:

- zasady określania wielkości podejmowanego ryzyka i zasady zarządzania ryzykiem,
- procedury mające na celu identyfikację, pomiar lub szacowanie oraz monitorowanie ryzyka, uwzględniające również przewidywany poziom ryzyka w przyszłości,
- limity ograniczające ryzyko i zasady postępowania w przypadku przekroczenia limitów.

Dodatkowo Bank:

- stosuje przyjęty system sprawozdawczości zarządczej umożliwiający monitorowanie poziomu ryzyka,
- posiada strukturę organizacyjną dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego przez Bank ryzyka,
- posiada odpowiednio zdefiniowany proces oceny i pomiaru ryzyka kredytowego, niezależny od funkcji udzielania kredytów, obejmujący:
 - skuteczny system ratingowy,
 - skuteczny proces pozyskiwania odpowiednich informacji, w tym prognoz, wykorzystywanych do wyceny oczekiwanych strat kredytowych,
 - politykę oceny, która zapewnia, że wycena oczekiwanych strat kredytowych odbywa się metodą indywidualną lub kolektywną,

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- skuteczny proces walidacji modeli, który zapewnia, że modele generują na bieżąco dokładne, spójne i obiektywne prognozy i szacunki,
- jasno sformułowaną, formalną komunikację i koordynację działania wszystkich pracowników zaangażowanych w proces oceny ryzyka i wyceny oczekiwanych strat kredytowych.

Funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem kredytowym, w tym struktura organizacyjna, organizacja procesu kredytowego, system regulacji wewnętrznych, stosowane narzędzia i modele, podlegają bieżącej weryfikacji i dostosowaniu w celu zapewnienia realizacji strategii Banku, w tym apetytu na ryzyko. W ten sposób Bank realizuje cel jednoczesnego zachowania adekwatności prowadzonych działań w zakresie identyfikacji, oceny, pomiaru, monitorowania i zarządzania działalnością obciążoną ryzykiem kredytowym oraz zachowania spójności i zgodności z wymogami regulacyjnymi.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym w Banku prowadzone jest w oparciu o zaawansowane modele oceny ryzyka kredytowego. Kalkulacja wymogów kapitałowych dla korporacyjnego portfela kredytowego odbywa się w oparciu o metodę zaawansowaną Wewnętrznych Ratingów (ang. Advanced IRB Approach). Również w zakresie portfela detalicznego Bank dąży do uzyskania zgody KNF na stosowanie tej metody dla portfela kredytów hipotecznych oraz konsumpcyjnych. Modele wykorzystywane przez Bank do zarządzania ryzykiem są systematycznie walidowane i rozwijane.

Systemy i modele wspierające ocenę wiarygodności i zdolności kredytowej klienta

- korporacyjnego - są budowane i monitorowane zgodnie z wymogami stosowania metody zaawansowanej kalkulacji wymogów kapitałowych na ryzyko kredytowe oraz standardami Grupy ING,
- detalicznego - to modele scoringowe (modele aplikacyjne, behawioralne oraz scoring BIK) oddające statystyczny poziom ryzyka klienta, zbudowane zgodnie z wymogami zawartymi w regulacjach nadzorczych,

W ocenie ryzyka kredytowego ekspozycji kredytowych, Bank wykorzystuje posiadane modele:

- PD (ang. Probability of Default) - miara prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania,
- LGD (ang. Loss given Default) - strata dla Banku wynikająca z niewykonania zobowiązania przez klientów,
- EAD (ang. Exposure at Default) - miara zaangażowania klienta wobec Banku w momencie niewykonania zobowiązania.

Modele te są zbudowane zgodnie z wymogami zawartymi w regulacjach nadzorczych i stosowane m.in. do określania wielkości rezerw, kapitału ekonomicznego na ryzyko kredytowe dla wewnętrznych i zewnętrznych wymagań sprawozdawczych, raportowania zgodnie z wymaganiami nadzorca, określania ceny kredytów i rentowności klientów. Skuteczność działania stosowanych modeli oceniana jest na podstawie procesów monitoringu i walidacji.

8. Zasady zarządzania ryzykiem w podmiotach zależnych

Zarządzanie ryzykiem kredytowym w podmiotach zależnych ING Lease (Polska) Sp. z o.o. oraz ING Commercial Finance Polska S.A. podlega takim samym głównym zasadom jak w ING Banku Śląskim S.A., z uwzględnieniem specyfiki działalności tych podmiotów.

Jako część procesu zarządzania ryzykiem Bank sprawuje nadzór nad:

- portfelem kredytowym podmiotów zależnych poprzez ocenę wielkości i profilu ryzyka portfela kredytowego związanego z ich działalnością,
- zasadami identyfikacji, pomiaru i ograniczania ryzyka oraz zarządzaniem ryzykiem kredytowym indywidualnych transakcji kredytowych podmiotów zależnych,

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- poziomem ryzyka rynkowego (w tym ryzyka płynności) w spółkach zależnych poprzez ustalanie limitów i monitorowanie pozycji.

Nadzór podmiotów powiązanych sprawowany jest przez Bank poprzez:

- stosowanie jednolitych modeli ryzyka kredytowego w procesie ratingowym,
- stosowanie ujednoczonych zasad analizowania i oceny transakcji obciążonych ryzykiem kredytowym, z uwzględnieniem specyfiki podmiotu powiązanego,
- stosowanie ujednoczonych zasad i poziomów kompetencji kredytowych,
- udzielanie upoważnień do podejmowania decyzji kredytowych,
- ustalanie umownych warunków wzajemnej współpracy w zakresie udzielania finansowania w przypadku wybranych rodzajów transakcji obciążonych ryzykiem kredytowym,
- wymianę informacji o preferowanych przez Bank rozwiązaniach oraz narzędziach wspierających zarządzanie ryzykiem kredytowym,
- udostępnianie informacji dotyczących polityki branżowej prowadzonej przez Bank oraz innych dokumentów branżowych,
- współpracę w zakresie przygotowywania raportów dotyczących ryzyka kredytowego.

W obszarze ustalania oraz raportowania odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowej i rezerw na pozabilansowe ekspozycje kredytowe podmioty powiązane zobowiązane są do stosowania zasad obowiązujących w Banku. Ustalane przez podmioty powiązane poziomy odpisów i rezerw prezentowane są na kwartalnych spotkaniach Komitetu LLP. Dodatkowo przedstawiciele Banku są członkami Rad Nadzorczych i Komitetów Transakcyjnych podmiotów zależnych, ponieważ działalność spółek, analogicznie jak działalność Banku, związana jest z generowaniem ryzyka kredytowego i/lub rynkowego.

Dodatkowe aspekty zarządzania ryzykiem w podmiotach zależnych

- ING Lease Polska Sp. z o.o.:
 - jest właścicielem przedmiotów finansowanych w ramach umowy leasingowej, które są podstawowym zabezpieczeniem transakcji,
 - po wypowiedzeniu umowy leasingu, może przejąć fizyczną kontrolę nad przedmiotem zabezpieczenia i dokonać jego sprzedaży, co zmniejsza lub całkowicie eliminuje stratę na ekspozycji kredytowej,
 - posiada rozbudowaną procedurę weryfikacji dostawcy i przedmiotu leasingu w celu ograniczenia ryzyka oszustwa oraz ryzyka związanego z finansowaniem przedmiotu obciążonego wadą fizyczną lub prawną,
 - weryfikuje zarówno dostawcę (w tym podmioty powiązane z dostawcą) jak i pośrednika występującego w obrocie finansowanym aktywem, co minimalizuje ryzyko dostawy finansowanego aktywa.
- ING Commercial Finance Polska S.A.:
 - głównym źródłem spłaty zaangażowania są wierzytelności objęte umową faktoringu, zarówno w przypadku faktoringu z regresem, jak i bez regresu,
 - co do zasady, nabywa wierzytelności z przejęciem ryzyka wypłacalności odbiorców po uprzednim ubezpieczeniu tych wierzytelności,
 - oferuje klientom faktoring z przejęciem ryzyka wypłacalności odbiorców na warunkach umów ubezpieczenia zawartych przez klientów z ubezpieczycielami, tzw. „wejście w prawa i obowiązki umowy ubezpieczeniowej klienta”.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

9. Struktura portfela zaangażowań

Portfel zaangażowań wobec klientów (w mln PLN)*

2018

	bilansowe	pozabilansowe
Zaangażowania wobec klientów korporacyjnych, w tym:	58 863,5	28 430,9
zaangażowania w Etapie 1	51 733,2	27 768,1
zaangażowania w Etapie 2	5 038,9	628,5
zaangażowania w Etapie 3	2 091,4	34,3
Zaangażowania wobec klientów detalicznych, w tym:	45 363,3	4 308,4
zaangażowania w Etapie 1	38 633,0	3 946,7
zaangażowania w Etapie 2	5 916,7	358,9
zaangażowania w Etapie 3	813,6	2,8
Zaangażowania ogółem (brutto)	104 226,8	32 739,3
odpis z tytułu strat oczekiwanych	-2 270,0	0,0
Zaangażowania ogółem (netto)	101 956,8	32 739,3

*) Zaangażowania bilansowe przyjęte do analizy uwzględniają kwoty kapitału pozostałego do spłaty, naliczone odsetki oraz korekty wartości z tytułu efektywnej stopy procentowej.

2017

	bilansowe	pozabilansowe
Zaangażowania brutto wobec klientów korporacyjnych, w tym:	50 974,8	24 926,9
portfel ekspozycji, co do których nie wystąpiły przesłanki utraty wartości	48 673,6	24 809,5
portfel ekspozycji, co do których wystąpiły przesłanki utraty wartości, ale samej utraty wartości nie stwierdzono	504,4	85,2
portfel ekspozycji, co do których wystąpiły przesłanki utraty wartości i rozpoznano utratę wartości, w tym:	1 796,8	32,2
- ekspozycje wyceniane indywidualnie	1 432,7	29,3
- ekspozycje wyceniane portfelowo	364,1	2,9
Zaangażowania brutto wobec klientów detalicznych, w tym:	37 509,0	3 939,8
portfel ekspozycji, co do których nie wystąpiły przesłanki utraty wartości	36 809,0	3 937,0
portfel ekspozycji, co do których wystąpiły przesłanki utraty wartości i rozpoznano utratę wartości	700,0	2,8
Zaangażowania ogółem (brutto)	88 483,8	28 866,7

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Zaangażowanie wobec klientów według klas ryzyka

2018

klasa ryzyka (risk rating)	Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych (w mln PLN)								Zaangażowanie wobec klientów detalicznych (w mln PLN)							
	Etap 1		Etap 2		Etap 3		RAZEM		Etap 1		Etap 2		Etap 3		RAZEM	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
klasy niskiego ryzyka (rating 1-10)	21 552,2	13 453,1	150,1	0,6	-	-	21 702,3	13 453,7	30 271,1	3 199,7	2 284,1	192,1	0,4	0,1	32 555,6	3 391,9
klasy średniego i podwyższonego ryzyka (rating 11-17)	30 171,6	14 198,6	4 524,2	622,2	3,0	-	34 698,8	14 820,8	8 360,6	746,7	3 124,8	162,7	4,1	1,8	11 489,5	911,2
klasy kredytów trudnych (rating 18-22)	9,4	116,4	364,6	5,7	2 088,4	34,3	2 462,4	156,4	1,3	0,3	507,8	4,1	809,1	0,9	1 318,2	5,3
Razem brutto	51 733,2	27 768,1	5 038,9	628,5	2 091,4	34,3	58 863,5	28 430,9	38 633,0	3 946,7	5 916,7	358,9	813,6	2,8	45 363,3	4 308,4
odpis z tytułu strat oczekiwanych	-56,0		-62,8		-1 142,7		-1 261,5	0,0	-58,2		-362,0		-588,3		-1 008,5	0,0
Razem netto	51 677,2	27 768,1	4 976,1	628,5	948,7	34,3	57 602,0	28 430,9	38 574,8	3 946,7	5 554,7	358,9	225,3	2,8	44 354,8	4 308,4

2017

klasa ryzyka (risk rating)	Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych (w mln PLN)								Zaangażowanie wobec klientów detalicznych (w mln PLN)							
	ekspozycje, co do których nie wystąpiły przesłanki utraty wartości		ekspozycje, co do których wystąpiły przesłanki utraty wartości, ale samej utraty wartości nie stwierdzono		ekspozycje, co do których wystąpiły przesłanki utraty wartości i rozpoznano utratę wartości - wyceniane indywidualnie		ekspozycje, co do których wystąpiły przesłanki utraty wartości i rozpoznano utratę wartości - wyceniane portfelowo		RAZEM		ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości		ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości - wyceniane portfelowo		RAZEM	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
klasy niskiego ryzyka (rating 1-10)	17 098,6	11 109,7	3,3	0,6	-	-	-	-	17 101,9	11 110,3	25 700,3	2 896,2	-	-	25 700,3	2 896,2
klasy średniego i podwyższonego ryzyka (rating 11-17)	31 531,3	13 626,5	196,6	42,1	-	-	-	-	31 727,9	13 668,6	10 581,6	1 037,9	-	-	10 581,6	1 037,9
klasy kredytów trudnych (rating 18-22)	43,7	73,3	304,5	42,5	1 432,7	29,3	364,1	2,9	2 145,0	148,0	527,1	2,9	700,0	2,8	1 227,1	5,7
Razem brutto	48 673,6	24 809,5	504,4	85,2	1 432,7	29,3	364,1	2,9	50 974,8	24 926,9	36 809,0	3 937,0	700,0	2,8	37 509,0	3 939,8

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Zaangażowanie wobec klientów według okresów przeterminowania

2018

liczba dni przeterminowania	Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych (w mln PLN)								Zaangażowanie wobec klientów detalicznych (w mln PLN)							
	Etap 1		Etap 2		Etap 3		RAZEM		Etap 1		Etap 2		Etap 3		RAZEM	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
0	51 459,0	27 768,1	4 823,4	628,5	741,4	34,3	57 023,8	28 430,9	38 389,6	3 935,5	5 038,3	357,8	113,3	2,4	43 541,2	4 295,7
1-30	236,6	-	109,8	-	19,2	-	365,6	0,0	238,4	11,2	681,3	0,6	53,0	-	972,7	11,8
31-60	29,9	-	46,0	-	31,1	-	107,0	0,0	4,5	-	145,2	0,3	30,2	-	179,9	0,3
61-90	0,8	-	54,5	-	61,2	-	116,5	0,0	0,2	-	47,5	-	28,1	-	75,8	0,0
91-180	1,8	-	4,1	-	131,2	-	137,1	0,0	0,1	-	3,2	0,2	96,6	-	99,9	0,2
181-365	0,9	-	0,2	-	262,9	-	264,0	0,0	0,1	-	0,6	-	145,1	0,4	145,8	0,4
>365	4,2	-	0,9	-	844,4	-	849,5	0,0	0,1	-	0,6	-	347,3	-	348,0	0,0
Razem brutto	51 733,2	27 768,1	5 038,9	628,5	2 091,4	34,3	58 863,5	28 430,9	38 633,0	3 946,7	5 916,7	358,9	813,6	2,8	45 363,3	4 308,4

2017

liczba dni przeterminowania	Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych (w mln PLN)								Zaangażowanie wobec klientów detalicznych (w mln PLN)							
	ekspozycje, co do których nie wystąpiły przesłanki utraty wartości		ekspozycje, co do których wystąpiły przesłanki utraty wartości, ale samej utraty wartości nie stwierdzono		ekspozycje, co do których wystąpiły przesłanki utraty wartości i rozpoznano utratę wartości - wyceniane indywidualnie		ekspozycje, co do których wystąpiły przesłanki utraty wartości i rozpoznano utratę wartości - wyceniane portfelowo		RAZEM		ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości		ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości - wyceniane portfelowo		RAZEM	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
0	47 884,2	24 800,0	453,3	85,2	528,3	29,3	68,4	2,8	48 934,2	24 917,3	35 851,9	3 911,1	105,4	2,1	35 957,3	3 913,2
1-30	705,1	0,5	17,1	-	69,1	-	12,6	0,1	803,9	0,6	799,3	24,6	56,9	0,1	856,2	24,7
31-60	47,2	0,1	16,2	-	13,2	-	26,6	-	103,2	0,1	113,4	1,0	30,7	0,1	144,1	1,1
61-90	28,8	-	2,9	-	34,6	-	22,4	-	88,7	0,0	40,8	0,2	23,9	-	64,7	0,2
91-180	2,8	5,0	3,1	-	182,2	-	36,2	-	224,3	5,0	2,2	0,1	77,0	0,5	79,2	0,6
181-365	3,3	-	5,9	-	53,6	-	60,7	-	123,5	0,0	0,6	-	107,3	-	107,9	0,0
>365	2,2	3,9	5,9	-	551,7	-	137,2	-	697,0	3,9	0,8	-	298,8	-	299,6	0,0
Razem brutto	48 673,6	24 809,5	504,4	85,2	1 432,7	29,3	364,1	2,9	50 974,8	24 926,9	36 809,0	3 937,0	700,0	2,8	37 509,0	3 939,8

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Kredyty i inne należności wobec innych banków oraz dłużne papiery wartościowe

Wszystkie dłużne papiery wartościowe z portfela aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu oraz portfela inwestycyjnych papierów wartościowych znajdują się w klasach niskiego ryzyka z ratingami od 1 do 7. Wszystkie dłużne papiery wartościowe z portfela inwestycyjnych papierów wartościowych znajdują się w Etapie 1.

Kredyty i inne należności wobec innych banków w ponad 99% znajdują się w klasach niskiego ryzyka (rating 1-10), pozostałe w klasach średniego i podwyższonego ryzyka (rating 11-17). Ekspozycje w wysokości 751,8 mln zł znajdują się w Etapie 1 natomiast 24,8 mln zł w Etapie 2 (łącznie 776,6 mln zł).

III. Ryzyko rynkowe**1. Wstęp**

Głównymi celami zarządzania ryzykiem rynkowym w ING Banku Śląskim S.A. są: zapewnienie, że istnieje świadomość i zrozumienie ekspozycji Banku na ryzyko rynkowe, oraz że ta ekspozycja jest odpowiednio zarządzana, i tam gdzie ma to zastosowanie, mieści się w granicach przyjętych limitów.

Ryzyko rynkowe definiuje się jako potencjalną stratę, którą może ponieść Bank w związku z niekorzystnymi zmianami cen rynkowych (takich jak krzywe dochodowości, kursy walutowe, ceny na rynku kapitałowym), parametrów rynkowych (zmienności cen rynkowych, korelacji pomiędzy ruchami poszczególnych cen) oraz zachowań klientów (np. wcześniejsze spłaty kredytów).

2. Proces zarządzania ryzykiem rynkowym

Proces zarządzania ryzykiem rynkowym w Banku obejmuje identyfikację, pomiar, monitorowanie oraz raportowanie ryzyka. Departament Zarządzania Ryzykiem Rynkowym (DZRR) dostarcza menedżerom Pionu Rynków Finansowych oraz Departamentu Skarbu, wybranym członkom Zarządu oraz Komitetowi ALCO regularne raporty ryzyka. Ponadto, ALCO, Zarząd Banku oraz Rada Nadzorcza otrzymują okresowe raporty zawierające najważniejsze miary ryzyka rynkowego. Pracownicy Departamentu Zarządzania Ryzykiem Rynkowym są wykwalifikowanymi specjalistami, a niezależność departamentu jest zapewniona poprzez jego oddzielenie od jednostek generujących ryzyko.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym w Banku obejmuje również funkcję Kontroli Produktów („Product Control”), która zapewnia poprawność wyceny produktów Rynków Finansowych i Departamentu Skarbu poprzez monitoring poprawności modeli wyceny oraz kontrolę jakości danych rynkowych stosowanych do wyceny i kalkulacji wyniku finansowego. Decyzje związane z kwestiami dotyczącymi procesu wyceny, takie jak: źródła danych rynkowych używanych do wyceny, kalkulacja rezerw dotyczących modeli wycen rynkowych, są podejmowane przez Komitet Parametryzacji, w którego skład wchodzi przedstawiciele DZRR, Pionu Rynków Finansowych, Departamentu Skarbu oraz Pionu Finansów.

3. Struktura ksiąg Banku i metody pomiaru ryzyka

Bank utrzymuje strukturę ksiąg bazującą na intencji, co przekłada się na wiele procesów, w tym zarządzanie ryzykiem rynkowym. Struktura ksiąg jest odzwierciedleniem typów ryzyka rynkowego, które są oczekiwane oraz akceptowane w poszczególnych obszarach Banku oraz tego, gdzie ryzyko rynkowe powinno być wewnętrznie transferowane/zabezpieczone. Księgi są pogrupowane według intencji utrzymania pozycji na:

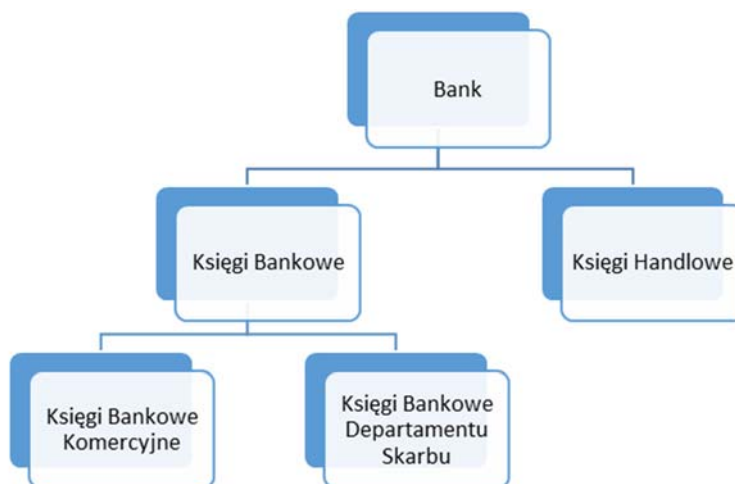
- „handlowe” (pozycje zajmowane w celu uzyskania korzyści w krótkim okresie wynikających z ruchów cen rynkowych), oraz
- „bankowe” (wszystkie pozostałe pozycje).

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Ogólna struktura ksiąg Banku wygląda następująco:

Księgi Bankowe dzieli się na Księgi Bankowe Komercyjne oraz Księgi Bankowe Departamentu Skarbu. Księgi Bankowe Komercyjne, to księgi pionów działalności detalicznej oraz korporacyjnej, zawierające depozyty oraz kredyty komercyjne. Ryzyko wynikające z tych pozycji jest transferowane do:

- ksiąg bankowych Departamentu Skarbu (dla ryzyka stopy procentowej, ryzyka bazowego i płynności), oraz
- ksiąg handlowych Pionu Rynków Finansowych (dla ryzyka walutowego) poprzez transakcje wewnętrzne.

Proces ten zapewnia, że w bankowych księgach komercyjnych nie pozostaje istotne ekonomiczne ryzyko rynkowe. Jednakże, jak zostanie to opisane bardziej szczegółowo w dalszej części dokumentu, krótkoterminowy wynik finansowy w tych księgach jest wrażliwy na zmiany stawek rynkowych. Działalność komercyjna spółek zależnych należy do komercyjnych ksiąg Banku.

Księgi Bankowe Departamentu Skarbu, to księgi służące do zarządzania:

- ryzykiem płynności Banku jako całości, oraz
- ryzykiem stopy procentowej księgi bankowej.

Utrzymywanie otwartych pozycji jest tu dopuszczalne w granicach przyjętych limitów ryzyka rynkowego:

- NIIaR (Net Interest Income at Risk)– limit dotyczy całej księgi bankowej.
- EVE (Economic Value of Equity)– limit dotyczy całej księgi bankowej.
- Slope – patrz opis w części dotyczącej ksiąg tradingowych,
- CS01 – jest to zmiana wartości rynkowej papieru wartościowego na skutek wzrostu spreadu kredytowego o 1 punkt bazowy,
- CS RRaR (ang. Credit Spread Revaluation Reserve at Risk) – miara ta pokazuje potencjalny wpływ zmiany spreadu kredytowego na poziom rezerwy rewaluacyjnej,
- IR RRaR (ang. Interest Rate Revaluation Reserve at Risk) - miara ta pokazuje potencjalny wpływ zmiany stóp procentowych na poziom rezerwy rewaluacyjnej,
- BPV - patrz opis w części dotyczącej ksiąg tradingowych.

Narzędziem wspierającym zarządzanie ryzykiem stopy procentowej książki bankowej jest rachunkowość zabezpieczeń. Opracowane założenia strategii zabezpieczających są stosowane

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

w sposób spójny z podejściem do zarządzania ryzykiem rynkowym w ramach przyjętych limitów ryzyka rynkowego opisanych powyżej. Szczegółowe informacje o założeniach poszczególnych strategii w ramach rachunkowości zabezpieczeń zostały opisane w *Notach do skonsolidowanego sprawozdania finansowego*, w nocy 17 *Rachunkowość zabezpieczeń*.

Księgi Handlowe są to księgi obszaru Rynków Finansowych: walutowe oraz stopy procentowej. Księgi te zawierają pozycje utrzymywane w krótkim okresie w celu:

- odsprzedaży, bądź
- uzyskania korzyści finansowych na aktualnych lub oczekiwanych w krótkim okresie zmianach cen,
- bądź pozycje zawarte w celach arbitrażowych.

Otwarte pozycje w księgach handlowych są limitowane poprzez następujące miary ryzyka:

- Value at Risk - VaR pokazuje potencjalny poziom straty, który nie powinien zostać przekroczony przy pewnym założonym poziomie ufności (prawdopodobieństwa). Bank wyznacza miary VaR dla portfeli stopy procentowej oraz walutowego stosując metodę symulacji historycznej,
- Slope - Ryzyko „slope” określa ryzyko niekorzystnego wpływu na wynik spowodowanego nierównomiernym przesunięciem krzywej dochodowości – założeniem jest zmiana nachylenia krzywej o punkt bazowy co rok. Ryzyko „slope” jest kalkulowane dla poszczególnych walut oraz łącznie na poziomie portfela handlowego (uwzględniając nettowanie pozycji pomiędzy walutami),
- Basis Point Value (BPV) - BPV jest definiowane jako zmiana wartości przyszłych przepływów (NPV) na skutek równoległego przesunięcia krzywej dochodowości. Jest to miara wrażliwości portfela na zmiany stóp procentowych.

4. Pomiar ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej

W pomiarze ryzyka stopy procentowej księgi bankowej Bank stosuje miary wymagane przez regulację Europejskiego Nadzoru Bankowego (EBA/GL/2015/08). Głównymi miarami są:

- dochód narażony na ryzyko (Net Interest Income at Risk) - pomiar wrażliwości raportowanych wyników pozycji księgowanej na zasadzie memoriału w oparciu o zestaw scenariuszy stóp procentowych, które zakładają różne możliwości przesunięcia krzywej rentowności. Analizowane są scenariusze zakładające stopniowe:
 - równoległe przesunięcie krzywej,
 - wystromienie krzywej,
 - spłaszczenie krzywej.
- wartość bieżąca netto zdyskontowanych przyszłych przepływów narażonych na ryzyko (Economic Value of Equity - EVE) - pomiar wrażliwości wartości ekonomicznej pozycji stopy procentowej na nagłe zmiany stóp procentowych. W pomiarze EVE Bank stosuje scenariusze opisane w regulacji EBA jako szokowy scenariusz regulacyjny. Idea wyliczania EVE opiera się na odejmowaniu od odpowiednich wartości NPV dla scenariuszy regulacyjnych, wartości NPV z scenariusza bazowego.

Jako miary dodatkowe w obszarze księgi bankowej Bank mierzy:

- ryzyko opcyjności - potencjalne straty na tych pozycjach wynikające z wcześniejszego wycofywania depozytów i/lub wcześniejszej spłaty kredytów,

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- ryzyko rezydualne - potencjalna strata na tych pozycjach wynikająca ze stosowania niestandardowych mechanizmów cenowych, które nie są transferowane do Departamentu Skarbu zarządzającego ryzykiem stopy procentowej.

Powyższe ryzyka mają status nieistotnych (potencjalne straty mają bardzo nieznaczny udział w historycznych i prognozowanych wynikach).

Z uwagi na fakt, iż pozycje Departamentu Skarbu w większości podlegają wycenie według zamortyzowanego kosztu Bank monitoruje miarę BPV, która limituje ryzyko ekonomiczne pozycji na stopie procentowej. Dodatkowo wahania poziomu rezerwy rewaluacyjnej są ograniczane przez limity CS01, IR RRaR i CS RRa.

Metoda dochodu narażonego na ryzyko (NIIaR)

Pomiar dochodu narażonego na ryzyko jest stosowany dla wszystkich pozycji w księgach bankowych. Stosowane są dwa podejścia do pomiarów:

- „bazowe” - wykorzystywane jest dla pozycji złożonych z transakcji terminowych oraz niewielkich wolumenów pozycji na żądanie. Podejście to zakłada, iż:
 - ceny dla pozycji o zmiennej stopie procentowej podlegają aktualizacji w dacie ich przeszacowania zgodnie z przypisanym indeksem stopy procentowej,
 - pozycje o stałej stopie procentowej są odnawiane zgodnie ze strukturą wyznaczoną na dzień analizy,
 - wynik na pozycjach Departamentu Skarbu jest wyliczany przy założeniu, że struktura pozycji nie ulegnie zmianie w czasie analizy;
- “zaawansowane” - stosowane jest do znaczących wolumenów pozycji na żądanie. Obecnie jest to baza depozytów na żądanie w złotych i EUR oraz ich wewnętrzne inwestycje w księgach bankowych Departamentu Skarbu. Pomiar wyznacza zmiany w wynikach Banku wynikające z:
 - obecnych (wewnętrznych) inwestycji tych funduszy oraz inwestycji odnawialnych, ponieważ dokonane inwestycje wygasają i/lub pojawiają się nowe wolumeny; przyszłe inwestycje (re-inwestycje) są prognozowane przy założeniu kontynuacji obecnie obowiązujących reguł inwestycyjnych,
 - oceny relacji pomiędzy zmianami stawek rynkowych oraz stawek, które Bank musi płacić klientom celem utrzymania wolumenów.

Obydwa podejścia obejmują roczny horyzont czasowy i pokazują możliwe zmiany wyniku w przypadku zmian rynkowych wynikających z analizowanych scenariuszy.

Metoda wartości bieżącej netto zdyskontowanych przyszłych przepływów narażonych na ryzyko (EVE)

Pomiar wartości bieżącej netto zdyskontowanych przyszłych przepływów narażonych na ryzyko (EVE) jest pomiarem wrażliwości wartości ekonomicznej pozycji stopy procentowej na nagłe zmiany stóp procentowych. Pomiar jest dokonywany przy następujących założeniach:

- zmiany krzywej o +/-2% (z zastosowaniem ograniczenia poziomu (floor) dolnego do 0%),
- do dyskontowania używana jest krzywa wolna od ryzyka,
- kapitał jest wyłączony z pozycji pasywów,
- dyskontowane są przepływy wynikające z stóp procentowych (pomijane są odsetki naliczone z tytułu marż kredytowych).

Pomiar ten jest stosowany dla wszystkich pozycji w księgach bankowych oraz podlega limitom regulacyjnym wynoszącym 20% kapitałów własnych.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

5. Pomiar ryzyka rynkowego w księdze handlowej

Pomiar VaR stosowany przez Bank jest zgodny z najlepszymi praktykami rynkowymi. Przy obliczaniu VaR Bank wykorzystuje następujące założenia:

- jednodniowy okres utrzymywania pozycji, 99% poziom ufności,
- 260-dniowy okres obserwacji.

Adekwatność modelu VaR dla ksiąg handlowych jest sprawdzana podczas dziennego testowania wstecznego (tzw. „VaR backtesting”). Wynik finansowy, „dzienny” oraz „hipotetyczny” (wyznaczany jako dzienna zmiana wartości pozycji utrzymywanej na koniec dnia, a więc wykluczający wszystkie transakcje intra-day) jest porównywany z miarą VaR. Przypadki przekroczeń są szczegółowo badane i wyjaśniane.

W celu wzmocnienia kontroli ryzyka, Bank dodatkowo wprowadził w obszarze księgi ryzyka walutowego jego pomiar i monitoring w kontekście przyznanych limitów, w ciągu dnia (intra-day).

Bank jest świadomy faktu, iż miara VaR nie daje pełnego obrazu ryzyka rynkowego poszczególnych portfeli, ponieważ nie uwzględnia potencjalnych strat w ekstremalnych przypadkach zmian warunków rynkowych. W związku z powyższym, Bank kalkuluje tzw. „Stressed VaR”. Stressed VaR jest miarą replikującą kalkulację symulacji historycznej przy założeniu, że do pomiaru wykorzystujemy bieżący portfel oraz historyczne dane rynkowe pochodzące z ciągłego dwunastomiesięcznego okresu charakteryzującego się znacznymi wahaniami parametrów rynkowych istotnymi z punktu widzenia danego portfela.

W cyklu półrocznym jest przeprowadzany ogólnobankowy stress-test obejmujący m.in. ryzyko rynkowe, ryzyko płynności i ryzyko kredytowe wykorzystujący scenariusz regulacyjny oraz scenariusze przygotowywane przez ekonomistów Banku i zaakceptowane przez ALCO. Dodatkowo, w cyklu kwartalnym przeprowadzany jest test warunków skrajnych instrumentów pochodnych pokazujący wpływ szokowych zmian rynkowych na wycenę tych instrumentów.

Metoda Value at Risk (VaR)

Obszar Rynków Finansowych aktywnie zajmował pozycje handlowe na stopie procentowej, minimalizując jednocześnie handlowe ryzyko walutowe. Średnie wykorzystanie limitów VaR wyniosło w 2018 roku:

- 18% dla stopy procentowej, oraz
- 6% dla pozycji walutowej.

W listopadzie 2016 roku zamknięta zastała działalność handlowa dla opcji walutowych poprzez zawarcie transakcji przeciwstawnych do transakcji żyjących. Od tego momentu transakcje opcyjnie są zawierane na zasadach back-to-back (brak ryzyka rynkowego).

W trakcie roku nie odnotowano żadnych przekroczeń limitu VaR dla działalności handlowej. Podczas rocznego przeglądu limitów limit VaR na ryzyko walutowe został utrzymany na poziomie 550 tys. EUR.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Poniższe tabele przedstawiają miarę VaR* (w tys. zł) za 2018 i 2017 rok:

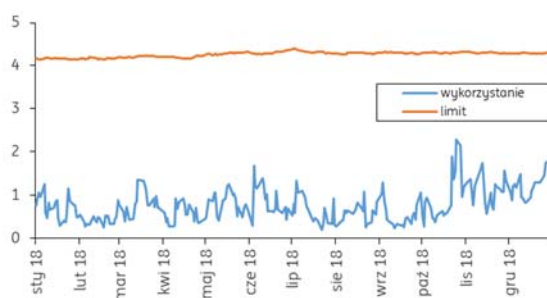
Obszar	Limit	stan na 31.12.2018	Średnia	Min	Max
Stopa procentowa	4 300,0	1 750,0	770,7	208,7	2 286,9
FX	2 365,0	74,1	109,5	17,9	315,8

Obszar	Limit	stan na 31.12.2017	Średnia	Min	Max
Stopa procentowa	4 170,9	764,8	1 603,4	501,7	4 125,3
FX	2 294,0	440,9	162,5	45,4	440,9

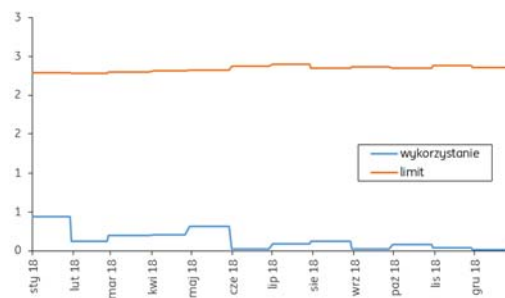
*) Wszystkie limity VaR i ich wykorzystanie w ING Banku Śląskim S.A są wyrażone w EUR. Poziomy limitów oraz ich wykorzystanie w tabelach i na wykresach zostały przeliczone na zł z wykorzystaniem dziennych kursów fixingowych NBP specjalnie dla celów tego dokumentu; w kolumnie „Limit” kwoty wyznaczone z wykorzystaniem kursu fixingowego z ostatniego dnia w roku.

Poniższe wykresy przedstawiają limit VaR dla obszaru Rynków Finansowych:

Limit VaR dla ryzyka stopy procentowej oraz jego wykorzystanie (w mln zł)

Limit VaR dla ryzyka walutowego oraz jego wykorzystanie (w mln zł)

Poniższa tabela przedstawia miarę BPV (w EUR) w ujęciu total oraz dla głównych walut na 31 grudnia 2018 r.:

Obszar	RAZEM	PLN	EUR	USD
BPV księgi bankowej	528 744	273 514	85 096	183 429
BPV księgi handlowej	47 897	47 822	715	-901

6. Wrażliwość wyniku i kapitału na ryzyko stopy procentowej

Poniższe tabele prezentują przegląd skonsolidowanej wrażliwości Banku na ryzyko stopy procentowej:

- księgi bankowej – obserwowane zmiany w pomiarze zarówno dla miary NII jak i EVE wynikają w głównej mierze z dwóch czynników:
 - zmian (wzrostu) wolumenów produktowych oraz
 - zmian parametrów modelowych stosowanych do wyznaczania wartości ekonomicznej portfeli produktów bez terminu zapadalności
- wartości rynkowej instrumentów dłużnych klasyfikowanych jako HTC&S w portfelu Departamentu Skarbu:
 - zaobserwowano nieznaczne zmiany wrażliwości portfela HTC&S w porównaniu do poprzedniego roku. Miara BPV portfela (pozycja krótka BPV) wzrosła z 1,32 mln zł do 1,36 mln zł.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Wrażliwość wyników skonsolidowanych na zmiany stóp wynikająca z księgi bankowej:

(w mln zł)	Zmiana w wyniku ekonomicznym		Zmiana w raportowanym wyniku finansowym	
	przy zmianie krzywej		przy zmianie krzywej	
	-2%	2%	-2% stopniowy	2% stopniowy
2018 rok	-1 104,0	-158,5	-76,3	3,9
2017 rok	-607,1	230,7	-29,6	60,3

Poniższa tabela przedstawia wrażliwość wyniku z tytułu odsetek na zmiany w scenariuszach stóp procentowych:

	Zmiana wyniku z tytułu odsetek	
	2018	2017
równoległy +120 p.b. *	2,4	28,3
równoległy -120 p.b. *	-31,9	7,0
wzrost krótkoterminowych stóp	-14,1	5,4
spadek krótkoterminowych stóp	-4,5	29,7
wzrost długoterminowych stóp	31,6	23,8
spadek długoterminowych stóp	-31,6	-23,8
"twist" spadek krótkoterminowych stóp	23,1	24,5
"twist" wzrost krótkoterminowych stóp	-26,7	-13,0

* W 2017 roku szok dla scenariuszy równoległych wynosił +/-90 p.b.

Wrażliwość funduszy własnych na zmiany stóp wynikająca z papierów dłużnych HTC&S:

(w mln zł)	Przybliżona zmiana w bazie kapitału regulacyjnego przy ruchu krzywej			
	-2%	-1%	+1%	+2%
2018 rok	221,0	110,5	-110,5	-221,0
2017 rok	159,5	80,1	-94,5	-190,0

7. Podejście do zarządzania ryzykiem w spółkach zależnych

Polityka ING Banku Śląskiego S.A. w zakresie zarządzania ryzykiem rynkowym w spółkach zależnych, zakłada utrzymywanie ryzyka rynkowego na niskim poziomie. Główne kategorie ryzyka rynkowego, jakie mogą wystąpić w związku z działalnością spółek zależnych to ryzyko kursowe i ryzyko stopy procentowej. Bieżąca kontrola i monitorowanie poziomu ryzyka rynkowego odbywa się poprzez okresowe pomiary kategorii ryzyka rynkowego związanego z działalnością spółek zależnych. W procesie zarządzania ryzykiem rynkowym biorą udział Zarząd Banku, Komitet ALCO, Departament Zarządzania Ryzykiem Rynkowym, Departament Rachunkowości oraz inne zainteresowane jednostki Banku. Jednym z bardzo istotnych elementów procesu zarządzania ryzykiem rynkowym na poziomie Grupy ING Banku Śląskiego S.A. jest zdefiniowanie limitów ograniczających ryzyko rynkowe dla każdej ze spółek zależnych na skonsolidowanym poziomie. Stosowane techniki pomiaru ryzyka rynkowego na poziomie Grupy są takie same jak na poziomie Banku solo. Zgodnie z polityką Banku monitorowanie wielkości ryzyka oraz przestrzeganie zdefiniowanych limitów ryzyka jest dokonywane miesięcznie.

W roku 2018 powstała spółka zależna ING Bank Hipoteczny, której celem jest finansowanie kredytów hipotecznych poprzez emisję listów zastawnych. Działalność operacyjną spółka podejmie w 2019 roku.

8. Podsumowanie

W raportowanym okresie profil ryzyka rynkowego oraz sposób zarządzania tym ryzykiem nie uległ istotnym zmianom.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

IV. Ryzyko płynności i finansowania**1. Wstęp**

ING Bank Śląski S.A. uznaje proces stabilnego zarządzania ryzykiem płynności i finansowania za jeden z najważniejszych procesów w Banku.

Ryzyko płynności i finansowania jest rozumiane przez Bank jako ryzyko polegające na niemożności spełnienia, przy racjonalnej cenie, zobowiązań pieniężnych wynikających z pozycji bilansowych i pozabilansowych. Bank utrzymuje płynność w taki sposób, aby zobowiązania pieniężne Banku mogły być zawsze realizowane przy pomocy dostępnych środków, wpływów z zapadających transakcji, dostępnych źródeł finansowania po cenach rynkowych i/lub z likwidacji zbywalnych aktywów.

2. Proces zarządzania ryzykiem płynności i finansowania

W celu optymalizacji procesu zarządzania ryzykiem płynności i finansowania, Bank stworzył Politykę zarządzania ryzykiem płynności i finansowania w ING Banku Śląskim S.A., której celem jest opisanie zasad zapewniających odpowiednie źródła finansowania oraz zminimalizowanie ryzyka i kosztów związanych z finansowaniem. Polityka opisuje ogólne podejście do procesu zarządzania ryzykiem płynności i finansowania w Banku. Głównym celem procesu zarządzania ryzykiem płynności i finansowania jest utrzymanie odpowiedniego poziomu płynności w celu zapewnienia bezpiecznego i stabilnego działania Banku w normalnych warunkach rynkowych oraz w trakcie kryzysu.

Polityka wynika z zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą strategii zarządzania ryzykiem prowadzonej działalności (w tym strategii zarządzania ryzykiem płynności i finansowania). W szczególności odzwierciedla ona określony w strategii i zaakceptowany przez Radę Nadzorczą apetyt na ryzyko.

Dodatkowo, Bank przygotowuje raport procesu ILAAP. Prezentuję on, w sposób całościowy i spójny, kluczowe wskaźniki i dane liczbowe dotyczące profilu ryzyka płynności Banku. Uwzględnia on strategię, plan finansowania oraz tolerancję Banku na ryzyko. Wyniki raportu akceptowane są przez Zarząd oraz Radę Nadzorczą.

Ogólne podejście do zarządzania ryzykiem płynności i finansowania składa się z cyklu pięciu powtarzających się działań: 1) identyfikacji ryzyka, 2) oceny ryzyka, 3) kontroli ryzyka, 4) monitorowania i 5) raportowania.

- **Identyfikacja i ocena ryzyka.** Identyfikacja ryzyka jest wykonywana corocznie poprzez organizację warsztatów identyfikacji ryzyka. Każde zidentyfikowane ryzyko jest oceniane w celu określenia znaczenia takiego ryzyka dla Banku. Ryzyka są kontrolowane poprzez działania, które obniżają prawdopodobieństwo zajścia ryzyka, lub działania, które zmniejszają skutki w przypadku materializacji ryzyka. Jednym z elementów kontroli ryzyka jest zdefiniowanie dopuszczalnego poziomu ryzyka.
- **Kontrola.** Ważnym elementem zarządzania ryzykiem jest ciągłe sprawdzanie, czy wdrożona kontrola ryzyka jest wykonywana. Regularna kontrola pozwala wykazywać, czy działania w zakresie kontroli ryzyka są efektywne. Istotnym elementem procesu zarządzania ryzykiem płynności i finansowania jest odpowiednie raportowanie, które dostarcza zarządzającym informacji potrzebnych do zarządzania ryzykiem.
- **Monitorowanie i raportowanie.** Zgodnie z wymogami uchwały KNF 386/2008 i Rekomendacji S, Bank przygotowuje pogłębioną analizę płynności długoterminowej, ze szczególnym uwzględnieniem kredytów hipotecznych. Powyższa analiza płynności pokazuje poziom ryzyka związany z finansowaniem długoterminowych kredytów hipotecznych.

Bank prowadzi aktywną politykę zarządzania płynnością w odniesieniu do walut głównych. Dla tych walut, pomiar i limitowanie ryzyka płynności odbywa się per waluta, a zarządzanie płynnością operacyjną przeprowadzane jest osobno dla każdej z walut oraz uwzględnia się je w systemie transferu ryzyka.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Płynność śróddzienna jest aktywnie zarządzana przez Departament Skarbu. W tym procesie zarządza się pozycją i ryzykiem płynności krótkoterminowej (jednodniowej i w ciągu dnia). Jego celem jest spełnienia obowiązków płatniczych i rozliczeniowych w sposób terminowy w warunkach regularnej działalności oraz w sytuacjach nadzwyczajnych/stresowych.

W Banku funkcjonuje system transferu ryzyka, w ramach którego ryzyka rynkowe, w tym ryzyko płynności, są przekazywane do Departamentu Skarbu. Z wykorzystaniem odpowiednich narzędzi, zarządza on ryzykami w sposób zcentralizowany w ramach przyjętego w Banku systemu limitów.

3. Rodzaje ryzyka

Ryzyko płynności Bank dzieli na dwie grupy:

- ryzyko płynności wynikające z czynników zewnętrznych, oraz
- ryzyko czynników wewnętrznych związanych z danym bankiem.

Celem Banku jest konserwatywne podejście do zarządzania ryzykiem płynności, które pozwoli w sposób bezpieczny przetrwać zdarzenia specyficzne dla ING Banku Śląskiego S.A. oraz dla całego sektora bankowego.

W kontekście horyzontu czasowego, Bank dzieli ryzyko płynności na:

- operacyjne - skupione na bieżącym finansowaniu pozycji Banku oraz zarządzaniu płynnością śróddzienną,
- strategiczne - skupione na zapewnieniu, aby strukturalne pozycje płynnościowe Banku były na akceptowalnym poziomie.

Biorąc pod uwagę termin oraz sposób zachowania się klientów (dwa aspekty wpływające na płynność Banku), Bank rozróżnia trzy typy ryzyka płynności i finansowania:

- strukturalne - rozumiane jako potencjalnie negatywny wpływ na dochody Banku ze względu na niedopasowania pomiędzy oczekiwanymi terminami płatności aktywów i pasywów Banku, jak również ryzyko braku możliwości refinansowania w przyszłości,
- związane z zachowaniem klientów - rozumiane jest jako potencjalnie negatywny wpływ na dochody Banku ze względu na wbudowane opcje płynnościowe w produktach oferowanych przez Bank,
- związane z warunkami skrajnymi - rozumiane jest jako ryzyko braku możliwości spełnienia przez Bank własnych zobowiązań finansowych w momencie gdy staną się one wymagalne z powodu braku odpowiedniego poziomu dostępnych środków pieniężnych, lub ich wygenerowanie nie jest możliwe za żadną cenę, co skutkuje natychmiastową niewypłacalnością Banku.

4. Struktura i organizacja procesu zarządzania ryzykiem

Struktura ryzyka i kontroli w Banku opiera się na modelu trzech linii obrony. Model ten ma na celu zapewnienie stabilnych i efektywnych ram dla zarządzania ryzykiem poprzez zdefiniowanie i wdrożenie trzech „poziomów” zarządzania ryzykiem, z odmiennymi rolami, zakresem obowiązków i obowiązkami związanymi z nadzorem.

- **Pierwsza linia obrony** - Zarządzający Biznesem w Banku. Zarządzający daną jednostką biznesową ponoszą główną odpowiedzialność za działanie, operacje, przestrzeganie norm, oraz skuteczną kontrolę ryzyka mającego wpływ na daną jednostkę biznesową. Zarządzający Biznesem biorą udział w procesie zarządzania ryzykiem płynności i finansowania na wszystkich poziomach organizacji.
- **Druga linia obrony** - Funkcje Zarządzającego ryzykiem i finansami. Funkcje zarządzania ryzykiem, oraz w stosownych przypadkach, zarządzania finansami realizowane są poprzez:
 - stworzenie polityki, standardów oraz wytycznych dla poszczególnych obszarów ryzyka,

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- koordynację, nadzór oraz kontrolę działań podejmowanych przez pierwszą linię obrony w zakresie zrealizowanych zadań, zarządzanie, kontrolę oraz raportowanie ryzyka generowanego przez pierwszą linię obrony,
- eskalowanie/wetowanie działań jednostki, które mogłyby tworzyć niemożliwe do zaakceptowania ryzyka dla Banku.
- **Trzecia linia obrony** - Departament Audytu Wewnętrznego. Departament Audytu Wewnętrznego odpowiedzialny jest za zapewnienie niezależnej oceny i wydanie opinii o:
 - zaprojektowaniu i skuteczności kontroli wewnętrznych nad ryzykami wynikającymi z działalności Banku,
 - zaprojektowaniu i skuteczności zarządzania ryzykiem zrealizowanym przez pierwszą i drugą linię obrony.

Szczególną rolę w procesie zarządzania ryzykiem płynności i finansowania pełni Zarząd Banku oraz Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO).

Zarząd Banku odpowiada za:

- ustanowienie strategii w zakresie ryzyka płynności i finansowania, docelowej pozycji płynnościowej, metod jej finansowania oraz profilu ryzyka płynności,
- ustanowienie akceptowanego poziomu ryzyka (apetytu na ryzyko), tolerancji ryzyka płynności i przedstawienie go do zatwierdzenia przez Radę Nadzorczą,
- akceptacja polityki zarządzania ryzykiem płynności i finansowania i istotnych zmian w polityce, w tym w szczególności limitów dostosowanych do ogólnego poziomu akceptowalnego ryzyka zatwierdzonego przez Radę Nadzorczą,
- zapewnianie alokacji odpowiednich zasobów ludzkich oraz zasobów teleinformatycznych w ramach Banku w celu wdrożenia polityki.

Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO) odpowiada za:

- realizację strategii Banku w zakresie ryzyka płynności i finansowania,
- zarządzanie buforem płynności w ramach odpowiednich polityk i limitów zatwierdzonych przez Zarząd Banku, działania operacyjne w tym zakresie są delegowane na Departament Skarbu,
- nadzorowanie i monitorowanie poziomu ryzyka płynności, jak również struktury finansowania w ramach bilansu Banku,
- comiesięczną analizę krótko-, średnio- i długoterminowego profilu płynności (strategiczne pozycje płynności) prezentowaną w raportach zdefiniowanych przez regulatora i raportach wewnętrznych,
- wdrażanie limitów w ramach przyjętego apetytu na ryzyko (zatwierdzonego przez Zarząd Banku), zatwierdzanie założeń do raportów i modeli,
- analizę wszelkich zaproponowanych zmian w niniejszej polityce oraz przekazanie pozytywnie rozpatrzonych zmian do Zarządu Banku.

5. Ramowe zasady zarządzania ryzykiem

Ramowe zasady zarządzania ryzykiem płynności i finansowania zawierają wszystkie istotne metody w odniesieniu do dziennego, krótkoterminowego, średnioterminowego i długoterminowego zarządzania ryzykiem płynności i finansowania. Składają się na nie następujące kluczowe elementy:

- system limitów i pomiar ryzyka płynności,
- monitorowanie źródeł finansowania i ryzyka koncentracji,
- zarządzanie rezerwami płynności,

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

- zarządzanie płynnością śróddzienną,
- zarządzanie pozycjami zabezpieczeń,
- testy warunków skrajnych i plany awaryjne.

System limitów i pomiar ryzyka płynności

Formalne limity są określane przez regulatora sektora bankowego i/ lub Bank w formie różnych miar ryzyka płynności. Dopuszczalny poziom ryzyka finansowania i płynności jest zdefiniowany poprzez dwuelementowy system: ogólny poziom akceptowalnego ryzyka Banku, który jest zatwierdzany przez Radę Nadzorczą Banku, oraz system limitów, który jest zatwierdzany przez Zarząd Banku. Rada Nadzorcza otrzymuje informacje o zgodności z tymi miarami co najmniej kwartalnie.

Poziom limitów opiera się na strategicznych celach Banku, zidentyfikowanych ryzykach płynności, wynikach testów warunków skrajnych oraz zasadach określonych przez organy regulacyjne. Limity są brane pod uwagę w procesach planowania (tj. realizacja przyjętych planów nie może prowadzić do przekroczenia limitów). W większości przypadków limity mają zdefiniowany poziom ostrzegawczy ustalony powyżej (lub poniżej) limitów nadzorczych. Dopuszczalny poziom ryzyka płynności jest określany i aktualizowany, co najmniej raz w roku.

System limitów jest bardziej szczegółowy niż poziom ryzyka akceptowany przez Radę Nadzorczą.

Dopuszczalny poziom ryzyka jest zagwarantowany poprzez monitorowanie ryzyka w różnych raportach dotyczących ryzyka płynności i finansowania w zakresie normalnej/regularnej działalności Banku oraz w sytuacjach nadzwyczajnych/ekstremalnych. Bank monitoruje między innymi ryzyko koncentracji finansowania, wewnętrzny bufor bezpieczeństwa płynności oraz bada stabilność środków obcych.

M1-M4

Uchwała Komisji Nadzoru Finansowego 386/2008 zobowiązuje Bank do kalkulacji miar ryzyka płynności:

- M1 - luki płynności krótkoterminowej (wartość minimalna: 0,00),
- M2 - współczynnika płynności krótkoterminowej (wartość minimalna: 1,00),
- M3 - współczynnika pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi (wartość minimalna: 1,00), i
- M4 - współczynnika pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi (wartość minimalna: 1,00).

Począwszy od 31.01.2018 Bank monitoruje 4 miary płynności. Bank jest zobligowany do dziennego monitorowania i przestrzegania limitów określonych w uchwale KNF dla miar M3 i M4. W roku 2018 Bank utrzymywał wszystkie normy płynnościowe powyżej wartości minimalnych.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku nadzorcze miary płynnościowe dla ING Banku Śląskiego S.A. wynosiły:

Miary płynności		Wartość minimalna	2018	2017
M1	Luka płynności krótkoterminowej (w mln zł)	nd	7 255,3	11 381,3
M2	Współczynnik płynności krótkoterminowej	nd	1,23	1,40
M3	Współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi	1	11,38	13,73
M4	Współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi	1	1,15	1,19

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Stabilność bazy depozytowej

Jednym z istotniejszych elementów kalkulacji nadzorczych miar płynności jest badanie stabilności bazy depozytowej poprzez kalkulację części stabilnej środków obcych stabilnych. Analiza przeprowadzana jest w oparciu o wewnętrzny model. Model uwzględnia następujące aspekty:

- finansowanie otrzymane od znaczących depozytariuszy,
- rozkład zmian,
- szacowanie zmienności i skalowanie czasem,
- trendy długo- i krótkoterminowe,
- wpływ zmienności kursów walut na stabilność bazy depozytowej.

Model podlega rocznemu przeglądowi, który obejmuje szczegółową analizę jego funkcjonowania, analizę przyjętych założeń i weryfikację historyczną (backtesting).

Wskaźnik pokrycia płynności (LCR) oraz stabilnego finansowania (NSFR)

Zgodnie z obowiązkami i zasadami określonymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013, Bank dokonuje obliczeń nadzorczych miar płynności:

- miary płynności krótkoterminowej (LCR - Liquidity Covered Ratio, czyli wskaźnik pokrycia płynności) – ma on zapewnić, że Bank posiada odpowiedni poziom płynnych aktywów o wysokiej jakości, które pokrywają potrzeby płynnościowe w okresie 30 dni kalendarzowych w warunkach skrajnych. Począwszy od 1 stycznia 2018 obowiązywał docelowy limit na poziomie 100%.
- miary płynności długoterminowej (NSFR – Net Stable Funding Ratio) – ma on na celu zapewnienie minimalnego poziomu dostępnego finansowania w średnim i długim okresie.

Bank jest zobligowany do raportowania wielkości miar płynności do regulatora miesięczne i kwartalne.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku i 31 grudnia 2017 roku nadzorcze miary płynnościowe dla Grupy ING Banku Śląskiego S.A. wynosiły:

Miary płynności		Wartość minimalna	2018	2017
LCR	Wskaźnik pokrycia płynności	100%	133%	145%
NSFR	Wskaźnik stabilnego finansowania	nd*	131%	124%

*) zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013, docelowy limit regulacyjny dla NSFR jeszcze nie obowiązuje, jednak przyjmuje się, że poziom wskaźnika będzie docelowo wynosić co najmniej 100%.

Zgodnie z Wytycznymi w sprawie ujawniania wskaźnika pokrycia wypływów netto, w uzupełnieniu do ujawniania informacji na temat zarządzania ryzykiem płynności wydanymi przez EBA, Bank jest zobowiązany do prezentacji części składowych powyższego wskaźnika w formie poniższej tabeli (wskaźnik pokrycia wypływów netto - total). Zawiera ona informacje na temat:

- aktywów płynnych wysokiej jakości - wartość „ważona” po zastosowaniu redukcji wartości,
- wypływów środków pieniężnych - ważne i nieważne wypływy,
- wypływów środków pieniężnych - ważne i nieważne wypływy.

Wartości ważne wpływów i wypływów są obliczone jako wartość po zastosowaniu wskaźników wpływu i wypływu. Zaprezentowane dane liczbowe obejmują wartości za każdy z czterech kwartałów kalendarzowych w 2018 roku. Są to średnie z obserwacji na koniec miesiąca w dwunastomiesięcznym okresie poprzedzającym koniec kwartału.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Zaprezentowane w tabeli informacje obejmują wszystkie pozycje bez względu na walutę, w której są denominowane, oraz są prezentowane w złotych. Wskaźnik pokrycia wypływów netto zawiera wszystkie istotne elementy z punktu widzenia profilu płynności Banku.

Poza zaprezentowanymi wartościami wskaźnika pokrycia wypływów netto kalkulowanego dla wszystkich walut, Bank monitoruje także wskaźniki liczone dla walut znaczących tj. złotych i EUR.

W przypadku wskaźnika w EUR, Bank identyfikuje niedopasowanie walutowe we wskaźniku pokrycia wypływów netto, które powoduje, że jego wartość plasuje się poniżej wskaźnika liczonego dla wszystkich walut.

Powyższe niedopasowanie polega na istnieniu długoterminowych aktywów z tytułu udzielonych kredytów w EUR oraz sposobie ich finansowania. W ujęciu LCR, wpływy z tych kredytów ograniczają się do najbliższej raty kapitałowo-odsetkowej. Depozyty finansujące te pozycje tylko w części są depozytami detalicznymi o relatywnie niskim wskaźniku odpływów. Pozostałe pozycje finansujące kredyty w EUR w ujęciu LCR, charakteryzują się wyższym stopniem odpływów. Tak skalkulowana wartość odpływów w EUR, nie jest w pełni pokryta przez aktywa płynne w tej walucie co powoduje niższy poziom wskaźnika wypływów netto w EUR w stosunku do wskaźnika liczonego dla wszystkich walut.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Wskaźnik pokrycia wypływów netto

Zakres konsolidacji:		skonsolidowane				skonsolidowane			
Waluta i jednostki:		RAZ mln				RAZ mln			
Koniec kwartału (DD miesiąc RRRR)		31 marzec 2018	30 czerwiec 2018	30 wrzesień 2018	31 grudzień 2018	31 marzec 2018	30 czerwiec 2018	30 wrzesień 2018	31 grudzień 2018
Liczbą punktów danych użytych do obliczenia średnich		12	12	12	12	12	12	12	12
AKTYWA PŁYNNE WYSOKIEJ JAKOŚCI									
1	Aktywa płynne wysokiej jakości ogółem					27 601	27 981	28 058	28 408
WYPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH									
2	Depozyty detaliczne i depozyty klientów będących małymi przedsiębiorstwami, w tym:	84 850	87 418	90 245	93 666	6 643	6 835	7 062	7 336
3	Depozyty stabilne	54 215	55 966	57 796	59 940	2 711	2 798	2 890	2 997
4	Depozyty mniej stabilne	30 636	31 452	32 449	33 726	3 933	4 037	4 172	4 339
5	Niezabezpieczone finansowanie hurtowe	14 757	15 144	15 287	15 222	8 584	8 889	8 991	9 014
6	Depozyty operacyjne (wszyscy kontrahenci) i depozyty w ramach sieci współpracy banków spółdzielczych	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Depozyty nieoperacyjne (wszyscy kontrahenci)	14 757	15 144	15 287	15 222	8 584	8 889	8 991	9 014
8	Dług niezabezpieczony					0	0	0	0
9	Zabezpieczone finansowanie hurtowe					0	0	0	0
10	Dodatkowe wymogi	17 472	18 164	19 664	21 289	2 475	2 559	2 676	2 797
11	Wpływy związane z ekspozycją na instrumenty pochodne i inne wymogi w zakresie zabezpieczeń	994	988	963	937	994	988	963	937
12	Wpływy związane z utratą finansowania z tytułu produktów dłużnych	0	0	0	0	0	0	0	0
13	Instrumenty kredytowe i instrumenty wsparcia płynności	16 478	17 176	18 701	20 352	1 481	1 571	1 713	1 860
14	Inne zobowiązania umowne związane z finansowaniem	5 920	5 970	6 239	6 178	5 832	5 871	6 126	6 059
15	Inne zobowiązania warunkowe związane z finansowaniem	12 951	13 358	12 979	12 599	0	0	0	0
16	WYPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH OGÓŁEM					23 534	24 154	24 855	25 206
WYPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH									
17	Zabezpieczone transakcje kredytowe (np. z udzielonym przyrzeczeniem odkupu)	90	74	67	60	0	0	0	0
18	Wpływy z w pełni obsługiwanych ekspozycji	2 134	2 191	2 250	2 266	983	973	961	919
19	Inne wpływy środków pieniężnych	2 491	2 384	2 367	2 238	2 491	2 384	2 367	2 238
EU-19a	(Różnica pomiędzy sumą ważonych wpływów ogółem a sumą ważonych wpływów ogółem wynikających z transakcji w państwach trzecich, w których występują ograniczenia transferu lub transakcji denominowanych w walutach niewymienialnych)								
EU-19b	(Nadwyżka wpływów z powiązanych wyspecjalizowanych instytucji kredytowych)								
20	WYPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH OGÓŁEM	4 715	4 649	4 684	4 564	3 474	3 357	3 328	3 157
EU-20a	Wpływy całkowicie wyłączone	0	0	0	0	0	0	0	0
EU-20b	Wpływy podlegające ograniczeniu wynoszącemu 90%	0	0	0	0	0	0	0	0
EU-20c	Wpływy podlegające ograniczeniu wynoszącemu 75%	4 714	4 650	4 684	4 564	3 475	3 357	3 328	3 158
						WARTOŚĆ SKORYGOWANA OGÓŁEM			
21	ZABEZPIECZENIE PRZED UTRATĄ PŁYNNOŚCI					27 601	27 981	28 058	28 408
22	WYPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH NETTO OGÓŁEM					20 061	20 797	21 527	22 049
23	WSKAŹNIK POKRYCIA WYPŁYWÓW NETTO (%)					138	135	131	129

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Poniżej przedstawiono rozbitcie aktywów płynnych poziomu 1 wykorzystywanych przez Grupę w wyliczeniu wskaźnika płynności LCR (wg definicji Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) 2015/61) wg stanu na koniec roku 2018 i odpowiednio 2017. Aktywa płynne poziomu 1 obejmują aktywa charakteryzujące się wyjątkowo wysoką płynnością i jakością kredytową.

	2018	2017
Aktywa płynne poziomu 1		
Gotówka	1 117,6	1 188,7
Środki na rachunkach nostro w Banku Centralnym po pomniejszeniu o wartość wymaganej rezerwy obowiązkowej	23,6	0,0
Inne ekspozycje wobec Banku Centralnego (lokaty O/N, bony pieniężne)	0,0	2 388,9
Nieobciążone obligacje Skarbu Państwa	26 713,6	22 739,0
Nieobciążone obligacje BGK	556,9	1 546,6
Nieobciążone obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	3 267,8	1 664,9
Razem	31 679,5	29 528,1

W aktywach płynnych poziomu 1 papiery wartościowe prezentowane są wg ich wartości rynkowej. Pozycja płynnościowa Grupy jest pomniejszana o papiery wartościowe obciążone (stanowiące zabezpieczenie, zablokowane) i powiększana o papiery wartościowe otrzymane jako zabezpieczenie w transakcjach reverse-repo.

Dodatkowe wskaźniki monitorowania płynności (ALMM)

Zgodnie z Rozporządzeniem Wykonawczym Komisji (UE) 2016/313, Bank raportuje zestaw dodatkowych wskaźników monitorowania na potrzeby sprawozdawczości w zakresie płynności. W skład raportów wchodzi:

- niedopasowanie terminów zapadalności,
- koncentracja finansowania według kontrahenta,
- koncentracja finansowania według rodzaju produktu,
- ceny za różne okresy finansowania,
- prolongowanie finansowania,
- koncentracja zdolności równoważenia płynności według emitenta.

Wewnętrzne raporty płynnościowe

Kolejnym istotnym elementem procesu zarządzania ryzykiem płynności Banku są wewnętrznie zdefiniowane raporty, które prezentują szczegółowe i różnorodne podejście Banku do pomiaru i zarządzania ryzykiem. Bank modeluje charakterystyki płynnościowe, zarówno aktywów, jak i pasywów, Banku w celu uwzględnienia oczekiwanych/rzeczywistych zachowań klientów. Podejście do modelowania jest mieszane. Oznacza to, że analiza zachowań klientów opiera się na danych historycznych oraz na podejściu eksperckim.

Jednym z wewnętrznych raportów płynnościowych jest raport płynności strukturalnej. Raport ten przedstawia lukę pomiędzy aktywami a pasywami Banku w przedziałach czasowych na prawidłowo funkcjonujących rynkach. Raport jest wykorzystywany do monitorowania i zarządzania pozycjami średnio- i długoterminowej płynności. Służy on jako wsparcie w procesie planowania bilansu i finansowania. Wskazuje on również wszelkie istotne potrzeby finansowania w przyszłości.

Raport ten jest scenariuszem dla aktualnego bilansu w normalnych warunkach rynkowych. Nie obejmuje on żadnych dodatkowych prognoz rozwoju bilansu. Jednakże uwzględnia typowe zachowania klientów obserwowane w poprzednich okresach. Przykładowo, przepływy pieniężne dla kredytów hipotecznych uwzględniają przedpłaty, a przepływy pieniężne dla rachunków oszczędnościowych i rachunków bieżących alokowane są z uwzględnieniem charakterystyki płynności.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Raport płynności strukturalnej:

	1-6 m-cy	7-12 m-cy	1-5 lat	6-10 lat	11-15 lat	pow. 15 lat
2018 (w mln zł)						
Luka płynnościowa	24 357,0	9 580,6	27 303,6	5 724,7	-57 139,0	-9 826,9
Skumulowana luka płynnościowa	24 357,0	33 937,6	61 241,2	66 965,9	9 827,0	0,0
2017 (w mln zł)						
Luka płynnościowa	24 233,1	7 147,9	13 658,3	-3 261,8	-30 754,5	-11 023,0
Skumulowana luka płynnościowa	24 233,1	31 381,0	45 039,2	41 777,4	11 023,0	0,0

W przypadku Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A., Bank stosuje monitorowanie i limitowanie ryzyka płynności oparte na pomiarze luki skumulowanej. W celu właściwego nadzoru nad ryzykiem płynności w podmiotach Grupy ustalane są limity dla każdej spółki zależnej odrębnie.

Monitorowanie źródeł finansowania oraz ryzyka koncentracji

Bank ustala, przynajmniej raz w roku, ogólną strategię biznesową Banku oraz wynikający z niej średnioterminowy (3-letni) plan finansowy wraz z ogólną strategią ryzyka. Nieodłącznym elementem strategii jest plan finansowania, który zapewnia skuteczną dywersyfikację źródeł i terminów finansowania.

Komitet ALCO aktywnie zarządza bazą finansowania. Ponadto, monitoruje źródła finansowania, w celu:

- zweryfikowania zgodności ze strategią i planem finansowania,
- zidentyfikowania potencjalnych ryzyk związanych z finansowaniem.

Głównym źródłem finansowania w ING Banku Śląskim S.A. są depozyty klientowskie (detaliczne i korporacyjne). Bank monitoruje strukturę finansowania, a zarazem bada ryzyko koncentracji poprzez analizę swojej bazy depozytowej w podziale na:

- rodzaj finansowania,
- segment klienta,
- typ produktów,
- waluty,
- region geograficzny oraz
- koncentrację dużych depozytów.

W cyklicznych analizach monitorowane jest również ryzyko generowane przez klientów powiązanych (w ramach grup kapitałowych).

Obecna struktura finansowania jest dobrze zdywersyfikowana. Poniżej przedstawiono strukturę finansowania na koniec 2018 i 2017 roku, w podziale na finansowanie bezpośrednio i wzajemne. Finansowanie bezpośrednio dostarczane jest głównie przez klientów detalicznych i korporacyjnych, natomiast finansowanie wzajemne stanowiły przede wszystkim środki pozyskiwane od innych banków.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Finansowanie bezpośrednie:

Główne segmenty klienta	2018		2017	
	finansowanie bezpośrednie	udział %	finansowanie bezpośrednie	udział %
Banki	899,0	0,7%	156,7	0,1%
Klienci korporacyjni	38 091,8	29,1%	35 168,9	30,4%
Klienci detaliczni	78 240,8	59,9%	67 941,8	58,8%
Emisja własna	1 375,0	1,1%	925,6	0,8%
Kapitał	12 105,0	9,3%	11 351,7	9,8%

Finansowanie wzajemne:

Główne segmenty klienta	2018		2017	
	finansowanie wzajemne	udział %	finansowanie wzajemne	udział %
Banki	8 076,5	96,4%	12 741,9	97,8%
Klienci korporacyjni	299,0	3,6%	293,1	2,2%
Klienci detaliczni	0,0	0,0%	0,0	0,0%

Zarządzanie rezerwami płynności

Istotnym elementem zarządzania płynnością Banku jest utrzymywanie odpowiedniego bufora płynności. Bufor płynności prezentuje dostępną płynność, niezbędną do pokrycia luki pomiędzy skumulowanymi odpływami i wpływami w relatywnie krótkim czasie. W jego skład wchodzi aktywa, które są „nieobciążone” i łatwo dostępne dla celów pozyskania płynności. Aktywa nieobciążone są rozumiane, jako wolne od jakichkolwiek prawnych, regulacyjnych, umownych ograniczeń dla upłynnienia ich przez Bank. Bufor płynności jest kluczowy w okresie kryzysu, gdy Bank musi w krótkim czasie pozyskać płynność, podczas gdy standardowe źródła finansowania są niedostępne lub niewystarczające.

Bufor płynności jest utrzymywany, jako zabezpieczenie przed realizacją różnych scenariuszy sytuacji nadzwyczajnych, zapewniając zaspokojenie dodatkowej potrzeby płynności, która może pojawić się w określonym czasie w warunkach nadzwyczajnych, jak również w warunkach normalnych.

Tabela poniżej prezentuje strukturę bufora płynnych aktywów wg stanu na 31 grudnia 2018 roku:

Struktura bufora płynności	udział %
obligacje emitowane przez rząd lub bank centralny (w zł)	76,7%
obligacje emitowane przez rząd lub bank centralny (w EUR)	13,5%
obligacje BGK i EBI	9,7%

Bank uwzględnia realistyczne obniżki z tytułu utraty wartości papierów wartościowych, których poziom jest cyklicznie przeglądany i akceptowany przez Komitet ALCO. Obniżki te oceniane są m.in. na podstawie płynności rynku, zmienności cen rynkowych, wymogów banku centralnego.

Bank obserwuje również koncentrację aktywów zapewniając ich bezpieczną dywersyfikację pod względem emitenta, zapadalności i waluty.

Zarządzanie płynnością śróddzienną

Bank aktywnie zarządza pozycjami i ryzykami płynności krótkoterminowej (jednodniowej i intraday/śróddzienną) w celu spełnienia obowiązków płatniczych i rozliczeniowych w sposób terminowy w warunkach regularnej działalności i w sytuacjach nadzwyczajnych/stresowych.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Proces zarządzania płynnością intraday jest procesem krytycznym z punktu widzenia poprawnego funkcjonowania Banku, jako całości, i dotyczy działalności prowadzonej w warunkach normalnych jak i w sytuacjach nadzwyczajnych (kryzysowych). Jest elementem składowym zarządzania bieżącą płynnością operacyjną. W zarządzaniu płynnością intraday Bank wykorzystuje wskaźniki intraday. Wskaźniki płynności intraday monitorowane są na bieżąco, jak również prezentowane odpowiednim jednostkom zarządzającym ryzykiem płynności oraz na Komitecie ALCO.

Jednym z elementów zarządzania płynnością intraday jest utrzymanie gotowości do realizacji zobowiązań Banku również w warunkach kryzysowych. W związku z powyższym, konieczne jest utrzymanie odpowiedniego bufora płynności w oparciu o informacje o zakresie możliwego pogorszenia dostępu Banku do płynności intraday na skutek wystąpienia stresu rynkowego. W celu zabezpieczenia odpowiedniego bufora płynności, Bank w ramach programu testów warunków skrajnych, stosuje stres testy płynności intraday.

Zarządzanie pozycjami zabezpieczeń

Zarządzanie pozycjami zabezpieczeń obejmuje zarówno pozycje wynikające z umów typu CSA i GMRA, jak również pozycje płynnych aktywów pod operacje z bankiem centralnym. Odbyna się ono na poziomie odpowiadającym świadczonej usługom, portfelowi Banku, profilowi finansowania oraz wymogom w zakresie płynności.

Większość kontrahentów, z którymi Bank zawiera transakcje pochodne, ma podpisane umowy zabezpieczające (CSA - Credit Support Annex) będące aneksem do umowy ISDA. Regulują one kwestie zabezpieczenia portfela transakcji pochodnych. Dają one prawo do żądania wnieścia depozytu zabezpieczającego stronie, której wycena portfela za dany dzień jest dodatnia (portfel strony jest in-the-money) oraz prawo do żądania zwolnienia zabezpieczenia w przypadku zmiany tej wyceny. W ramach strategii ustanawiania zabezpieczenia dla każdego kontrahenta objętego umową CSA, portfel transakcji jest codziennie wyceniany pod kątem wymagalności zabezpieczenia.

Instrumenty pochodne, takie jak FRA i IRS, rozliczane są za pomocą izb rozliczeniowych CCP (Central Clearing Party). Umożliwia to sprawne zarządzanie zabezpieczeniami oraz mityguje ryzyko braku rozliczenia ze strony kontrpartniera. ING Bank Śląski S.A. ma podpisane umowy z KDPW CCP oraz London Clearing House (LCH).

Testy warunków skrajnych i plany awaryjne

Zgodnie z wymogami stawianymi przez organy regulacyjne, Bank wprowadził program testów warunków skrajnych. Gwarantuje on, że są one planowane, konstruowane, przeprowadzane i analizowane w celu wskazania źródeł potencjalnie ograniczonej płynności. Ponadto określa on, jak można takim sytuacjom zapobiec, aby obecne ekspozycje pozostały w obrębie ustalonych limitów. Bank zwraca szczególną uwagę na proces przeprowadzania testów, w ramach którego półrocznie przeprowadza pomiary i analizę wrażliwości ryzyka płynności w różnych scenariuszach.

Wyniki testów warunków skrajnych są uwzględniane w zakresie:

- tworzenia strategii,
- podejmowania działań naprawczych, bądź działań mających na celu ograniczenie ekspozycji Banku na ryzyko,
- kształtowania awaryjnych planów działania na wypadek pojawienia się warunków skrajnych,
- codziennej praktyki zarządzania ryzykiem,
- określaniu apetytu na ryzyko i limitów wewnętrznych, oraz
- dostosowania i ulepszania regulacji wewnętrznych w Banku.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Program testów składa się z analizy scenariuszowej, analizy wrażliwości i odwróconych testów. W trakcie analizy scenariuszowej łączone są elementy szokowe, dla których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia w tym samym czasie.

W ramach testów analizowane są trzy warianty:

- idiosynkratyczny – specyficzny dla Banku, warunki rynkowe generalnie pozostają na dobrym poziomie, sektor bankowy jako całość nie jest objęty warunkami skrajnymi,
- systemowy – zewnętrzny kryzys rynkowy, Bank jest dotknięty warunkami skrajnymi w wyniku pogorszenia się warunków rynkowych,
- mieszany – kombinacja obu wariantów wymienionych powyżej.

W ramach każdego wariantu analizowanych jest szereg czynników ryzyka i budowany jest zestaw scenariuszy. Co do zasady scenariusze testowe są budowane przyjmując konserwatywne założenia.

Celem prowadzonych analiz wrażliwości jest zrozumienie wrażliwości Banku na poszczególne czynniki ryzyka.

Dodatkowym elementem są testy odwrócone, których celem jest analiza potencjalnych zagrożeń dla Banku. Testy są przeprowadzane w obrębie całego Banku i obejmują różne ryzyka w celu uzyskania kompletnego i kompleksowego obrazu ryzyk istniejących w Banku. W procesie testów płynnościowych ważny element stanowią specyficzne scenariusze dla zagrożeń płynności w ciągu dnia oraz wskaźniki i miary płynności w ciągu dnia.

Wyniki prowadzonych w 2018 roku testów potwierdzają stabilną i bezpieczną pozycję Banku. Bank posiada rezerwy płynności na adekwatnym poziomie.

Jednym z istotnych procesów zarządzania ryzykiem płynności jest opracowanie awaryjnego planu utrzymania płynności Banku, który jest wzajemnie powiązany z programem testów warunków skrajnych. Przygotowany przez Bank Awaryjny Plan Finansowania ma na celu zapewnienie wytycznych w zakresie identyfikowania kryzysu związanego z płynnością oraz w przypadku takiej identyfikacji, przedstawienia opisu działań, które należy podjąć w celu przezwyciężenia kryzysu. Zakres Awaryjnego Planu Finansowania obejmuje całą działalność Banku. W sytuacji konieczności realizacji (uruchomienia) Awaryjnego Planu Finansowania kluczową rolę odgrywa Zespół ds. Kryzysu Płynności.

Awaryjny Plan Finansowania jest poddawany okresowym testom. Przeprowadzone w 2018 roku testy wykazały adekwatność działań opisanych w Awaryjnym Planie Finansowania dla przezwyciężenia kryzysu płynnościowego.

6. Analiza wymagalności zobowiązań finansowych i pochodnych instrumentów finansowych według umownych terminów płatności

Poniższa tabela przedstawia zobowiązania finansowe w podziale na pozostałe – licząc od dnia sprawozdawczego – umowne terminy wymagalności. Prezentowane wartości uwzględniają przyszłe kwoty płatności odsetek. W przypadku udzielonych zobowiązań warunkowych przy analizie wymagalności wzięto pod uwagę najwcześniejsze możliwe terminy realizacji przez Grupę wspomnianych zobowiązań.

2018 (w mln zł)	do 1 m-ca	1- 3 m-cy	3 - 12 m-cy	1-5 lat	pow. 5 lat
Zobowiązania wobec innych banków	1 974,6	271,2	641,0	2 211,3	97,8
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	0,0	0,0	22,7	33,7	829,7
Zobowiązania wobec klientów	114 894,4	1 078,9	1 595,7	94,5	27,4
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	0,0	0,0	300,3	0,0	0,0
Zobowiązania podporządkowane	1,0	3,1	12,4	66,4	1 123,2
Zobowiązania warunkowe udzielone	34 284,1	0,0	0,0	0,0	0,0

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

2017 (w mln zł)	do 1 m-ca	1- 3 m-cy	3 - 12 m-cy	1-5 lat	pow. 5 lat
Zobowiązania wobec innych banków	1 276,8	224,4	551,2	1 898,3	158,3
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	0,0	0,0	0,0	619,8	115,3
Zobowiązania wobec klientów	100 748,8	1 957,5	1 583,2	85,8	136,2
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	0,0	0,0	0,0	300,3	0,0
Zobowiązania podporządkowane	0,0	3,1	9,1	48,8	665,3
Zobowiązania warunkowe udzielone	29 953,3	0,0	0,0	0,0	0,0

W poniższych tabelach zaprezentowano analizę wymagalności pochodnych instrumentów finansowych, których wycena na dzień sprawozdawczy była ujemna. Analiza oparta jest na pozostałych umownych terminach wymagalności.

Pochodne instrumenty finansowe rozliczane w kwotach netto

Pochodne instrumenty finansowe rozliczane przez Bank na bazie netto obejmują transakcje IRS, FRA, opcje oraz transakcje FX Forward NDF. Poniższe dane odzwierciedlają – w przypadku transakcji IRS - niezdykontowane przyszłe przepływy pieniężne z tytułu odsetek, a w przypadku pozostałych transakcji jako kwotę przepływu przyjęto wartość wyceny odpowiednio na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku.

2018 (w mln zł)	do 1 m-ca	1- 3 m-cy	3 - 12 m-cy	1-5 lat	pow. 5 lat
transakcje IRS, w tym:	-157,7	-291,5	-222,5	-39,4	284,9
transakcje zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń	-46,2	-84,2	4,7	-44,2	81,1
pozostałe instrumenty pochodne	-10,4	-11,6	-18,5	-7,9	-0,1

2017 (w mln zł)	do 1 m-ca	1- 3 m-cy	3 - 12 m-cy	1-5 lat	pow. 5 lat
transakcje IRS, w tym:	69,2	29,5	99,4	-136,2	-307,7
transakcje zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń	28,1	15,5	75,6	-36,8	-157,6
pozostałe instrumenty pochodne	-17,0	-30,3	-57,5	-24,1	-0,2

Pochodne instrumenty finansowe rozliczane w kwotach brutto

Pochodne instrumenty finansowe rozliczane przez Bank na bazie brutto obejmują transakcje FX Swap, FX Forward oraz CIRS. Poniższe dane odzwierciedlają niezdykontowane umowne wypływy i wpływy pieniężne z tytułu nominalów oraz – w przypadku transakcji CIRS – z tytułu odsetek odpowiednio na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku.

2018 (w mln zł)	do 1 m-ca	1- 3 m-cy	3 - 12 m-cy	1-5 lat	pow. 5 lat
wypływy	-2 472,1	-1 046,7	-1 326,2	-759,3	-313,9
wpływy	2 461,0	1 016,4	1 307,4	769,5	311,0

2017 (w mln zł)	do 1 m-ca	1- 3 m-cy	3 - 12 m-cy	1-5 lat	pow. 5 lat
wypływy	-3 743,1	-1 776,8	-3 719,5	-736,3	-199,1
wpływy	3 663,2	1 719,2	3 604,7	732,7	191,9

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

7. Centralizacja procesu zarządzania ryzykiem

Proces zarządzania ryzykiem płynności jest w pełni scentralizowany na poziomie funkcji skarbowych jak i zarządzania ryzykiem. Ryzyko płynności (wraz z generowaną pozycją płynnościową) poszczególnych linii biznesowych jest transferowane do Departamentu Skarbu w celu centralnego zarządzania.

Bank uwzględnia koszty i korzyści z różnych rodzajów ryzyka płynności w systemie wewnętrznych cen transferowych, w pomiarze rentowności i w procesie zatwierdzania nowych produktów we wszystkich znaczących obszarach działalności biznesowej (zarówno bilansowej, jak i pozabilansowej). Departament Skarbu zarządza pozycjami przeniesionymi do swoich ksiąg poprzez system transferu ryzyka, w tym zarządza ryzykiem płynności związanym z resetem premii za płynność.

W celu zapewnienia prawidłowego, niezależnego i scentralizowanego wykonywania zadań niezbędnych w procesie zarządzania ryzykiem płynności (w tym pomiar i raportowanie ryzyka oraz przygotowanie, przegląd i aktualizacja dokumentacji), w Banku funkcjonuje Departament Zarządzania Ryzykiem Rynkowym, który w strukturze Banku podlega Wiceprezesowi Zarządu.

8. Systemy raportowania i pomiaru ryzyka płynności

Raportowanie i pomiar ryzyka płynności jest procesem zautomatyzowanym. Bank posiada narzędzia generujące zestaw raportów płynnościowych w sposób automatyczny w częstotliwości dziennej lub miesięcznej. Informacja o miarach ryzyka pozwala na bieżące monitorowanie profilu płynności i kontrolę bazowych miar.

Raporty prezentujące ryzyko płynności prezentowane są jednostkom zaangażowanym w proces zarządzania tym ryzykiem.

9. Podejście do zarządzania ryzykiem w spółkach zależnych

Sumy bilansowe spółek zależnych Banku są nieznaczące w porównaniu do bilansu Banku, w kontekście ryzyka płynności, a przez to przyjęte podejście do zarządzania ryzykiem płynności i finansowania jest dużo prostsze niż w przypadku płynności Banku. Przyjęto zasadę, że ryzyko płynności i finansowania powinno być w miarę możliwości utrzymane w jednostkach zależnych na minimalnym poziomie, gdyż spółki nie powinny być narażone na ryzyko płynności.

10. Podsumowanie

W raportowanym okresie profil ryzyka płynności i finansowania oraz sposób zarządzania tym ryzykiem nie uległ istotnym zmianom. W kwestii pomiaru ryzyka główne zmiany wynikały z wytycznych organów nadzorczych, w tym KNF i EBA.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

V. Ryzyko niefinansowe**1. Wstęp**

Ryzyko niefinansowe obejmuje funkcje zarządzania ryzykiem operacyjnym i ryzykiem braku zgodności (Compliance) oparte na wspólnych ramach określających jasne zasady i standardy identyfikacji, oceny, monitorowania, ograniczania i raportowania ryzyka. Nadzór nad procesami zarządzania ryzykiem niefinansowym pełni Komitet Ryzyka Niefinansowego powołany przez Zarząd Banku. Zarząd Banku akceptuje wspólną Deklarację Apetytu na Ryzyko Niefinansowe, która jest zatwierdzana przez Radę Nadzorczą. Zgodność z deklarowanym apetytem na ryzyko jest monitorowana z wykorzystaniem okresowego Raportu o stanie ryzyka niefinansowego (NFRD).

Wspólne ramy zarządzania ryzykiem niefinansowym pozwalają nam aktywnie identyfikować główne zagrożenia i luki oraz związane z nimi ryzyka, które mogą powodować niepożądane zdarzenia. Wspierają je takie procesy jak samoocena ryzyka i kontroli, analizy scenariuszowe, monitorowanie kluczowych wskaźników ryzyka czy testowanie kluczowych kontroli. Wyniki analiz zdarzeń wewnętrznych i zewnętrznych stale poprawiają adekwatność i efektywność funkcjonującego w Banku systemu kontroli wewnętrznej.

Wierzymy, że skuteczne środowisko kontroli jest niezbędne do budowy i utrzymania zrównoważonego biznesu, a także zachowuje i zwiększa zaufanie klientów, pracowników i akcjonariuszy.

2. Ryzyko operacyjne**Wstęp**

Ryzyko operacyjne rozumiemy jako możliwość wystąpienia bezpośredniej lub pośredniej straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych. Jako element ryzyka operacyjnego uznajemy ryzyko prawne.

Definicja ryzyka operacyjnego jest szeroka i obejmuje następujące obszary:

- Ryzyko błędów w kontroli - ryzyko straty spowodowanej niezastosowaniem mechanizmów kontrolnych – ustanowionych w ramach procedur zarządczych lub metod zarządzania projektami w naszym Banku.
- Ryzyko niedozwolonych działań - ryzyko straty spowodowanej nieuprawnionymi działaniami pracowników lub przekroczeniem posiadanych uprawnień.
- Ryzyko błędów w przetwarzaniu - ryzyko straty powstałej w wyniku błędu ludzkiego lub przeoczenia podczas przetwarzania danych – z powodu wystąpienia nieoczekiwanych lub nieprzewidzianych problemów. To także ryzyko straty z powodu błędu przetwarzania lub niewłaściwego zarządzania procesem przetwarzania. Błędy te są zazwyczaj niezamierzone i powstają podczas dokumentowania lub finalizowania bieżących transakcji biznesowych.
- Ryzyko niewłaściwych praktyk kadrowych i bezpieczeństwa miejsca pracy - ryzyko straty spowodowanej niezastosowaniem praktyk i zasad zatrudnienia, prawa pracy, przepisów BHP, porozumień zawartych z pracownikami lub z wypłat odszkodowań za wypadki przy pracy oraz zdarzeń z zakresu dyskryminacji.
- Ryzyko naruszenia bezpieczeństwa osób i zasobów - dotyczy zagrożeń kryminalnych, cywilizacyjnych lub środowiskowych, które mogą zagrażać bezpieczeństwu lub mieć negatywny wpływ na nasz personel, klientów, a także zasoby Banku.
- Ryzyko informacji (ang. IT risk) - ryzyko straty z powodu utraty poufności, integralności lub dostępu do informacji z powodu nieprawidłowego zabezpieczenia informacji lub zasobu informacji.
- Ryzyko zakłócenia ciągłości działalności - ryzyko wystąpienia zdarzenia zagrażającego ciągłości prowadzonej działalności lub niemożności wznowienia działalności po awarii. Może to wynikać z takich zdarzeń jak katastrofy, klęski żywiołowe, awarie i niedostępność personelu.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Ryzyko oszustw wewnętrznych i zewnętrznych - ryzyko starty z powodu zamierzonego nadużycia procedur, systemów, środków, produktów lub usług w celu bezprawnego lub nieuczciwego osiągnięcia korzyści własnej lub dla innych osób.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym

Naszym celem w zarządzaniu ryzykiem operacyjnym jest ciągła poprawa bezpieczeństwa Banku i naszych klientów, obniżenie kosztów funkcjonowania i poprawa efektywności działania.

Zarząd Banku – po uzyskaniu akceptacji Rady Nadzorczej – określił strategię zarządzania ryzykiem operacyjnym. Wprowadził spójny pakiet wewnętrznych dokumentów normatywnych. Uregulowany tam zakres, zasady i obowiązki jednostek organizacyjnych oraz pracowników mają na celu ograniczanie skutków i prawdopodobieństwa strat finansowych i reputacyjnych w tym obszarze. Strategia zarządzania ryzykiem operacyjnym naszego banku uwzględnia wymagania prawne i regulacyjne oraz wykorzystuje dobre praktyki Grupy ING.

Ponadto Zarząd – także w porozumieniu z Radą Nadzorczą – w deklaracji apetytu na ryzyko określił maksymalne dopuszczalne limity strat, limity kapitałowe oraz zakres ryzyka, jaki jest skłonny podjąć, realizując zaplanowane cele biznesowe – przy zachowaniu pełnej zgodności z prawem i regulacjami. Poziom wykorzystania limitów jest monitorowany i przedstawiany okresowo Zarządowi, Komitetowi Ryzyka oraz Radzie Nadzorczej.

System zarządzania ryzykiem operacyjnym dotyczy wszystkich sfer naszej działalności oraz działalności grupy kapitałowej, współpracy z klientami, dostawcami i partnerami. Stanowi spójną, stałą praktykę. Obejmuje ona następujące elementy:

- identyfikację i ocenę ryzyka,
- ograniczanie ryzyka i monitorowanie działań ograniczających,
- wykonywanie kontroli,
- monitorowanie i zapewnienie jakości.

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym w naszym Banku opieramy na następujących ogólnych zasadach:

- utrzymujemy kompletną, spójną i transparentną strukturę zarządzania ryzykiem operacyjnym z jasno przypisanym zakresem zadań i odpowiedzialności.
- rozpoznajemy charakter środowiska wewnętrznego i zewnętrznego – w tym ograniczenia oraz słabości – wyciągamy wnioski ze zdarzeń zewnętrznych i wewnętrznych, aby ustalić przyczyny zdarzenia oraz rozpoznać ewentualne nieprawidłowości w środowisku kontrolnym lub określić nierozpoznane ekspozycje na ryzyko.
- identyfikujemy przyczyny, rodzaje i poziomy ryzyka, które jesteśmy gotowi podjąć. Wyznaczamy standardy działań kontrolnych i ograniczających.
- mamy skuteczną i spójną identyfikację i kontrolę ryzyka dla wszystkich produktów, działań, procesów i systemów funkcjonujących w Banku.
- monitorujemy i raportujemy wielkość wymaganego kapitału, profil ryzyka oraz ekspozycji na ryzyko.
- ciągle zwracamy uwagę na podnoszenie świadomości pracowników oraz managerów. Zapewniamy, aby pracownicy posiadali odpowiednie kwalifikacje w celu wykonywania czynności związanych z zarządzaniem ryzykiem niefinansowym oraz byli wyposażeni w odpowiednie narzędzia.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Priorytetem jest efektywność procesów zarządzania ryzykiem oraz wysoka jakość wykorzystywanych danych.

Jako główne czynniki mające wpływ na poziom ryzyka uznajemy:

- wiedzę i kompetencje pracowników,
- warunki pracy,
- odpowiedni podział obowiązków i nadzór nad ich wypełnianiem,
- poziom bezpieczeństwa informacyjnego,
- integralność procesów biznesowych oraz systemów informatycznych i technicznych,
- czynności zlecone na zewnątrz (outsourcing),
- jakość dokumentacji wewnętrznej i zewnętrznej,
- zdarzenia zewnętrzne związane ze zmianami w środowisku biznesowym,
- klęski żywiołowe, awarie i katastrofy.

3. Ryzyko braku zgodności (Compliance)

Wstęp

Misją Banku w zakresie zapewnienia zgodności jest budowanie kultury korporacyjnej opartej na znajomości i przestrzeganiu przepisów prawa, regulacji wewnętrznych, standardów rynkowych oraz Wartości i Zachowań ING, określonych w Pomarańczowym Kodzie.

Proces zarządzania ryzykiem braku zgodności

Rada Nadzorcza Banku sprawuje nadzór nad zarządzaniem ryzykiem braku zgodności w Banku, a Zarząd Banku odpowiada za efektywne zarządzanie w Banku ryzykiem braku zgodności, w tym za: wdrożenie rozwiązań organizacyjnych, regulacji i procedur, umożliwiających efektywne zarządzanie ryzykiem braku zgodności oraz za zapewnienie adekwatnych zasobów i środków wymaganych dla realizacji zadań.

Departament Compliance jest jednostką organizacyjną, która pełni rolę komórki ds. zarządzania ryzykiem braku zgodności i odpowiada za organizację i funkcjonowanie procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności, rozumianego jako proces identyfikacji, oceny, kontroli i monitorowania ryzyka braku zgodności działalności banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi oraz przedstawianie raportów w tym zakresie.

VI. Ryzyko modeli

1. Wstęp

Zarządzanie ryzykiem modeli jest realizowane zgodnie z *Polityką zarządzania ryzykiem modeli w ING Banku Śląskim S.A.* Polityka ta określa m. in.:

- cykl życia modeli,
- zasady oceny istotności modeli,
- zasady funkcjonowania rejestru modeli,
- zasady wyliczania kapitału z tytułu ryzyka modeli,
- zasady przeprowadzania walidacji.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

2. Proces zarządzania ryzykiem modeli

Departament Zarządzania Kapitałem prowadzi rejestr modeli, który stanowi repozytorium informacji na temat funkcjonujących w Grupie modeli ryzyka i modeli wyceny. Rejestr i dzienniki modeli zawierają m.in. informacje o istotności modeli, wynikach ich monitorowania oraz rezultatach walidacji modeli i poziomach ich ryzyka.

Grupa regularnie ocenia ryzyka poszczególnych modeli oraz szacuje kapitał ekonomiczny z tego tytułu zgodnie z zasadami przyjętymi w regulacjach wewnętrznych. Sposób wyliczania kapitału w przypadku identyfikacji istotnych i średnio istotnych modeli o ryzyku podwyższonym lub wysokim określa metodyka kalkulacji kapitału ekonomicznego na ryzyko modeli.

Jakość funkcjonowania modeli podlega weryfikacji w ramach monitoringu i walidacji modeli, w trakcie których dokonywana jest także ocena stopnia ich narażenia na ryzyko modeli. Walidacja modeli jest wykonywana zgodnie z Polityką Walidacji Modeli w ING Banku Śląskim S.A. oraz instrukcjami walidacji.

Raportowanie zarządcze do Komitetów, Zarządu oraz Rady Nadzorczej statusu działań w zakresie zarządzania modelami oraz walidacji obejmuje m. in. wyniki walidacji oraz oceny ryzyka modeli, ocenę zagregowanego poziomu ryzyka modeli w kontekście przyjętego poziomu tolerancji na to ryzyko, a także poziom kapitału na ryzyko modeli.

W 2018 roku kapitał ekonomiczny na ryzyko modeli w wysokości 28,9 mln zł był alokowany w okresie od stycznia 2018 do września 2018 dla nowo opracowanych modeli do kalkulacji rezerw zgodnych z IFRS 9, które są stosowane od stycznia 2018.

VII. Ryzyko biznesowe**1. Wstęp**

W ramach ryzyka biznesowego Grupa wyróżnia następujące istotne ryzyka:

- ryzyko wyniku finansowego,
- ryzyko makroekonomiczne,
- ryzyko portfela hipotek walutowych.

2. Ryzyko wyniku finansowego

Ryzyko wyniku finansowego, uznane za trwale istotne, zdefiniowane jest w Grupie jako ryzyko związane z podejmowaniem niekorzystnych lub błędnych decyzji, brakiem lub wadliwą realizacją przyjętych założeń/ działań oraz zmianami w otoczeniu zewnętrznym i niewłaściwą reakcją na te zmiany skutkujących realizacją wyniku finansowego poniżej wymagań wynikających z potrzeb bieżącej działalności i rozwoju, głównie w celu zasilenia bazy kapitałowej.

Ryzyko wyniku finansowego rozpoznawane jest zasadniczo w obszarze planowanych na rynku połączeń i przejęć. W przypadku organicznego wzrostu Grupy ryzyko uznawane jest za ograniczone.

Za główne czynniki wpływające na ryzyko wyniku finansowego uważa się nieosiągnięcie założonego dochodu bądź też przekroczenie założonych kosztów. Na wymienione czynniki wpływ ma osiągnięcie założonej liczby klientów, wolumenu i udziału w rynku, oferta dla klientów i kontrola kosztów. Dodatkowo istotną rolę odgrywa innowacyjność i atrakcyjność Grupy oraz to jak jest postrzegana przez swoich klientów i rynek.

3. Ryzyko makroekonomiczne

Ryzyko makroekonomiczne to ryzyko wynikające ze zmian czynników makroekonomicznych oraz ich wpływu na wysokość minimalnych wymogów kapitałowych. Bank zarządza tym ryzykiem poprzez regularne przeprowadzanie wewnętrznych testów warunków skrajnych, co pozwala na bieżący monitoring wrażliwości minimalnych wymogów kapitałowych na czynniki makroekonomiczne.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

W 2018 roku Bank przeprowadził pełne testy kapitałowe dwa razy: według stanu na IV kwartał 2017 roku oraz na II kwartał 2018 roku.

W oparciu o wyniki wewnętrznych testów warunków skrajnych dla scenariusza łagodnej recesji, Grupa szacuje dodatkowy wymóg kapitałowy, aby zabezpieczyć się przed skutkami materializacji wspomnianego scenariusza. Wyniki testów warunków skrajnych pokazują, że materializacja scenariusza łagodnej recesji nie spowoduje spadku adekwatności kapitałowej poniżej wymaganego poziomu.

4. Ryzyko portfela hipotek walutowych

Ryzyko portfela hipotek walutowych to ryzyko wynikające z poniesienia straty finansowej z powodu konieczności przewalutowania walutowych kredytów hipotecznych na kredyty złotówkowe.

W zarządzaniu ryzykiem Grupa bazuje na aktualnych propozycjach legislacyjnych w zakresie przewalutowania hipotecznych kredytów walutowych.

Szczególnie ważnym do podkreślenia jest fakt, że Grupa nie otrzymała domiaru kapitałowego z tytułu tego ryzyka (nakładanego przez KNF na banki o znaczącej pozycji hipotek walutowych), ale mając na uwadze ryzyko płynące z niepewności legislacyjnej w tym obszarze Grupa zabezpieczyła się wyliczając dodatkowy kapitał ekonomiczny.

Na koniec 2018 roku wartość portfela walutowych kredytów hipotecznych Grupy wynosiła 1,0 mld zł.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku

(w mln zł)

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku liczy 212 kolejno ponumerowanych stron.

PODPISY CZŁONKÓW ZARZĄDU ING BANKU ŚLĄSKIEGO S.A.

2019-02-26	Brunon Bartkiewicz <i>Prezes Zarządu Banku</i>	Podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym
2019-02-26	Michał Bolesławski <i>Wiceprezes Zarządu Banku</i>	Podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym
2019-02-26	Joanna Erdman <i>Wiceprezes Zarządu Banku</i>	Podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym
2019-02-26	Marcin Giżycki <i>Wiceprezes Zarządu Banku</i>	Podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym
2019-02-26	Bożena Graczyk <i>Wiceprezes Zarządu Banku</i>	Podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym
2019-02-26	Patrick Roesink <i>Wiceprezes Zarządu Banku</i>	Podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym
2019-02-26	Lorenzo Tassan-Bassut <i>Wiceprezes Zarządu Banku</i>	Podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

2019-02-26	Jolanta Alvarado Rodriguez	Dyrektor Departamentu Rachunkowości, Główny Księgowy Banku	Podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym
------------	-----------------------------------	---	--

